١٧٥

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان من خلق الاجرام العلوية والاجسام
البسيطة العنصرية وجعل منها المواليد الثلثة
التركيبية ليدل بها على وجوب وجوده ويشهد
بعدم فسادها على وحدانية وشرف النفوس
الانسانية بالحكمة النظرية والعلمية والصلوة
على من ارسله الى كافة الانام ليبين لهم طريق
البررة الكرام وعلى اله واصحابه ما دام الضوء
والظلام **وبعد** فقد اطبق اصحاب النقل وارباب
العقل على الاهتمام بتكميل النفوس البشرية فى القوتين
والعناية بطريق الوصول الى الغايتين لكن اصحاب
النقل قد اتبعوا هداهم وارباب العقل قد اتبعوا
هواهم معلوم اوله بو فقير محمد الاقكرمانى ديركه مدينهٔ
ازميرده قضا ايله ابتلا ومصطفى حكومته اعتلا ايله
امتحان معامله سنه كرفتار اولديغم خلالده قوت

در

قدسيه ورتبهٔ حدسيه يى احراز ايدن ذات جهان
زاده عبد العزيز افندى ديمكله شهير اعز الله شانه
عماشانه جهتندن ورود ايدن مسائل حكميه و
قوانين كلاميه دن غويصات ادبيه ومشكلات
خفيه كه استكشاف صدندنده تحرير بيوردقلرى
رقائقهٔ ناظر اولان كلمه يه حيرت ومبصر اولان
مهويه عبرت ويرمكله جنس بشرده بو رتبه يه
وصول اولمز الازمرهٔ مجردانه انضمام وسلك
مفارقاته انتظام ايله اولوردر اولوب بعضيلر سبحان الله
وما ذلك على الله بعزيز ديمكله استغراب وبعضيلر
وليس من الله بمستنكر ان يجمع العالم فى واحد ديمكله
اول رتبه يى استيعاب زمره سيله مدح وثنا اياتى
ترتيل اولنمشدر **وبعد** بو هنكامده مسائل مستكشفه يه
نظر اولندقده حكمت هدايه سنده اولان مسائل مستوعب
اولمغله بعد الاستخاره وبعد المشورة هدايه كتابنده
اولان مسائلى وشرحنده اولان مسائلى جرح وتعديله
تركى لسان ايله ترجمه ايتمك مراد ايندمكه استفاده
عامه واهون اولوب فلاسفه نك مرادلرينى كما ينبغى
فهم اولنماغله ورطهٔ ضلالتلرندن نجات ميسر اوله
ودخى شرح وتعديله متعلقه اولان كلمات موافقه

ومقاصد وطوالعده ومطالعه وتجريد وحكمة العين
وبونلريك شروح وحواشى سندن اخذ اولنوب
بعد النشر والضم ترجمهٔ مزبوره يه ضم اولندك
شبهه اولندقده مآخذ مذكوره يه مراجعت اولنه وبعد
التمام ترجمه اكليل التراجم ديو تسميه اولندى والله
المستعان وعليه التكلان معلوم اوله كه سعادت
عظمى ومرتبهٔ عليا نفس ناطقه ايچون الله تعالى
جميع جهاتدن واجب الوجود لذاته در ونقايصدن
برى وعلى الوجه الاصواب فيضان خيره منبع در
ديو معرفتدر بعده عقول مجرده ونفوس فلكيه
واجرام سماويه وكائنات عنصريه يى معرفتدر
حتى نفس ناطقه ده صور موجودات نفس الامرده
بولنديغى ترتيب اوزره مرتسمه اولهده عالم
روحانى وعالم جسمانى يه مشابهه بو عالم مجرد
اوله وبو ادراك بعد الموت نفس ناطقه يه حاصل
اولمغله لذات عقليه كندويه حاصل اوله ودخى
بو معرفتى تحصيل ايتمكه طريق ايكيدر بورى اهل نظر
واستدلال طريقيدر ايكنجى رياضت ومجاهده
طريقيدر اولكى يه سالك اولنلر ملل انبيادن بر
ملتى التزام ايتديلر ايسه انلر متكلموندر ايتمديلر ايسه

حكماء

حكماء مشائوندر طريقت ثانيه يه سالك اولنلر رياضتلرنده
احكام شريعته موافقت ايتديلر ايسه صوفيهٔ متشرعوندر
ايتمديلر ايسه حكماء اشراقيوندر بو تفصيلى سيد شريف
حاشيهٔ مطالعده ذكر ايلدى معلوم اوله كه حكمت
كتابلرنده هدايه نام كتابه محقق كامل ومدقق فاضل
اثير الدين مفضل بن عمر ابهرينك مؤلفاتندن
اولوب مختصر ومفيد اولمغله بين الفضلاء الكرام
معتبر اولمشدر بناء عليه ترجمه يه اختيار اولندى كذلك
شارحى حسين بن معين الدين الميبدى شراح بيننده
جرحا وتعديلا اهتمام ايله شرح ايتمكله اول شرحى دخى
ترجمه ايتمك مراد اولندى حتى مصنفك مرادى كما
ينبغى واضح اوله ودخى مصلح الدين محمد اللادى الانصارى
حواشى سنده جرح وتعديل سؤال وجوابلر اضافه
اولنديكه صواب خطادن متميز اوله معلوم اوله كه متن
هدايه حكمادن ارباب استدلال مسلكنه مبنى اولمغله
ارسطاليس مذاهبى اختيار اولنمشدر كه اهل نظر
واستدلالدندر استاذى افلاطون كبى اهل رياضتدن
دكلدر يعنى ارسطو مشائى در اشراقى دكلدر بعد
مذكوردن صكره اتفاق فضلا واردر كه بو علمه شروع
مراد ايدن كيمه يه شروعدن اوچ نسنه لازمدر
اولا اول علمى وجوهدن بر وجهله تصور ايتمك

كوكدركه مجهول مطلق طلب محالدر ثانیا اول علمك
فائده معتبره سی واردرانی تصدیق كوكدركه زیرا
شروع فعل اختیاریدر هر فعل اختیاری یه فاعل
مختار شروع ایتدكده اول فعلك فائده معتبره سنی
تصدیق لازمدر ثالثا اول علمك موضوعنی یعنی فلان
شی بو علمك موضوعیدر دیو تصدیق لازمدر علومك
بربرندن تمیزی موضوعیله در پس امدی شارح
مراد ایتدیكه علم حكمتی تعریف ایلیه و علمك فائده
سنه و موضوعنه اشارت ایلیه تعریف مختار بودر
الحكمة علم احوال اعیان الموجودات علی ما هی علیه فی
نفس الامر بقدر الطاقة البشریة منه معلوم اوله كه
اسماء فنون اوج معنایه كلور مثلا حكمة مسائل
مخصوصه و تصدیق بالمسائل و تصدیقات مذكوره یی
تكراردن حاصل اولان ملكیه اطلاق اولنور لكن معتبر
اولان بو اوج معنادن هر برنده دلیلدن حاصل
اولمق كركدركه علم اولوب صاحبنه عالم دینیله والا
حكایه و حاكی دینلور علم كلمه سیده بو اوج معناده
مشتركدر لكن مشترك لفظی تعریفده استعمال اولمق
جائز دكلدر بو مقامده تعریفده واقع اولدی قرینه
دخی یوقدر دینلورسه جواب اولدركه مشتركی
تعریفده اخذ جائز اولمادیغی معانیلرندن هر برینی

اراده جائز اولمادقده در هر برینی اراده صحیح
اولدقده استعمال جائز اولور اولكی معنایه كوره تعریفك
معناسی حكمت مسائل مخصوصه در كه احوال مذكوره یه
متعلقه در ایكنجی معنایه كوره حكمت احوال مذكوره یه
متعلقه مسائلی تصدیقدر اوچنجی معنایه كوره
حكمت احوال مذكوره یه متعلقه مسائلی تصدیقلرنی تكرارندن
حاصله ملكه در سؤال اولنور كه بو اوج معنالرندن
هر برینه كوره تصوراتی معرفت حكمتدن خارج
اولور شیخ رئیس شفاسی مفتحنده الحكمة كمال النفس
الانسانیة بالتصورات الكمالیة والتصدیقات المطابقة
دیمشدر تصوراته معرفت حكمتدن اولدیغنی كوسترمشدر
جواب اولدركه تصور حكمتدندر دیمز معلوم اوله كه
اعیان الموجودات موجودات عینیه دیمكدر صفتك
موصوفنه اضافیدر یعنی حكمت موجودات عینیه نك
احوالنه علمدر دیمك اولور سؤال اولنور كه امور عامه
حكمتدندر اعیاندن دكلدر كذلك عدد حسابك موضوعیدر
اعیاندن دكلدر كذلك دوائر موهومه دن هیئتده
بحث اولنور اعیاندن دكلدر هیئت علم حكمتدندر
كذلك حكمتده وجود ذهنیدن بحث اولنور كذلك
معدوماتدن بحث اولنور جواب اولدركه امور عامه
بحثنده بوم ادراكمز امور عامه یه تصدیق اوزره تعلق

ایدر امور عامه اعیان احوالندن اولمش اولور الوجود
زائد فی الممکن قولمزده تصدیقی محمول ایله موضوع بیننده
اولان نسبتیدر که دیرلر فلاجرم مثال مذکورده
تصدیق وجوده تعلق ایلدی وجود اعیانک احوالندن
در بعضیلر مراد معین الدین المئیدین در مثال مذکور
مسائل مقلوبه دندر الوجود زائد فی الممکن دیمک
الممکن موجود بوجود زائد دیمکدر دیدی کذلک
علم حسابده ادراکز عدده تصدیق اوزره تعلق ایدر
عدد اعیانک احوالندندر اما بحث دوائر استطراد
اوزره بحثدر احوال فلکی معرفت دوائره توقف ایتمکله
دوائردن بحث اولندی کذلک وجود ذهنیدن
بحث و معدوماتدن تبعیت اوزره در بو اوج
سؤاله جواب تعریفده اولان علم سا توسعاتی
یه حمل اولنه دخی جائزدر سید شریف شرح مطالعده
وجود ذهنیدن بحث وجود خارجیدن بحثدر
وجوددن نوع اخری وارمیدر دیو جواب
ویرمشدر لکن تحقیقی اراد ایلمشدر سؤال اولنورکه
تعریف مذکورده اولان احوالدن مراد جمیع احوال
اولورسه هرکیمه حکیم اولماق لازم کلور و مدون
حکمت اولماق لازم کلور اکر فی الجمله احوال دیمک
اولورسه بعض احواله عالم حکیم اولماق لازم کلور

اکر جمیع احوال مدونه مراد اولنورسه برحکیم احوال اخری
تدوین ایله حکیم سابق حکیم اولماق لازم کلور
زیرا جمیع احوال مدونه دن بحث ایتمدی جواب
اولدر که مراد جمیع احوال مدونه در هرکیمه حکیم اولماق
لازم کلدیکی ممنوعدر مدون حکمت اولماق لازم
کلور ایدیکی محذور دکلدر مدون حکمتدن بعض
اولمش اولور ضرری یوقدر بلکه جمیع علومک مسائلی
محصوره دکلدر بو جواب یعنی علمدن بلمدن مراد
تهیؤ تام معناسنه ملکه اولمغه مبنی در بو سؤال و جواب
بقدر الطاقة علی ما هی علیه قولنه متعلق اولدیغنه مبنی
در اکر بقدر الطاقة علمه متعلق اولورسه بو سؤال
وارد اولماز معلوم اوله که منطق حکمتدنمیدر دکلمیدر
اختلاف اولندی حکمتی خروج النفس الی کمالها
الممکن فی جانب العلم والعمل دیو تعریف ایدنلر منطق
حکمتدندر دیدی بلکه نفس عمل دخی حکمتدندر دیدیکی
کذلک اعیان کلمه سنی تعریفدن ترک ایدنلر
منطق حکمتدندر دیدی اما تعریف سابقه کوره
منطق حکمتدن دکلدر زیرا منطق معقولات ثانیه دن
بحث ایدر معقولات ثانیه خارجده موجوده دکلدر
لکن سؤال کلور که امور عامه خارجده موجوده
دکلدر باخصوص حکمتده انلردن بحث اولنور

جواب اولدر كه امور عامه دن مبادی اشتقاق مراد
اولنورسه وحدة كثرت وجود امكان كبی خارجده
موجود اولمادیغی مسلمدر اكر مشتقات مراد اولنورسه
واحد كثیر موجود ممكن كبی خارجده موجود اولمادیغی
ممنوعدر بو سؤاله سابقده جواب اخر ذكر اولنمشدی
معلوم اوله كه افضل المتأخرین محمد بن مبارك شاه
البخاری حكمة العین شرحنده حكمتی تعریفده دیركه
الحكمة استكمال النفس الانسانیة بتحصیل ما علیه
الوجود فی نفسه و ما علیه الواجب مما ینبغی ان یعمل
من الاعمال وما لا ینبغی لتصیر كاملة مضاهیة للعالم
العقلی وتستعد بذلك للسعادة القصوی الاخرویة
بحسب الطاقة البشریة سید شریف قدس سره
حكمة العین حاشیه سنده دیركه بو تعریف دلالت
ایدركه علم حكمت علمدر استكمال علمدر علم دكلدر بوخسه
حكمت علم دكلدر استكمال كلمه سنی مصدر معناسنه
حمل ایتمش اكر استكمال ما یستكمل به معناسنه حمل اولنسه
وحكمت دخی علم معناسنه اولسه یاخود ملكه معناسنه
اولسه میرزا جان تحقیق ایتدیكی اوزره سید شریفك
سؤالی دفع اولنور بو تعریفه كوره حكمت بو علمدر كه
نفس انسانیه انكله استكمال اولنور اول استكمال موجود
نفس الامرده نه احوال اوزره ایسه اول احوالی

تحصیل

تحصیل واجب دخی نه احوال اوزره ایسه اول احوالی
تحصیل ایتمك ایله اولور اعنی فعل یا ترك افعال حمیده دن
وافعال ذمیمه دن كه واجبدر انلری یرینه كتوره
والحاصل حكیم اولكمسه دركه علمی لایق اولان اشیایه
عالم اوله و علمی لایق اولان اشیا ایله عامل اوله و تركی
لایق اولان اشیایی ترك ایلیه دخی بویله علم و عمل ایلیه
كمالات علمیه و عملیه لری بالفعل حاصل اولان عقوله
مشابه اولهده سعادت اخرویه یه مستعد اوله كه بعد خراب
البدن سعادت روحانیه باقیه و بهجت دائمه در
بو تعریفه كوره منطق حكمتده داخل كورینور لكن اعمال
قیدیله خارج اولور تعریف سابقده علی ما هی علیه
قولی جهل مركبی اخراج ایدر زیرا علم جهل مركبه شاملدر
و حكمتدن دكلدر تعریفده نفس الامر اعمدر نفس
الامرده نفس الامر اولمدن و زعمده نفس الامر اولمقدن
حكمت اشراقیه و مشائیه یه تعریف صادقدر زیرا هر بری
نفس الامرده اولان اشیایه علم دعوی ایدر لكن زعمده
نفس الامرده بولنور نفس الامرده نفس الامره موافق
اولمق دخی اولور لكن بو تعمیمه كوره جهل مركب دخی
زعمده نفس الامرده موافق علمدر تعریفده بقدر الطاقة
البشریة ذكر اولندی جمیع احوالی معرفت لازمدر كل
و جمیع موجوداتك احوالنی معرفت لازمدر كل و علم یقینك

اعلی مرتبه سی لازمدر کلیقینده شدت وضعف جاریدر
دینلدیکه کوره ونفس الامره مطابقه لازم دکل یعنی فی
الواقع مطابقت لازمدکل طاقت شخصه کوره مطابقت
کافیه اولدیغنه اشارت ایچون در بو مقامده بحث
اولنورکه اکر غایت کمالده اولان انسانک
طاقتی مراد اولنورسه انبیا علیهم السلام کبی لازم
کلورکه اندن غیری کیمسه حکیم اولمیه اکر ناقص بلادتده
نهایته بالغ انسان طاقتی مراد اولنورسه فسادی ظاهر
در احتمال ثالث مراد اولنورسه ممتاز اولماز زیرا حدی
بلنمز جواب اولدرکه مراد نفس قدسیه ایله غایت بلادتده
اولنلرک بیننده متوسط اولان انسانک طاقتی
درکه شکل اولدن قیاسک مقدماتنده نتیجه‌یه انتقال
ایتمکه قادر اولان کیمسه در تعریفده واقع اولان
اعیان یا اقوال واعمالدرکه وجودی قدرتمز واختیارمز
ایله در یا خود وجودی قدرتمز ایله دکلدر اولکی احوالنه
علم معاش ومعادمزک صلاحنه ایصال ایلدیکی حیثیتدن
حکمت عملیه تسمیه اولنور ثانینک احوالنه علم حکمت
نظریه تسمیه اولنور بو ایکی نوعک هر بری اوچ قسمدر
اما نوع اولکه حکمت عملیه در اکر شخص معینک
مصالحنه متعلق اولوب اخلاق حمیده ایله تحلی واخلاق
رذیله دن تخلی ایچون اولورسه بویله مصلحت علم

تهذیب اخلاق تسمیه اولنور واکر جماعت که منزلده
متشارک اوله والد وولد ومالک اوله ومملوک کبی
بونلرک مصلحتنه علم تدبیر منزل تسمیه اولنور واکر
بو جماعت که مدینه‌ده متشارک اوله بونلرک
مصلحتنه علم سیاست مدینه تسمیه اولنور معلوم
اوله که تهذیب اخلاق دیدکلری حکمت عملیه‌ده
فائده بودرکه شخص اخلاق فاضله‌یی درک ایدوب
اکتسابیله واتصافیله نفسنه رتبه قدسیه کلمکدر واخلاق
رذیله‌یی دخی درک ایدوب توقی واحتراز ایتمک
نفسنی انلردن تطهیر ایتمکدر وتدبیر منزل دیدکلری
حکمت عملیه‌ده فائده اهل منزل بیننده لایق اولان کیفیت
مشارکتی درک ایدوب مصلحت منزلیه انتظام
بولمقدر وسیاست مدنیه دیدکلری حکمت عملیه‌ده
فائده ناس بیننده اولان مشارکت کیفیتنی درک
ایدوب مصالح ابدان وبقاء نوع انسان اوزره اعانت
ایتمکدر شارح حکمة العین دیرکه بعضیلر حکمت مدنیه‌یی
ایکی عدده تقسیم ایدوب ملک وسلطنته متعلق اولوره
علم نوامیس دیرلر حتی حکمت عملیه دورت قسمدر دیدیلر
لکن بو قول حکمت عملیه اوچ قسمدر دینلره مخالف
دکلدر زیرا ایکی قسم رتبتنده داخلدر اما حکمت نظریه
اوچ قسم اولدیغی زیرا حکمت نظریه خارجده وتعلقده مادیه

محتاج اولمیان شیئنک احوالنه علمدر باری تعالی
کبی یاخود وجود خارجیده ماده یه محتاج لکن تعقلده
محتاج اولمیان اشیانک احوالنه علمدر کره کبی
یاخود خارجده و تعقلده ماده یه محتاج اولان اشیانک
احوالنه علمدر انسان کبی و کلی قسم علم اعلی درکه
موضوعی اعمدر زیرا موجود من حیث هو موجود
علم الهیده موضوعدر یاخود علم اعلا اولدیغی مسائلی
شریفه اولدیغندندر باری تعالینک و مجرداتنک
احوالندن بحث ایدر بو قسمه علم الهی دخی دیرلر که
ابوابندن اشرف اولانک اسمیله تسمیه در زیرا باری
تعالیدن غیری مجرداتدن دخی بحث وارددر فلسفه
اولی دخی دیرلر فلسفه لغت یونانیه ده علماً و عملاً
باری تعالییه تشبه دیمکدر بو علم ایله اتصاف تشبه
مذکوری موجب اولماغیله فلسفه دینلدی اولی اولدیغی
عمومده اولا امور موجوده درکه بو علمک موضوعیدر
وجودده اول امور الله تعالی در بونلره متعلق اولان
علمه اولی دینلدی محاکمات صاحبینک تقریری
بو وجه اوزره در بعضیلر فلسفه فیلاسوفادن مخففدر
فیلا محب دیمکدر سوفا حکمت دیمکدر فیلسوف
محب حکمت دیمک اولور دیدی بو قسمه علم کلی
دخی دیرلر ماده دن منزه اولان اشیایه متعلق

اولدیغندن

اولدیغندن زیرا شیئنک جزئی اولماسنه علت
ماده در بو قسمه ما بعد الطبیعه دخی دیرلر زیرا که
انسان هواسیله ابتداده محسوساتی درک
ایدر ثانیا معقولاتی درک ایدر محسوساتی علم طبیعینک
متعلقدر انسانه نظرا طبیعی مقدم اولور ما بعد الطبیعه
دیدکلری موجه اولور کاهیجه بو قسمه ما قبل الطبیعه دخی
دیرلر زیرا نفس الامرده علم الهینک معلوماتی
بالذات و بالشرف بلکه جمیع وجوه تقدم ایله
مقدمدر ایکنجی قسمه خارجده ماده یه محتاج تعقلده
دکل اولان اشیانک احوالنه علمدر علم اوسطدر
ریاضی دیرلر تعلیمی دخی دیرلر که حکماء متعلمین
اولنلره اقرا ایدرلرکه بو علم ایله نفسلرینی ریاضت
ایده لر علم اوسطدر که الهی ایله طبیعی بیننده در
تعقلده ماده یه محتاج اولماغیله طبیعیدن ممتاز وخارجده
ماده یه محتاج اولماغیله ماده مخصوصه یه محتاج دکلدر
دیمکدر زیرا کرویت فهم اولنور ذهبدن یا حدیدن
یا خشبدن اولماسنه احتیاج یوقدر یوخسه کرویتی
تعقل البته ماده ده اولور لکن ماده مخصوصه سز علم
هیئتده فلک تاسع کروی اولدیغی کواکب ثوابت
دوائر متوازیه اوزره تحرک ایتمکله کرویته دلالت
ایدر فلک تاسع ایچون ماده مخصوصه تعلقنه حاجت

بو قدر اما علم طبیعیده فلکک نامنک کرویتی بساطت
ایله ثابت اولور البته مادهٔ مخصوصه‌یه حاجت واردر
بویله استدلال اولنور که هر نه زمان فلکک بسیطه
اوله کرویتی لازم اولور لکن فلکک بسیطدر یعنی
اجسام مختلفه‌دن مرکب دکلدر لاجرم فلکک
مادهٔ مخصوصه‌سیله تعقلی لازمدر که بساطتی
معلوم اوله بو برهان لمّی اولور اما اولکی صورتی
هر نه زمانکه فلکده ثوابت دوائر متوازیه اوزره
تحرک ایلیه فلکک کروی اولمقی لازم اولور لکن
مقدم حقدر کذلک تالی بو برهان انّی اولور شیخ
رئیس کرویت سما طبیعی ایله ریاضی بیننده مشترکدر
در امتیازلری برهان ایله دردیکلی کلامک
معناسی ذکر ایتدیکمز تصویردر معلوم اوله که علم ریاضی
دورتدر عدد علمدر هیئت هندسه حساب موسیقی
بونلر جمله‌سی تعقلده مادهٔ مخصوصه‌یه محتاج
دکلدر اوچنجی قسم خارجده و تعقلده ماده‌یه محتاج
اولانلردر انسان کبی بو قسم علمه ادنا درماده‌یه
احتیاجی اولماغله ادنا دینلدی طبیعی دخی دیرلر که
طبیعت صاحبی اولان جسمدر بحث ایدر بعضیلر
حکمت نظریه‌یی دخی دورت قسم قیلدی زیرا
ماده‌یه محتاج اولمیان ماده‌یه مقارن دکلدر مطلقا

یعنی

یعنی نه علی وجه الافتقار و نه لا وجه الافتقار ذات باری
تعالی کبی و عقول و نفوس کبی بو قسمه علم الهی دیدیلر
یاخود ماده‌یه محتاج دکل لکن مقارن اولور وحدة
وکثرت کبی و سائر امور عامه کبی بونلر ماده ایله بونلر که
ماده‌سز بلنور ماده‌یه مفتقر اولماز بو قسمه علم کلی و فلسفهٔ
اولی دیدیلر بو مذکورات اقسام حکمتک مجموعیدر هر کیمکه
نفسی بو مجموعیله استکمال ایلیه کندویه خیر کثیر احسان
اولنمش اولور تحقیق مقام بو وجهله درکه نفس انسانیه
ایچون ایکی جهت واردر بر جهتی عالم قدسه‌در
بو جهتله نفس مبادی عالیه‌دن مستفیضه‌در
و بر جهتی دخی عالم شهادته درکه نفس بو جهتده
تحتنده اولان ابدانده مؤثره و متصرفه‌در پس نفس
ایچون هر بر جهتی اعتباریله بر قوت لازمدر که حالی
منتظم اوله مبادی عالیه‌دن استفاضه‌یه سبب اولان
قوته نظریه دیرلر تحتنده اولان ابدانده تصرف ایتمه‌سنه
سبب اولان قوته عملیه دیرلر و دخی نفس ایچون هر بری
بر قوتی اعتباریله کمال واردر قوت نظریه اعتباریله اولان
ادراکاتدر قوت عملیه ایله اولان کمال اعمال و اخلاقدر و حکمت
نظریه تحصیل اولندیغی فقط نظریه‌یی تکمیل ایچوندر اما
حکمت عملیه تحصیل اولندیغی اولا نظریه‌یی تکمیل ایچوندر
ثانیا عملیه‌یی تکمیل ایچوندر زیرا عمل البته علم اولور معلوم

اولکه سابقده امور ذکر اولنلزی خارجده موجود اولان
اشیا اوج قسمدر واجب وجوهر وعرضدر امور عامه بو اوج
قسمده بولنان شیئه دیرلر وحدت ووجود کبی
بعضیلر اکثرنده بولنان دخی امور عامه دردیدی امکان
وحدوث کبی بعضیلر مقابلی ایله اخذ اولنه ده اوج قسمده
بولنه امور عامه دردیدی مثلا امکان وجوب ایله اخذ
اولنه اوج قسمده بولنور باخصوص مقابلی اولان
وجوب ایله اخذ اولنه اوج قسمده بولنور دیمک
نیجه تصور اولنور جواب اولدرکه عدم شیئه عارض
اولمق شیئک وجودی حالنده اولمق لازم دکلدر
والا امکان ایله منتقض اولورکه امکانک شیئه عروضی
شیئک وجودینی استلزم بلکه وجود ایله منتقض
اولورکه وجود ماهیته عروض ایتمه سی وجودی استلزم
مقامنده مقرردرکه ماهیت ماهیت اولدیغی
حیثیتندن موجود دکل ومعدوم دخی دکلدر ماهیت
وجودک وعدمک عروضی ماهیت من حیث
هی هی اعتباریله اولدقده اجتماع متقابلین لازم
کلور وایکی وجود لازم کلور وایکی عدم دخی لازم کلمز
تدبر اولنه کلامده واردر مصنف هدایه کتابنی اوج
قسم اوزره ترتیب ایلدی قسم اول منطق بیاننده
درکه جمیع علومه آلت اولمغله منطقی تقدیم ایلدی

اول قسمی عادت اوزره بو کتابدن اوازایدوب تعلم
ایدرلر اول قسم ایساغوجی دیدکلری در قسم ثانی
حکمت طبیعیه بیاننده در قسم ثالث حکمت الهیه
بیاننده در طبیعیه یه توقفی اولماغیله حکمت الهیه یی
تاخیر ایلدی حکمت العین صاحبی القسم الاول
فی الالهی دیوب الهی تقدیم ایلدی زیرا انده مبحوث
عنه اولان مقدم واشرف اولدیغنه نظر ایلدی ومصنف
حکمت ریاضیه دن اعراض ایلدی زیرا امور موهومه
واعتبار ذهنیه یه مبتنی در بعضهم اولان اعیان
موجوداتدن بحث در بناء علیه شیخ رئیس فن ریاضیده
مبالغه ایتمدی فن الهی وفن طبیعیده مبالغه ایلدی
ودخی فن ریاضیده ممارست ملکه تعقل افاده
ایدرکه ملکه تخلیده اشدفدر بو توجیه شرح حکمت العین
حواشیسنده مذکوردر قاضیمیریده اولان بحث
توجیه مذکور ایله مدفوعدر مصنف حکمت عملیه دن
دخی اعراض ایلدی زیرا شریعت مصطفویه اکمل وجه
واتم تفصیل اوزره حکمت عملیه اقسامنی بیان
ایلدی ~~حکمانک رای مجردلریله بیانلری صاحب وحی~~
بیان ایتدیکی وجه اوزره حکمت عملیه یه حاجت قالمادی
وحکمانک رای مجردلریله بیانلری صاحب وحی
اولان افضل انبیانک علیه السلام بیاننه مشابه اولورمی

اين من الصعلوك واين الثريا من الثرى سيد
شريف دركه علميه دن اعراض ايلدى نظريه علميه دن
اشرفدر زيرا اثارى ابد الآباد باقيه در اعمال كه
حكمت علميه دن مقصوددر باقيه دكلدر سيد شريفك
مرادى بويله اولمق محشيلرينك سؤالى كلمز صور
قدسيه ايله تحلى والله تعالينك جمال وجلالنى
ملاحظه وكمالنه نظرى قصر ايتمكه قوة عامله مرتبه لرندندر
ابد الآباد باقيه اولديغنده شك يوقدر ديدى زيرا
مذكور اولان مرتبه لر حكمت علميه نك اثارينك
اثاريدر اصل اثارى اعمالدر غير باقيه اولديغنده شك
يوقدر ملالارى سيد شريفك مرادينى بيلوركن
بو مقامده سؤال ايتديكيلرى يوق دكلدر معلوم اولكه
نفس ايچون دورت مرتبه واردر اولا شريعت
الٰهيه ايله تحلى ثانيا مجرداته التحاقدن مانعه اولان
اخلاق رذيله دن تخلى ثالثا صور قدسيه ايله تحليه دن
بو وجه ايله كه وهم عارض اولميه رابعا جمال الٰهى وجلالنى
ملاحظه ايدوب كمال اوزره نظرينى قصر ايدوب جميع صفات
وافعال وذوات بارى تعالينك صفات وافعال
وذاتنه نسبت مضمحله بيلوب سير فى الله مرتبه سنده
اولمقدر بو مرتبه يه نهايت يوقدر ديديلر معلوم اولكه شارح
وقتنده خلقك رغبتى فن طبيعى وفن الٰهى يى تحصيل

ايتمده

ايتمده اولوب فن منطقه كثير رغبت اولمادغندن كويا فن منطق
منسى اولماغيله ايكى عدد فنى شرح ايتمكه اقتصار ايتدم ديدى
مصنف قسم طبيعى يى بيانه شروع ايدوب القسم الثانى
فى الطبيعيات ديدى شارح ديركه بعضيلر بو كلامى شرح ايدوب
اى فى مباحث الاجسام الطبيعيه ديدى لكن اولى اولان
اى فى مباحث الحكمة الطبيعيه ديمكدر ايكى تقديرك مآلى
بردر ديرسك مسلم دكلدر زيرا حكمت طبيعيه نك موضوعى
حركت وسكونه استعدادى حيثيتندن جسم طبيعيدر مطلقا
جسم دكلدر مباحث الاجسام قولنده بو حيثيته دلالت
يوقدر قيد حيثيت مراد دينلسه ظاهر دكلدر بالخصوص قسم ثالث
الٰهيات بياننده دردينلدى البته معنى مباحث الحكمة
الالٰهيه ديمكدر نظرينى بوكا مناسبت شراح شرح ايلمكى
اولادركه ايكى نظر بيننده مطابقت بولنه شراح جسم طبيعى
جوهر قابل للانقسام فى الجهات الثلث ديو تعريف
ايلديلر يعنى جسم طبيعى بر جوهردركه جهات ثلثه كه طول
وعرض وعمقدر بو اوچ شيئه منقسم اولماغيله قابل اوله
ديمكدر شارح اعتراض ايدركه قابل بالذات ديمك مراد
اولنورسه تعريف جامع اولماز زيرا قابل بالذات جسم تعليمى
در يعنى جسم طبيعينك جهات ثلثه سنده سارى
وانكله قائم اولان مقداردر بالذات انقسامه قابل اول
مقداردر اكر قابل فى الجمله مراد اولنورسه تعريف هيولايه

وصورتة صادق اولور اغيارينى مانع اولماز جواب اولدركه شق
ثانى مختاردر وجهاتدن مراد بالذات جهات صاحبى اولاندر
هيولانك هيچ جهتى يوقدر صورتة صادقدر ديرسك
صورت باديده نظر جسمدر ضرر ويرمز اكر تعريفده اولان
جوهرده تركيب معتبردر دينلورسه هيولايه وصورتة صادق
اولماز تعريف مذكور جامع ومانع اولور وهو مرتب على ثلثة
فنون قسم ثانى اوچ فن اوزره مرتبدر زيرا اجسام فلكيايه
وعنصريايه منحصره دربحث دخى يا ايكيسنه عامة اولان
احوالدندر ياخود برينه خاصة اولان احوالدندر الفن الاول
فيما يعم الاجسام يعنى فن اول اجسامه عام اولان احوال
بياننده در اجسام مطلق ذكر اولنمه مبتادر اولان اجسام
طبيعيه در اكثر شراح جسمى طبيعيه وتعليميه اطلاق اشتراك
لفظى ايله در ديديكى بعضيلر جسم ابعاد ثلثه يه قابلدر جوهر
ايسه طبيعى عرض ايسه تعليميدر ديدى وهو يشتمل على ثلثة
عشرة فصول فصل فى ابطال الجزء الذى لا يتجزى يعنى
فن اول اون عدد فصولى مشتملدر فصولدن برى جزء لا يتجزى نك
برهانيله ابطالى بياننده در معلوم اوله كه جزء لا يتجزى يه جوهر
فرد دخى ديرلر جوهرى ذو وضع لا يقبل القسمة لا قطعا
ولا كسرا ولا وهما ولا فرضا ديو تعريف ايتديلر ذو وضع اشارت
حسيه يه قابل ديمكدر يعنى اول جوهر شو محلده وبو مكانده ديمك
ممكن اوله قطعا قسمته قابل كلدر صلابتى اولماغله جسم اخر

نفوذ ايدوب ايرلماسى اولماز كسرا قسمته قابل دكلدر كه غايت
صغير اولماغله بر دافع قوى ايله دفع ايدوب فصل ايتمك
اولماز وهما قسمته قابل دكلدر كه متوهمه بر طرفنى طرف
اخردن تمييز ايده مز عقلا قسمته قابل دكلدر استحضارى
ممكن دكلدر فاضل ميرك بو وجهه اوزره بيان ايلديكى
توضيح اولنور كه متوهمه خصوصيه جزئى درك ايدوب
بو جزء جزء اخرك غيريدر ديمك اولماز اما عقل كليا درك
ايدوب شو جزءك يمينى يسارك غيريدر ياخود
فوقى تحتنك غيريدر ياخود قدامى خلفك غيريدر
ديمك اولماز يعنى عقل فرض ايده مز فرضدن مراد
تجويز ديمكدر تقدير ديمك دكلدر زيرا عقل هرشئيى
فرض وتقدير ايدر غايتى مفروض محال اولور بو تعريف
ايله معرف جزء عند المتكلمين واردر و اجسام اجزاء
لا يتجزى دن مركبه در ديديلر حكما انكار ايدوب دلائل كثيره
اقامت ايتديلر مصنف ايكى دليل ايله استدلال ايلديكى اولكى
دليلى بودر لانا لو فرضنا جزءا بين جزئين فاما ان يكون
الوسط مانعا من تلاقى الطرفين او لا يكون لا سبيل الى
الثانى لانه لو لم يكن مانعا لكانت الاجزاء متداخلة فلا يكون
وسط وطرف وقد فرضنا الوسط والطرف هف فتثبت
كونه مانعا من تلاقيهما فما به يلاقى الوسط احد الطرفين غير
ما به يلاقى الطرف الاخر فينقسم يعنى اكر بر جزء ايكى جزء

ارسنده فرض اولنان طرفينك بر برينه تلاقى ايتمه سنه
يا مانع اولمليدر ويا اولمز اكر اولمازايسه اجزا جوهر بربرينه
تداخل ايليوب اشارت حسيه ده و حجمده اولمق متحد لازم
كلور نه وسط ديديكمز وسط اولور ونه طرف اولور ديديكمز
طرف اولور با خصوص وسط وطرف اولنان جز طرفينك
تلاقى ايتمه سنه مانع اولمق ثابت اولور مانع اوليجق وسط اولان
جزك ايكى طرفندن بر برينه تلاقى ايديكى محل طرف آخره
تلاقى ايديكى محلك غيرك اولور منقسم اولمسى لازم
كلور مطلوب ثابت اولور سؤال اولنوركه بو دليلدن لازم
كلن وسط اولان جزك ايكى نهايتى اوله نهايتلرى عرض
اولماغله منقسم اولميان جز ايله قائم اوله ده مطلوب ثابت
اولميه جواب اولدركه اكر اول ايكى نهايت بر محله حلول ايتمش
اولورسه احدهمايه اشارت اخره اشارتك عينى
اولور طرفينك تلاقى ايتمه سى لازم كلور اكر ايكى نهايتك
محللرى اشارنده متمايز ايسه انقسام لازم كلور
زيرا متوهم اولجز محلك برى اخرك غيريدر
دبو توهم ايده بيلور غايتى انقسام وهمى اولور مصنف
ايراد ايديكى ايكنجى دليل بودركه ولانا فرضنا جزء على ملتقى
جزئين فاما ان يلاقى واحد منهما فقط او مجموعهما او من
كل واحد منهما شيئا والاول محال والا لم يكن على الملتقى
فتعين احد القسمين الاخرين وايا ما كان فيلزم الانقسام لامحالة

درت دليل حكمادن وبعض
متكلميندن غير قريب كلمه
كركدر

هيولانك وجزنده
متكلميندن اوج عدد
ادلة كلجكدر

يعنى اكر بر جزء كه ملتقى سى اوزره فرض اولنان اول جزء
يا ايكى جزءك بر برينه ملاقى يا مجموعنه ملاقى اولور يا هر بر بريندن
بر شيئه ملاقى اولور يا برينك تماسنه اخرك بعضنه ملاقى
اولور اولكى احتمال محالدر كه ملتقى ده اولماش اولور با خصوص
ملتقى اوزرنده فرض اولنمش ايدى احتمالات باقيه دن
برى متعين اولور انقسام لازم كلور مطلوب ثابت اولور
معلوم اوله كه بر جزء منقسم اولمق لازم كلنجه جميع جزءلرك
انقسامى لازم كلور زيرا اجزا لر صغير وكبير ايله اختلاف
ايلمز اكر تفاوت ايلسه كبير اولان جزء البته منقسم اولور كذلك
ملتقى اوزره فرض اولنان جزء متعين دكلدر هر ملتقى
جزء اولورسه دليلى اجرا ايده رز جمله نك انقسامى لازم
كلور بو مطلوب اوزره فلاسفه نك ادله كثيره سى
واردر ديو سابقده ذكر اولنمش ايدى اول ادله نك بعضنى
ذكر ايتمده باس يوقدر جزء لايتجزى يى ابطال ايتمده ديديركه
جواهر فرده دن بر سطح تركيب اولنسه وشمسه قارشو ويرلسه
اول سطحك شمسه قارشو اولان طرفى مضى اولور طرف
آخرى مظلم اولور البته انقسام لازم اولور بر دليل دخى بودركه
اقليدس هر خطك تنصيفى اولنور ديو برهان كتوردى اوج
عدد جزءدن مركب اولان خط دخى تنصيف اولنور
بو خطك وسطنده اولان جزء منقسم اولمق لازم اولور
تفصيلى بودركه اجزاسى اولان برنسنه نك ظلى بعض وقتده

ایکی مثلی قدر اولور اول نقطه‌نک ظلنده بو مثلی کنده ظلنک
نصفی اولور اجزاسی وتر اولان نقطه‌نک تنصفی متحقق
اولورده انقسام لازم کلور بو مدعایه دلیل دخی بودر که
بر دکرمنک مرکزندن بعید اولان طوق عظیم بر جزئی
قطع ایلدکده مرکزینه قریب اولان طوق اندن قلیل قطع
ایدر انقسام لازم کلور زیرا طوق صغیر طوق کبیر ایله برابر دور
ایدر دینلسه محسوس بونک خلافیدر طوق صغیر کاه دونر
کاه سکونت ایدر دینلسه دکرمنک اجزالری متفکک
و پریشان اولمق لازم کلور ثابت اولدیکه طوق صغیر کبیردن
قلیل قطع ایدر کبیرک قطعی بر جزء در دینلدیکی اندن
قلیل اولمق جزء منقسم اولمق ایله اولور مطلوب ثابت
اولور بر دلیل دخی بودر که پرکارک اوچ شعبه‌سی اولسه
شعبه‌نک بری ثابت اولوب ایکیسی دوران ایلسه‌ده ایکی دائره
رسم اولسه دائرۀ داخلیه صغیره و دائرۀ خارجیه کبیره اولور اول
ایکی شعبه دائره‌لری تمام ایتمه‌ده مثلا زمان دورده بری اخردن
انفکاک ایتمک میسر دکلدر فلاجرم دائرۀ داخلیه‌یی رسم
ایدن شعبۀ کبیره‌یی رسم ایدن شعبه‌سی بر جزء قطع ایلدکده صغیره
شعبه‌سی اندن قلیل قطع ایتمه‌سی ضروریدر جزءک انقسامی
لازم کلور بو ادله شرح مقاصد و شرح موافقده و شرح طوالعده مذکوردر
شارح
بطلانه
مصنفک ایراد ایلدیکی دلیل جسم اجزاء لایتجزیدن مرکب ایتمه‌سنک
دلالت ایدر شویله تحریر اولنور که اکر جسم اجزاء لایتجزیدن ترکب ایلیه

بر جزء ایکی جزء آراسنده یاخود ملتقی‌سنده وقوع اولمق ممکن اولور
لازم باطل و ملزوم دخی باطلدر سابقده تفصیل اولندیغی وجه اوزره
اما بو ایکی دلیل بر جزء لایتجزینک وجودینه مانع اولماز جائزدر که
نوعی شخصنه منحصر اوله‌ده اندن غیری بولنمیه بر جزء ایکی جزء آراسنده
یا ملتقی‌سنده وضع ایتمک میسر اولمیه لکن ممکن اولور که اول بر جزءک
نوعی شخصنه منحصر ایدی ایکی جسمک آراسنه یا ملتقی‌سنه وضع اولنه
دیو دلیلین مذکورین اقامت ایدوب جزءک نفسنده وجودی
ابطال ایده‌رز دیو ختم کلام ایدی لکن سؤال کلور که بر جزء جوهری
ایکی جسمک سطحنه تداخل ایتسه جائز اولور زیرا سطح عند الحکما
عرضدر جوهرک عرضنه تداخلی جائزدر وسط و طرف بولنماز
دیو سؤال کلمز زیرا جسم عند الحکما اجزاء لایتجزیدن مرکب
دکلدر تداخل بولندقده حجمده امتداد بولنماز دیو اعتراض اولنه لکن
جزء لایتجزینک نفسنده وجودنی ابطال شویله دلیل اقامت
اولنور که اکر جزء مزبور موجوددر دینلسه البته متحیز بالذات اولوب
اشارت حسیه‌یه قابل اولورده عقل بالبداهه حکم ایدر که اول جزءک
یمینی یسارینک غیریدر و فوقی تحتنک غیریدر دیو انقسامه
وجه کلی اوزره جزم ایدر معلوم اوله که جسم ایکی نوعدر بری اول جسمدر که
مختلف الحقایق اولان اجسامدن مرکب اولور حیوان کبی بویله
جسمک اجزاسی بالفعل موجوده و متناهیه‌در ایکنجی نوعی جسم بسیطدر که
مختلفة الحقایقدن مرکب دکلدر بو جسم حقنده مذاهب واردر
بو جسم اجزاء لایتجزیدن مرکبدر اول جسم که بالفعل موجوده و متناهیه‌دن

ایکنجی نوع جسم بسیطدر که مختلفة الحقایقدن مرکب دکلدر
بو جسم حقنده مذاهب واردر بو جسم اجزاء لایتجزیدن
مرکبدر و اول اجزاء بالفعل موجوده و متناهیه در بو جمهور
متکلمینک مذهبیدر یاخود اجزانک کلسی بالفعل دور
و غیر متناهیه در و اجزانک انقسامی ممتنعدر بو مذهب
معتزله دن نظام و حکماء قدمادن انکساغوراطیس مذهبیدر
یاخود اجزانک کلسی بالقوة در و متناهیه در بو محمد شهرستانی
مذهبیدر یاخود اجزانک کلسی بالقوة و غیر متناهیه در فلاسفه
مذهبیدر که بو جسمده بشنجی مذهب وار در ذیمقراطیس مذهبیدر
که جسم بسیط اجسام صغار صلبه دن مرکبدر که بالفعل
انقسامه قابل دکلدر دیدی سید شریف شرح مواقفده بویله
تفصیل ایلدی شرح مقاصدده دیدیکه جسم بسیط حقنده
مذهب بش عدد در دینلدی زیرا بعضیلرک قولی که بو جسم
سطوحدن سطوح دخی خطوطدن خطوط دخی نقاطدن
نقاط دخی جواهر مفرده دن مؤلفه در که کذلک نجار و ضرار
معتزله دن جسم الوان و طعوم و روایحدن و غیر اعراضدن
مرکبدر دیدکلری ضروری البطلاندر مذهبدن معتبر اولان
اوچ عدد اولکی متکلمینکدر که جسم متناهیة العدد و جواهر
فرده دن مرکبدر ایکنجی فلاسفه نکدر که هیولا و صورتدن مرکبدر
اوچنجی اشراقیین مذهبیدر جسم حس عندنده بسیط اولدیغی کبی
ذاتنده ده بسیطدر تعدد اجزاده یوقدر و ذاتنده انقسامه قابلدر و

انقسامی

و انقسامی قبول ایتمه ده نهایت یوقدر الله تعالینک مقدوراتی
نهایت بولمادیغی کبی دیدیلر شرح مقاصد کلامی تمام اولدی
متکلمین جزء لایتجزی موجوددر و جسم بالفعل متناهیه اولان
اجزادن مرکبدر دیدیلر و استدلال ایتدیلر که اکر غیر متناهیه دن
مرکب اولسه مسافه متناهیه یی قطع اجزاسینی قطعه توقف ایدر
هر بر جزئی قطع ایتمکله مسبوق اولور مسافه قطعه توقف ایدر
هر بر جزئی قطع ایتمکله مسبوق اولور مسافه متناهیه یی قطع زمان
غیر متناهیده اولوب ولمسافه قطع اولنمامق لازم کلور باطلدر
کذلک نقطه موجوده در بالاتفاق جواهر ایسه مطلوب ثابت
اولور نقطه عند الحکیم نهایت خط اولمغله انقسامی قبول
ایتمز نقطه نک محلی جواهر ایسه مطلوب ثابت عرض ایسه
لامحاله جوهره منتهی اولمق لازمدر غیر منقسم بر جوهر
بولنور مطلوب ثابت اولور جوهر فردی اثبات و انکار حقنده
ایراد اولنان ادله نک هر برنده سؤال و جواب کثیردر مفصلاته
رجوع لازمدر فصول عشره دن بری دخی هیولینک ثبوتی
بیاننده اولمغله مصنف الفصل فی اثبات الهیولی دیدی شارح
دیر که صورت جسمیه یی اثباته حاجت یوقدر زیرا جهات ثلثه ده
ممتد بر جوهر وجودی بالمشاهده معلومدر اما بو جوهردن
غیری هیولی دینیلور بر جوهر دخی وارمیدر دلیله محتاجدر
متکلمین و اشراقیین انکار ایتدیلر حکمادن مشائیین وجودینی
دعوا ایدوب دلیل کتوردیلر کیم مصنف دیدی کل جسم فهو

مركب من جزئين يحل احدهما فى الاخر يسمى المحل الهيولى
والحال الصورة الجسمية بو كلامى دعوينه اشارتدر يعنى
هر بر جسم ايكى جزدن مركبدر كه برى اخره حلول ايدر محل اولنه
هيولى ديرلر حال اولنه صورت جسميه ديرلر شارح كل جسم
من حيث هو جسم ديمكدر ديدى مراد ايدر كه لفظ حيثيت اطلاق
ايچوندر تعليل وتقييد ايچون دكلدر يعنى جسم مطلقا جميع انواعنه
شامل اولمق اوزره ايكى جزدن مركبدر زيرا جسم نوع
اولديغى حيثيتدن جزء اخرى واردركه صورت نوعيه ديرلر نته كيم
بيانى كلهجكدر معلوم اوله كه محل وحال ذكر اولندى بونلرك
بلنمهسى حلولى بلمكه توقف ايدر حلول برشيئك اخر شيئه بر وجهله
اختصاصيدر كه احدهما يه اشارت اخره اشارتك عينى
اوله ديديلر لكن بو تعريفه اوچ وجهله اعتراض اولندى اولكى وجه
بو تعريف مجرداتك اعراضنك حلولنه صادق دكلدر
مثلا عقول مجرده يه علوم حلول اتمشدر لكن اشارت حسيه ايله
بونلره اشارت اولنماز اشارت عقليه ايله اشارت
اولنسه احدهما يه اشارت عقليه اخره اشارت عقليهنك
غيريدر ايكنجى اعتراض بو تعريف اطرافك حلولنه صادق دكلدر
نقطهنك خطه حلولى وخطك سطحه وسطحك جسمه حلولى
واردر باخصوص طرفه اشارت ذى طرفه اشارتك غيريدر
ايكنجى اعتراض اوچنجى اعتراض بو تعريفدن لازم كلوركه اطراف متداخله ده
حلول اوله حال بوكه يوقدر بو اعتراض تعريف افرادنى جامع دكل ديمكدر

ولكی

اولكى اعتراضدن جواب اولدركه حلولدن مراد حلول سريانيدر
مجرداتك حلولى جوارى دكلدر صورتك هيولى لحايه
حلولى سريانيدر مجرداتك اعراضى خارجده قالمقدر روير
بعضيدن اولدن جوابده اشارت حسيه تحقيقى وتقديرى اولمدن
اعمدر مجرداتى واعراضى تقديرا اشارت حسيه يه قابلدر
ديدى لكن مجرداتك محسوسه اولماديغى مجرد اولمانك
تتمهسندندر تقدير مذكور محال اولمش اولور بوخصه
محال تقدير اولمش اولماز مكر مجرداتك محسوس
اولماديغى لوازم خارجيهسندندر لوازم ذهنيهسندن
دكلدر دينلسه بويله اوليجق مجرداتى تعقل عدم محسوسيته
تندن غفلت ايله ممكندر وبالجمله بو جوابده بحث واردر
ايكنجى اعتراضدن جواب اولدركه حلولدن مراد سريانيدر اطرافك
حلول سريانى اولديغى مسلم دكلدر سيد شريف بو سؤالدن
جوابده ديديكه نقطه يه اشارت خطه اشارتدر زيرا
خطه اشارت لكا مطابق اولمق لازم دكلدر بلكه امتداد
خطى منتهى دن خطك بر نقطهسنه نهايت بولور بلكه
امتداد سطحى دخى اولور طرفى اولان خط مشاراليه اولان
خط منطبق اندلك سطحه اشارت امتداد خطى اولوب
ذلك السطحدن بر نقطه يه واربلكه امتداد جسمى
سطحى دخى اولورده طرفى مشاراليه دن خطه واربلكه امتداد
جسمى دخى اولورده سطحى مشاراليه ده اولان سطحه واردر

ايكى خط طولا بر برينه تلاقى
ايله طرفلرى اولان نقطهلر
تداخل ايدر كذلك ايكى جسم تلاقى
ايله برينك سطحى اخره
سطحه تداخل ايدر
لكن حلول
دينلمز
منه

كذلك جسمه اشارت يا امتداد خطيدر جسمك بر نقطه
واري يا امتداد سطحيدر كه طرفي اولان خط جسمك خطنه
واري يا امتداد جسميدر وارده سطحي سطحنه وارر اجسام كثيفه
ايسه ياخود مشار اليهك اقطارينه نافذ اولور اجسام شفيفه
ايسه لكن بو اشارتدك بعضيسي اصالت وبعضيسي
تبعيت اوزره در مثلا اولكي صورتده امتداد سطحي خط اصالت
نقطه سنه تبعيت اوزره در باقي صورتلرده دخي بو اسلوب
اوزره تطبيق اولنه لكن اشارت حسيه ده غالب
اولان امتداد خطيدر كه مشيردن مشار اليهه نهايت
بولور اوجنجي اعتراضدن جواب اولدر كه مجرد اشارتده
اتحاد حلولده كافي دكلدر بلكه اختصاص كركدر كه حال اولان
شي بتشخصه نظرا الى ذاته محلندن ايرلميه هذا البياض
محلندن ايرلديغي كبي زيرا اعراضك تشخصي محلي ايله
در اطراف متداخله ده بويله محرر اولان حلول يوقدر زيرا
عقل اطراف متداخله بعضيسنه مختص وبعض اخره مختص
ديمكه قادر دكلدر اطراف بو حكمده متساويه در تميزه قدرت
يوقدر افلاكك سطوحي بيننده حلول يوقدر كرچه بربرندن
منفك اولمازلكن عدم انفكاكي خرق والتيامه قابل اولما
اولمادقلرندندر يوخسه هر برينك وجودي وتشخصي اخره
توقف ايتديكندن دكلدر معلوم اوله كه خط وسطح ونقطه
بو اوچ شي جسمده موجوده در عند جمهور الحكما جسمك

نهايتي سطحه سطحك نهايتي خطه خطك نهايتي نقطه يه
در اما متكلمون بو امورك جسم اوزره زياده اولمسني
انكار ايدوب ديديلر كه اكر جسم منقسم اولسه سطح عمقا وخط
عرضا منقسم اولمق لازم كلور زيرا محلك انقسامي حالك
انقسامني مستلزمدر لكن جواب ويريلور كه بو امورك حلولي
سرياني طول جهتندن انجق سطحك سرياني طول
وعرض جهتلرندندر انجق انقسام لازم كلور خط طول
جهتندن وسطح طول وعرض جهتلرنده ضرر ويرمز ديو
سيد شريف تصريح ايلدي حلول سرياني جميع جهاتدن شي
اخره اولمق لازم دكلدر ديدي بعضيلر حلول برشينك
شي اخره حصوليدر كه ايكسنه اشارت تحقيقا متحد
اوله اعراضك اجسامه حلولي كبي ياخود تقديرا متحد اوله
علومك مجرداته حلولي كبي ديو تعريف ايتدي بو تعريف
اعتراض اولنور كه فلاسفه نك عندنده حال صورت ايله
عرضده منحصره در ومحل ماده ايله موضوعده منحصره در
بويله اولنجق جسمك مكانده حصولنه حلول دينلمز بو تعريف
اكا صادق اغياري مانع اولماز مصنفك الهياتده اولان
كلامندن فهم اولنور كه حلول بر شي شي اخره مختص وانده ساري
اوله اعتراض اولنور كه اطراف محلنه حلول ايتمزلر لكن ساري دكلدر
بو تعريف افرادني جامع دكلدر بعضيلر حلول اختصاص ناعتدر
ديو تعريف ايلدي يعني ايكي شي بيننده تعلقدر كه احدهمايه

نعت اخره منعوت اولمغه سبب اوله نعته حال منعوت اولمغه
سبب اوله محل دینلور بیاض ایله جسم بیننده اولان تعلق
کبی اقتضا ایدر که جسم ابیض دینله بو اختصاصک ماهیتی
معلوممز دکلدر لکن جسم ایله بیاض بیننده تعلق مذکور بولنور
جسم ایله مکانی بیننده بولنماز زیرا متمکن ایله مکانده تعلق
مذکور بولنوب متمکن بذاته مکاننه نعت اولور دینلمز
ایکی تعلق بیننده فرق ضروریدر ماهیتلری معلوممز دکلدر
جسم متمکن فلک مکوکبیت دینلور دیو اعتراض کلمزن ارجاک
بحثی مندفع اولور مصنف محلنه هیولی دیو که دیدی
مرادی هیولای اولیدر یمکدر ماده دخی دیرلر زیرا هیولای
ثانیه وارد سریرک ترکب ایلدیکی خشب قطعه لرینه
هیولای ثانیه دیرلر سریرلریدن بو شی مرکب اولسه
سریرلره هیولای ثالثه دیرلر وهکذا سؤال اولنور که
فلاسفه هیولا وصورته بحثلرینی حکمت الهیه دن عد
اما ایتدیلر مصنف حکمت طبیعیه ده ایراد ایلدی جواب
اولدر که مصنف معلم اول مسلکنه سلوک ایدوب
طبیعی لرّ اوزرینه تقدیم ایلدی طبیعینک موضوعی
جسم طبیعیدر که هیولی ایله صورتدن مرکبدر بو مباحثی
ایراد ایتدیکی موضوعی فنی تحقیق وماهیتنی توضیح ایلیه
هیولی وصورت مباحثی الهیه دن اولدیغنی صاحب
محاکمات بیان ایلیوب دیدیکه هیولی وصورتدن

بحث

بحث و ایکیسنک تلازمندن و تشخصندن بحث
خارجده و تعلقده ماده یه محتاج دکلدر اما هیولی خارجده
و تعلقده ماده یه محتاج اولمادیغی بدیهیدر کذلک
صورت تعلقده ماده یه محتاج دکلدر وجود خارجیده
محتاج دکلدر که هیولی احتیاجی تشکلنده در یوخسه
صورته محتاجدر وجودنده و بقاسنده اما صورتک
هیولی یه احتیاجی تشکلنده در یوخسه وجودنده دکلدر
وجودنده محتاج اولسه دور لازم کلور محالدر دیو بیان
ایتدیلر مصنف هر جسم مطلقا ایکی جزدن مرکبدر دیو
دعوا ایتمش ایدی اوزرینه برهان ایراد ایتمک مراد ایدوب
دیرکه و برهانه بعض الاجسام القابلة للانفکاک مثل الماء
والنار یجب ان یکون فی نفسه متصلا واحدا والا لزم
الجزء الذی لا یتجزی یعنی انفکاک و انفصاله قابل اولان
جسملر که ما کبی و نار کبی حد ذاتنده متصل واحد اولمق واجبدر
متصل واجب دیمکدر کل موجود اولماغله جمیع اجزاسی دخی موجود
دریوخسه اجزاسی استقلال اوزره موجوده دکلدر محسوس
و مشاهده اولنان دخی بودر زیرا حد ذاتنده متحد واحد اولمسه
اجزاسی اولمش اولور اول اجزا اجسام دکل ایسه جزء لا یتجزی
اولور یا خط جوهری یا سطح جوهری اولور هیچ انقسامی
هیچ انقسامه قابل دکل ایسه جزء لا یتجزی اولور طولا انقسامه
قابل ایسه خط جوهری اولور طولا و عرضا انقسامه قابل

قابل ایسه سطح جوهر اولور بو وجه احتمال باطلدر جزء لا یتجزی یی
ابطال ایدن دلیللر خط جوهری و سطح جوهریده دخی جاریدر
اکر اجزا الری اجسام ایسه کلامی اولا جمع نقل ایده رز
بالفعل منفصل اولمیان جسمه نهایت بولنجیه دک
اکر نهایت بولنمزسه بالفعل غیر متناهیه اجزادن جسم مرکب
اولمق لازم کلور غیر متناهی اولان شی خارجده موجود اولمق
محالدر بو کلامدن بو کلام حکمانک جسم الی غیر النهایة
انقسامه قابلدر دیدکلرینه منافی دکلدر زیرا مرادلری
انقسامات غیر متناهیه قوه دن فعله چقار دیمک
دکلدر بلکه جسم انقسامده بر حده واروب قالماز
دیمکدر متکلمون مقدورات الله غیر متناهیه در دیدکلری
نده بر حده وقف اولماز دیدکلری کبی شارح بو دلیله
اعتراض ایدر که جائز که انفکاک قابل اولان جسم اجسام
صغار صلبه دن مرکب اوله ده اجسام صغاره نهایت
بالفعل انفکاکه قابل اولمیه ذیمقراطیس مذهبی بودر قسمت
وهمیه یه قابل ایسه ده دلیل مذکوری تمام بو مذهبی
ابطاله محتاجدر با خصوص خرطقنا د بو ابطالدن
اسهلدر مصنف دلیل مذکوری تمام ایتمده دیر که ویلزم
من هذا اثبات الهیولی فی الاجسام کلها لان ذلک
المتصل قابل للانفصال فالقابل للانفصال فی الحقیقة
اما المقدار والصورة المستلزمة للمقدار ومعنی اخر کالسبیل

الی الاول والثانی والاول لزم اجتماع الاتصال والانفصال
فی حالة واحدة والقابل وما یلزمه یجب وجوده مع المقبول
یعنی ذکر اولنان برهاندن لازم کلور که جمله اجسامدن
کوک فلکی و کرک عنصری هیولی اثبات اولنه
زیرا اول جسم متصل انفصاله قابلدر اول قابل فی الحقیقة
یا مقداری یاخود مستلزم اولان صورتیدر یا معنی آخردر
قابل اولان مقدار یاخود صورتدر دیمک محالدر که
حالت واحده ده اتصال و انفصال جمع اولمق لازم کلور
زیرا اتصال مقدارک و صورتک لازمیدر انفصال
کلدکده اتصال هویتی زائل اولوب هویتان اخریان
حادث اولور حال بو که قابل و قابلک لازمی مقبول
ایله معا بولنمق واجبدر اکر مقبول وجودی یاخود عدم
ملکه ایسه انفصال دیدیکمز هویتینک حدوثی دیلورسه
دینلسه اتصال ایله انفصال جمع اولمق لازم کلور باطلدر متعین
اولور که قابل اولان معنی اخر اوله هیولادن مقصود اولدر
مصنف فتعین ان یکون القابل معنی اخر وهو المعنی من
الهیولی دیدکندن مراد تقریر اولنان کبیدر شارح
اعتراض ایدر که مصنفک کلامنده هیولی جوهر اولوب
صورته محل اولدیغنه اشعار یوقدر تقریر جامع بعض محققینک
ذکر ایتدیکیدر که حد ذاتنده متصل اولان جوهر وحدانی بذاته
قائم اوله بر جسمی ایکی قسمه تفریق ایتمک اول جسمی بالکلیه

اعدام ایدوب جسمین اخرین فی ایجاد اولور زیرا حد ذاتنده
متصل اولان جسم ایکی ذراع اولسه انفصال طریان ایتدکده
ایکی جسم حاصل اولور که هر بری بر ذراع اولور بو بیله اولنجه
اول متصل واحد که ایکی ذراع مقداری ایدی بذاته باقی اولماز
بو ایکی قسم اول متصل واحدده موجود دکلدر موجود دینلسه
منفصل صاحبی اولوب متصل واحد اولمامش اولور انفصال
طریان ایلدکده ذلک المتصل بالکلیة معدوم اولوب
کتم عدمدن ایکی متصل جسم موجود اولمق لازم کلور بو لازم
بدیهی البطلاندر زیرا جسم بالکلیه منعدم اولمق ایله ایکی
منفصلیه انفصالی بیننده تفرقه ضروریدر پس لازم
اولدیکه اول جسمده برشی بوله که متصل اولمق ایله بو ایکی
متصلک بیننده مشترک اوله ده بعینه ایکی حالنده
باقی اوله و اول ایکی جسم مقومه ارتباطنی موجب اوله و
تفریق اول جسمی بالکلیه اعدام اولمیه و اول شئ باقی ذاتنده
واحد و متعدد دکل متصل و منفصل دکل بلکه اول جوهر متصله
تابع اولوب وحدتیله واحد تعددیله متعدد متصل اولورسه
متصل منفصل اولورسه منفصل اولور اول شئ باقی اول
جوهر متصله تابع اولنجه اول جوهر متصله که مختص اولوب
ناعت اولور حال اتصالنده متصل واحده محل حال
انفصالنده منفصلینه محل اولور و جوهر اولور بو محل
اولان جوهر ذاتنده جوهر متصل اولان صورته محل

اولماغله

اولماغیله هیولی تسمیه اولنور و اول جوهر متصل صورت تسمیه
اولنور جسم مطلق بو ایکی شیدن مرکبدر دینلدی معلوم
اوله که بو ذکر اولنان مشائیین مذهبیدر ارسطو و شیخ
ابی منصور فارابی و شیخ بن سینا کبی اما اشراقیون افلاطون
و شیخ شهاب الدین مقتول کبی بونلرک مذهبی
اولدر که حد ذاتنده متصل اولان جوهر واحدانی بذاته
قائمدر شئ اخره حلولی یوقدر بذاته متحیزدر جسم مطلقدر
یعنی جسم مطلق بونلرک عندنده جوهر بسیطدر که
خارجده مرکب دکلدر اتصاله و انفصاله قابلدر ایکی
حالده اول جوهر باقیدر اول جوهره ذاتی حیثیتیده
جسم درلر صورت نوعیه یی قبول حیثیتیله هیولی
درلر اجسامک امتیازی عند الاشراقیون اعراض
ایله درکه صورت نوعیه یه اعراض دیرلر صاحب الاشراق
شیخ شهاب الدین مقتول هیاکلده بو یله تصریح ایلدی اشراقیون
طرفندن استدلال اولنور که بر جسم متصل ایکی جسمه
انفصال ایلسه اول ایکی جسمک ماده سی واحد
شخصی اولمز زیرا واحد بالشخص ایکی مکانده اولماز ماده سی
متعدد اولسه بعد الانفصال حادث اولوب اولکی جسم
منعدم اولدی دینلسه تسلسل لازم کلور زیرا هر حادث
ماده و مدت ایله مسبوقدر اول ماده دخی حادث اولماغله ماده
اخری یه محتاج اولور تسلسل لازم کلور شوکا جواب ویررلرکه

هیولی ذاتنده امر مبهم صور مختلفه درو دیله تعینات
مختلفه یه قابلدر حادث اولان هیولینک تعینی
در وهر تعین ماده معینه ایله مسبوقدر سؤال اولنورسه که
هیولانک ابهامی بالفعل موجود اولماسنه منافیدر
زیرا بالفعل موجود متعین در جواب اولدر که هیولانک
ابهامی تعین خاصی یوقدر دیمکدر بلکه تعین جنسی یاخود تعین
نوعی ایله متعینه در لکن بو جوابده نظر واردر زیرا تعین جنسی
یا تعین نوعی شینک بالفعل موجود اولماسنده کفایت
ایلمز محشی لاری دیر که هیولانی اثبات ممکندر ذیمقراطیس
مذهبنی ابطال ایتمکه حاجت یوقدر وحاجت ذاتیه ایله
غنای ذاتی بیننده حصر دعواسنه حاجت یوقدر تقریری
بودر که اشیانک صورتلرینی بر وجهله تعقل ایده رز که
تجزیه‌یی قبول ایتمز زیرا صور اشیا نفسه حلول ایدر حالک
انقسامی محلک انقسامنی مستلزمدر پس صور
متعلقه متجزیه دکلدر حال بو که خارجده تجزیه‌یی
قبول ایدر لازم کلدیکی خارجده تجزی‌لی قبول ایدن شیئه
مقارن اوله لکن محشی‌نک کلامنده بحث واردر
زیرا ذهنده حاصل ماهیات اشیا اولمق متفق علیه دکلدر
جائزدر که جسم وجود حقیقیده تجزی ایلیه ده وجود
ظللیده ایتمیه زیرا اول مبدا آثاردر ثانی دکلدر مختار دوانی
بودر اما صدر شیرازی مختاری مختارینه کوره ماهیات

ذهنده کیفه انقلاب ایدر مناقشه وارددر اظهر درکه ذلک
علی قوشجی مختارنه کوره که قیام ایله حصولی فرق ایدر
یعنی ماهیت بعینها ذهنده حاصلدر قائمه دکلدر قائم اولان
ماهیتک شبحیدر شبح جسمه بالماهیه مخالفدر بر شیده حاصل
اولان شینک انقسامی ذلک الشینک انقسامنی
مستلزم دکلدر با خصوص حلول جواریده حال منقسم اولمق محلک
انقسامنی مستلزم اولماد یغی ظاهر و رید رصورک اذهانه
حلولی جواریدر سریانی دکلدر محللرنده بویله تحقیق اولندر
مکر محشیلرینک مرادی مجرد اثبات هیولی اوله نظر ورودندن
نظر مقطوع اوله وفیه ما فیه دینلور مصنف دیر که واذا ثبت
ان ذلک الجسم مرکب من الهیولی والصورة وجب ان یکون
الاجسام کلها مرکبة من الهیولی والصورة لان الطبیعة
المقداریه اما ان یکون بذاتها غنیة عن المحل اولم تکن والاول
محال والا لاستحال حلولها فی المحل فتعین افتقارها الی
المحل فکل جسم مرکب من الهیولی والصورة یعنی ذلک
الجسم المتصل هیولی وصورتدن مرکب اولدیغی ثابت اولدقده
جمیع اجسام هیولی وصورتدن مرکب اولدیغی ثابت اولمش
اولور زیرا طبیعت مقداریه یعنی مقدار صاحبی اولان
طبیعت که صورت جسمیه در بذاتها محللرندن مستغنیه
در یا دکلدر استغنا محالدر که محله هیچ حلول ایتمزدی محله
حلول افتقارنی استلزام اولمغله بذاتها استغنا محال

اولور متعین اولدیکه بذاتها محله افتقاری واردر پس نتیجه
نتیجه لازم کلدی یعنی هر جسم هیولی و صورتدن مرکبدر بو کلام
سید شریفک شرح مواقفده ذکر ایتدیکی تقریره مبنیدر
حاجت ذاتیه ایله غنای ذاتی بیننده واسطه یوقدر زیرا شی بالذات
محله محتاجدر یا دکلدر محتاج اولمقده لذاته محلدن مستغنی
اولور زیرا استغنی عدم حاجت دیمکدر دیدی لکن شارح
بحث ایدوب بر شیده غنای ذاتی اولمادقده افتقار ذاتی
لازم کلمز احتمالدر که شی ذاتنده محلدن مستغنی اولمیه ولذاته
محله مفتقرده اولمیه بلکه استغنا وافتقار بر علتدن شیئه عارض
اوله دیدی محشیلری رد ایدوب افتقار ذاتی دیمک افتقارک
علتی ذاتندن خارج دکل دیمکدر ذات وحدها
علت اولسون یا خود مع لازمها علت اولسون استغنا
ذاتی دیمک افتقارک علتی خارج اوله دیمکدر بو ایکی شی بیننده
واسطه اولمادیغی شبهه سزدر بو کلام مصدر تحقیقدن
صادر اولمشدر شارحک قلبنه کلن اوهام فاسده در
دیدی مصنف ذکر ایلدیکی دلیلک نتیجه سنده هر جسم هیولی
و صورتدن مرکبدر دیدی شارح بحث ایدر که بو حکم کلی صورت
جسمیه نک ماهیة نوعیه اولماسنی اثباته موقوفدر اکر ماهیت
نوعیه اولدیغی ثابت اولورسه محله احتیاج صورت جسمیه نک
ذاتنه مستند اولمش اولور مطلوب ثابت اولور لکن احتمالدر که
صورت جسمیه جنس یا عرض عام اوله ده افرادی فصول ایله متخالفه

اوله بعض فردی فصل سبیله احتیاجی مستلزم اوله فرد اخر سبیله
غنای مستلزم اوله پس انفکاک قابل جسم هیولی و صورتدن
مرکب اوله اما قابل اولمیان جسم مرکب اولمیه اجسام
هیولی و صورتدن مرکب اولمق ثابت اولمیه شیخ رئیس
شفاسنده صورت جسمیه طبیعیه نوعیه اولدیغنه
استدلال ایدوب دیدیکه بر صورت جسمیه صورت جسمیه اخری یه
مخالف اولسه یا برودت و حرارت ایله اولور یا بری فلکیه
اخر عنصریه اولمق ایله اولور کذلک رطوبت و یبوست
و خفت و ثقلت و بونلرک غیری خارجده جسمیه لاحق
اولان اشیا زیرا جسمیت خارجده موجوددر طبیعت
فلکیه دخی مثلا خارجده موجوددر دیو طبیعت خارجده
جسمیه یه انضمام ایتمزدی هر شی که خارجیات ایله مختلف
اوله فصول ایله مختلف اولمیه طبیعت نوعیه اولور پس صورت
جسمیه ماهیه نوعیه اولور اما جنس ایله فصل بیننده ارتباط
بو وجهله تحقیق اولندیکه فصل جنسک ظهورینه طریقدر مثلا
حیوان انسانده نطق ایله ظاهر اولور سائر حیواناتده دخی
فصول ایله ظاهر اولور یوخسه حیوان انسانده موجود اوله دی
ناطق دخی موجود اخر اوله لوکه دکلدر اما طبیعت فلکیه خارجده
موجوددر صورت جسمیه دخی موجوددر طبیعت فلکیه یی صورت
جسمیه یه حمل ممکن دکلدر اما ناطقی حیوان اوزرینه حمل ممکندر
بلکه واجبدر کذلک مقدار خارجده موجود اولماسی حصول متنوعه

سنى ضم ایتمك ایله در خط وسطح وجسم تعلیمی خارجده موجود اولور
مقدار تحتنده اولان مقدار جنس اولورسه یوخسه مقدار
خارجده موجود دکلدر شارح شیخك کلامنه اعتراض
ایدر که جسمیت فلکك بالحقیقه جسمیت عنصره مخالفه
اولسون ومطلق جسمیه عرض عام یاخود طبیعت جنسیه
اولوب مختلفة الحقائق اولان جسمیات بیننده مشترکه اولسون
ما به التخالف خارجیة متحصه اولدیغی ممنوعدر دلیل لازمدر دیدکی
اعتراض اخر ایدوب دیر که صورت جسمیه نك ماهیت نوعیه
اولدیغی مسلم اولسه افرادی خارجده ماده یه محتاج اوله ده
مساویه اولمق واجب دکلدر جائزدر که ماده یه احتیاج
تشخصندن اولسون زیرا طبیعت جنسیه فصول ایله
مختلف اولدیغی کبی ماهیت نوعیه دخی تشخصات ایله مختلفه در
جواب ویریلور که ماده یه احتیاج صورت جسمیه نك هویتندن
کلمدیکی نته کیم انفصاله قابل اولان اجسامده هیولی وصورت
اثبات اولندی ماء وهوا وغیرهما لرك تشخصنه نظر اولنمادر
هویتك مدخلی اولمایجه ماده یه احتیاجی لازم کلور که ماده یه
احتیاج طبیعت جسمیه نك ذاتندن کلدیکی ماهیة
نوعیة اولمق لازم اولدی بوندن صکره معلوم اوله که هیولی
ایله صورت بیننده تلازم اولمغله مصنف بو فصلده صورتك
ملزوم اولماسنی بیان فصل اخرده هیولینك ملزوم اولماسنی
بیان مراد ایلیوب صورتك ملزومیتنه اشارت ایدوب

فصل

فصل فی ان الصورة الجسمیة لا تتجرى عن الهیولی دیدکی
شارح فصل سابق ایله بو فصلك مقصدلری مالده
فتیجه دیدی جواب ویریلور که فصل اولده صورتك ماده یه
احتیاجنك سببی بیان اولنمدی بو فصل اول
سببی بیان ایچون در ایکی مقصد متحد اولدیغی تسلیم
اولنسه هیولی یی اثباتده ایکی طریق وار در بری انفصال
ایکنجی انفعالدر بو فصلده تشکل ذکر اولنور تشکل قابل
ماده نك خاصیدر ماده در تشکل ماده دن منفك
اولمز وانفعال ماده نك خاصیدر صورت فاعله در برشی
هم فاعل هم منفعل اولماز جسمده ایکی شی لازمدر که بری
ایله فاعل اخر ایله منفعل اوله لانها لو وجدت بذاتها دون
حلولها فی الهیولی فاما ان تکون متناهیة او غیر متناهیة
لا سبیل الی الثانی لان الاجسام کلها متناهیة ولا
لامکن ان یخرج من مبدأ واحد امتدادان علی نسق
واحد کانهما ساقا مثلث وکلما کانا اعظم کان البعید
بینهما ازید فلو امتدا الی غیر النهایة لامکن بینهما بعد غیر متناه
مع کونه محصورا بین حاصرین هف یعنی صورت جسمیه بذاتها
موجوده اولوب هیولی ده اولمه متناهیه اولور یا غیر متناهیه
اولماسنه طریق یوقدر که ابعاد متناهیه درکرك ابعاد مجرده
کرك ماده یه مقرونه حکما دعوا اوزره در بو حکمه مخالفت
اهل هندسه نسبت اولنور ومتکلمون عالمك فوقنده

ماده دن مجرد بعدک وجودنی تجویز ایلدیلر مصنفک
اجسامدن مرادی ابعاد دیمکدر زیرا اجسام هیولی
وصورتدن مرکبدر ظاهری اوزره حمل اولنسه ماده دن
مجرد صورت جسمیه یی شامل اولماز زیرا صورت جسمیه ده
هیولی وصورت یوقدر کلام ایسه صورت جسمیه نک غیر
متناهیه اولماسنک امتناعی بیانندهدر لازم اولدیکه
مصنفک اجسام کلمه سنی معنای ظاهرینک غیری یه حمل
ایده بز اندن ناشی شارح اجسامه ابعاد معناسنی ویردی
وبعددن خالی دکلدر دیدی مصنف والا لامکن قولندن
مرادی بودرکه اکر ابعادک کلسی متناهیه اولماسه ابعاد غیر
متناهیه ممکن اوله مثلثک ساقی هیئتنده ایکی
خطک خروجی مبدأ واحددن ممکن اولور اول ایکی خط
اعظم اولدقجه بینهماده اولان حاصرین بیننده محصور
ایکن غیر متناهی اولمق لازم کلور باطلدر شیخ رئیس شفاسنده
دیدیکی ایکی خط بیننده غیر متناهی بعدک وجودی اسلم
دکلدر بلکه هر بعد که فرض اولنسه تحتنده اولان بعد اوزره قدر
متناهی ایله زاید اولور قدر متناهی ایله زاید اولان متناهی اولور
مراتب عدد کبی هر مرتبه سی تحتنده اولان مرتبه لردن واحد
ایله زاید اولور لکن رد اولندیکه مراتب عدده قیاس باطلدر زیرا
عددک غیر متناهی اولدیغی بالقوه در نحن فیه ده تصویر
وتقدیر اولنان ابعاد اجمال اوزره بالفعل در سید شریف

درکه ایکی امتدادک بیننده اولان انفراج امتداد مقداری
اولماسی فرض اولنسه صاحب مطارحاتک دیدیکی
کبی شیخ رئیسک سؤالی ساقط اولور زیرا امتداد خطینک
هر بری بر ذراع اولسه بینهماده انفراج دخی بر ذراع
اولور یوز ذراع اولسه انفراج دخی غیر متناهی اولور
امتداده انفراج مساوی اولمق اوزره خطینک خروجی
جائز اولدیغنه اصول هندسه شهادت ایدر سؤال کلورکه
مثلثک ضلعینی ثالثنه مساوی اولمق لازم دکلدر
شکل حماوی تمثیل اولنور جواب اولدرکه بر قائمه نک
ثلثانی اولان زاویه مخصوصه ضلعتی فرض اولنور که بر محیط
دائره لی التی زاویه نک قسمه تقسیم ایتدکده حاصل اولان
التی زاویه نک هر برینک انفراجی قائمه نک ثلثانی
اولور مثلثک زوایای ثلثه سی قائمتینه مساویه
اولدیغی هندسه ده مبرهندر حاصل کلام ابعاد متناهیه
اولمسه ایکی امتداد خروج ایدوب بر طرز اوزره که بینهما
بر خط ایله وصل اولنسه بر مثلث حاصل اولور که اضلاعی
متساویه اولور دیمکدر یوخسه دیمک دکلدر که ایکی امتداده
بر ذراع اولده بینهما ایله وصل اولنسه بعده ایکی ذراع اولسه بینهما
خط ایله وصل اولنسه وهکذا متن شارحک سؤالی وارد اوله که
بر خط ذو صل ضلعینک عدم تناهیسی ایله فرض اولنمق
امرین متناقضین فرض ایلکدر زیدک وجودنی

وعدم فرض ایتمك كبی زیرا بینهماده خط واصل امتداد
لردن ایكی نقطه‌نك بینی وصل ایدر امتدادلر اول نقطه‌لر
ایله نهایت بولور زیرا هر بری اخر ایله خط واصل بیننده
محصور اولور دیو سؤال تقدیر مذكوره وارد دكلدر زیرا صاحب
مطارحاتك مرادی سید شریف تفصیل وتوضیح ایتمش
ایدی تأمل اولنه فهم اولنور معلوم اوله كه دلیل مذكوره
اولان ملازمه حق اتضاح ایله متضح اولنوب منع مذكور
ساقط اولماسی شارح اشارات كه محققا
طوسینك تفصیل ایتدیكی اوزره مقدمات عدیده‌یی
تمهیده محتاج اولور ایكی خط الی غیر النهایت امتداد
ایله لر بینهماده ابعاد فرض ایلمك ممكن اولور اول
ابعاد بحسب العدد غیر متناهیه وقدر واحد اوزره
متزاید اوله مثلا مبداء واحد كه نقطه‌سیدر اندن ایكی
خط غیر متناهی ممتد اولسه اول ایكی خطك اوزرنده
ایكی نقطه فرض اولنور كه الف نقطه‌سندن بعدلری متساویه
اوله ب ج نقطه‌لری كبی بینهمای ب ج خطیله وصل
اولنه ا ب و ا ج خطلریله متساویه اولور كه ا ب ج
اضلاعی متساویه مثلث اولور فرض ایده‌لم كه اضلاعندن
هر بری بر ذراع اوله بوندن صكره اول ایكی خطك اوزرنده
ایكی نقطه فرض اولنور كه ب ج ب ج دن نقطه‌لرندن
بعدی مساوی اوله ده نقطه‌لری كبی بو نقطه‌لرك ب ج

بیان برهان سلمی
مطلب
٢

دن بعدی ب ج الفدن بعدی كبی اوله ا د و ا ه
دن هر بری ایكی ذراع اولور حتی د ه نقطه‌لرینك بیننده
خطیله وصل ایلسك ا د ه مثلثنك هر بری ضلعی ایكیشر
ذراع اولور اول ایكی خطك اوزرنده ایكی نقطه دخی فرض
ایده‌رز وجه مذكور اوزره و ز نقطه‌لری كبی بینهما و ز
خطیله وصل ایده‌رز ا و ز اضلاعندن هر بری اوچر ذراع
اولور صكره ی ك صكره ل م صكره ن س
فرض اولنور ده بینهمای ح ط ی ك ل م ن س خطلریله
وجه مذكور اوزره وصل ایده‌رز الی غیر النهایه بو اسلوب اوزره
تخییل اولنه بوندن صكره ب ج خطنه بعد اصل تسمیه اولنه د ه
خطنه بعد اول و ز خطنه بعد ثانی ح ط خطنه بعد ثالث تو ترتیب
اوزره تخییل اولنه بو ذكر اولنان برهان سلمی تسمیه اولنور
صاحب محاكمات دركه بو برهان طول وعرض جهتلرندن
لاتناهی ممتنع اولدیغنه دلالت ایدر اما لاتناهی طول جهتندن
فرض اولنه فقط بو برهان انكو امتناعنه دلالت ایتمز
زیرا نقطه واحده‌دن خطلر ممتد دن منفرجان متزاید ان
الی غیر النهایه‌نك وجودی ممتنع اولور زیرا امكان انفراج
لامتناهی عرضا اولمغله اولور یعنی امكان انفراج لاتناهی
عرضا اولمغله موقوفدر دخی امتداد جسمانی‌ده شكل حد وحد
یاخود حدود كه احاطه‌سندن شیئه حاصل اولان هیئتدر
پس لازم اولدیكه برهان مسامته ایله مطلقا غیر متناهی

مطلب برهان مسامته

اولان شئ ابطال ایده یوز حتی ابعاد مطلقا متناهی اولدیغی
مبرهن اوله برهان مسامته نک تقریر محشیدی ذکر
ایدیکیدر که موقف و مقاصددن مأخوذدر بو وجهله محرردر که
بر خط متناهی خط غیر متناهی یه موازی اولسه و غیر متناهی
جانبنه حرکت ایلسه که مسامت اولسه یعنی استقامت
اوزره یورسه خط غیر متناهی یی تقاطع ایدر حیثیتنده اولسه
خط غیر متناهیده بر نقطه لازمدر که مسامته نک
حدوثی ابتداءً اول نقطه یه نسبت ایله اوله لکن هر نقطه که
انکا اولدر دیمک ممکن دکلدر زیرا مسامته اول نقطه نک
فوقنده یعنی لاتناهی جانبنده اولان نقطه ایله حاصل اولور
لازم کلور که یا مسامته ممتنع اوله یا نقطه مسامته ابتداده
موجود اوله ایکیسی دخی باطلدر زیرا مسامته ممکندر و نقطه
مسامته ابتداده بولنمق فوقنده نقطه لر معدومه اولماغی
مستلزم اولور خلاف فرضدر و نقطه نک وجودی غیر
متناهینک متناهی اولماسنی مستلزم اولور بو برهان
خطین متناهیین متوازیین ایله منقوضدر خطینک
بری توازیدن مسامته انتقال ایله حدوث مسامته
آنی الحدوثدر لکن آن حدوث بولنماز زیرا هر بر آن که
حدوث مسامته یه فرض اولنه اندن اول اولان آنده
مسامته ایله خطک اتصافی ممکندر ممکن اولور لازم کلور که
حدوث مسامته نک آنی بولنمیه تحقیقی بودر که مسامته یه خطک

انتقالی

انتقالی زماننده اولور و حرکت ایله اولور خط باقی علی الموازة
ایله خط مائل الی المسامته بیننده زوایه اولور زمان و حرکت
و زوایه الی غیر النهایه انقسامه قابل اولور و هر انقسامده
حدوث مسامته یه آن حاصل اولور اول آنی بولماق
میسر اولماز جواب ولدر که مسامته آنی الحدوث اولدیغی
مسلم دکلدر بلکه آنی دکل و تدریجی دخی دکلدر بلکه قسم آخر
دردیو محشیدی تقریر ایلدی بو برهان مسامته ده
بر وجه دخی واردر که بوکا برهان تخلص تسمیه اولنور تقریری
ابعاد غیر متناهیه دردیلسه بر کره فرض اولنور که مرکزندن
خط غیر متناهیه خارج اوله ده اولکی خط موازی و متقاطع
و غیر متناهی اوله و اول کره نفسی اوزره دوران ایلیه مرکزندن
خارج اولان بعد المقاطعه مسامت و موازی اولور لکن
بو محالدر که خطینک بری آخردن تخلص ایتمکه موقوفدر اول تخلص
اولماز الا بر نقطه ایله اولور که اول نقطه احد خطینک طرفیدر با خصوص
خطین غیر متناهیین فرض اولنمش ایدی محال لازم کلدی
برهان مسامته یه ابو البرکات اعتراض ایلدی و صاحب الاشراق
مطارحاتنده متابعت ایلیوب دیدیلر که بو ذکر اولنان امورک
بعضیسی نفسنده محال اولمایا خود هر بری جمع اولمق محال اولدیغی
کبی پس بعد غیر متناهی ممکن اولمق جائز اولور صاحب موقف
جواب ویروب دیر که امور مفروضه نک هر بری مجموعی
ممکن اولدیغی بدیهیدر محال اولان انجق لاتناهیدر

مطلب برهان تخلص

اعتراض ابو البرکات علی البرهان المسامته

سید شریف برهان نمشّ و برهان تخلص و برهان موازنه
اصل واحده راجع اولدیغی ظاهر اولدی دیدی ایکنجی مقدمه
اولدر که ابعاد مذکوره دن هر بری قبلنده اولان بعدی
و زیاده یی مشتمل گرک بعد اول که کره ده در بعد اصل
اولان ب ج و بر ذراع مشتملدر غیر النهایه بو اسلوب اوزره
تخییل اولنه ابعاد غیر متناهیه اولدیغی گبی زیادات دخی غیر
متناهیه اولور اوجنجی مقدمه اولدر که زیادات غیر متناهیه
دن هر بری جمله بر بعدده موجوده اولور که اول بعد ابعادک
فوقنده اوله مثلا بعد اول و بعد ثانیده اولان زیاده لر
بعد ثالثده موجوده اولور کذلک ابعاد ثلثه ده اولان
زیاده لر بعد رابعده و هکذا تخییل اولنه مقدمات
ثلث مذکوره قرارداده اولدیسه مبدأ واحددن خارج
اولان ایکی خط الی غیر النهایه بولنه و قدر واحد اوزره متزائده
اوله مقدمه اولینک ثانیه نک حکمی بودر و مقدمه ثالثه
حکمی ایله حکم اولنور که اول زیادات غیر متناهیه بعد واحده
بولنه و اول بعد که زیادات غیر متناهیه یی مشتمل اوله غیر
متناهیدر پس ایکی خطک آراسنده غیر متناهی بر بعد
بولنور که حاصرین بیننده محصور اولوردیبن مذکورده
ذکر اولنان ملازمه ثابته اولوب منع مذکور مندفع
اولور شارح مناقضه ایدوب دیر که زیادات غیر متنا
هیه یی مشتمل اولان بعد مقدمه ثالثه دن لازم گلمز

زیرا

زیرا زیادات غیر متناهیه دن هر بر جمله بر بعدده اولمقدن
جمیع زیادات غیر متناهیه بر بعدده اولمق لازم اولدیغی
مسلم دکلدر زیرا کل افرادی کل مجموعی یه حکمنده مخالف
اولمق جائزدر زیرا انسان بر رغیف ایله شبعان اولمق
اولور اما مجموع انسان بر رغیف ایله شبعان اولمز
جواب محقق طوسینک شرح اشاراتنده تقریر ایتدیکی
در که هر جمله که متناهیه یاخود غیر متناهیه بر بعدده حاصل
دردیو عقل حاکم اولنجه واجب اولور زیادات غیر متناهیه نک
مجموعی دخی بعدده دردیو حاکم اوله و عقل حکم ایتدیکی
زمانده اول جمله لر متناهیه یا غیر متناهیه اولدیغنی ملاحظه
ایلمز و عقل صریح حکمنده صادقدر غلط اولماز الا وهم و سائر
قوای جسمانیه دن اولور دیو شیخ رئیسک مرادینی بویله
تفصیل ایدنجه شارحک سؤالی ساقط اولور شارح
بر اعتراض دخی ذکر ایدر که صاحب محاکمات دن منقولدر
دیر که ابعاد مذکوره ده اولان زیاداتی متساویه فرض ایتده
فائده یوقدر بلکه متناقصه یا متزائده اوله ده غیر متناهیه
اولنجه انلری مشتمل اولان بعد البته غیر متناهی اولور شارح
اشارات جواب ویرر که زیادات متناقصه یی مشتمل
اولان بعد غیر متناهی اولمق لازم دکلدر مثلا بر ذراع
خط فرض اولنوب نصفی بعد اصل و نصف آخری تنصیف
ایدوب بعد اصل اوزره زیادات ایدوب بعد اول قبلنه

نصفنك دخی تنصیف اولنوب بعد اول ذره زیادات
زیاده ایدوب بعد تالی قبلینه خط الی غیر النهایه تقسیمه قابل اولمغله
باقی الی غیر النهایه تنصیف اولنه جمیع زیاداتی مشتمل اولان
بعد بر ذراع اولماز بلکه نصف ذراع اولور زیرا فرض
مذکوره کوره زیادات غیر متناهیه لی مشتمل اولان
ذراعک نصفی ایدی اما تزاید علی سبیل التساوی
یاخود علی سبیل التزاید اوله مطلوبی مفید اولور لکن
تساوی اوزره قصر اولندی زیرا تزاید طریقی مطلوبی
افاده ایتمده طریق اولی ایله ثابت اولور بو جواب ایله
شارحک سؤالی مدفوع در شارح جوابه مذکوره
اعتراض ایدرکم خط الی غیر النهایه انقسامه قابلدر دیدکلری
لا یقف عند حد معناسنه در یوخسه جمیع انقسام
خارجه حقیق فرض اولنسه زیادات غیر متناهیه لی
مشتمل حد غیر متناهی اولدیغی ضروری اولور شارح
حاصرین بیننده محصور اولور مطلوب حاصل اولور
شارح اشارت زیادات متناقصه اولدقده
مفید اولماز دیدیکی مقید اولمادی مصنف واما
بیان انه لا سبیل الی القسم الاول فلانها لو کانت
متناهیة لاحاط بها حد واحد او حدود فتکون
متشکلة لان الشکل هو الهیئة الحاصلة من احاطة
الحد الواحد او الحدود بالمقدار دیو شق اولک

باطل اولدیغنی بیان ایلدی یعنی صورة هیولیدن تجردیله
متناهیه اولماسی باطلدر زیرا متناهیه اولسه اول صورتی
بر خط احاطه ایدر کره و دائره یی بر خط احاطه ایلدیکی
کبی یاخود حدود احاطه ایدر حدود جمع کتورلدی لکن مراد ما
ما فوق الواحد در زیرا شکل ایکی حد ایله دخی اولور شکل هلالی
و شکل اهلیلجی کبی اوچ حد ایله اولور مثلث کبی و درت
حد ایله اولور مربع کبی بش حد ایله دخی زیاده ایله اولور مخمس
و مسدس و غیر کبی شکل حد واحد یاخود حدود مقداری
احاطه ایتمه دن حاصله اولان هیئتدر مقدار خط و سطح
و جسم تعلیمی بو اوچ شیدر لکن خط مقداردر اما اطراف
نقطه لردر احاطه متصور دکلدر بس شکل مجسم و مسطحدر
منحصردر احاطه دن مراد احاطهٔ تامه دیمکدر زیرا زاویه
اصح اقوالده مقدار عارض بر هیئتدر نقطه ده تلاقی ایدن
ایکی خطدن حاصله در مثلثک بر ضلعنی ترک
ایتدکده حاصله اولان هیئت کبی شارح دیرکه
مصنفک شکلی تعریف مذکور ایله تعریف ایتدیکی
مناسب دکلدر کره نک محیطی و دائره نک محیطینه
شامل دکلدر شکل دخی سطح و جسم تعلیمیه منحصردر
کرک انبی اولان شکل بویله تعریف ایدر شکل هیئت
حاصله در کرک مقداری احاطه دن کرک مقداراتی احاطه
دن بو تعریف محیط کره یه و محیط دائره یه شاملدر سؤال

کلورکه صورت جمیع جهاتدن متناهیه اولدقده تشکل حاصل
اولور اما طول جهتندن فقط لاتناهی فرض اولنسه ایکی خط
نقطهٔ واحده دن خارج اولورده الی غیر النهایه متزایدین
اولوردیمکه محال اولمز زیرا خروج مذکور عرض جهتنده ده لاتناهیه
گرکدرکه امکان انفراج میسر اوله جواب اولدرکه صورت
جسمیه بوجهتدن متناهیه اولسه اول جهتدن کندویه
برهیئت کلور اول هیئت کلام ایدوب مصنف
شکل اوزرینه ایراد ایتدیکی کلامی اول هیئتده ده اجرا ایدرز
لکن جواب دلیل مذکوری تغییر ایله دلمش اولور شکل بدلنه
هیئت اخذ اولندیغی اولی اولان بوسؤالکه خط غیرمتنا
هی ایله دربرهان مسامته ایله ابطال اولنمقدر تقریر
اولنمش ایدی مصنف دیرکه فذلک الشکل اما ان
یکون للجسمیة وهو محال والا لکانت الاجسام
کلها متشکلة بتشکل واحد او بسبب لازم للجسمیة
وهو ایضا محال لما مر او بسبب عارض وهو ایضا محال والا
لامکن زواله فامکن ان تتشکل الصورة بشکل اخر فیکون
قابلة للانفصال یعنی اول شکل صورت جسمیه‌نك
ذاتنده حاصل دربو محالدرکه اگر اویله اولسه اجسامك
جمله‌سی بر دربو شکلده اولوردی زیرا صورت جسمیه‌نك
ذاتی علتدر دینلدی هرقنده صورة جسمیه بولنسه معلولی
اولان شکل معین دخی بولنوردی صورت جسمیه افرادك

جمله

جمله‌سنده متحقق اولمغله جمیع افراد اول شکل معین
متشکل اولمق لازم کلوردی لازم باطل ملزوم دخی
باطلدر یاخود اول شکل صورت جسمیه‌یه لازم کلمن
شیء سببیله در اول دخی باطلدر جمله اجسام شکل واحد
معین ایله متشکله اولمق لازم کلور زیرا صورت جسمیه تحقق
ایلسه لازمی دخی تحقق ایدرکه اول شکل معیندر پس
هر جسم شکل واحد ایله متشکل اولمق لازم کلوردی لازم
باطل ملزوم دخی باطلدر یاخود شکل صورت جسمیه‌یه عارض
اولان شیء سببیله در اول دخی باطلدرکه اول عارض زائل اولمق ممکن
در پس صورت شکل اخر ایله تشکل ایلمك ممکن اولور زیرا
شکلدن مجرد صورتك بقاسی ممکن دکلدر پس صورت
انفصالی قابل اولمش اولور زیرا شکلك تبدلی اولمز
الا انفصال ایله اولور بر شیء که انفصالی قبول ایلیه هیولایه
مقارن اولور پس صورت مفارقه عن الهیولی‌یه مقارنه
اولمق لازم کلور لازم باطل ملزوم دخی باطلدر مصنفك
وکل ما یقبل الانفصال فهو مرکب من الهیولی والصورة
فیکون الصورة المفارقة عن الهیولی مقارنة لها هف دیدیکی
کلامك معناسی تقریر اولنان کبیدر لکن مسامحه ایتمشدر
سؤال اولنورکه شکلك تبدلی انفصاله منحصر اولدیغی
مسلم دکلدر زیرا شمعه مدور ایکن مکعب قلنسه شکل
متغیر اولور انفصال بولنماز جواب اولدرکه انفصال بولنمازسه

انفعال بولنور انفعال دخی ماده نك بولنقدن در
توضیح اولنورکه جسمده فعل وانفعال واردر امر واحد فاعل ومنفعل
اولماز لا محاله جسمده ایکی شی کرکدرکه بری ایله فاعل اخر ایله
منفعل اوله اعراض انفعالیه مادیه تابعه در اعراض فعلیه صورته
تابعه در دیو تقریر ایلدیلر لکن کلاملری منقوضدر اما اجمالا
نقض نفس ناطقه ایله درکه مبادی عالیه دن منفصلدر تحتنده
اولان ابدانده فاعلدر بالخصوص نفس مادیه دکلدر واما
تفصیلا نقض بر شی ایکی جهت ایله فاعل ومنفعل اولماسی
جائزدر بر جهت ایله فاعل ومنفعل اولمق جائز اولماز مخشی الارکز
شمعه ده انفعال واردر دیدی زیرا فوق تحتنك غیری
ویمینی شمالنك غیری اولدیغی مسلم وبدیهیدر لا محاله
شمعه غمز اولندقده بالفعل اجزاسی یوق ایسه ده بالقوه اولان
اجزا فوقیته تحته وتحتیه اولان فوقه انفعالی انکار
اولنماز کذلك اجزاء شمالیه یمینیه یمینیه شماله انتقالی
ظاهردر مصنفك کلامنده اولان حصره سؤال واردرکه
احتمال واردرکه اول شکل جسمیت ایله لازمندن یا جسمیت
ایله عارضندن لازم جسمیت ایله عارضندن یا امور ثلثه نك
مجموعندن اوله یاخود بر مباین امردن اوله اول مباین مستقل
اوله یا مع الغیر اوله جواب اولدرکه اکر شکل جسمیت ایله لازمندن
اوله جمیع اجسام شکل واحدده اولوردی اکر احتمالات
ثلثه دن اوله صورت شکل اخر ایله متشکل اولوردی

مصنفك

مصنفك عبارتنده اولان منفصله مانعة الخلودر
بو احتمالات ایله نقض وارد اولمازدی اما مباین ایله سؤال
اول مباین جمیع اشکاله نسبتی مساویه اولمغله ترجیح بلا
مرجح کلمسون دیو رابطهٔ خاصه یه محتاج اولورکه مرجح اوله
پس اول مباین مع الرابط شکلی ویرمه ده یا کافیدر
یا دکلدر اوله کوره مباین ممتنع الزوال اولورسه رابطه یه نقل
کلام ایله تردید ایلیه ایدرز اول رابطه جسمیتدن یا لازمندن
یا عارضندن ایکی احتمال اوله کوره اجسام شکل واحدده اولمق
لازم کلور احتمال اخیره کوره شکلك تبدلی لازم کلور اکر
ممتنع الزوال دکل ایسه صورة شکل اخر ایله متشکل اولمق
لازم کلور اکر مباین اولان امر رابطه ایله کافی دکل بلکه
امر اخره محتاج ایسه اکر مباین وامر اخر ممتنع الزوال ایسه رابطه ده
تردید اولنورکه جسمیتدن یا لازمندن یا عارضندن هر برنده
محال لازم کلور اکر ممتنع الزوال دکل ایسه تبدل شکل لازم
کلور سؤال اولنورکه اول مباین ممکن الزوال اوله ده زوالی ایله
صورت وشکل زائل اوله ده انفصالی مستلزم اولان شکل اخر
ایله تشکل محل قابلیه جواب اولدرکه اکر مباین مجرد ایسه
اولورسه ابدیدر زیرا قدیم اولان شیئك عدمی متعذر
اکر مباین مجرد اولمیوب مادی اولورسه صورته علت اوله زیرا
مادینك تأثیری اولماز الا مادیده اولور لکن مناف

قالدی شکل علت صورتک تشخصی اوله جواب اولدرکه شکل
بشخصه علتدر عکسی دوری مستلزمدر لکن جوابده کلام واردر
تحقیقی کلهٔ کرکدر بعض شارح بو مقامی توجیهده صورته حاصل
اولان شکل معین ایچون بر مخصص لازمدر زیرا فلکک جمیع
اشکاله نسبتی مساویدر اول مخصص یا جسمیتدر یا لازمیدر
یا عارضیدر دیو تردید ایلدی لکن بو کلام هیولای عنصریه و صور
و اعراض و نفوس عقل فعالدن فائضه اولمغه مبنیدر شارح بو توجیهدن
عدول ایتدی زیرا عقل فعاله نسبت ایتدکلری برهن دکلدر
و نسبتده حکما تزلزل اوزره درلر بعض کلاملرندن افعالی عقل
فعالک غیری یه نسبت ایدرلر صور نوعیه مبحثنه مراجعت اولنه
حال معلوم اولور مصنف هیولینک صورته ملازمتنی بیان مراد
ایدوب دیدیکه **فصل** فی ان الهیولی لا تتجرد عن الصورة لانها لو تجردت
فاما ان تکون ذات وضع او لا تکون لا سبیل الی کل واحد من
القسمین فلا سبیل الی تجردها عن الصورة اما انه لا سبیل الی
الاول فلانها ح اما ان تنقسم ولا لا سبیل الی الثانی لان کل
ما له وضع فهو منقسم علی ما مر فی نفی الجزء یعنی هیولی صورتدن
تجرد ایتمز اکر تجرد ایلسه تجردی حالنده یا اشارت حسیه یه
قابل اولور یا اولماز ایکیسیده باطلدر پس هیولانک صورتدن تجردی
باطلدر اما اشارت حسیه یه قابل اولماسی باطل اولدیغی ثابتدرکه زیرا
اشارت حسیه یه قابل اولانه یا انقسامی قبول ایدر یا ایتمز قبول ایتمهسی
باطلدر زیرا هر شی که اشارت حسیه یه قابل اوله انقسام دخی

قابلدر

قابلدر جزء لا یتجزی یی انکار فصلنده مراد ایدن اوله شهادة
ایتمش ایدی **فصل معلوم** اوله که مصنف هر شی که اشارت
حسیه یه قابل اوله اول منقسم اولور دیدیکی عمومی اوزره
دکلدر زیرا نقطه یه شاملدر لکن منقسم دکلدر جزء
لا یتجزی یی انکار دلیلی نقطه اوزرینه قائم اولماز نقطهلرک
تداخل ایتمهلری جائزدر پس مراد مصنف هر جوهر که
اشارت حسیه یه قابل اوله منقسم اولور دیمکدر
غایتی هیولانک جوهر اولماسی بیانه محتاجدر صورت
جسمیه جوهردر جوهر محل اولان هیولانک جوهر
اولماسی ثابت اولور بعضیلر هیولا جوهر اولان جسمده
جزءدر جوهرک جزئی دخی جوهردر دیو استدلال
ایلدیلر لکن مردوددر اولورکه هیئت مخصوصه بر بردن
جزءدر و عرضدر لکن بر مرکب جوهر ایله عرضدن مرکب
اولسه اول مرکب جوهر دینلور زیرا محله محتاج دکلدر قرطاسی
کبی بر جسم ایله بیاضدن مرکبدر مصنف احتمال اولی دخی
ابطال مراد ایدوب دیدیکه ولا سبیل الی الاول لانها
ح اما ان تنقسم فی جهة واحدة فتکون خطا او فی
جهتین فتکون سطحا او فی ثلث جهات فتکون جسما
یعنی هیولی صورتدن تجرد ایلدکده اشارت حسیه یه
قابل اولدقده انقسام احتمالی باطلدر زیرا انقسامی یا
بر جهتده اولورده خط جوهر اولور یا ایکی جهتده اولورده

سطح جوهر اولور یا خود اوچ جهتده اولورده جسم اولور معلوم
اوله که مصنفك تردیدی اولکه شقّ ثانیدن مراد بالذات
عدم الوضعدر شق اولدن مراد بالذات وضعدر انحصار
تمامدر شارحك سؤالی ساقطدر و مصنفك
فلکون جسما قولنده مرادی هیولی وصورتدن مرکب
مرکب دیمك دکلدر بلکه جهات ثلثه ممتد جوهر دیمکدر
که صورت جسمیه دربادی نظرده اکا جسم دیرلر شارح
موقف بو محلده جسمه بویله معنا ویردی شارحك
بو معنا لو کانت جسما کانت مرکبة من الهیولی والصورة
قولنه ملایم دکلدر دیدیکی مسلم دکلدر تأمل ایله معلوم
اولور وکل واحد منها باطل اما انه لا یجوز ان تکون خطا
فلان وجود الخط علی الاستقلال محال لانه اذا انتهی
الیه طرفا السطحین فاما ان یجب تلاقیهما اولا
اولا یجب لا جائز ان لا یجب والا لزم تداخل
الخطوط وهو محال لان کل الخطین مجموعهما اعظم
من الواحد وهف یعنی هیولی تجرّد ایلیوب انقسام
ایلدکده خط جوهر و سطح جوهری و جسم اولمق لازم
کلدی بو لوازمك هر بری باطلدر اما خط جوهر
باطل اولدیغی ثابتدر که ایکی سطحك ایکی طرفی اول خطه
نهایت بولسه اول خط طرفینك تلاقیسنه مانع اولور
یا اولمازسه خطوط تداخل ایتمك لازم کلور محالدر

ایکی مجموعی بر خطدن اعظمدر تداخل خلافنی مستلزمدر
باطلدر اعتراض اولندیکی ایکی خط بردن اعظم دیمك
طولی جهتندن دیمك ایسه ~~ممنوعدر~~ که مسلمدر ولکن
کلام طولده اجتماعلرنده دکلدر بلکه عرضنده در اکر عرض
جهتندن دیمك ایسه ممنوعدر اول جهتدن خط
اعظم یوقدر شارح جواب ویردیکه خط جوهری
خطین جوهرین بیننده فرض اولنورده تداخل محال اولدیغی
قطعی اولور بلکه جواهر غیر مقداریه نك تداخلی محالدر جسم انلردن
ترکب ایلیون کرك ایلمیون والحاصل متحیز بالذات
اولان اشیا مطلقا تداخل ایتمك محالدر بداهت بوکا
حاکمدر دیو شارح موافق تصریح ایلدی اما جوهر اولمیان
اشیا اکر مقداری یوغیسه مطلقا تداخلی جائزدر اکر بر جهتده
مقداری اولورسه اول جهتده تداخلی ممتنعدر اکر ایکی جهتده
مقداری اولورسه ایکی جهتده تداخلی ممتنعدر اکر جهات ثلثه ده
مقداری اولورسه مطلقا تداخلی ممتنعدر ولا جائز ان
یجب والا لانقسم الخط فی جهتین لان ما لاقی منه
احدهما غیر ما یلاقی الآخر وهو محال واما انه لا یجوز ان یکون
سطحا فلانها لو کانت سطحا فاذا انتهی الیه طرفا الجسمین
فاما ان یجب تلاقیهما اولا یجب وکل واحد منهما باطل علی
ما مرّ واما انه لا یجوز ان یکون جسما فلانها لو کانت جسما
لکانت مرکبة من الهیولی والصورة لما مرّ واما انه لا سبیل

الی الثانی فلانها اذا کانت غیر ذات وضع فاما ان
لا یحصل فی حیز اصلا او یحصل فی جمیع الاحیاز او یحصل
فی بعض الاحیاز دون بعض والاول والثانی محالان بالبداهة
والثالث ایضا محال لان حصولها فی کل واحد من الاحیاز
ممکن فلو حصلت فی بعض الاحیاز دون بعض یلزم الترجیح
بلا مرجح وهو محال یعنی اگر اول خط طرفینک تلاقیسنه
مانع اولورسه خط جهتنده منقسم اولمق لازم گلور زیرا اول
خطک ایکی طرفک برینه ملاقی اولان محلی اخر طرفنه ملاقی
اولان محلنه غیردر انقسام لازم گلور محالدر اما سطح جوهر
اولمق محال اولدیغی ثابتدر که اگر سطح اول ایکی جسمک
طرفلری اول سطحه نهایت بولدقده اول سطح طرفینک
تلاقیسنه مانع اولور یا اولماز ایکیسیده باطلدر مردود ایدن
دلیلدن ناشی یعنی تداخل یا انقسام سطح فی الجهات
الثلث لازم گلور اما جسم اولمق جائز اولمادیغی ثابتدر که
اگر جسم اولسه هیولا وصورتدن مرکب اولمق لازم گلور
خلاف فرضدر اما تردید اولدن شق ثانی که هیولا تجرد
ایلدکده اشارت حسیه یه قابل اولمدیغی باطلدر که اشارت
حسیه یه قابل اولمیوب صورت جسمیه یه اقتران ایلدکده
اشارت حسیه یه قابل اولور بو صورتده هیچ بر حیزده اولماز
یا خود جمیع احیازده اولور یا خود احیازک بعضنده اولور
بعض اخرده اولماز اول وثانی بالبداهة باطلدر اما ثالث

باطل اولدیغی ترجیح بلا مرجح مستلزم اولدیغندندر زیرا
احیازک هر برنده حصولی ممکن دیدیر سؤال اولنورکه
هیولا تجرد ایلدکده واشارت حسیه یه قابل اولمدقده
ابدا صورته مقترنه اولمیوب تردیدک جمیع شقوقی باطل
اولسون جواب اولدرکه هیولی صورتی قبول ایتمدکده
هیولی ایتمدکده هیولی اولماز بلکه ماده دن مجرد عقول
گبی اولور اگر صورت قبول ایتشندن اولورسه صورت
اول هیولایه لحوق ایتمک ممکن اولور ذات هیولی یه
نظر ایله ازمنه ده بر زمانده تحقق ایتمه ضروریدر ممکن
شول شیدر که وجودندن محال لازم گلمیه هیولی یه صورتک
لحوقندن محال لازم گلور پس لازم گلورکه هیولا صورتدن
هیچ بر وقتده تجرد جائز اولمیه سؤال اولنورکه ممتنع بالغیر
اولان شی ممتنع بالذات اولان شیئی مستلزم اولور
عقل اولک عدمی واجب تعالینک عدمنی مستلزم
اولدیغی گبی با خصوص واجبک عدمی ممتنع بالذاتدر
جواب اولدرکه ممتنع بالذات مستلزم اولدیغی ممتنع اولدیغی
حیثیتندندر ممکن اولدیغی حیثیتندن دگل عقل اولک عدمی
واجب تعالینک عدمنی مستلزم اولدیغی عقل اولک
عدمی واجب تعالینک وجودیله ممتنع اولدیغندن ناشی
مستلزم اولور اما عقل اولک عدمنه نظر اولنوب امور
خارجه دن نظر قطع اولنسه محال اولان شی مستلزم

اولماز اکر اوله عقل اولکه عدمی ممکن بالذات اولماسی
لازم کلور اما هیولی مجرد اولوب ذاتنه نظر اولندقده مانعه
نظر اولمیوب لحوق صورتك فرض اولندقده محال لازم
کلور پس هیولانك صورتدن تجردی محال اولور بعضیلر
جواب اخر ویردیلر یعنی کلام اجسامك هیولاسنده درکه
اصل فطرتده الان اولدیغی کبی هیج منفکه دکلمیدر یوخسه
اصل فطرتده مجرد ایدی بعد اقتران می ایدی سؤال مذکور
وارد اولماز زیرا وارد در هیولانك صورته عدم اقترانی
جائز اولماغه مبنی ایدی ترجیح بلا مرجح دفع ایتمه ده جائزدرکه
بعض حیزده اولماغی صورت جسمیه یه مقارنه اولان صورت
نوعیه مقتضیه اولسون دیدیلر جواب اولدرکه صورت نوعیه
مکان کلی تعیین ایدرسه ده هیولی مکان کلیدن بر جزء
معینه مخصص اوله مز شارح مواقف دیرکه جائزدرکه
هیولایه صورت اخری یا احوالندن بر حال مقارن اوله ده
مکان کلیدن جزء اولان مکانی هیولایه تعیین ایلیه کذلك
هیولانی مجرده عنصر کلینك هیولاسی اولورکه نار
مجموعنك هیولاسی کبی بونك حیزی واحد معین در
صورت نوعیه کلدکده کند حیزنده حاصل اولور حیز اوخر
یوقدرکه مرجحه محتاج اوله صورت نوعیه حیزی اقتضا ایلیه ده
ترجیح بلا مرجح کلمیه بو سؤالدن جواب اخر ویردلرکه هیولانی
بعض احیازده حاصل اوله هیولی اجزالرندن هر بری دکلك

للطلرلرن

الحیزلرنده جزء معینه مخصص اولماغی استر صورت نوعیه
نك جمیع اجزایه نسبتی مساویه اولماغله مخصصه اولماز
ترجیح بلا مرجح لازم کلدیکی قطعی اولور بو جواب رد اولنورکه
صورت متصله یه مقارنه اولان هیولی دخی متصله در
اجزاسی خارجده موجوده دکلدر یعنی اجزانك استقلال
اوزره وجودی یوقدر بلکه کلك وجودیله موجوده در
بو بیله اولیجق مکان استمز جائزدرکه هیولایه بر حال مقترن
اوله ده هیولانك اجزاسی مکان اجزالرینه مخصص
اوله ولا یلزم علی هذا التقدیر ان الماء اذا انقلب هواء
او علی العکس صار اولی بموضع لان الوضع السابق
یقتضی الوضع اللاحق فلا یکون ترجیحا بلا مرجح مصنف
بو کلامی ایله اعتراض دفع ایدر اعتراض بودرکه مثلا ما هوایه
منقلب اولدقده اولما هوانك حیز طبیعیسی
اجزالرندن بر موضعه اولی اولور با خصوص اولنما منقلب
هوانك جمیع اجزا طبیعیه سنه نسبتی مساویدر
هیولی دخی اویله اولسون دفعی بودرکه مادن بر جزء
انقلاب ایدوب هوا اوله اکر قبل الانقلاب اول
ما کند موضع طبیعیسنده ایسه هوا موضعندن ماده
موضعنه اقرب اولان موضعه انتقال ایدر قرب مرجح
اولور اکر قبل الانقلاب هوا موضعنده قسر طریقیله بولنسه
بعد الانقلاب هوا موضعنده بولندیغی مرجح اولور اما

هیولی اشارت حسیه یه قابل اولمادقده حصول فی الحیز
حالکنده ده بولنمازکه مرجح بولنه اعتراض مذکور مندفعدر
تامل ایله معلوم اولور معلوم اوله که جزء لایتجزینک اثبات
ایتمه ده فلاسفه نک ظلماتندن خلاص واردر هیولایی
اثبات وصورت جسمیه یی اثبات کبی زیرا هیولایی
اثبات ایدوب موجوده وحادثه در دینلسه هیولایی
اخری یه محتاج اولور زیرا حادث ماده ایله مسبوقدر
هیولایه قدیمه دیمک کلور هیولا صورتدن منفکه
دکلدر جسمک قدیم اولماسنی اقتضا ایدر اولدخی عالمک
قدیم اولماسنی اقتضا ایدر عالمک قدیم اولماسی حشر
اجسادک انکارنی اقتضا ایدر زیرا بدن خراب
اولدقده صورت معدومه اولور اعاده معدوم عند الفلاسفه
محالدر حاصل کلام عالمه قدیم دیمکله ایمان جمع اولماز اما
جزء لایتجزینک اثبات ایدن متکلمون بو ورطه دن
خلاص بولور زیرا اجسام اجزای لایتجزیدن مرکب
اولنجه اوصاف واعراضی قبول ایتمه ده اجزای لایتجزی
متساویه در اجزادن برینه کلا وصف آخر ده کلمک
جائزدر سؤال اولنورسه اثبات جزء دلیللری ضعیفه در
ورطه لردن نجات حاصل اولماز جواب اولدرکه انکار جزء
دلیللرینی ابطال ایله نجات حاصله اولور اجسام صغار
صلبه یی اقرار ایدرسک دیمقراطیس دیدیکی کبی

نجات واردر متکلمین عندنده اثبات جزء ادله سی
کثیره سی در بو قاریده ذکر اولندیلر لکن اقوی واظهر اولان
دلیل بودر ذکر ایلدیلر بر کره حقیقیه یی بر سطح حقیقی اوزره
وضع ایتسک اول کره اول سطحه بر جزء غیر منقسم
ایله تماس ایدر زیرا جزء ایله تماس ایتسه کره ده بالفعل
خط بولنوردی کره حقیقیه اولماز فرض اولنان کره
حقیقیه اولمقدر اشهر اولان دلیل اکر هر جسم الی غیر
النهایه انقسامه قابل اوله خردله جبلدن اصغر اولمامق
لازم کلور زیرا اعظم واصغر اجزانک کثرتی وقلتی
ایله بو احوال متناهیده اولور غیر متناهیده اولماز
اشهر اولان ادله دندر که جسمک اجزاسی مجتمع اولمق
لذاته دکلدر لذاته اوله افتراقه قابل اولمازدی الله تعالی
انده افتراق خلق ایتمکه قادردر جزء لایتجزیه وارنجه یه
دک زیرا انتزاع اولنان جزءک افتراقی ممکن ایسه
قدرة الله تحتنده داخلدر افتراقی ممکن دکل ایسه مدعی
دن ثابت اولور لکن هر دلیلده ضعف واردر اولکی دلیلده
ضعف تصویر مذکوره کره دن نقطه ثابته
اولور نقطه اجزاک ثبوتنی مستلزم دکلدر زیرا
نقطه نک محلنه حلولی جوازیدر سریانی دکلدر که
محلک انقسامیله حال منقسم اولمق لازم کله یعنی ماده ده
وردک حلولی کبی سریانی دکلدر بلکه داخل کوزده اولان

ما ذکر حلول جواریدر جواب اولدرکه نقطه وخط وسطح عند
المتکلمین اعراض موجوده دکلدر بلکه جوهر موجوده در لکن فلاسفه
عندنده اعراض موجوده در سؤال اولنورکه کره ده نقطه ذکر
اولندی نقطه نهایت خط دیرلر کره ده خط یوقدر نقطه دخی
اولماز جواب اولدرکه نقطه نهایت الخط دیدکلری قضیه مهمله در
قضیه جزئیه کبیدر یعنی بعض نقطه دیرلر کذلك جسم مخروطی ده
نقطه واردر خط یوقدر بو مقامده مراد اولدرکه کره سطحه تماس
ایلدکده نقطه حاصل اولور نته کم کره علی نفسها حرکت ایلدکده
ایکی نقطه بولنورکه حرکت ایتمزلر کره نك اول نقطه لر
قطبلر اولور بونلر عند الفلاسفه امور موجوده در متکلمون
عندنده معدومه در لکن اوزرلرینه احکام صحیحه ترتب ایدوب
سموات وارضینك احوال معلومه اولوب واقف
اولان کمسه لر ربنا ما خلقت هذا باطلا دیدکلری سبیله
موجودات منزله سینه تنزیل اولندی زیرا اغوال کبی
اولمدی سید شریف شرح مواقفده بویله تصریح ایلدی
ایکنجی وجنجی دلیللری ضعفی بو وجهله بیان اولنورکه فلاسفه جسم
بالفعل اجزاء غیر متناهیه یه قابلدر دیرلر جسمده اجزاء مجموعه در
دیمزلر عظم وصغر جسم ایله قائم اولان مقدار اعتباریله در وجسم
لا الی نهایه افتراقه قابلدر جزء لا یتجزی یی مستلزم دکلدر دیرلر
جواب اولدرکه مقدار عظمی وصغری قبول ایتمکه استعدادی کثرة
اجزا وکثرة وقلة اجزا ایله در اما تخلخل ایله عظم وتکاثف ایله

صغر کلمك امر تحقیقی دکلدر واطرادی دخی یوقدر کذلك
جسمك لا الی ما نهایه افتراقی ممکندر دیدیلر جواب اولدرکه
کذلك قدرت الله دخی غیر متناهیه در جزء لازم کلور والحاصل
فلاسفه نك ادله سی ومتکلمیندن ومتکلمینك ادله سی ضعفدن
خالی دکلدر بو اجلدن امام رازی توقف ایتمه سنده طریق مستقیم
دن میل واردر ورطه لردن نجات یخه اولور دیدیلر جواب اولدرکه ورطه
لردن نجات اثبات جزء منحصر دکلدر زیرا هیولایی انکار ایتمه ده
دخی نجات واردر سابقده ذکر اولنمشدر فصل فی اثبات
الصورة النوعیة اعلم ان الکل کل واحد من الاجسام الطبیعیة
صورة اخری غیر الصورة الجسمیة لان اختصاص بعض الاجسام
ببعض الاحیاز دون بعض لها ان یکون للجسمیة العامة والصورة
اخری لا سبیل الی الاول والا لاشترکت الاجسام کلها فی ذلك
فتعین الثانی وهو المطلوب معلوم اوله که اجسام طبیعیه نك هر برنده
صورت جسمیه دن غیری بر صورت دخی واردرکه اجسامك
انواع اولماسی اول صورت ایله در یعنی اول صورت بر جوهردرکه
جسم مطلقه ضم اولنسه نوع اولور اول صورت نوعك
حقیقتنده داخلدر مطلق جسمی مخصصه ومعینه در بهائمی
رفع در وجسمه کمال اولدر زیرا بو صورت ایله حقیقت نوعیه
حاصل اولوب اوزرینه اثار ترتب ایدر اول اثار دخی جسمی معینه در
لکن تعیین اولدن صکره اولمغله اول اثاره کمالات ثانیه درلر
هر جسمده صورت نوعیه متنوعدر دینلدی حال نوعیه دن اخذ اولنور

دیمکدر زیرا صورت نوعیه بهامی افعه و نوعیتی مفیده اولماغله اندن
فصل ماخوذ اولوردی بو تقریر اولندی مصنف صورت نوعیه نک
ثبوتنه دلیل ایراد ایدر که زیرا بعض اجسام بعض احیازه اختصاصی
یعنی اول حیزده اولدقده غیری حیز طلب ایتمدیکی بلکه اجسامک
سائر اثاری حرارت و برودت و رطوبت و یبوست
و ثقل و خفت کبی جسمدن خارج امر اما خارج بر امردن دکلدر
دهیولادن دخی دکلدر زیرا هیولی قابلدر فاعل اولماز و عناصرک
هیولاسی مشترکدر که عناصرک بعضیسی بعض اخره انقلاب ایدر
امور مختلفه یه مبدا اولماز بلکه جمله اجسام عامه اولان صورتک
جسمیه دندر یاخود صورت اخریدندر احتمالی اولمالدر که جمیع
اجسام اول اختصاصده و اثارده مشترک اولوردی
ثانی متعین اولدیکی صورت اخریدندر که اول صورت نوعیه در
مطلوب اولان بودر معلوم اوله که بو حکمده متکلمون و
حکمادن قدما اختلاف ایتدیلر اما متکلمون جمیع اثاری
فاعل مختارک اراده سنه اسناد ایتدیلر اما حکمادن قدماء
افلاطون کبی هر بری نوع ایچون ماده دن مجرد عالم
عقولدن بر رب مجرد واردر اول نوعک اثاری اول
رب مجرده اسناد ایدرلر اول رب مجرده رب نوع دیرلر
لسان شرعده ملک جبال ملک بحار ملک امطار
وارد اولمشدر مهنی لاری دیرکه بعید دکلدر که اثار مذکوره نک
اول طبایعه نسبت مخصوصه سی اوله و اول طبایعک اول اثاره

استعداد

استعدادی اوله فیاض مطلق هر طبیعته مناسب اولان اثاری
اوزرینه ترتیب ایلیه یبوست ایله احراقی ناره ترتیب ایتدیکی
کبی شارح دیرکه اجسامک صور عینیه یه اختصاصنده سبب
کرکدر اجسام عنصریه ده ماده عنصریه هر صورتک حدوثنده
اول صورت اخری ایله متصفه ایدی اول سببدن صورت
لاحقه یی قبول ایتمکه استعداد قریب حاصل اولدی اما اجسام
فلکیه ده هر بر فلکک ماده سی اخرک ماده سنه بالماهیه
مخالف اولماغله بر ماده فلکیه کندنده اولان صورتی
قبول ایدر اولیله اونجه صورت نوعیه یی اثباته حاجت یوقدر
امام فخرک دیدیکی کبی البته امام رازی صورت نوعیه یی
مثبت اولان دلیل اولان اوزرینه اعتراض ایدوب
عنصریاتدن اثاره اختصاص عنصریاتک مادلری کیفیت
اتصافدن اول کیفیت اخری اخر ایله متصفه ایدی
اول سبب ایله کیفیت لاحقه یی قبوله مستعده اولدی
اما فلکیاتده هر بر فلکک ماده سی قبول ایتمز الا کندنده حاصله
اولان کیفیتی قبول ایدر صورت نوعیه یی اثباته حاجت یوقدر
دیدی جواب اولدر که بالبداهیه معلومدر که حقیقة نار
حقیقة مایه مخالفه در البته لازمدر که اختلافلری حقیقتلرینه
داخل امر جوهر ایله اوله ده و مختص اوله و معلوم اوله که دلیل
مذکورک دلالتی اثار اجسامک اجسامده مبدا موجود
اولمغله در اما اول مبدا واحد می متعدد می بونلره دلالت

ایلمز واحده اقتصار ایتدکلری زیاده یه احتیاج اولمادیغندندر
لکن واحددن صادر اولمق ولمازالا واحد صادر اولور دیدکلری
قاعده یه مخالف اولور مگر اول قاعده جهاتک عدم
تعددی ایله مشروط اوله صورت نوعیه متعدد الجهات
اولمغله هر جهتی ایله مناسب اولان اثری اقتضا ایدر
صورت نوعیه ذاتی حسبیله غیریده تأثیری مقتضیه در
ماده سی حسبیله تأثیری مقتضیه در مکانده اولمق شرطیله
انی حفظ ایدر مکاندن خروج شرطیله ینه مکانه عودی مقتضیه در
سائرده قیاس ایله معلوم اولور **هدایه** مصنف بو هدایه اسینده
ایراد ایلدیکی هیولی ایله صورت بیننده اولان تلا
تلازمک کیفیتنده اولان اشتباه رفع اولنمقدر اعلم
ان الهیولی لیست علة للصورة لانها لا یکون موجودة
بالفعل قبل وجود الصورة لما مر والعلة الفاعلیة للشی
یجب ان تکون موجودة قبله والصورة ایضا لیست
علة للهیولی لان الصورة انما یجب وجوبها من الشکل
او بالشکل والشکل لا یوجد قبل الهیولی فلو کانت
الصورة علة لوجود الهیولی لکانت متقدمة علی الشکل
هف فاذن موجود کل منهما من سبب منفصل معلوم
اوله که هیولی صورته علت دکلدر زیرا هیولی یه
تعین صورتدن کلمکله صورت اوزره تقدم ذاتی
ایله مقدم دکلدر حال بو که علة فاعلیه معلولندن تقدم

ذاتی

ذاتی ایله مقدم دکلدر حال بو که علت فاعلیه معلولندن تقدم
ذاتی ایله مقدم اولمق واجبدر پس هیولی صورته علت فاعلیه
دکلدر بو تقریر ایله شارحک تردید ایله سوال ساقطدر
کذلک صورت هیولی یه علت دکلدر زیرا صورتک
وجودی یا شکله مقارندر یا خود شکل سببیله در حال بو که شکل
هیولیدن اول بولنماز اگر صورت هیولانک وجودینه علت
اوله صورت هیولانک شکلدن مقدم اولمق لازم
کلور پس لازم کلدیکی هیولانک وجودی و صورتک وجودی
سبب آخردن اوله بعضلر صورتک وجودی شکله مقروندر
یا شکل سببیله در قولنی تعلیل ایدوب دیدیکه زیرا صورت
شکله علت فاعلیه دکلدر اگر اوله جمیع اجسام شکلنده
مشترک اولوردی علت مفارقه دن فائض
اولان وجوب وجودی شکل اوزره مقدم اولماز پس صورتک
وجوب وجودی شکله مقروندر شکله توقف ایتمز بـ
یا شکل سببیله در توقف ایدر شارح بو کلامه اعتراض
ایدر که صورتک علت فاعلیه و قابلیه اولماسنی نفی ایتمکله
فائده ویرمز جائز که شرط اوله ده شکل اوزره تقدمنی
نفی لازم کلمیه سابعده مراد ایدن بودر که اگر صورت شکل
معینه علت فاعلیه مفارقه یه مخصصه اولایدی جمیع اجسام
شکلدن مشترک اولوردی بو خصوص صورت شکله علت
فاعلیه اولایدی جمیع اجسامده شکلده مشترک اولوردی

دیمک دکلدر بلکه بو معنا واقعه مخالفدر زیرا جائزدر که علت
فاعلیه شکله نظرله ناقصه اوله ده جسامده استعدادات
یاخود شروط مختلفه اولماغله هر جسمده اولان شکل اخرده
اولان شکله مخالف اولمق اوزره علت اوله شارح مصنفک
کلامنه اعتراض ایدر که شکل حد واحد یا حدود مقداری
احاطه ایتمه سندن حاصل هیئتدر اول هیئت حد واحدک
یا حدودک وجودندن متاخره در اول دخی مقدارک
وجودندن متاخره در اول دخی صورتده متاخردر زیرا جزء
دکلدر کلدن متقدمدر پس شکل صورتدن مراتب عدیده
ایله متاخره در صورت شکله مقرونه یاخود شکل سببیله حاصله در
شکلدن متاخره در دیمک متصور دکلدر جواب محقق
طوسیدن منقولدر که ذکر اولنان کلام شکلک ماهیت
صورتدن تاخرینی افاده ایدر یوخسه صورت متشخصه دن
تاخرینی افاده ایتمز بزم دعوی ایتدیکمز شکل صورت متشخصه دن
تاخر ایتمدیکیدر زیرا صورت تشخصنده تناهی وتشکله
محتاجه در بعید دکلدر که بر شی تشخصنده ماهیتدن متاخر
اولان شیئه محتاج اوله مثلا جسم تشخصنده این و وضعه
محتاجدر و وضع جسمه صفت اولماغله جسمدن متاخردر
تحقیقی بودر که جسم شول جوهر مادیدر که جهات ثلثه یه
ممتددر لکن متشخص اولماسی اول جسم حیزده اولمغله واشارت
حسیه ایله مشار الیه اولمغله توقف ایدر اولکی این در ثانی

وضعدر جسمه عارض اولان اعراض تسعه دندر معقولات
عشره دندر اگر جسمده این و وضعده اولمسه جوهر مجرد اولور
عقول گبی جسم اولمازدی ما نحن فیه ده مذکور گبیدر که تناهی
وتشکل صورت متشخصه دن متاخر دکلدر لکن ماهیت
صورتدن متاخرلردر لکن محقق طوسینک مذکور توجیه
مذکورینه گوره مع الشکل ایدیلکی لغو اولور صورت شکلدن
متاخردر دیو جزم ایتمک لازم ایدی شارح محقق توجیهنه
اعتراض ایدر که صورت تشخصنده تناهی وتشکله محتاجدر
دیمک معقول دکلدر زیرا تناهی جزئی یه محتاجدر دینلسه
اول جزئینک زوالیله تشخص زائل اولوردی حال بویله
دکلدر زیرا شمعه متشخصه معینه باقیه در تناهی وتشکل افرادی
تبدل ایدر اگر تناهی وتشکلدن کلی اولانلری نه محتاجدر
دینلسه قطعا باطلدر که شکل کلی صورته انضمام ایتمکله تشخص افاده
ایتمدیکی بالضروره معلومدر لکن محقق طوسیدن جواب اولدر که
تشخصنده تناهی جزئی وتشکل جزئی یه محتاجدر لکن مخصوصا
ومعین جزئی کل بلکه جزئیاتدن بری یعنی تناهی وتشکلدن
فرد منتشره محتاجدر فرد معینه وطبیعت کلیه محتاجه دکلدر
شارحک ذکر ایتدیکی ایکی محذورک هیچ بریسی لازم گلمز
تامل اولنه مصنف دیرکه هیولی وصورتک وجودلری
سبب منفصلدندر شارح دیرکه مصنفک بو قولی فلاسفه نک
زعمنه مبنیدر که تلازم اولان شیلر واجبدر که احدهما

اخرک علت موجبه سی اوله یاخود ایکیسی بر علت موجبه نک
معوللری اوله که حتی تلازمان تحقق ایلیه زیرا علت موجبه
شول علتدر که معلولاندن تخلف ایتمک ممتنع اوله کرکه
اول علت تامه اولسون کرکه علت تامه دن جزء اخیر
اولسون بویله علت معلولنی مستلزمدر معلول دخی بویله در
علتنی مستلزمدر عکسی دخی بو کورکبیدر شارح بحث
ایدرکه اکر علت موجبه ده ایجاب معتبر اولورسه ایکی تلازمک
بری اخره علت موجبه اولمادقده ویکیسی علت معلوللری
اولمادقده بری اخردن انفراد ایتدیکی مسلم دکلدر جائزدرکه
احد متلازمین اخری مستلزم علت اولمیه و علت فاعلیه ده
اولمیه بلکه علت تامه دن جزء اخیر اوله اکر علتده ایجاب معتبر
دکل ایسه هیولی علت موجبه اولدیغنه کوره علت فاعلیه
اولمسی لازم کلمز جائزدرکه علت تامه دن جزء اخیر
اوله مصنف علتی فاعلیه ایله وصف ایتدیکی مقامه
مناسب دکلدر محشی لری توجیه ایدرکه هیولادن
نفی اولنان علت علت موجبه مطلقه درکه علت تامه یه
و جزء اخیره و فاعل مستقله شامله در فاعل ایله مراد فاعل
مستقله بالتاثیر درکه علت موجبه نک تقدمنی نفی
ایتمک هیولانک تقدمنی نفی ایتمکی مستلزم اولماغله
هیولانک علت موجبه مطلقه اولمسی نفی اولور تامل
اولنمغله سزا محلدرکه محشی لری فتامل دیدی ولیست

الهيولى غنية من كل الوجوه عن الهيولى الصورة لما بين
انها لا تقوم بالفعل بدون الصورة وليست الصورة ايضا
غنية عن الهيولى من كل الوجوه لما بينا انها لا توجد بدون
الشكل فالهيولى تفتقر الى الصورة في وجودها وبها =
وبقائها والصورة تفتقر الى الهيولى في تشكلها يعني
هیولی صورتدن من کل الوجوه غنیه دکلدر زیرا سابقده
بیان ایلدککه هیولی بالفعل قیام ایده مز صورت ماهیتی
اولمادقده هیولی افراد صورتدن بر فرد مخصوصدن
غنیه در لکن ماهیت صورتدن غنیه دکلدر که هیئت ماده یی
مستحفظدر افراد صورت توارد ایتمکله یعنی صورتک هر
فردی زائل اولور فرد اخر کلور اکر کلمه ماده معدومه اولور
ماده اوزرینه وارده اولان صورتلر دعایمه تشبیه اولنور که
سقفدن بر دعامه زائل اولوب مقامنه دعامه اخری اقامت
اولنورده سقف حالی اوزره باقی اولور کذلک صورت هیولیدن
من کل الوجوه غنیه دکلدر زیرا سابقده بیان ایلدککه
صورت شکلدن مجرده بولنماز شکل ایسه هیولیه وجودنده
وبقاسنده صورته مفتقره در صورت دخی تشکلندن
هیولایه مفتقردر شارح دیرکه بو کلامده بحث
واردر زیرا هیولی صورتدن غنیه دکلدر دیمک هیولی
صورته بقاده مفتقره اولدیغی اثباتده کافی اوله صورت
دخی هیولی یه بقاده مفتقره اولور زیرا بیان اولنمش

ایدکه صورت بالفعل هیولیدن مجرده موجوده اولماز بو بحثدن
جواب هیولی صورتدن مجرده تعیین وتحصلی یوقدر یوخسه
هیولی صورتدن مجرده موجوده اولمازدیمک دکلدر
شارح اعتراض ایدرکه سابقده صورت هیولایه علت
دکلدر دینلدی شی تحقق ایتمده محتاج الیه اولان
نسنه یه علت درلر اگر هیولی وجودنده صورته مفتقره
اولسه صورت هیولایه علت اولمش اولور جواب اولدرکه
مراد هیولی صورتک طبیعتنه محتاجه در یوخسه صورت
متشخصه یه محتاج دکلدر زیرا متشخصه زائله اولورده
هیولی باقیه اولور سابقده مذکور اولان صورت متشخصه
هیولایه دکلدر دیمک ایدی معلوم اولسه کیم صورت تشکلنده
هیولایه مفتقره در دینلدی دور لازم گلمز اگر صورت
وهیولادن هر بری اخره وجودنده یاخود تشکلنده
توقف ایلسه دور لازم گلوردی اما صورت تشکلنده
هیولی وجود وبقاسنده توقف ایدیجه دور لازم گلمدر
ایراد اولندیکه هیولی صورته تشکلنده مفتقره اولسه
دور لازم گلمز زیرا هر بری تشکلده اخرک ذاتنه
محتاجه در یوخسه هر بری ذاتنده ذات اخری یه محتاجه
دکلدر وهر بری تشکلنده تشکل اخری یه محتاجه دکلدر
دور یوقدر جواب اولدرکه هیولی وصورتدن بری اخرک
تشکلنه علت اولسه اول علت متشخصه اولدیغی حیثیت

ایله اخرک تشکلی اوزره متقدمه اولور اول متشخصه نک
متشخصاتندن بری شکلدر لازم گلورکه اول علت متشکله
اولدیغی حیثیت ایله متقدمه اوله بو حال منعکس اولدقده
دور لازم گلور لکن حق بودرکه شکل متشخص دکلدر یعنی
هذیتی مفید معناسنه متشخص دکلدر بلکه شکل متشخصک
لازمیدر متشخص اولدیغی حیثیتدن علتک تقدمی ذاتی و
متشخصی ایله واجبدر یوخسه جمیع لوازمی ایله علتک تقدمی
واجب دکلدر سؤال گلورکه ملزوم بالذات تقدم ایتمک
لوازمنک تقدمنی موجب اولور جواب ویریلورکه علت
کندو معلولنک ملزومیدر وبالذات معلولی اوزره متقدمه
در اما معلولی تقدم علی نفسه ایتمک محالدر تحقیقی اولدرکه
معلول علت تامه نک لازمیدر زیرا معلول علت تامه دن
تخلف ایتمک ممتنعدر اگر علت معلولی اوزره تقدم ایتمک
لازمنک تقدمنی مستلزم اولسایدی معلول کندو نفسی
اوزره متقدم اولوردی حال بوکه شی نفسی اوزره تقدم
ایلمک محالدر **فصل** فی المکان وهو اما الخلاء او السطح
الباطن من الجسم الحاوی المماس للسطح الظاهر من الجسم
المحوی والاول باطل فتعین الثانی وانما قلنا الاول باطل
لانه لو کان خلاء فاما ان یکون لاشیئا محضا او بعدا موجودا
مجردا عن المادة لاسبیل الی الاول لانه یکون خلاء اقل
من خلاء فان الخلاء بین الجدرین اقل من خلاء بین المدینتین

ومايقبل الزيادة والنقصان استحال ان يكون لاشيا
محضا ولا سبيل الى الثاني لانه لو وجد البعد مجردا عن الهيولى
لكان ذاته غنيا عن المحل فاستحال اقترانه به هف مصنف
حكمت طبيعينك موضوعى اولان جسم طبيعينك
ماهيتى تحقيقدن فارغ اولديسه بوندن مقصود
اولان امور عامه دن بحثه شروع مراد ايليوب اجسام
طبيعيه نك امور عامه سندن اشهر اولان مكاندر مكانك
ماهيتنى تحقيق ايتمك ايله ابتدا ايدوب فصل فى المكان
ديدى معلوم اولكه يا خلادر يا خود سطح باطندر ديو مصنف
اجمال ايلدى لكن شارح خلادن مراد بعددر ديمكدر حتى
موجود ومعدوم اولمادن اعم اولاده متكلمين واشراقيين
مذهبلرينه شامل اوله ومكان حقنده اوچ مذهب اولديغى
ظاهر اوله مكان سطح باطندر ديلر حكمادن معلم اول
وابو نصر فارابى وابو على سينا وبونلره تابع اولانلردر
مكانك امارات اربعه سى واردر ديديلر اولكى امارات
جميع افراد جسميه شامله در ايكنجى امارات جسم اول مكاندن
اخره انتقال ايتمك جائز اولمقدر بو خاصه شامله دكلدر
زيرا افلاك وكليات عناصر انتقال ايتمزلر ثانيدن
جواب عدم انتقالى مقتضى صور نوعيه در يوخسه مكاننده
نفس تمكنى دكلدر ديديلر لكن تعسفدر ديو مردود اولدى
اوچنجى امارات اول مكانده ايكى جسم اولمق محال اولمقدر

دوردنجى امارات اول مكان جهات ايله مختلف
اولمقدر يعنى مكان كندنده فوق نسبت اولنه تحت
اوله تحته نسبت اولنه فوق اوله بو امارات ايكنجى امارتدن
غيرى شارحك كلامنده مستفاددر بو مكانده اولان
اختلاف حقيقى اولور اگر امارات اربعه عند الخصم مسلمه اولور
اگر اولمازسه نزاع لفظى اولور اصطلاحده مناقشه اولماز
بركمسه مكان جسم اندن قرار ايدن شيدر ديو اصطلاح ايلسه
كيمسه انى منع ايدهمز مصنف مكان خلادر ديلرى متكلمين
كرك اشراقيين ابطال ايدوب ديركه مكان خلا اولمغه طريق
يوقدر زيرا خلا ديدكلرى لاشيدر يا خود مادهدن مجرد شيء
موجوددر لاشيء ديمك باطلدر زيرا ايكى جدارك مابينى
ايكى مدينه نك مابيننده اقلدر بر شيء كه زياده ونقصانه قابل
اوله لاشيء اولماسى محالدر كذلك مكان بعد مجرد موجوددر ديمك
باطلدر زيرا مادهدن مجرد بعد موجود اولسه لذاته مادهيه مفتقر
اولوردى مجرد اولمازدى پس لذاته مادهدن غنى اولان شيء
مادهيه اقترانى افتقاره محال اولوردى با خصوص بعد جسمانى
جسم تعليميه جسم تعليمى دخى جسم طبيعيه جسم طبيعى دخى
مادهيه مفتقردر ايكى مذهب باطل اولدقده مشائيين
مذهبى متعين اولور كه مكان جسم حاوينك باطنيدر كه جسم
محوينك سطح ظاهرينه مماس اوله بو مذهبده مكان سطح
عرضيدر زيرا سطح جوهر مستحيلدر نزد متكلمين واشراقيين

عندنده مكان جميع جهاته منقسم بعددر كه جسمده اولان
بعده مساويدر واحدهما اخره منطبقدر جسم بكليته
مكاننه ساريدر بو بعد بر فراغ موهومدر جسم انده حاصل اولمق
شاننده در بو اعتبار ايله حيز دينلور جسمي شاغل اولما
اولماديغي اعتبار ايله خلا دينلور بو مذهب متكلمين مذهبيدر
خلا حيزدن اخص در خلا فراغ موهومدر كه جسم انده حاصل
اولمق معتبردر اما حيز فراغ موهومدر كه انده جسمك
حصولي وعدم حصولي معتبر دكلدر جسم انده حاصل اولمق
شانندن اوله ديديكمز منافي دكلدر كه بالفعل حصول وعدم
حصولدن اعمدر بوندن صكره معلوم اولدكه اول بعدلر موجود
در ومادةدن مجرددر اكر ماده اوله جسمده قائم اولوب
جسم انده حاصل اولدقده تداخل اجسام لازم كلوردي
بالضرورة محالدر بو مذهب اشراقيين مذهبيدر يعني بعد
بر موجوده مجرددر كه متمكنده اولان بعده مساويدر بوكه
بعد مفطوردر لر زعم ايدرلر كه بداهت مكان بعد مذكور
اولمق اوزره مفطوردر مفطور فا ايله بعضيلر قاف ايله مقطور
در اول بعدك اقطاري واردر ديو توجيه ايتديلر لكن
تصحيفدر ديو مردوددر وبعد مذكوره جوهر ديديلر بذاته
قائم اولوب اجسام انوك اوزرينه توارد ايدر با خصوص
بعدك شخصي باقيدر ديديلر مثلا بر باردق ظرفي بيننده
اولان فضا حالنده باقيدر هوا يا ماء يا جسم اخر ايله

مملو

مملو اولسون كرك اولمسون لكن بو جوهر اشارت
حسيه يه قابل اولميان جواهر مجرده ايله اشارت حسيه يه
قابل اولان جوهر بش عدده منحصره اولمقدر هيولي وصورت
وجسم بيننده ونفس وعقلدر بعد مجرد ايله التي عدده بالغ
اولور مصنف خلانك لاشيء محض اولماسني انكار ايدوب
زياده ونقصانه قابلدر لاشيء اولمازدر اعتراض كلوركه زياده
ونقصانه قابل اولديغي خلانك وجودني فرضه وجود فر
ضيدر حقيقة موجود اولماسي كلدر جواب اولدركه بين
الجدارين اولان فضا بين المدينتين اولان فضادن
بالفعل قليدر بينهماده شاغل اخر بولنسون بولنماسون
فرض مذكوردن قطع نظر حال بويله در بالضرورة معلومدر
شارح اعتراض ايدر كه خلا حقنده مذكور اولان ترديد خارجده
خلا لاشيء محض ايله خارجده موجود اولمق بيننده در زيرا
عادت ايكي مذهبي ابطال ايله جاريه در پس لازم كلن خلانك
نفس الامرده لاشيء اولماسيدر يوخسه خارجده لاشيء اولماسي
دكلدر جائزدر كه خلا خارجده لاشيء اوله ونفس الامرده شيء
اوله ده زياده ونقصانه قابل اوله محشي لاري جواب ويررلر كه
نفس الامر خارج ايله مساويدر عند المتكلمين پس دليل دلالت
ايتمش اولور كه خلا خارجده لاشيء اولميه متكلمين مذهبنه
كوره الزام حاصل اولور اكر خلا حقنده ترديد نفس الامرده
لاشيء ايله نفس الامرده موجود بيننده اولورسه شيء ثانيده

مناقشه يه محل واسع اولور زيرا نفس الامرده موجود اولان
بعض لذاته محلدن غنى اولمق خارجده موجود اولان بعدك
محل افتقارنه منافى كلدر مصنف لذاته مجرد محلندن
غنى اولسه محل اقتضاى محال اولوردى محال كلدر اجسامده
مفتقردر ديدى شارح ديركه بو كلامده بحث واردر
زيرا ابعاد مجرده ابعاد ماديه متماثله اولمغله توقف ايدر
حال بوكه ماديه اولان اعراض در مجرد اولان جوهردر
و بو كلام حاجة ذاتيه ايله غناء ذاتى بيننده واسطه اولمامغله
موقوفدر جائزدركه شى لذاته محلدن غنى اولميه و دخى
لذاته محله محتاج اولميه بلكه استغنا عن المحل و احتياج الى
المحل بو علتدن عارض اوله فصل فى الحيز كل جسم فله حيز
طبيعى لانا لو فرضنا عدم القواسر لكان فى حيز و ذلك
الحيز اما ان يستحق لذاته او لقاسر لا سبيل الى الثانى
لانا فرضنا عدم القواسر فاذن انما يستحقه لطبيعته هو
هو المطلوب فصول عشردن بو فصل حيز بياننده در يعنى
هر جسمك حيز طبيعيسى واردر اول جسم فلك
اولسون عنصر اولسون زيرا قواسرك عدمنى فرض ايلسك
البته جسم بر حيزده بولنور اول حيزده جسم بالذات مستحق
اولور يا قاسر سببيله اولور احتمال ثانى يوقدر قواسرك عدمنى
فرض ايلدك پس لازم كلور كه اول حيز جسمك مستحق
اولديغى طبيعتدن اوله مطلوب بودر شارح ديركه

بعضيد

بعضيد اعتراض ايتديلر حيزى تفسير ايدوب جسم حاوينك
سطح باطنيدر كه جسم محوينك سطح ظاهرينه مماس اوله
بو تفسير مكانك تفسيرى اولمامغله حيز و مكان مترادفان
اولور جسم محيط كه فلك اعظمدر كل جسم فله حيز طبيعى اكه شامل
اولمامغله كليتى منتقضدر زيرا جسم محيطك فوقنده
جسم يوقدر كه سطح باطن بولنه جواب ولدركه حيز عند البعض
شول شيدركه انكله اجسام اشارت حسيه ده ممتازه
اوله بو معناده حيز مكاندن اعمدر وضعه و حالته شاملدركه
اول وضع و حالت ايله فلك اعظم غيريلردن ممتاز اولور
مثلا فلك اعظمك بعض اجزاسى خط استوايه محاذى بعض
اجزاسى عرض تسعينيه محاذى و هكذا بو وضع و حالت
ايله فلك اعظم اشارت حسيه يه ممتاز اولور پس فلك
اعظم متحيزدر لكن مكانده دكلدر سؤال كلوركه فلك اعظمك
حقيقتنده خارج اموره قياس ايله عروض ايدن حالته
طبيعى دينلمز جواب ولدركه بعيد دكلدركه حالت طبيعيه اوله
غيره قياس ايله عارض اولان وضعلرك هيچ برسى
طبيعى اولميه سؤال اولنوركه مذكوره مطابق دكلدر زيرا
سائل ديديكه مصنف بو مقامده حيزى تفسير ايتمديكى
مكانك تفسيرى ايله اكتفا ايلدى حيز ايله مكان برشيدر
عند الحكما مشهور اولان مترادفان اولملريدر شارح حكمت
العين دخى ترادفى ايله حكم ايلدى پس فلك اعظم ايله انتقاض

سؤالی وارد اولدر مجیب جوابنده حیز عمدر وضعه شاملدر
دیدی با خصوص سائل مذکور فلک اعظمک وضع و
ممازلق وارد دیمش ایدی توجیه جواب بودر که حیز ایله
مکان مترادفان اولماسی عند البعض ممنوعدر بلکه حیز
اعمدر فلک اعظم ایله انتقاض وارد اولماز لکن مصنفه
حیزی تفسیر ایتمک مناسب ایدی فصل مستقلده
حیزی ذکر ایتمه سی مکان ایله مترادفان اولمادیغنی اشعاردن
خالی دکلدر شارح دیر که حیز مکاندن اعم اولمق محقق طوسی
شرح اشاراتنده تقریر ایلدیکنه منافیدر مکان متکلمین
عندنده مفهوم لغویدر اولانه قریبدر که متمکن اولان
شی انده قرار ایتدیکی شیئه مکان دیرلر بیره نظرله ارض
مکان اولدیغی کبی اما حیز شول فراغ متوهمدر که متحیز ایله مشغول
اوله اگر مشغول اولمسه خلا اولودی صویه نظرله بارد غنک
ایچی کبی اما شیخ رئیس و جمهور حکمایه گوره مکان و حیز
شی واحددر سطح باطن مماس ایله ایکیسی دخی معبردر
حاصل کلام حیز مکاندن اعمدر دیو جواب میسر اولماز شارح
بو سؤاله جواب ویررکن شیخ رئیسک کلامندن فهم اولنور که
حیز اعمدر اوله طبیعیات شفاده دیر که بر جسم بو قدر الا
حیزی واردر حیز یا مکاندر یا وضعدر موضوع اخرده دیر که
هر جسمک حیز طبیعیسی واردر اگر جسم مکان صاحبی
اولورسه حیزی مکاندر دکل ایسه حیزی وضعدر حیز اعم

اولدی

اولدی اشارات و شفادن مستفاد اولدیکه حیز و مکانده
ایکی اصطلاح واردر بری ترادف اخری حیزک مکاندن
عمومی سؤال و جواب محلنده اولمش اولور **معلوم** اوله که کل جسم
فله حیز طبیعیده اولان جسم بسیط و مرکبدن اعمدر
حیزدن مراد شخص و نوعدن اعمدر شول مرکب که بسائطی
مساویه اوله حیز طبیعیسی یوقدر گرک شخص اعتباریله
گرک نوعی اعتباریله بلکه بویله مرکب هر قنغی مکانده
بولنورسه اندن خروج ایتمز بویله مرکبه مکان بسائطنک
برینک مکانی اولورده ترجیح بلا مرجح لازم گلور بهر مکان
بویله مرکبه مکاندر دیمک اولماز زیرا مکان طبیعی متعدده
اولماز مصنفدن گلهرک جواب اولدر که مرکبک
صورت نوعیه سی بسائطنک بری مکاننده
وقوعنی اقتضا ایلیه بلکه مغلوب اولان بسیطک
مکاننده وقوعنی اقتضا ایلیه ذهبده اولان ثقل
اجزاء عرضیه سی ثقلی کبی دکلدر صورت نوعیه سنک
مقتضاسیدر اگر مرکبک اناصر اربعه سندن بری غالب
اولورسه انوک مکانی اوله غالبک مکانیدر اگر ایکیسی غالبه
ایدرسه اول مرکبک حیزی بینهماده مشترک فصل
اوزره اولور شریف علامه حاشیه تجریدده بویله تفصیل
ایلدی **معلوم** اوله که حیز طبیعی جسمه صورت نوعیه سندن حاصله
در زیرا حیز جسمیتدن اولماز زیرا جسمیتک جمیع احیازه

نسبتی مساویه در حیز جسمیتک مقتضاسی اولسه جمیع
اجسام بر حیزده اولوردی حیز هیولیدن دخی اولماز
زیرا هیولی حیز طلب ایتمه‌ده صورت جسمیه‌یه تابعه‌در
متعین اولدیکه حیزی طلب ایدن جسمه مختص بر امر
داخلدرکه طبیعتدر یعنی صورت نوعیه‌در شارح بحث
ایدرکه جسمده فاعلک تأثیری قواسردن اولورسه
جسمی قواسردن خالی فرض ایلسک جسم مع طبعه
موجود اولدیغی مسلم دکلدر مکانی مقتضا اولمق هیچ اولماز
اگر فاعلک تأثیری قواسردن دکل ایسه جسمک
مکان معینده اولماسی جائزکه فاعلدن اوله زیرا
این جسمک لازمیدر فاعل جسمی ایجاد ایلدکده مکان معینده
ایجاد ایدر جواب ویررکه بو سؤال امکان بعددر دینلره کوره
سطحدر دینلره کلمز زیرا امکان بمعنی بعد جسمک لازمیدر
اما مکان بمعنی السطح جسمک لازمی دکلدر فلک
اعظمده بولنمادیغی کبی شارح مکانده اولان ایکی مذهبه
کوره سؤال ایدرکه جسمی بالطبع تخلیه ذهنده ممکن ایسه‌ده
جائزدرکه نفس الامرده محال اوله زیرا جسمی خارجده عوارضدن
خالی قلمق ممکن دکلدر تخلیهٔ مزبوره ایله جسمک مکان
طبیعیسی نفس الامرده وارددر دیو استدلال یرنده دکلدر محشی
لاری جواب ویررکه نفس الامرده تخلیه ممکن اولمادیغی
کبی ضرر ویرمز زیرا حیزی اقتضا ایتدیکی کافیدر اول تخلیه

واقعه مطابق اولمامق حیز مطلوب اول تخلیه تقدیرینه کوره
نفس الامرده طبیعی اولمامغی مستلزم دکلدر ولا یجوز ان
یکون لجسم ما حیزان طبیعیان لانه لو کان له حیزان
طبیعیان فاذا حصل فی احدهما فاما ان یطلب الثانی
اولا فان طلب الثانی یلزم ان لا یکون الحیز الاول الذی حصل
فیه طبیعیا وقد فرضناه طبیعیا هف وان لم یکن طالبا
للثانی یلزم ان لا یکون الحیز الثانی طبیعیا وقد فرضناه طبیعیا
هف بر جسمک ایکی حیز طبیعیسی اولمق جائز دکلدر حیز طبیعی شول
حیزدرکه جسم انده اولماسه انی طالب اوله بو معناده ایکی
حیز طبیعی اولسه جسم برنده حاصل اولدقده ومع طبعه
ابقا اولنه حیز ثانیی یا طالب اولور یا اولماز اگر طالب اولورسه
اولکی حیز اولماز زیرا جسم اولدن هارب ثانی طالب اولدی
با خصوص اولکی حیز طبیعی فرض اتمش ایدک فرضنه مخالف
اولدی باطلدر اگر ثانیی طالب اولمازسه ثانی حیز طبیعی اولماز
زیرا جسم انی طالب اولمادی با خصوص ثانیی حیز طبیعی
فرض ایتمش ایدک فرضنه مخالف اولدی باطلدر علی قوشجی
شرح تجریده دیرکه بو محله اعتراض کلورکه بر جسم بر مکان
طبیعیسی طالب ایتمه مکان اخر طبیعیده بولندیغندن
ناشی اول مکانک طبیعی اولماسنه ضرر ویرمز زیرا جسم
مکانی طالب ایتمه‌سی مطلوبی اولان مکان بو محلده اولور
جواب اولدرکه بر شینک ذاتنده بر شی اخری طلب بولنه

ما دام شی بلا قید ر طلب دخی ذاتنده بلا قید ر اسباب خارجه ایله اول
شی طالب اولمامق ممکن دکلدر زیرا اول اسباب خارجه
رفعنه محتاج اولورده ذاتنده طلب بولنمامش اولور حال
بو که طلب ذاتنده فرض اولنمش ایدی شارح دیر که مصنفك
کلامنی شرح ایتمه ده بعض شراح دیدیکه بر جسمك ایکی حیز
طبیعیسی اولسه اول جسم ایکی حیزده جمیعا بولنور یا خود
برنده بولنور یا خود هیچ برنده بولنماز احتمالات ثلثه نك
جمله سی باطلدر اولکی احتمال باطل اولدیغی ظاهردر که بر جسم بر زمانده
ایکی مکانده بولنمق محال اولدیغی ضروریدر ایکنجی احتمال باطل
اولدیغی جسم حیزلرك برنده حاصل اولسه ده اخری طالب
اولسه اخر حیز طبیعی اولماز اوچنجی احتمال باطل اولدیغی جسم اول
ایکی حیزده بولنمادقده یا اول حیزلرك سمتنده اولماز یا خود
بینهماده متوسط ایدر یا خود ایکسنده بر جهتده بولنور
اکر سمتنده اولمازسه یا بینهماده توسط ایدرسه جسم بالطبع جهتین
مختلفتینه مائل اولمق لازم کلور بر جسم آن واحدده جهتین
مختلفتینه توجهی بالضروره باطلدر اکر ایکی حیزدن بر جهتده
بولنه بالطبع اول حیزله جهتنه مائل اقرب اولان حیزه واصل
اولدقده حیز اخری طلب ایتمزسه حیز اخر حیز اولماز طلب
ایدرسه اولکی حیز اولماز بو تفصیل ملا زاده دن واقع اولدی
شارح دیر که بو تطویله حاجت یوقدر زیرا مصنف کلامنده
محصل بودر که بر جسمك حیز طبیعیسی ایکی اولسه احدهماده

حصول

حصول ممکن اولور بو ایسه خلفی مستلزمدر یا طلبدر حیز ایکی اولمق
دخی باطلدر بزده شارحه دیرز که جسمك ایکی حیزی
طبیعیسی اولسه ده برنده بولنسه غیر حیزی طالب اولماز
دنیلسه حیزلره صادق اولور خلفی مستلزم اولماز ملا زاده ده
امور ثلثه بیننده تردید ایتدیکی انسب واظهر اولور برنده حصول
ممکن دیمه دن مراد نفس الامرده امکان ایسه مسلم دکلدر زیرا
جسم ایکی حیزدن خارجده بولنسه برنده حصولی ترجیح بلا مرجح
در امکاندن مراد امکان ذاتی ایسه مسلمدر اما حیزك نفس
الامرده تعددینی نفی ایده فتأمل ایله مقام درك اولنور

فصل كل جسم فله شكل طبيعي كل جسم متناه وكل متناه
فهو شكل وكل شكل فله شكل طبيعي اما ان كل جسم متناه فلما
مر واما كل متناه فهو شكل فلانه يحيط به حد واحد وحدود
فيكون شكلا وانما قلنا ان كل شكل فله شكل طبيعي لانا لو
فرضنا ارتفاع القواسر لكان على شكل معين وذلك الشكل
اما ان يكون لطبعه ولقاسر لا سبيل الى الثاني لانا لو فرضنا
عدم القواسر فاذن هو عن طبعه وهو المطلوب فصول عشره
دن بو فصل شکل بیاننده در هر بر جسم ایچون شکل طبیعی
وار در یعنی اول شکل جسمك طبیعتنك مقتضاسیدر
طبیعتدن مراد صورت نوعیه در زیرا هر جسم متناهیدر
متناهی شکلدر هر شکل ایچون شکل طبیعی واردر اما هر جسم
متناهی اولدیغی ابعاد متناهیه اولدیغی مبرهن اولدیغندن

معلوم درواماهر متناهی شکل اولدیغی زیرا اول متناهی
اولان شی حد واحد یا حدود احاطه ایتمشدر شکل اولور و
شکل طبیعیسی واردر زیرا شکلدن خارج اولان قواسر معدومه
فرض اولنه بالضروره اول جسم شکل معین اوزره اولور اول
شکل معین اوزره اولمسی یا جسمک طبیعتندندر
یا برقاسردندر قاسری معدوم فرض ایتدک پس جسمک
طبیعتندندر یعنی صورت نوعیه سندندر سید شریف حاشیه
تجریده جسم بسیطک شکل طبیعیسی کره در اما مرکبات
معادن وحیوان ونباتاتدر بو اوج نوعده اشکال منضبطه
دکلدر دیو تقریر ایلدی شارح بو کلام اوزرینه ایراد ایدر که
جسمک تشکلی ابعادک تناهیسنه موقوفدر طبیعت
جسم ابعادک تناهیسنی اقتضا ایتمز ومستلزم دخی دکلدر
ابعادک تناهیسی دلیل خارجیده کلدیکه برشیئه عارض
اولان شی واسطه اولور اول واسطه اول شیئک
ذاتنه مستند اولمیه ذاتنک لازمی دخی اولمیه اول عارض
لوازم غریبه سندر اولماغله طبیعی اولماز بو سؤال بعینه سطح
معناسنه اولان مکان اوزرینه ده کلور زیرا جسمک
اول مکانده حصولی جسم حاوینک وجودینه موقوفدر
جسم حاوی امر غریبدر امر غریب واسطه سیله حاصل اولان
شی طبیعی اولماز اما بعد معناسنه اولان مکان اویله دکلدر
زیرا جسمک اول بعده حصولی بعدک حصولنه موقوفدر

اول بعد جسمک ذات جسمیه سنه مستند دکلدر یعنی ذات جسم
او بعدک حصولنه علت دکلدر لکن جسمک جسم اولدیغی حیـ
حیثیتندن لازمیدر زیرا جسمک وجودی البته بر فضا
استر اول فضا اول جسمه واسع اوله جسمک لازمنده اولدی
طبیعی دیمک جائز اولدی اما سطح معناسنه اولان مکان
جسمک معلولی دکلدر لازمی دخی دکلدر فلکک اعظمک
بو معناده مکانی یوقدر سطح معناسنه مکان طبیعی اولماسی
لازم کلدی محشی لر محاکمه ایدر که جسم مکانده حاصل
اولمه سی مکان واسطه سیله در مکان بعد اولسون سطح اولسون
اما تناهی مقدارک لوازمندن اولماغله تناهینک
جسمه ثبوتی مقدار واسطه ایله در حق بودر که مکان واسطه
فی الثبوت اولور واسطه فی العروض دکلدر اما شکل اولا تناهیه
عارض اولور ثانیا جسمه عارض اولور متناهی جسمدن اعمدر
سطحده وخطده بولنور پس اولده وسط مساویدر
ثانیده اعمدر اول عرض ذاتی اولور ثانی اعم واسطه سیله اولماغله
غریب اولور **فصل** فی الحرکة والسکون اما الحرکة فهو الخروج
من القوة الی الفعل علی سبیل التدریج فصول عشره دن
بو فصل حرکت وسکون بیاننده در بیلکیدر حرکت وسکون
امور عامه دن اولوب اجسام طبیعیه ده بولنورلر معلوم
اوله که سکوندن مراد عدم الحرکت مطلقادن انواع حرکت
بر نوعی بخصوصه رفع معناسنه اولمقدن و بر نوعی بر وقتده

رفع معناسنه اولمقدن اعمدر یوخسه انواع حرکتدن هیچ بر نوعی
اوقاتدن بر وقتده بولنمق بولنمز معناسنه دکلدر زیرا بو معناده
سکون جمادن بر جسمه عروض ایتمز افلاکه عروض ایتمدیکی
ظاهردر اما عنصریه نک حرارت و برودت کبی کیفیاتده
بولنور یا خصوص سکون غیر دائمه دن دخی بحث وار ایکی
وایکی حرکت مستقیمه بیننده سکون تخلل ایتمک لابددر دیدیکلری کبی
کبی حرکت قوه دن فعله تدریج طریقیله خروجدر بو تعریف
حکمادن قدمانک در ارسطو انلره اعتراض ایدر که تدریج
آن ایله معلوم اولور جواب اولدر که تدریجی تصور ایدیجی در
زمانه توقف ایتمز یا خود زمانی تصور ایده رز حرکته توقف
ایتمه دن زمان افعاله طرفدر دیمک ایله دور لازم کلمزمشا
شارحدن ملا زاده دیر که بو کلامی بیان بر شی موجودمن
جمیع الوجوه بالقوه اولمق لازم اولماز یعنی صفتلرندن بر صفتی
اولمیه واحوالندن بر حالی اولمیه بو اولماز کرا اولسه وجودی
دخی بالقوه اولور ده موجود اولماز یا خصوص موجود فرض
اولندی پس اول موجود جمیع وجوهدن بالفعلدر
بو موجود اول موجود کاملدر که هیچ کمال منتظری یوقدر باری
تعالی و عقول عشره کبی کمالاتی قدیمه در اکر حادثه اولسه
ماده ایله مسبوق اولور عقول ماده اولورده مجردات
اولماز باطلدر معلوم اوله که عقول جوهر مجرده اولماغله حادثه
و فاسده اولمازلر و نوعی انحصار منحصره در و کمالاتلری

بالفعلدر

بالفعلدر زیرا حادث اولان شی مادی در و بعد الوجود کمالده
اولان شی دخی مادیدر هر نوع که اشخاص کثیره سی اوله مادیدر
و کمالاتی بالفعل اولمیان شی دخی مادیدر حکما دیدیلر که بو عقول
مجرده ملئکه کرامدر و مبدعاتک اولیدر و موجودات ممکنه درکه
وجودلری وزره عدم زمانی عالم عنصریده مؤثردر و ارواح
بشریه یی افاضه ایدن اولدر دیو طوالع شرحنده اصفهانی
تقریر ایلمشدر یا خود اول موجود بعض وجوهدن بالفعل
و بعض وجوهدن بالقوه در بالقوه اولدیغی جهتندن قوه دن
فعله خروج ایسه اول خروج یا دفعه واحده ده در اکا کون
و فساد دیرلر صولر هوایه انقلاب ایتمه سی کبی زیرا صورت
هوائیه صولرده بالقوه ایدی اول قوه دن فعله دفعه واحده ده
خروج ایتدی یا خود قوه دن خروجی تدریج ایله در حرکت دیر
ملا زاده نک کلامی تمام اولدی شارح بحث ایدر که نفس
ناطقه نک صفتلری واردر که هنوز کندویه حاصل دکلدر
علوم و ادراکات کبی بو صفتلر اعتبار یله قوه دن فعله
خروج ایدر اول خروجه حرکت و کون و فساد دیمزلر کذلک
جده و فعل و انفعال و متی بو دورت شیده انتقال بعضه کوره
دفعیدر یا خصوص کون و فساد دیمزلر جده ملک دخی دیرلر
بر هیئتدر که شیئه حاصل در کندوی احاطه ایدن شی سببیله و
انتقال ایله انتقال ایدر تعمم و تقمص و تختم کبی فعل دیدکاری
شیئه حاصله حالتدر متی دیدکلری زمانده اولمق اعتباریله

شیئه عارض اولان حالتدر بو درت شی مقولات عشره دن
اولان اعراض تسعه دندر محشی لار اوکلکی سؤالدن جواب ویررکه
کون وفساد بو مقامده اعم معنایه در حدوث بعد العدم وعدم
بعد الحدوث در حادث وزائل اولان صورت نوعیه اولسون
غیر اولسون نفس ناطقه نک قوه دن فعله خروجنه کون
وفساد دینلمز دیدیکی مسلم دکلدر زیرا کندنک جوابی ویریلور که نفس
ناطقه نک صفتلرینه مراد اخلاق وملکات فاضله ایسه شجاعت
وعفت وفطانت یاخود زائله که جبن وفجور وبلادت کبی
بونلر کیفیاتدر نفس مقوله کیفده تدریجا حرکت ایتمش
اولور حرکت دینلمدیکی مسلم دکلدر اکر صفات ایله مراد دفعة
فعله خروج ایدن اولور ایسه علوم ومعارف کبی که حدسیات اولدقلری
مبادیدن مطالبه انتقال دفعی اولور دفعی اولان شی کون و
فساده منحصردر دینلسه وجوهدن مراد خارجده وجودی
ممکن اولان وجوه مراد اولنمق جائزدر که علم ایسه خارجده موجود
اولماز دکلدر زیرا علم معلومک عینیدر یعنی علم معلوم ایله
متحد بالذات ومتغایردر بالاعتبار ماهیت ذهنده
موجود اولمق شرطیله علمدر ماهیت من حیث هی هی یاخود
من حیث وجودها فی الخارج یاخود من حیث وجودها
فی نفس الامر معلومدر ارسطو دیر که حرکت جسمک بر هیئتده
اولمسی که مسافه حدودندن قنقی حدده فرض اولنه
جسم اول حدده وصولی آننده اول وصول آنندن صکره

اول

اول حدده اولماز بو حرکت بمعنی التوسطدر و بو حرکت
صفت شخصیه در وخارجده دفعة موجوددر و متناهیه
وارنجه یه دک مستمردر و بو حرکت متحرک اولان شیئک
حدود مسافه یه نسبتنک اختلافی ایستلزام ایدر هر آنده
حدود مسافه دن بر حده اولور بو حرکت ذاتی اعتباریله مستمره در
حدود مسافه نسبتی اعتباریله سیالدر و بونک استمراری وسیلانی
سببیله خیالده بر امر ممتد غیر قار بولنور بو امر ممتده
حرکت بمعنی القطع دیرلر زیرا متحرک اولان شیئک
جزء اولده نسبتی خیالدن زائل اولمادن جزء ثانیه نسبتی
مرتسمه اولورده بر امر ممتد تخیل اولنور که مسافه منطبق اولور
یعنی مسافه دن قنقی جزء فرض اولنه مقابلنده حرکتدن
بر جزء واردر کندنک حرکتدن قنقی جزء فرض اولنه مقابله
سنده مسافه دن بر جزء واردر زمانک حرکته انطباقی دخی
بو اسلوب اوزره در یعنی زمان وحرکت ومسافه
بو اوچ شی بر برینه مطابقدر یعنی برینک بر جزء فرض اولنه
مقابلنده اول ایکی شیدن جزء فرض اولنور معلوم اوله که
مسافه حدود متلاقیه دکلدر بلکه هر ایکی حدک بیننده
مسافه دن بر جزء واردر بس جسم بو حده واصل اولمه سی بر آنده
اولور حد آخره واصل اولمه سی آن آخرده اولور ایکی آنک بیننده
زمان واردر آنات تتالی ایتمک لازم کلمز مسافه دخی امور
غیر منقسمه دن ترکیب ایتمک لازم کلمز و متحرک بر حده ده

اولمه سی ان واحده اکرده اولمق لازم کلمز اکر ایکی آن متتالی
زمان اوله زمان اناتدن ترکب ایتمک لازم کلور
پس فنادخی اجزای لایتجزی دن ترکب ایتمک لازم کلور
حرکت بمعنی القطع امر ممتد تخیل اولنور دینلدی قطره
نازله دن حس مشترکده امر ممتد حاصل اولوب خط
اولدیغی کبی و شعله جواله دن دائره اولدیغی کبی بومعنادا
اولان حرکتک خارجده وجودی یوقدر بلکه خیالده در
زیرا متحرک منتهی یه واصل اولمدقجه حرکت تمامیها
حاصله دکلدر منتهی یه واصل اولدقده حرکت منقطع اولور
واما السکون فهو عدم الحرکة عما من شانه ان یتحرک
یعنی سکون برشیدن حرکتک عدمیدرکه حرکت ایتمک
اول شینک شاننده اوله مجردات عقول و نفوس
کبی بونلره حرکت و سکون یوقدر حرکت ایله سکون بیننده
اولان تقابل عدم و الملکه درکه حرکت وجودی سکون
عدمیدر و اول عدمینک محلی وجودیه قابلدر بعضیلر
سکون حرکت واقع اولان محلده جسمک برزمان
استقراری در دیدی بومذهب متکلمینکدر بو تعریفه کوره
بینهماده تقابل تضاد واردرکه ایکیسی وجودیدر و برزمانده
بر محلده بر جهتدن جمع اولمه لری محالدر فکل جسم متحرک
فله محرک غیر جسمیة اذ لوکان تحرک الجسم بما هو لکان
کل جسم متحرک والثانی کاذبة فالمقدم مثله یعنی هر جسم

متحرک

متحرک ایچون بر محرک واردر و اول محرک جسمیتک
غیریدر زیرا جسم جسمیتی سببیله تحرک ایلیه هر جسم
دوام اوزره متحرک اولوردی زیرا معلوم علت مستقله
سندن تخلف ایتمز تالی کاذبدر بعضی جسم ارض کبی
متحرک دکلدر مقدم دخی کاذبدر جسمیت تحرکه
علت دکلدر بو مقامده بحث واردرکه دلیل مذکور
جسمیه علة تامه اولورسه صحیحه احتمالدرکه بعضیلر دیدیکی
کبی جسمیت تحرکه علت فاعلیه اوله اجسامک
حالی شرائطک اختلافی ایله مختلف اوله مثلا جسمیت
بو شرطله بر درلو حرکتی اقتضا ایلیه جسم اخرده اول
بولنمیه ده حرکت مذکوره دخی بولنمیه جسمیت علة تامه
اوله دلیلده اولان ملازمه مسلمه اولماز زیرا جسمیت
ماهیت نوعیه اولمیه ده جنسیه یا عارض عام اوله و افراد
جسمیت جسم مقتضالرنده مختلفه اوله معلوم اولکه
اوله که هر حرکت ایچون التی شی لازمدر اولکی ما منه
الحرکة یعنی حرکت ایچون بدایلدیکی محل ایکنجی ما الیه الحرکة
یعنی حرکت نهایت بولندیغی محل اوچنجی ما فیه الحرکة یعنی
حرکت نه مقولهده اولور کم کیف این وضع بو درت
مقولهده اولور دردنجی ما له الحرکة یعنی حرکت ایله متصف
اولان شی بشنجی ما به الحرکة یعنی تحریک ایدن شی
محرکدر التنجی زماندرکه حرکت اکا و هر بری اخره منطبقدر

ثم الحركة على اربعة اقسام يعنى حركت بولنديغى اعتبار يله
دورت قسم اوزره در اول مقوله مقولات عشره دن درت
مقوله در كه كم وكيف واين ووضع در حركت انده بولنديغى
مقوله دورت اولنجه لازم حركتك اقسامى دخى درت
اولور مقوله ده حركة اولور ديمك برجسم متحرك اولدقده
اول مقوله نك نوعندن نوع اخره ياخود صنفندن صنف
اخره ياخود فردندن فرد اخره حركت ايدر ديمكدر نوعندن
نوعه حركت سواددن بياضه حركت كبى زيرا لون جنس
قريبدر تحتنده اولان صفرت وحمرت سواد وبياض
انواع اولور اگر كه مختلفة الحقيقة در شدت وضعف
اوزره اولماسى لوانك انواع اولمه سنه تابع اولماز سواد
شديد وبياض ضعيفه اصنافدندر دينلمز مثال مذكور
كيفده اولان حركتدر اما حركت كمده اولورسه بر مقداردن
مقدار اخره حركت كبى اگر صغر وكبر ايله مقادريك
اختلافى انواعده اختلافدر صغر وكبر ماهيتلرى متخالفلردر
دينلورسه نوعدن نوعه حركت اولور اگر ماهيتلرى متفقه در
دينلورسه صنفدن صنفه حركت اولور اما حركت اينده
اولورسه هوانك سطح باطنى نوعدر وسطحدن سطحه حركت
فرددن فرده اولور لكن سطح هوادن سطح اخره حركت
بولنورسه نوعدن نوعه اولور برجسمك سطح هوادن
سطح مايه حركت جائزدر بلكه سمكك قويرغى قويمدن كودهسى
صوده

صوده باشى هواده اولورده سطوح ثلثه مختلفه اولسه مكه
مكان اولور اما حركت وضعيه دگرمن حركتى كبى انده حركت
فرددن فرده اولور دوره سنى تمام ايتدكده اولديغى كبى
نوعدن نوعه وصنفدن صنفه دخى اولور اقسام ثلثه بولنور
اما مكان بعد اولورسه انده حركت البته فرددن فرده در
بعد متفق الحقيقه در معلوم اوله اقسام ثلثه هر بر مقوله ده
بولنمق لازم دگلدر بلكه مقولات بولنديغى كافيدر بر مقوله ده
بر قسم مقوله اخرده ايكى قسم مقوله اخرده اوچ
قسم بولنور شارحك عبارتنده ظاهر اولان هر مقوله ده
بر قسم مقوله اخرده ايكى قسم اقسام ثلثه بولنمقدر لكن واقعه
مخالفدر حركة فى الكم كالنمو والذبول حركتدر قسم اوزره
ايضا قسم اول كمده حركتدر نمو وذبول كبى بو جسمده اولان
اجزاء اصليه نك كندويه منضم اولان شى سببيله ازديادیدر
لكن اول جسمك جميع اقطارنه يعنى طولنه عرض و
عمقنه نسبت طبيعيه اوزرينه متزايد اولمليدر مثلا
شجرده اولان ازدياد كبى طبيعت شجر اقتضا ايدر كه طولى
اون ذراع وعرض وعمقى بر ذراع اوله كذلك حيوانده
اولان نمو بو اسلوب اوزره تصور اولنه اما سمن
نمو دگلدر زيرا اجزاء زائده زياده اجزاء اصليه سنك بعض حيوانده
منى دن متولد اولاندر عظم وعصب كبى اجزاء زائده سى
دمدن متولد اولاندر لحم وشحم وسمن كبى اما ذبول جسمك

اجزاء اصلیه سنک انتقاص ایتمه سید رجسمدن منفصل
اولان شی سببیله جمیع اقطاردن نسبت طبیعیه اوزره
انفصال ایتمه که هزالدن احترازدر که هزال اجزاء زائده دن
انتقاصدر بو قانون شرحنده سمن و هزالی دخی حرکت کمیه دن
عد ایلدیکی شارحک بحث ایدرکه بر مقوله ده حرکت بر امر
معین اقتضا ایدرکه اول مقوله نک افرادی شی معین
اوزرینه وارد اوله زیرا نمو صورتنده مقدار کبیر مقدار صغیری
اولان جسمه عارض اولمادی بلکه مقدار صغیری اولان جسمه
والکا منضم اولان شی ایله مجموعنه عارض اولدی اول مجموع
مقدار صغیری اولان جسمک غیریدر زیرا که اول مجموع
متصل واحد اولسون منضم اولان شی ایله اجزاء اصلیه
نک وجودی بر اولماغله زیرا که متصل واحد اولمسون
منضم اولان شی ایله اجزاء اصلیه نک وجودلری بر اولیوب
باشقه وجودلری اولماغله اولورذ بو اول صورتنده مقدار
صغیر مقدار کبیر اولان جسمه عارض اولمادی بلکه جسمک
جزءنه عارض اولدی خلاصه کلام مقدار کبیر ایله مقدار صغیرک
محللری نمو و ذبول حاللرنده متغایرین اولدیلر نمو و ذبول
حرکت کمیه دن اولمادیلر سمن و هزالده دخی حال بویله در
بو اعتراض ابتدا شرح اشاراتده امام رازیدن صادر اولدیر و
شیخ مقتول مطارحاتنده ذکر ایلدیلر کاتبی شرح ملخصده جواب
ویردیکی شکل بو قدرکه اجزاء اصلیه نمو صورتنده اصحالنده

زیاده اولدیر زیرا اجزاء زائده اجزاء اصلیه نک منافذنه
دخول ایدوب الکا تشبیه ایلدی ذبول صورتنده قبل الذبول
اولان اجزاء اصلیه دن نقصان اوزره اولدیر شریف
علامه شرح حکمة العین و شرح مواقفده اجزاء زائده اجزاء
اصلیه دن مداخله ایدوب متصل واحد اولدیسه حال
کاتبینک دیدیکی کبیدر اگر متصل واحد اولمادیسه حال امام
رازینک دیدیکی کبیدر دیدی علی قوشچی شرح تجریدده سید
شریفک کلامندن ایدوب متصل واحد اولسون و اولمسون
اندن فائده یوقدر بلکه امر واحد معین کرکدر که مقوله نک افرادی
انک اوزرینه توارد ایلیه شارح متصل واحد اولسون و اولمسون
دیدیکی علی قوشچی نک کلامنه اشارتدر شارح دیر که بحث
مذکوره حرکت کمیه تخلخل و تکاثفده منحصر اولورلر بو مقامده
تخلخل ایله مراد جسمک مقداری غیر شی منضم اولمادن
زیاده اولمقدر تکاثف ایله مراد جسمدن بر شی منفصل
اولمادن مقداری نقصان اولمقدر کاهیجه تخلخل انتفاش
دیرلرکه انتفاش جسمک اجزاسی اراسنه غیر شی دخول
ایدوب اجزای تباعد ایتمکدر قبارمش پنبه ده اولدیغی کبی
تکاثف اندماج دیرلرکه اجزاء اراسندن غیر شی خروج ایدوب
اجزا تقارب ایتمکدر قبارمش پنبه یی بلف ایدوب
مقداری صغیر اولدیغی کبی کاهیجه تخلخل و تکاثف بر شیئک
قوامنه رقت و غلظت کلور اول رقته و غلظته دیرلر دخیده

اولان رقت وجماده اولان غلظت کبی وتخلخل
وتکاثفک وجودینه دلیل اولدرکه ضیق الفم بر قاروره
مص قوی قوی ایله مص اولنوب صویه ادخال اولنسه
اول قاروره یه صو داخل اولور مص سببیله قاروره ده خلا
بولندیغی صو داخل اولندیغی دینلمز زیرا خلا محالدر عند المشائیین
بلکه مص اتمکه قاروره دن بعض هوا خروج ایدوب
باقی قلان هواده تخلخل ایلدیکده هوانک حجمی کبیر
اولوب خروج ایدن هوانک محلنی شاغل اولدیغی
قاروره صویه منکبه اولدقده صوده اولان برودت
قاروره ده اولان هواده تکاثف احداث ایدوب
هوی مقدار اصلیسنه عودت اتمکله صو داخل اولدی
خلا ممتنع اولدیغی مقرردر بو شراح قاروره مسئله سیله
استدلال ایدرلر لکن ظاهر بودرکه تکاثف صوده اولان
دکلدر زیرا قاروره یی ماء حاره یه ادخال ایتسک ده
صو داخل اولور تجربه یه شاهددر بلکه هوانک عودت ایتمه سی
بالطبع رقتندن طریقیله هوایه تخلخل کلمش ایدر هوا یرینه
قائمه شی بولنمق مقدار اصلیسنه عودت سبب اولدر
سؤال کلورکه خلانک امتناعی ایله تخلخلک وجودینه
استدلال معلولدن علته استدلال اولنور معلول معین علت
معینه یه دلالت اتمز اما تخلخل خلانک یوقلغنه علت
لمیه در دلیل مذکوردن فهم اولنان علت انیه در وار اولدیکی

قاروره

قاروره بی مص هوا مسامات قاروره نک اغزینه لسان
وضع اولندقده داخل قاروره یه باقی قلان لسانک انجرار
انجذابی مجرب و مسددر بو دکل الا داخل قاروره ده باقی قلان
هوانک اصل حالنه عودت ایدوب تکاثف اتمه سندندر
و حرکت فی الکیف کتسخن الماء وتبرده مع بقاء
الصورة النوعیة وتسمی هذه الحرکة استحالة درت
قسمدن ایکنجی قسم کیفده حرکتدر صونک
حار و بارد اولماسی کبی صونک صورت نوعیه سی باقیه
شرطیله صورت نوعیه تبدل ایدر ایسه صو هوایه انقلاب
ایتدکده اولور کون و فساد دیرلر حرکت دیمزلر حرکت
فی الکیف استحاله ایله دخی تسمیه اولنور محشی لاری
دیرکه بر جسم کیفدن کیفه انتقالی تدریجی اولدیغی
ظاهر دکلدرکه حرکت فی الکیف ثابت اوله مثلا
ماء بارد حرارته انتقال اتمه سی دفعی اولمق جائزدر ماء
اوزرینه استعدادات مختلفه وارد اولورده کیفیت
حرارتی قبول استعداد تمام اولوب دفعة حرارته انتقال
بولنور بو اسلوب اوزره انتقال حرارت اولماز حرکت
کیفیه ده بو بحث شریف علامه دن و امام رازیدن
صادردر جلال دوانی جواب ویررکه متحرک اولان شی
حرکتی حالنده افراد مقوله ایله اتصافی بالقوه دریعنی حال
حرکتده مقوله نک افرادی بالقوه القریبة من الفعل

موجوده و بالفعل موجوده دکلدر بو جوابه قریب بعضیدن
منقول اولان جواب که مبدا ایله منتهی بیننده جسمه
ثابت اولان کیف واحد مستمره دراندن انواع کیفیت
مفروضه در اول زمانده مفروضه اولان آناتک هر نوع
انواعدن بری ثابت اولور اول انواع آنات کبی جمله سی
بالقوه در هر ایکی آن بیننده زمان واردر و اول زمانده
کیفیت مستمره دن شی واردر اکر اول زمانده آنات
فرض اولنورسه اول آناتده انواع دخی فرض اولنور تحشی
لارینک بو مبحثده رساله مستقله سی واردر یعنی
مقام سؤال و جواب مقامیدر معلوم اولا که حرکت کیفیه یی
اصحاب کمون و بروز مذهبنه بنا اولنوب انکار اولنور
زیرا بو مذهبده بر جسم بسیط یوقدر الا انده جمیع طبایع
بولنور لکن جسم غالب اسمیله تسمیه اولنور حتی صوده
اجزا ناریه واردر بر غیری جسمه ملاقی اولدقده مغلوب اولان
کموندن بروزه کلور یوخسه حرکت فی الکیف یوقدر
دینلور لکن حس انلرنی تکذیب ایدر دیدیلر و حرکت
فی الاین وهی انتقال الجسم من مکان الی مکان آخر علی
سبیل التدریج و تسمی نقلة حرکتک اقسام اربعه سنده
قسم ثالث این ده جسمک حرکتیدر جسم علی سبیل
التدریج بر مکاندن مکان آخره انتقال ایتمکه حرکة فی الاین
دیرلر نقله دخی دیرلر لکن مصنف محا ایتدی زیرا حرکت

آینیه جسمک آنده حرکت ایتمه سیدر لکن این مکاندن
مکانه انتقالدر دیو محا ایلدی شیخ رئیس شفانک
طبیعیاتندن دیرکه متحرک بالحقیقه شول جسمدر که
مبدا استبدالاتده تدریج ده واقف اولان جسم متحرک
ساکن اولماسنده تامل واردر زیرا متحرک دکلدر
مبدا استبداله کلدر ساکن دکلدر که هر آنده بر آنی واردر
دیو واقف مذکوردن حرکتی و سکونی نفی ایتدیلر حتی
شیخ رئیس دیرکه جسم حرکت فی المکان و سکون فی
المکاندن خالی اولور مکانده مکان اولمیان فلک الافلاکی
کبی مکانده حرکت و سکون یوقدر یا خود جسمک مکانی
واراما زمانده دکل بویله جسم حرکتدن و سکوندن خالیدر
صندوق نقل اولندقده بحثده اولان متاع نقل اولنور
لکن اول متاعک حرکتی و سکونی یوقدر زیرا حرکت زمانی
مستلزمدر حرکتی یوق زمانی دخی یوقدر یا خود جسمک
زمانی و مکانی اولیه لکن آن واحده ده جسمک وجودی
ملاحظه اولنه حرکتی و سکونی اولماز زیرا ایکیسی دخی آنین
استر حرکت کوناآن فی آنین فی مکانین دیو تعریف
اولنور سکون کوناآن فی آنین فی مکان ایله تعریف اولنور
بعضیلر دیدی واقف اولان جسمک مکانی اسحدکدر که
کندوی محیط اولان هوانک سطوحی تبدل ایتمه دردیدیلر
بعضیلر واقف مذکور ساکندر امور ثابته یه نسبتی تبدل

اتمز معناسنه یعنی واقف مذكور بر حجره یا اشانه یاخود
بر معین شیئه محاذی اولسه اول محاذات تبدل اتمز سطوح
هوا مرور اتمكله هرآن بر این ده بولنورسه دخی محاذات
باقیدر ساكندر شیخ رئیس دخی بعض قوله رضا ویردی وحركت
فی الوضع وهی ان یكون للجسم حركة علی الاستدارة فان
كل واحد من اجزائه یباین كل واحد من اجزاء مكانه ویلازم كله
مكانه فقد اختلف نسبة اجزائه الی اجزاء مكانه علی التدریج
حركه اقسام اربعه سندن قسم رابع حركت فی الوضع
در كه بر جسم استداره حركت اتمه سنه حركت وضعیه درلر
اول جسمك اجزاسندن هر بر جزئی مكان اجزاسندن هر
بر جزدن مفارقت ایدر لكن اول جسم بكلیته مكانندن
مفارقت اتمز یعنی كل مجموعی مكاننه ملازم اولوب اندن
ایرلمز لكن اول جسمك اجزاسنك مكان اجزاسنه نسبتی
تدریج اوزره در شارح در كه بو تعریف جسمك مكانی
اولدیغنه كوره فلك اعظمدن احتراز ایدر كه مكانی یوقدر مكان
سطح باطن معناسنه مشهور اوزره در احترازیندر اما مكان
بعد افلاطون یاخود مطلق سطحدر دینلورسه فلك اعظمك
مكانی واردر احتراز لازم دكلدر بعضیلر حركت وضعیه یی انكار
ایدوب برشی قیامدن قعوده انتقال ایلسه اول شی قیام حكمنده
دردفعة قعود ایدیجیه دك عكس دخی مذكوردر كبید رد نلدی لكن
بو كلام فاسددر زیرا حركتك ایكی طرفلری متضاد حقیقی

اولمق

اولمق لازم دكلدر قعوده دفعی اولوردیدیكی مردوددر زیرا اسواد
دن بیاضه دونه انتقال كذلك حركت اینیه ده مسافه نك
نهایتنه انتقال دفعیدر لكن حركت طرفه انتقال اعتباریله دكلدر
بلكه افراد وضعه انتقال قلیلا قلیلا حاصل اوله طرفه واصل اولنجه
یه دك سائر مقوله ده اولان حركت جواب بو حركت وضعیه ده
اولان جواب كبیدر شارح بحث ایدر كه حركت وضعیه
مصنفك ذكر ایتدیكی حركت استداره یه منحصر دكلدر
بلكه قائم اولان قعود ایلدكده بر وضعدن وضع آخره انتقال
ایدر لكن بو حركت استداره اوزره دكلدر بحثی لاری
جواب ویرر كه مراد مصنف تعریف دكلدر بلكه تمثیلدر شارح
دیر كه اظهر اولان بودر كه حركت مقولات اربعه دل
بولندیغی كبی مقولات باقیه ده دخی بولنور اضافتده بولندیغی
سخونتی اشد اولان قار كیفده تحرك ایلسه یا آخرك
سخونتندن اضعف اولورسه اشدیتدن اضعفیته
تدریج ایله انتقال اتمش اولور حركت اولور بو صورتده
حرارتدن نوع شدید زائل اولوب نوع آخر حادث اولور
اولكی نسبت زائله ونسبت اخری متجدده اولور
وهكذا نسبتلر تجدد ایدر اضعف مرتبه یه وارر اضافت
دیدیكمز اول نسبتلردر اضافتده حركت بولندیغی كذلك
ملكه ده حركت بولنور غمام نزول یا صعود ایلدكده احاطه
هیئتی تدریج ایله تغیر ایدر كندلك فعل وانفعالده حركت

بولنور بر جسم سخونتندن اشد یه تحرك تدریجی ایله تحرك
ایلسه سخنندن سخن اقوی یه تحرك ایتمش اولورده
انفعالده حركت اولور سخونتی قابل اولان استعداد مزداد
اولسه تسخین دخی مشتد اولورده فعلده حركت اولور
اما متیده حركت شیخ رئیس شفاسنده متیده انتقال
دفعیدر زیرا بر سنه دن اخری یه یا بر شهردن شهر اخره انتقال
دفعی اولور زیرا اجزا زمان متصله در فصل مشترك اجزاء
بیننده اندر ایكی زمان بر آنده مشترك اولسه اول اندن
اولده زمان اولسه اول قیاس ایله موضوع ایچون متی سی
مستمر اولور اندن صكره ینه موضوع ایچون متی سی مستمر اولور
زمان ثانیه قیاس ایله ایكی زمان بیننده اولان ان اولك
وجودی نهایتدر وثانینك حصولنه بدایتدر انتقالده
تدریج بولنماز دیدی شریف علامه قدس سره شرح مواقفده
رئیسك كلامنه ایراد ایدر كه مسافه اجزالری بیننده
فاصل حد و غیر منقسمدر اول اجزانك بعضندن
بعض اخره انتقال دفعی اولمغله حركت اولماز ولكن ایكی
مكان فرض اولنسه كه بینهما ده اولور اگر ایكی زمان
مسافه منقسمه اولسه احدهمادن اخره انتقال تدریجی
اولور اگر ایكی زمان بیننده زمان فرض اولنه فجر ایله مغرب
گبی بوكه حركت در لكن شریف علامه حركت فی المتی یی
حركت فی الاینه قیاس ایدوب شیخ رئیسك كلامنی

رد ایلدیلر با خصوص قیاس مع الفارقدر متیده كون فی
الزمان شخص واحددر اول زمانك ابتداسندن
انتهاسنه وارنجه یه دك زیرا متی نك معناسی اول زمانك
مجموعنده كوننده كندلك بو زمانك عقبنده اولان زمانك
متی سی شخص واحددر بس كون اولدن كون ثانی انتقال
ان واحدده اولورده دفعی اولور اما این متی گبی دكلدر
زیرا مسافه دن بر قطعه ده كون این واحد بلكه ایون متعدددر
هر ان مفروضده شخصك اینی واردر كه ان سابقده اولان
اینه دكلدر وان لاحقده اولان اینه دكلدر متی كون فی
المتی ان درلر حصولی البته زمانده در شیخ رئیسك
مرادی بودر كه لكن تدبر اولنسه سیدك كلامی سید
الكلامی اولدیغی معلوم اولور زیرا شفا واشاراتك
دقیقتی بیننده اولان هر بر كلامه ایمان كتورمك لازم دكلدر
شارحك تفصیلنه گوره مقولات عشره دن مقولات
تسعه ده حركت بولندی مشهور اولان كتب حكمیه ده
مقولات اربعه ده كم وكیف واین ووضع در بونلرده حركت
اولوردیو اقسام حركت دورتدر دیو حكم ایتدیلر مشهورلر
توجیه بودر كه بر حركت بولنماز الا انده بو دورتدن بر
بولنوردیمكدر یوخسه حركت بو دورت عدده منحصر
دیمك دكلدر محشی لار توجیه ایدر كه مقولات اربعه ده
حركتك وقوعی بالذات در مقولات باقیه ده بالتبعدر

دیدی بو توجیهی شارحک کلامنده مؤید واردر که ملکک
مقوله سنده حرکتی بیان ایدرکن تبعا لحرکتها فی الاین دیدر
معلوم اوله که مقولات عشره دن جوهرده حرکت اولورمی
مصنف و شارح اکا تعرض اتمدیلر لکن شارح طوالع
دیر که جوهر بسیطده حرکت اولماز زیرا جوهر بسیط
موجود اولسه دفعة موجود اولور فاسد اولسه دفعة فاسد اولور
اما جوهر مرکب سائر مرکبات کبی وجودنده و عدمنده
اجزاسنه تابع و متوقفدر اجزالر بسیط اولماغله وجودلری
و عدملری دفعی اولور حرکت اولماز کذلک مقولات
خمسه ده حرکت اولماز دیدیلر لکن مرادی بالذات اولماز
دیمکدر کلام سابقه مخالف اولماز زیرا مقولات خمسه ده
حرکت واردر دینلر تبعا واردر دیو توجیه اولندلر نفی و اثبات
بر محله وارد اولمادیغندن تناقض اولماز توجیه مذکور اوزره قائللر
متعدد دربر دکلدر دیو تناقضی دفعه حاجت یوقدر شریف
علامه قدس سره شرح تجریدده مقولات باقیه ده حرکت
متبوعنه اتباعله دردیو تصریح ایلدیلر مقوله جوهرده حرکت
اولمادیغنی بیان اولنورکه جوهر هیولی نک محللی اولماغله
انده حرکت متصور دکلدر اکر جوهر محللی اولمایوب جوهر
آخرده حال اولورسه صورت جسمیه و صورت نوعیه کبی بونلره
متبدل متغیر بولنمازسه حرکت یوقدر صورت افلاکده تبدل
اولمادیغی کبی صورت افلاکده حرکت یوقدر اکر متبدل بولنورسه

صورت

صورت نوعیه صورت اخرییه انتقال ایتمه سی کبی اول
دفعی در حرکت اولماز تجرید شرح اصفهانی و حاشیهٔ سید شریف
علامه اسلوب مذکور اوزره بیان ایلدیلر و نقول ایضا الحرکة
الذاتیة اما طبیعیة او قسریة او ارادیة لان القوة المحرکة
اما تکون مستفادة من خارج او لا تکون فان لم تکن مستفادة
من خارج فاما ان تکون لها شعور او لا یکون فان لم تکن
شعور فهی الحرکة الارادیة وان لم یکن لها شعور فهی الحرکة
الطبیعیة وان کانت مستفادة من خارج فهی الحرکة
القسریة شارح دیر که حرکت ایله متصف اولان شیده یا حرکة
حقیقة حاصلدر یا خود کندو یه مقارن اولان شیده حاصله
دردر مقارنتنه تبعا شی حرکت ایله موصوف اولور اوله منسوب
اولان حرکته حرکهٔ ذاتیه دیرلر شیئه ثبوتی بالعرض اولمق
سببیله اعراض جسمده اولان حرکت کبی زیرا حرکة حقیقة
جسمده در اعراضنه متحرکه دیرلر اعراضنده حقیقة حرکت
یوقدر حرکت عرض اولماغله ایکی محلده قیام ایتمز کذلک
جالس سفینه نک حرکتی تبعا و بالعرضدر حقیقة متحرکه
سفینه در محشی لار جالس سفینه یه حرکت ذاتیه
تعریفی صادقدر زیرا هر آنده جالس سفینه ده بو این واردر
که آنات سابقه و آنات لاحقه ده اینه مغایردر غایتی جالس
سفینه ده میل وید کلری مبدا مدفع یوقدر حرکتی جالس سفینه یه
نسبت جانبی رجل حسن غلامه ترکیبنده اولان حسن

رجله نسبت اولنمق كبی دوتمك عاقلدن صادر اولور می
دیدیكن سابقده شیخ رئیسدن نقل اولندیكه مبدأ استدلال
متحركك اولمقلغی لازمدر هواده واقف اولان جسمك هر آنده
بر اینیوب اولیكن متحرك دینلمدی بحثی لاری منقول مذكور
دن غفلت ایلدی بعده مصنف دیر كه حركت
ذاتیه طبیعیه یا قسریه یا ارادیه در بو اوچ عدده منحصردر
زیرا قوت محركه دیدكلری مبدأ میلدر انك تحریكی یا خارجدن
مستفاد اولنور خارجدن مراد اشارت حسیه ده متحركدن
متحیز شیء دیمكدر زیرا نفس ناطقه بعض حركات ارادیه ده
مبدأ میلدر و متحركدن خارجدر لكن اشارتده متمیز دكلدر
اگر خارجدن مراد بو مذكور اولمازسه حركات ارادیه دن
بعض شقی اولنده داخل اولوب قسریه اولوردی شارح حاشیه
سنده خارج كلمه سنی بویله شرح ایلدی یا خود خارجدن مستفاد
اولماز خارجدن مستفاد اولدقده اولمادقده اول قوه محركه نك
شعوری واردر یا خود یوقدر شعوری وار ایسه اول حركت
ارادیه در شعوری اولمازسه حركت طبیعیه در سؤال
كلور كه حركت ارادیه ده مجرد شعور كافی دكلدر مكان اعلادن
ساقط اولان سقوطنده شعوری واردر باخصوص اول
حركت ارادیه دكلدر بس لازمدر كه اول قوه محركه نك شعوری
واراده سی وار ایسه حركت ارادیه اولوردی بو مصنف اراده ی
شعوره ضم ایلیه بو سؤالدن شارح جواب ویرر كه مكان

اعلادن

اعلادن ساقط اولنك مبدأ میل طبیعت جسمیه در
انك سقوطه سبب نقلدر طبیعتك شعوری یوقدر بلكه شعور
نفس ناطقه ده یا قواسندر كه ده در سقوطه مبدأ بونلر دكلدر
حاصل كلام مكان اعلادن ساقط اولانك حركتی
طبیعیه در ارادیه دكلدر ساقط اولان حیوان اولسون
حجر اولسون فرق یوقدر بو سؤالی و جوابی ملا میركك
شرحنك حاشیه سنده علی قوشجی دخی ذكر ایلدی اگر قوه
محركه نك تحركی خارجدن مستفاد ایسه اول حركت
قسریه در بو كلامده اشارت واردر كه حركت قسریه نك
فاعلی مقسورك طبیعتیدر قاسر دكلدر قاسر اولورسه واجب
اولوردیكه حركت قسریه قاسرك انعدامی ایله منعدم اوله
باخصوص اولماز بلكه قاسر علت معده در علت معده نك
وجودی وقتنده موجود اولمق واجب دكلدر بعضیلر ظاهر
حاله نظر ایدوب جسم مقسرله ده اولان حركتك فاعلی
قاسر در دیدیلر **فصل فی الزمان** اذا فرضنا حركة واقعة فی
مسافة علی مقدار معین من السرعة وابتدأت معها حركة
اخری ابطأ منها واتفقت فی الاخذ والترك وجدت
الحركة البطیئة قاطعة لمسافة اقل من مسافة السریعة و
السریعة قاطعة لمسافة اكثر منها واذا كان كذلك كان
بین اخذ السریعة وتركها امكان یسع قطع مسافة معینة
بسرعة معینة وقطع مسافة اقل منها ببطوء معین وهذا

الامكان قابل للزيادة والنقصان وغير ثابت اذ لا توجد
اجزاؤه معاً فههنا امكان متعذر غير ثابت وهو المعين من
الزمان فن اول فصول عشره اوزره ايدر بو فصل عاشر زمان
بياننده در بو فصلده اوچ مطلوب واردر اولكي زمانك
اينيتنه تنبيهدر يعني زمان امر موجود اولديغنه تنبيه در
ايكنجي زمانك ماهيتني تحقيقدر اوچنجي زمان سرمدي
اولديغي بياندر اما اينيتني بيان بودر كه بر مسافه ده واقعه
حركت فرض اولنه سرعتده مقدار معين اوزره اوله واندن
بطئ بر حركت دخي بدايله حركته شروعده وفراغده بر
ايكيسي اتفاق ايلهلر حركت بطيئه نك قطع ايتديكي
مسافه حركت سريعه نك قطع ايتديكي مسافه دن
اكثر اولور بويله اولنجق حركت سريعه نك حركته شروعيله
فراغي بيننده بر امكان بولنور كه اول امكان مسافه معينه يي
سرعت معينه ايله قطعه وبطؤ معين ايله مسافه مذكوره دن
اقل اولان مسافه يي قطعه واسع اولور امكاندن مراد بر
امر ممتد موجوددر مسافتين وحركتين دن غيردر امام
رازي بو كلام ايكي حركت موجود اولوب معاً ابتداء ومعاً انتهاء
اتمه لرينه مبنيدر اول معيت زمانيه اولماغله اثباتي اثبات
زمانه موقوفدر دور لازم كلور كذلك ايكي حركتك
وجودنه مبنيدر بر اسرع اخر ابطا سرعت وبطؤ اثبات
اولنمق زماني اثباتدن صكره در دور اخر لازم كلور ديدكده

جواب ويردي زمان ظاهر الوجوددر انلر كه كلسي زماني
ساعات وايام وشهور واعوام ايله تقدير ايتديلر بو مقامده
مقصود زمانك كم اولوب حركته مقدار اولديغني بياندر شارحك
بو قدر كه زمانك وجودنه علم ثبوت معيت وسرعت
وبطؤده كافيدر دور يوقدر ديدي شارح جواب اخر ويروب
معيت وسرعت وبطؤ اثباتي زمانك ثبوتنه توقف
ايدرسه ده نفس الامرده لكن بونلره علم زمانك ثبوتنه علمه توقف
ايتمز كه دور لازم كله ديدي مصنف دير كه اول امكان زياده
ونقصان قابلدر زيرا اول ايكي حركتلر اخذده وتركده اختلاف
اوزره اولسه لر امكانلري دخي تفاوت اوزره اولورلر اول امكان
غير ثابتدر يعني اجزالري وجودده مجتمع دكلدر بلكه بر جزء معدوم
اولمادقجه جزء اخر موجود اولمغه محال يوقدر بو اعتبار ايله غير قار
الذاتدر ديرلر بعض شراح اجزاء زمان وجودده جمع اولماز زيرا
زمانك اجزالري مجتمع اولماغه زمانده وقوع حركتك اجزالري
مجتمع اولمق لازم كلور ديدي شارح دير كه هنوز زمان حركتك
مقداري اولديغي ثابت اولمادي كه اجزاسنك اجتماعنه اجزاء
حركتك اجتماعي لازم كله زيرا مقدار اجزاسي مجتمع اولوب
اول مقدار ايله متقدر اولان شيئك اجزالري مجتمع اولماسه
متقدر معدوم ومقدار موجود اولمق لازم كلور زيرا مقدار
عرضدر محلنه حلول ايتمدكجه وجودي ممكن دكلدر شارح
حركت زمانده اولديغي كبي مسافه ده دخي اولور مسافه ده

اجزالر مجتمعه اولمادن حركت اجزالری مجتمعه اولمق لازم كلمز
دیو بعض شراح الزام ایلدی لكن اول بعض تعیین اخراید وب دیركه
زمانك اجزالری اولسه یوم طوفانده حادث اولان بو
كونده حادث اولوردی عكسی دخی بوكلهدر یعنی بو كونده
حادث طوفان كونده حادث اولوردی شارح رد ایدر كه
برشینك اجزالری مجتمعه اولمق اجزاننك برنده حاصل
جزء آخرده اولماغی مستلزم دكلدر مسافه اجزالری
مجتمعهدر برجزدن متمكن اولان جزء آخرده متمكن
اولماسنی مستلزم دكلدر مصنف دیركه برامكان
موجوددر یعنی برامر ممتد غیر قار الذاتدر موجوددر زماندن
مراد بودر مباحث مشرقیهده دیركه حركتك ایكی معناسی
ایكیسی اولدیغی كبی زمانك دخی معناسی ایكیدر بری
خارجده بر موجود برامردر كه منقسم دكلدر بومعناده
زمان حركت بمعنی التوسطه مطابقدر بوكه آن سیال
تسمیه اولنور ایكنجی معناسی زمان برامر موهومدر خارجده
وجودی یوقدر حركت بمعنی التوسط خیالده حركت
بمعنی القطعی فاعل اولدیغی كبی حركت بمعنی التوسطه
مطابق امر كه آن سیالدر سیلانی سببیله خیالده برامر
ممتد وهمی فاعل اولدركه حركت بمعنی القطعه مطابق
اولور یعنی احدهماده فرض اولنان جزء اراسنده آخردن
برجزء بولنور وهو مقدار الحركة لانه كم یعنی زمان حركتك

مقداردر

مقداردر زیرا زمان آنات متتالیهدن مركب دكلدر
یعنی آنات بیننده اولمایوب هر برندن صكره آن اوله
فاصلهسز آنات متتالیه اولور بویله آناتدن مركب دكلدر زیرا
زمان حركته مطابقدر حركت مسافهیه مطابقدر اگر
زمان آنات متتالیهدن مركب اوله مسافه دخی
اجزاء لایتجزیدن مركب اولمق لازم كلور لكن لازم
باطلدر پس زمان مقدار اولدیغی اعتراض اولنور كه زمانك
مقدار اولماسی كم اولماسنه موقوفدر كم اولماسی زیاده
ونقصانه بالذات قابل اولماسنه موقوفدر بالذات
قبول ممنوعدر عاجائزكه غیره تبعا قبول ایلیه الوان كبی
جسمه تبعیت ایله زیاده ونقصانه قابلدر بالخصوص
الوان كیف مقولهسندندر بالذات زیاده ونقصانه قابل
اولدیغی كم مقولهسندن اولوردی زمان بالذات
زیاده ونقصانه قابل اولدیغی معلوم مدركدر بومحشی لاری
جواب ویردی حركه طویله دینلمز بلكه حركت فی زمان اطول
یاخود حركت فی مسافه طولی دینلور زیرا عرفی ملاحظه
استمز اما زمان اطول واقصر دینلور ولایخلو اما ان یكون
مقدار الهیئة قارة اوالهیئة غیر قارة شارح دیركه امر قار
دیمك مناسبدر كه حصر تام اولوردی زیرا امر قار اجزاسی وجودده
جمع اولانلردر مطلقا جوهر واعراض قاره یه شاملدر اما هیئت

جوهره شامل دکلدر زیرا هیئت ایله عرض بالذات متحدلردر
واعتبار ایله مغایرلردر مثلا بیاض جسمده حصول اعتباریله هیئتدر
جسمه عروض اعتباریله عرضدر لا سبیل الی الاول لان الزمان
غیر قار وما لا یکون قارا لا یکون مقدارا لهیئة قارة فهو مقدار
لهیئة غیر قارة وکل هیئة غیر قارة فهی الحرکة فالزمان
مقدار الحرکة یعنی زمان هیئت قاره یه مقدار اولمز زیرا
زمان غیر قاردر قار اولمیان شی هیئت قاره یه مقدار اولماز
پس لازمدر که زمان هیئت غیر قاره یه مقدار اوله هر هیئت
غیر قاره حرکتدر پس امدی زمان حرکتک مقداریدر مخفی دکلدر
دیرکه زمان فلک محیطک حرکتنک مقداریدر دیدیلر
لکن برهان ایله معلوم اولمادی بلکه ظن اولنور که دیدکلری
کبی اوله زیرا زمان اجزاسیله معلوم اولور شهور واعوام
وساعت وایام کبی بونلر وکل الا حرکت مزبورهنک
مقداریدر معلوم اولدی که حرکهٔ مزبوره آنیه دکلدر زیرا آنیه
بر جهته توجه ایتدکده نهایت بولماسی واجبدر که ابعاد
متناهیه در نهایت بولدقده حرکت منقطعه اولور زیرا
ایکی حرکت بیننده آن سکون واردر اول حرکت کمیه دخی
دکلدر زیرا کمیه آنیه یی مستلزمدر اول حرکت کیفیه اولمق
محتملدر لکن کیفیه متعین الثبوت دکلدر پس امدی
اول حرکت وضعیه در دنیلدی وده می واجبدر که اول حرکت

جمله

جمله حرکتلرک اسرعی اوله زیرا زمان ایله سائر حرکتلر تقدیر
اولنور اسرع اولمیان اسرعدن اعظم نظاهردر که مقداری
اعظم اولان مقداری اقل اولنه مقدار اوله مز اسرع اولان
حرکت وکل الافلاک اعظمک حرکتیدر سؤال کلورکه
اگر فلک اولماسه یاخود حرکتی اولمسه زمان مفقود اولمز
بلکه اجسام حرکت ایدوب اول حرکت ایچون زمان
اولوردی شیخ رئیس جواب ویردیکه بو حکم وهمک
احکامندندر دیدی ونقول ان الزمان لا بداية له ولا
نهاية له لانه لو كان له بداية لكان عدمه قبل وجوده قبلية
لا توجد مع البعدية وكل قبلية لا توجد مع البعدية فهي
زمانية فيكون قبل الزمان زمان هف وكذا لو كان
له نهاية لكان عدمه بعد وجوده بعدية لا توجد مع القبلية
فيكون زمانية فيكون بعد الزمان زمان هف مصنف
زمانک سرمدی اولدیغنی بیان ایدوب دیرکه زمان
ایچون بدایت ونهایت یوقدر اگر بدایتی اولسه زمانک
عدمی وجودندن مقدم اولوردی اویله مقدمکه مؤخر ایله معا
بولنمازدی هر شیکه شانی بویله اوله زمانی اولوب زمانه محتاج
اولورده زماندن اول زمان اولمق لازم کلور باطلدر کذلک زمان
ایچون نهایت اولسه زمانک عدمی وجودندن مؤخر اولمق
لازم کلور اویله متأخرکه مقدم ایله معا بولنمازده زمانه محتاج اولوب
زماندن صکره زمان اولمق لازم کلور باطلدر سؤال کلورکه

بو کلام اجزاء زمانک بعضیسی بعض اخره وزره مقدم اولماسیله
منقوضدر زیرا بو دخی زمانی دکلدر زیرا تقدم زمانی متقدم
اولان شی زمان سابقده اولمقدر تأخر زمانی ایله متأخر
اولان شی زمان لاحقده اولمقدر اگر اجزاسی زمانک تقدمی زمانی
اوله لازم کلور اسی زمان متقدمده اوله الیوم بولندیغی
زمانده وزره بر مقدم ایله مقدم اولورکه اول تقدم تأخر ایله معا
بولنماز هر شیکه شانی بو کله اوله زمانی اولور وهکذا آننه
غیر متناهیه نک وجودی لازم کلور بعضیسی بعضنه
ظرف اولمق اوزره وهو محال اولدیغی ضروریدر
پس لازم کلورکه زمانک عدمی وجودی اوزره مقدم
اوله وزمانی اولمیه ده زمانک بدایتی اوله بدایتی یوقدر
بطل اوله جواب وریلورکه تقدم زمانی متقدم ومتأخر زمانه
مغایر زمانی اقتضا اتمز بلکه تقدم زمانک مقتضاسی
سابق لاحقک قبلیتی اولهکه قبل بعد ایله بولنمیه بعد قبلیته
زمان استر لکن متقدم ومتأخر اولان شیدر زمان دکل ایسه
زمان استر حوادث بوسینه نک بعضیسی بعض اخره مقدم
اولدیغی زمان استدیکی کبی اما متقدم ومتأخر بر زمان
اولوب اخر زمان دکل ایسه اخرده زمانه احتیاج واردر
اولدیغی یوقدر صباح ومساده واقعه حادثه اوزره مقدم
اولدیغی کبی حادثه صباحدن متأخر اولدیغی مساده وقوعی
سببیله ومسا صباحدن متأخردر اگر متقدم و

متاخردر

ومتأخردن بری زمان اولورسه کندولردن زائد زمانه
احتیاجلری یوقدر زیرا قبلیت مذکوره اجزاء زمانه اولا و
بالذات عارضه در زمانک غیری یه عروضی ثانیا
وبالعرضدر بو شندکوره دلیل وجود زید وجود عمرو اوزره
مقدمدر دینلسه سؤال اولنورکه نیچون مقدمدر اگر جواب
ویرلسه که وجود زید فلان حادثه ایله معا ایدی اما وجود
عمرو حادثه اجرا ایله معا ایدی فلان حادثه حادثه اخری
اوزره متقدمه ایدی دینلسه سؤال کلورکه فلان حادثه نیچون
مقدمه در اگر جواب ویرلسه که فلان امسده اولدی حادثه
اخری الیومده اولدی امس الیوم اوزرینه مقدمدر
دینلسه جواب تمام اولور سؤال انقطاع بولور امس
الیوم اوزره دینلمز اعتراض اولنورکه سؤالک انقطاعی
امس مفهومنده تقدم علی الیوم مأخوذدر اگر امس
نیچون الیوم اوزره مقدمدر دینلسه زمان متقدم
زمان متأخر اوزره نیچون مقدمدر دیمکه یکزرکیک
عد اولنور پس سؤالک انقطاعی تقدم زمان اولا
وبالذات عارض اولمغه دلالت ایتمیه دلالت
تسلیم اولنسه عدم واسطه فی الاثبات معناسنه
عرض اولمغه دلالت ایدر یوقسه عدم عدم واسطه
فی الثبوت معناسنه عرض اولی اولمغه دلالت
ایتمز مطلوب اولان ثابتدر اوله دکلدر مخفی لاری کورکه

لم کلمه سیله سؤالک انقطاعی واسطه فی الثبوتک
عدمنه دلالت ایدر اگر ثبوته ایچون علت اولسه
اندن سؤال جائز اولوردی معلوم اوله که زمانده
بش مذهب واردر اولکی فلاسفه دن قدما مذهبیدرکه
زمان جوهردر ماده دن مجرددر عرض دکلدر ماده یه
مقرون جسم دخی دکلدر بلکه جوهردر لذاته عدمه قابل
دکلدر واجب بالذات در دیدیلر اگر معدوم اولسه
عدم بعد الوجود اولور اول بعدیت قبلیت ایله
مجامعه دکلدر بعدیت بالزمان اولورده زمانک
عدمی زمان استر معدوم فرض بولنمش ایکن موجوده
اولور باطلدر دیو کتوردیلر جواب اولدرکه دلیل مذکور
زمان موجود اولوب اوزرینه عدم طریان ایدرسه
انی نفی ایدر یوخسه ابتداده معدوم اولماسنی نفی
ایتمز جائزکه زمان هیچ وجوده کلمیه ایکنجی مذهب
زمان فلک اعظمک اولماسیدر زیرا فلک
اعظم جمیع اجسام متحرکه یی محیطه در اوچنجی مذهب
زمان فلک اعظمک حرکتیدر زیرا حرکت
غیر قاره در بو ایکی مذهب مردوددرکه دلیللری
وشکل ثانیدن ایکن ایکی مقدمه سی دخی موجبه در
انتاج ایلمز دوردنجی مذهب ارسطو مذهبیدرکه
زمان فلک اعظمک حرکتینک مقداریدر

ایدر

دیدی و مصنفک ایراد ایلدیکی دلیل ایله استدلال
ایلدیلر لکن اول دلیل اشبو نسبیدر که جمله سی ممنوعدر
اولکی تفاوته قابل اولان هرشی کم دکلدر زمان
زمان تفاوته قابل اولدیغی ذاتی اولیدی مسلم اولوردی
لکن لذاته اولدیغی ممنوعدر ایکنجی جزء لا یتجزینک امتناعنه
مبنیدر ممتنع اولمه جائزدرکه زمان کم منفصل اوله
امتناعنه ایراد اولنان اوله مجروحه در اوچنجی زمان
معدوم اولمق ممتنع اولمغه مبنیدر ممتنع اولمه جائزدرکه
زمان حرکت مستقیمه منقطعه نک مقداری
اوله زمانک عدمی ممتنع اولماغله ایراد اولنان
دلیل مختل اولدیغی معلوم اولدی دوردنجی هر ایکی حرکت
بیننده سکون اولمغه مبنیدر سکون اولماسه جائزدرکه حرکت
مستقیمه مستمره اوله رجوع وانعطاف طریقی
اوزره ده انقطاع بولمیه زمان بو حرکتک مقداری
اوله ایکی حرکت بیننده سکون اثبات ایتمه که نک
فسادی مقامنده مقرردر بشنجی زمان ایچون
محل موجود دکلدرکه زمانک وجودی وعدمنه
معا اول محل توقف ایدر زمانک وجودی ثابت
دکلدر اوله سی مدخوله در وجود مسلم اوله عرضیتی
مسلم دکلدر محل اقتضا ایلمز خصوصا فلک اعظمک
حرکتی محل اولمغی هیچ اقتضا ایلمز بشنجی مذهب

اشاعره دیدیلرکه زمان متجدد معلومدرکه انکله متجدد مبهم
تقدیر اولنور ابهامنی ازاله ایدرکاه متجددات بینلرنده
تقدیر متعاکس اولور مخاطبک معلومی اولان شی
حسبیله مثلا متی جاء زید دینلسه عند طلوع الشمس
دیمک جواب اولور مخاطبک مخاطب طلوع الشمس
مستحضر مجیء زیدی مستحضر دکل ایسه برکمسه دخی
متی طلع الشمس دینسه حین مجیء زید جواب اولورمی
مخاطب مجیء زیدی مستحضر طلوع شمسی مستحضر دکل
ایسه ده بو مذهب اوزرینه ایراد اولنورکه
زمان اول متجدد دکل نفسنده عبارت اولور
زیرا امر موجود اولور موهوم اولماز حال بوکه مذهب
امر موهوم اولمق اوزره در بو تفصیل شرح مواقفده
مذکوردر محشیلری بر مذهب دخی ذکر ایدرکه
زمان خارجده وذهنده معدوم اوله زیرا زمانک
ماضیسی ومستقبلی وار ایکیسی معدومدر حال
دنیا دیدیکمز زمان دکل ایسه موجود دکلدر دکل بینه
مطلوبمزدر موجود ایسه اگر منقسم دکل ایسه ینه
مطلوبمزدر که آن زمان دکلدر منقسم ایسه حال دکلدر
بلکه آندن برجزء ماضی معدوم جزء آخر مستقبل معدومدر
زمانک خارجده وجودینی انکار ایدنلر احتجاج ایدرلرکه
زمان موجود اولسه قار الذات یاخود غیر قار الذات

اولور قار الذات اولورسه ماضی حاضر ایله جمع اولور یوم
طوفان مع الیوم اولور الیوم حادث اولان یوم
طوفان حادث اولور فاسددر ظاهردر اگر قار
الذات دکل ایسه ده اجزالرینک بری اجزاء آخرینه تقدمی
زمانده اولور زمان زمانده واقع اولور فاسددر
جواب اولدرکه اجزاء زمانک تقدمی بذاتها در
کندودن غیری زمان استلزام وتسلسل لازم گلمز

الفن الثانی فی الفلکیات وفیه ثمانیة
فصول هدایه کتابنی ایکی قسم اوزره ایدر قسم ثانی
حکمت طبیعیه بیاننده اولوب اوچ فن اوزره ایدر
فن اول فصول عشره یی مشتمل ایدی بیان اولندی فن
ثانی فلکیات بیاننده در فن ثانیده فصول ثمانیه
واردر فلکیات فلکه منسوب اولان جمله دیمک
در فلک جزء اولسون کرک جزء اولمسون
فلکیات افلاکده مرکوز اولان کواکب ومنجمات
دائره شاملدر فلک شول جسم کریدرکه نفس
ناطقه صاحبیدر وبالذات مستدیره اوزره متحرکدر

تعريف الفلك عند الحكماء

فصل فی اثبات کون الفلک مستدیرا وبیان ان
ههنا جهتین لا تتبدلان احدیهما فوق والاخری
تحت فصول ثمانیه دن بو فصل فلک کری الشکل
اولدیغنی اثبات بیاننده در بو عالم اجسامده ایکی

جهت وار در تبدل ایتمزلر بر فوق اخر تحت یعنی
فوق تحت اولماز دخی فوق اولماز بر قائم اولان
کمسه منکوس اولسه اول کمسه نك رأسی راست کلدیکی
محل فوق اولماز ورجلی راست کلدیکی محل تحت
اولماز بلکه رأسی تحتنه ورجلی فوقنه کلور اما جهات اربعه
یمین وشمال وقدام وخلفدر بونلر تبدل ایدر مشرق
طرفنه توجه ایدن کمسه نك مشرق قدامی ومغرب
خلفی وجنوب یمینی وشمالی شمال اولور بعد هذا اول
کمسه مغرب طرفنه توجه ایلسه جمیع جهات مذکوره
تبدل ایدوب قدامی خلف وخلفی قدام ویمینی شمال
وشمالی یمین اولور جهت اشارت حسیه نك
منتهیسنه یاخود حرکت مستقیمه نك منتهاسنه
اطلاق اولنور اولکی معنایه کوره جهت فوق
فلك اعظمك محدبیدر که اشارت حسیه نك
منتهیسی ومقطعیدر وراء محدبه اشارت تجاوز
ایلمز ایکنجی معنایه کوره فلك قمرك مقعریدر که
حرکت مستقیمه نك منتهیسیدر زیرا حرکت مستقیمه
عناصرده اولور عناصر حیزلرینی تجاوز ایلمزلر
وجمله عناصر فلك قمرك جوفنده در ودخی افلاکك
خرق والتیامه قابل اولمامغله حرکت اینیه ممکن اولماز
صحیح اولان معنی جهتده اولکی معنادر زیرا اشارت

فلك

فلك قمری تجاوز ایلسه جهت فوقده اولور قطعا زیرا جهت
تحتدن شروع ایدوب مقابلنه متوجه اولورده فوق
فلك قمرك مقعری اولماز حرکت مستقیمه نك
منتهاسیله فوقی تعیین صحیح اولماز بلکه محدبدر اشارت
حسیه نك منتهاسیله تعیین اولنه معلوم اوله که جهات
مشهورده التی عدد در شهرت سببی ایکیدر بری
عامیه منسوبدر ایکنجی خواصه منسوبدر عامیه منسوب
اولدیغی سببی بودر که انسانك ایکی جنبی واردر هر
برینه بر ید وار ودخی ظهر وبطنی ورأس وقدم واردر
بو التی عدد انسانك احاطه ایتمشدر غالبا اقوی
اولان جانبنه یمین مقابلنه یسار یوزنه وقرشو کلن
سمته قدام مقابلنه خلف بالطبع رأسی ولی ایدن سمته
فوق مقابلنه تحت تسمیه اولندی عامه عندنده مذ
مذکوراتدن غیر بولنمامغله التی عدده حصر ایتدیلر بو جهاتی
سائر حیواناتده دخی اعتبار وتحت مقابلیدر دیدیلر
وبو جهاتی سائر اجسامده دخی اعتبار ایتدیلر اجزاء
متمایزه لری بونلره دخی کر الشکل کبی بونلرده التی
جهاتی بولدیلر اما خواصه نسبت اولنان سببی بودر که
بو جسمده ابعاد ثلثه فرض اولنمق ممکندر اول ابعاد
ثلثه زوایای قوائم اوزره متقاطعه اوله ده اول ابعادك
هر بر بعدی ایچون ایکی طرف اولوب هر جسمك

الّتی جهتی بولنورلکن جهاتک بر برلردن تمایز اتمک
جسمک اجزا متمایزه‌سی اعتبارنه موقوفدر امتداد طولینک
ایکی طرفنه عرض قامتی اعتباریله یمین وشمال تسمیه ایدر
زیاده‌سی دخی واردرکه ابعاد قوائم اوزره تقاطع ایتمه
سیدر عامه بو اعتباردن غافلدر عامه‌نک
اعتبارلرینی خواصک اعتبارلرینه تطبیق ممکن
ایسه ده خواص جهاتی اخذ اتمه‌ده جهات انسانی
ملاحظه اتدیلر لکن جهاتی انساندن اخذ اتمدیلر عامه
گبی بلکه ابعاد ثلثه متقاطعه علی زوایا القائمه‌نک
اطرافندن اخذ اتدیلر که جمیع اجسام جهات صاحبی
اولمه‌ده متشارکدر اولدر اطراف انسانک ملاحظه
جهاتی تعیین ایچوندر یوخسه جهاتی اطراف انساندن
اخذ ایچون دکلدر لکن عامه اعتبارلرین خواصک
اعتبارلرینه تطبیق اتمه‌ده دیرز که جهات انسانی
اعتبارلرندن غرضلری جهات ستة انسانک
غیریده بولنماز دیمک انسانک غیریده انسان
واسطه‌سیله بولنور دیمک دکلدر بلکه جهات
ستة امتیاز اتمک تقاطع ابعاد علی الزوایاده
اولور دیمک اوله پس عامه دخی جهاتی ابعاد مذکوره
نک اطرافندن اخذ اتمش اولورلر اطراف انساندن
اخذ اتمش اولمازلر شارح محققک طوسینک

اشارات شرحنده اولان بحثنی نقل ایدرکه بعضی
امتدادک بعض اجزاسی اوزره قیامی تقاطعندن
زوایا حادثه قائمه اولماسی واجب دکلدر بلکه جهات
اعتبارنده مدار جمیع خطوط متقاطعه‌نک
اطرافنده در تقاطع امتدادات گاه زوایای قائمه اوزره
اولور گاه ده منفرجه اولور پس ممکندر که بر جسمک بلکه
بر نقطه‌سنه قیاس ایله امتدادات غیر متناهیه فرض اولنه‌ده
جهات غیر متناهیه اوله وکل واحدة منها موجودة
یعنی مذکور اولان فوق ایله تحت هر بری موجوده در
شارح دیرکه نقطهٔ موهومه‌ده موجوده دکلدر دیدیلر
لکن محقق جلال دوانی جهت یا موجوده اولامشیدر
نقطهٔ تحت موجوده دکلدر لکن موجوده متحقق بر
شیدر دیدیلر اشکال مذکوره مندفعدر غایتی مصنف
مسامحه اتدیلر ذات وضع غیر منقسم فی امتداد مأخذ
الحرکة ومتی کان کذلک کان الفلک جهتیدر
یعنی فوق وتحت اشارت حسیه‌یه قابلدر وحرکتک
مأخذ امتدادنده منقسم دکلدر یعنی متحرک اولان
شی حرکت ایلدیکی امتدادده اول جهتلرک اجزالری
سائر امتدادلرنده اجزالری اولمق ضروریدر مصنف
فی امتداد مأخذ الحرکة دیدیکی جهت فوقی ادخال ایچوندر
زیرا متحرک اول فوق جهتنه حرکت ایلدیکی امتدادده

جهت فوقك انقسامی یوقدر سائر ابعاد ده طول
وعرضدن بونلرك انقسامی جائزدر وانما قلنا
ان الجهة موجودة ذات وضع لانها لو لم تكن كذلك
امكنت الاشارة الیها یعنی جهت موجوده و
واشارت حسیه یه قابلدر موجوده اولمسه یا موجوده
اولوب ذات وضع اولمسه اشارت ممكن
اولمازدی زیرا معدومه اشارت ممكن دكلدر كذلك
موجود اولوب ذات وضع اولمسه اشارت
مستحیله در شارح اعتراض ایدوب فلاسفه نك
مذهبی خطوط نقاطدن وسطوح خطوطدن مركبه اولماق
اوزره بلكه بونلر نفسنده متصله در منفصل یوقدر اجزالری
بالفعل موجوده دكلدر یا خصوص اول اجزایه اشارت
حسیه یی تجویز ایتدیلر یعنی خطك وسطحك اولان نقطه
موهومه یه وسطحده اولان خط موهومه اشارتی تجویز
ایتدیلر پس اشارت حسیه ایله مشار الیه اولان شی خارجده
موجود اولمق لازم اولمادی بلكه خارجده موجود اوله یاخود
مشار الیهك محللی موجود اولمق كافیدر دیدی جواب
اولدر كه مصنفك مرادی قصد و بالذات اولان اشارت
حسیه در فلاسفه نك تجویز ایلدیكی مذكورلر اشارت
حسیه تبعیدر مشار الیهك بالفعل موجود اولماسنی
اقتضا ایتمز ولما امكن اتجاه المتحرك الیها كرفوق

وتحت

وتحت اولان جهتلر موجوده اولماسه متحرك اولان
شی اول جهتلره توجه جهته قریب اولمق ایچون در
زیرا معدومه یاخود اول جهته وصول ایچوندر البته جهت
موجوده اولمق لازمدر زیرا معدومه قریب اولمق
یاخود واصل اولمق ممتنعدر شارح دیر كه جهته توجه
قریب ایله یا وصول ایله قید اولندی زیرا متحرك
معدومه توجه ایدر اول معدومی تحصیل ایچون حركت
كیفیتده اولدیغی كبی سؤال اولور كه معدومه توجه ممكندر
اول معدومه وصول ایله مكان سطحی دینلره كوره
جهت موجوده در دیمه دن متحرك حركته شروعی
وقتنده موجوده اولسون كرك وصولی وقتنده موجوده
اولسون دیو تعمیم اولنور زیرا متحرك سطحه وصولی
وقتنده سطح موجوددر وانما قلنا انها غیر منقسمة
لانها لو انقسمت و وصل المتحرك الی اقرب الجزئین
وتحرك فاما ان تحرك عن المقصد والی المقصد فان
تحرك عن المقصد لم یكن ابعد الجزئین من الجهة
منقسمه دكلدر اكر انقسام ایلسه متحرك ایكی جزودن
اقرب اولانه واصل اولسه ده حركت ایلسه جهتك
ایچنده حركت ایتمه سی جائز دكلدر اكر جهتده حركت
ایلسه جهت منتها اولور جهت اولماز پس لازمدر كه
یا مقصددن یعنی جهتدن اوله یاخود مقصده اول

مقصددن حرکت ایدرسه ایکی جزءک ابعدی جهت
اولماز مقصدده حرکت ایدرسه ایکی جزءک اقربی
جهت اولماز شارح دیرکه بو کلام اتمام جهتده
حرکت ممتنع اولمغه موقوفدر امتناعی ثابت اولورسه
تردید مزبوره حاجت یوقدر زیرا جهتک انقسامی
جهتده حرکتک امکانی مستلزمدر منتفی اولوب
جهت اولماموق لازم کلور واذا ثبت هذا فنقول
تجدد الجهات لیس فی خلاء وملاء متشابه والا
لما کانت الجهتان مختلفتین بالطبع فلا یکون
احدیهما مطلوبة والآخر متروک هف فاذن
تحدد الجهات فی اطراف ونهایات خارجة
عن الخلاء المتشابه یعنی جهت موجوده واشارت
حسیه یه قابلدر واننده ماخذ حرکتده انقسامه قابل
اولمادیغی ولدیغی بالذات اولمادیغی ثابت اولور
اکر بالذات اشارته قابل اولسه جوهر اولوردی جهات
ثلثه یه انقسامه قابل اولوردی پس جهت ایچون بر شی
لازمدرکه جهتک وضعنی تعیین ایلیه جهته اول شی
محدد ایله قائم اولماسی واجب دکلدر زیرا جهت
فوق فلک اعظمک محدبیدر فلک اعظم
ایله قائمدر لکن جهت تحت که مرکزدر انکله قائم
دکلدر بلکه مرکزک تعیینی محدده جهات اولان

فلک

فلک اعظم ایله در زیرا تحدید وتعیین وضع محدد
ایله قائم اتمک لازم دکلدر پس تحدد وجهات
خلاده اولماز خلا کرک بعد موجود اولسون کرک بعد
موهوم اولسون زیرا خلانک امتناعی ثابتدر عند المشائیین
کذلک جهاتک تعیینی متشابه ده دکلدر ملاء
متشابه کندوده امور مختلفه اولمیان اجسامه دیرلر اکر
تعیین جهات انده اولسه ول ایکی جهت بالطبع مختلفه
امور بولنمازدی ول ایکی جهتک بوری بعض اجسامه مطلوبه
جهت اخری متروک اولمازدی بیلدرکه نار ایله هواء
بالطبع جهت فوقی طالبلر وجهت تحتدن هار
هاربلردر اما ارض ایله ماء عکسنه درکه جهت فوقدن
هاربلردر وجهت تحتی طالبلردر اول ایکی جهتلر
بالطبع مختلفه اولمایایدی عناصردن بعضیلری طالب
اخردن هارب اولمازدی فاذا تحدد الجهات فی
اطراف ونهایات خارجة عن الملاء المتشابه یعنی تحدد
جهات خلاده وملاء متشابهده اولمادیغی
لازم کلدیکی اول تحدد ملاء متشابهدن خارجه اولان
اطراف ونهایاتده اوله بعضیلر بو مقامی توجیهده تحدد
جهات ملاء متشابهک تحتی داخلنده دکلدر
بلکه ملاء متشابهدن خارجه اولان اطراف ونهایاتده
دردیدیلر بعض محققین ملاء متشابهدن مراد شول

ملادركه انده امور متخالفة الحقيقة بولنميه ده بعضسي جهت
حقيقيه اوله بعض اخرلره مقابله جهت اخرى اوله متنا بهدن
مراد متنا اولميان جسمدر زيرا متناهي اولانه معنى
مختلفة الحقيقة بولنور سطوح وخطوط ونقط كبي
لكن ملامتنا بهي ذكر ايتديلر جسم غير متناهي يه
توهم ايتمه ديدي تحدد جهاتي اثبات تناهي شارح
حاشيه سنده بو ايكي توجيهده تكلف وار توجيه اولده
ايكي مضاف حذفي ارتكاب واردركه داخل شخص
ملادنلدر توجيه ثانيده تحقيقده تعقيد معنوي واردركه
متنا به كلمه سنده غير متناهي يه انتقال بعيد در كذلك
توجيه اوله وارد اولوركه تحدد جهات ملامتنا بهك
تخنيده اخلنده اولماتق ملامتنا بهك اطرافنده
اوله توجيه ثانى يه وارد اولوركه متنا بهدن غير متناهي
مراد ايلمك اطرافي ذكر اولنمغه منافيدر زيرا غير متناهي
اولان شيئك طرفي يوقدر توجيهلر رد ايلدي
ومتى كان كذلك كان تحددها بجسم كرى لان
تحددها اما ان يكون بجسم واحد او باكثر فان كان
بجسم واحد وجب ان يكون كريا لان الجسم الذي
ليس بكرى لا يتحدد به جهة السفل لان جهة السفل ان
يكون غاية البعد فلا يتحدد به جهة السفل يعنى تحدد
جهات ملامتنا بهدن خارج اولان اطراف

ونهايتده

ونهايتده اولمق لازم كلنجه جهاتك تحددى بر جسم
كرى ايله ويا اكثر ايله در جسم واحد ايله اولدقده اول جسم
كرى اولمق واجبدر كه سطح محدبي جهت فوق اوله مركزى
جهت تحت اوله زيرا كرى اولميان جسم ايله جهت
فوق تعيين ايدر لكن جهت سفل تعين ايتمز زيرا جهت
سفل جهت فوقدن غايت ابعد كركدر كه اندن
ابعد شى اولميه اگر اندن ابعد شى بولنه جهت سفل
تبدل ايدوب اول ابعده قياس ايله فوق اولور
باخصوص فوق وتحت تبدل ايتمزلر ديو بيان اولنمش
ايدى كرى اولميان جسم ايله غايت بعد متعين اولماز
اول بعد جسم غير كرينك جوفنده اولسون خارجنده
اولسون بلكه خارج اولدقده جسم كرينك دخى متعين اولماز
زيرا بعد خارج بحسب الوهم غير متناهيدر هر بعدكه ابعد
الابعاد فرض اولنه اندن ابعد فرض اولنمق ممكندر لازم
كلديكه كرى اولميان جسم ايله جهت سفل متعين اولميه
اما كرى اولان جسمك مركزى ايله بعد داخلينك غايتي
متعين اولور اگرچه خارج بعدك غايتي متعين
اولمازسه ده سؤال اولنور كه اول ايكى جهت جسم
كرى ايله ده متعين اولماز زيرا ايكى جهت بربرندن
غايت مقابلده دركه اندن ابلغ مقابل ممكن اولميه مركز
محيطه نظر له ابعاد مفروضه نك ابعد رايسه ده لكن

محيط مركزه نظرله ابعاد مفروضه ابعد بردكلدر جائزدركه
محيطك قطره حالا اولان قطرندن اعظم فرض اولنه
جواب ويرلدركه اول ايكي جهت ممكنك ابلغ وزره بولنلديكه
جهت سفل جهت فوقدن ابعاد مفروضه نك ابعدينده
واقع اولور اما جهتلرك هر بري افرددن ابعاد مفروضه نك
ابعدنده اولمق بعد فرض اولنه اذن ابعد فرض ممكندر ابعاد
مفروضه نك ابعد بولنمق محالدر وان كان باجسام
متعددة وجب ان يحيط بعضها ببعض والا لم يتعين
بها غاية البعد لان ما هو ابعد عن بعضها فهو اقرب
من الآخر وكل ما يفرض غاية البعد عن بعضها لم يكن
غاية البعد عن المجموع فيجب ان يكون بعضها محيطا بالآخر
فيحصل المطلوب يعني تحدد جهات اكر اجسام
متعدده ايله اولسه اول اجسام بعضي محيط اولمق واجبدر زيرا
محيط اولماسه اول اجسام ايله غايت بعد متعين
اولماز زيرا اول اجسامك بعضيسندن ابعد اولان
اخره اقرب اولور كه متقابلين اولان شيلردر
برندن متبعد اولمق اخره قريب اولمقدر اول اجسامدن
بعضيسندن غايت بعد فرض اولنان مجموعندن غايت
بعد اولماز پس واجبدر كه اجسامك بعضي اخره محيط
اوله ده مطلوب حاصل اوله لكن محيط كره اولمق
واجبدر كره اولمسه جهت سفل تعين ايتمز محيط

كره

كره اولمق ايكي جهتي تحديد ايتمه ده كافيدر كه محدب و
مركزي ايله محدد اولور اما محيطك ايچنده اولان
محاطلرك تحديد جهتده مدخلي يوقدر زيرا انلردركه محدد جميع
اجسامي محيط اوله اكر انسنده جسم اخر بولنسه محيط ايله قائم
اولان جهت فوقانك اشارت حسيه نك منتهاسي
اولماز اشارت اول ورانسنده اولان جسمه تجاوز ايدر
محدد جميع اجسامي محيط اولمق ثابت اولدقده
مطلوب حاصل اولور يعني فلك مستدير اولمش
اولور شارح ديركه دليل مذكور تمام اولمه فلك
اعظمك كرديتنه دلالت ايدر جميع افلاكك
كرويتنه دلالت ايتمز اول ايكي جهت كه فوق وتحت
فلك اعظم ايله متعين اولور اكر افلاك باقيه
كرويه اولسون اكر اولمسون بو بحث فصول
اتيه ده اولان احوال مثبته يه محتاج اولور فلكك
بسيطدر وخرق والتيامه قابل دكلدر وغير كبي
احوال ذكر اولنه كركدر جملسنه بحث مذكور وارد اولور

فصل في ان الفلك بسيط اي لم يتركب
من اجسام مختلفة الطبايع لانه لا يقبل الحركة
المستقيمة فلان كل ما يقبل ومتى كان كذلك
كان بسيطا اما انه لا يقبل الحركة المستقيمة
فلان ما يقبل الحركة المستقيمة فانه متجه الى جهة

وتارك اخر وكل هذا شأنه فالجهات متحددة قبله
لا به والفلك ليس كذلك بل يتحدد به الجهات
فلا يكون قابلا للحركة المستقيمة ومتى كان كذلك
وجب ان يكون بسيطا فن ثانيه اولان فصول
ثمانيه دن بو فصل فلكك بسيط اولماسى بياننده در
معلوم اوله كه جسم يا بسيطدر يا مركبدر زيرا جسم
اجسام مختلفة الطبايعدن مركبدر يا دكلدر اولى
مركبدر عناصردن اولان مواليد ثلثه كبى كه معدن و
حيوان ونباتاتدر ايكنجى بسيطدر عناصر كبى زيرا عناصردن
هر برى مختلفة الطباع اجسامدن مركب دكلدر
مصنفك مرادى بسيطدن بو معنى اولمغله اولمغه
شارح ديركه دليل اى لم يتركب من اجسام مختلفة
الطبايع ديدى شارح ديركه مصنف بسيطك حقنده
ذكر ايتديكى رسم عناصره شاملدر يعنى عناصر باد وهوا
وتراب ونار هر برى هيولى وصورتدن مركبدر لكن
رسم مذكوره اوزره بسيطدر شارح بسيطك ايچون اوچ
معنى دخى ذكر ايدر اولكى بحسب الحس مختلفة الطبايع
اجسامدن مركب اولميان شيدر بو معنى عناصره
وافلاكه واعضاء متشابهه يه شاملدر ايكنجى بر شيئك
جزء مقدارينك بحسب الحقيقة كلنه مشاركى اوله
رسمنده وحدنده بو معنى عناصره صادقدر اما افلاكه

واعضاء متشابهه يه صادق دكلدر زيرا فلكده جزء
مقدارى كه ثلث ونصف كبى بونلرده اسم فلك
صادق دكلدر وفلكك حدنكى جسم كرى محيط بالارض
اول جزء مقدارينده بولنماز كذلك اعضاء متشابهه
ده اجزاء مقداريه اعضا يه مشاركه دكلدر اسماده و
حدوده نك اوچنجى معنى بسيط شول شيدر كه جزء مقدارى
سى حس اعتبار يله اسمده وحدده كلنه مساوى
اوله بو معناده عناصر واعضاء متشابهه داخل اولور
لكن افلاكه داخل اولماز زيرا نصف فلك فلك
دكلدر اسمده وحدده مصنف دليل كتورركه زيرا
فلك حركت مستقيمه يه قابل دكلدر هر شيئك
حركت مستقيمه يه قابل اولماسى بسيطدر انتاج
ايدركه فلك بسيطدر اما صغرى صادقه اولديغى
ثابتدر كه زيرا فلك محدد وجهاتدر هر شيكه
محدد جهات اوله حركت مستقيمه يه قابل دكلدر
زيرا حركت مستقيمه يه قابل اولان حركت مستقيمه
ايله تحركى فرض اولنسه بر جهتى طالب وجهت
اخرى تارك اولور هر شيكه اندن اول متعينه
اوله اول شيء جهتى تعين ايده مز حركت مستقيمه يه
قابل جهتى تعين ايده مز بو مقدمه عكس نقيض ايله منعكس
اولورده هر شيكه جهاتى تعين اوله اول شيء حركت

مستقیمه یه قابل اولماز انتاج ایدرکه فلکک حرکت
مستقیمه یه قابل اولماز صغوری ثابت اولدی مصنفک
فالجهات متحددة قبله لا به قولنده شارح بحث ایدرکه
لازم کلن فلکک حرکتنده اول جهاتک تحدد
محالدرکه محال دکلدرکه محال اولان فلکک وجودندن
اول جهاتک تحدیدر مناسب اولان فالجهات
لاتکون محددة به کلامنده کلامنه اقتصار ایتمکدر زیرا
جهتدن جهت اخری یه انتقال ایدن محدد
جهات اولان شی اینه جهاتی ایله بله انتقال
ایدر یوخسه جهتده انتقال یاخود جهتده انتقال ایتمز
مصنف دلیل مذکورک کبراسنده هر شیکه حرکت
مستقیمه یه قابل اولمینه بسیطدر دیدی بو کبری
بیانده دیرکه اذ لو کان مرکبا فاما ان یکون کل واحد
من اجزائه علی شکل طبیعی او قسری لا سبیل الی الاول
والا لکان کل واحد منها کریا لان الشکل الطبیعی للبسیط
هو الکرة ولو کان کل واحد منها کرة لاستحال ان یحصل
من مجموعها سطح کری متصل الاجزاء ولا سبیل الی الثانی
لانه لو لم یکن کل واحد منها کرة فیکون طالبا للشکل
الطبیعی فیکون قابلا للحرکة المستقیمة یعنی حرکت
مستقیمه یه قابل اولمیان شی بسیط اولمیان اولمق
واجبدر بسیط اولمه مرکب اولور مرکب

اولسه اجزائنده یعنی بسائطنده هر بری یا شکل طبیعی
اوزره در یا شکل قسری اوزره در شکل طبیعی اوزره اولمق
محتمل دکل اگر شکل طبیعی اوزره اولسه اجزائندن بر بری
کری اولور بسیطک شکل طبیعیسی کره در فلاسفه
دیرلرکه جسم بسیطده طبیعت واحده در فاعل
واحد قابل واحده ده فعل واحد اشلر اساکره دن غیری
اشکالک هر برنده افعال مختلفه وار در مضلع اولان
شکلدر بر جانبی خط اخری سطح واخری نقطه در بسیطک
شکل طبیعیسی مضلع اولمق صحیح دکلدر البته
کری اولمق واجبدر اجزاء مذکوره دن هر بری
کره اولسه مجموعنده سطح کری متصل الاجزا حاصل اولمق
محالدر زیرا کره نک کره یه اتصالی بر نقطه ایله در
کرات متعدده بر برینه اتصال ایلدکده بالضروره
فرجه بولنور ده سطح کری متصل الاجزا اولماز حال بوکه
سطح کری فلکده مبرهندر اجزالردن هر بری شکل
قسری اوزره اولمق محتمل دکلدر زیرا شکل قسری اوزره
کره اولمه بر جزء شکل طبیعیسی شکل کرة یی طالب اولور
طالب اولورده مستقیمه قابل اولمادیغی بیان
اولنمش ایدی اجزالرک بعض شکل طبیعی بعض شکل
قسری اوزره اولمق احتمالی مصنف ذکر ایتمدی
زیرا تردیدک شق ثانی ایله محدولری اشتراک در

اکثرنك حكمت وضیفه‌سی مزید توضیح اولمامغله احتمال مذکوردر
ذکر ایلدیکی شارح بحث ایدر که سابقده ثابت
اولان فلکك حرکت مستقیمه‌یه قابلیتنك
استحاله‌سیدر بو مقامده مثبت اولان اجزانك
حرکت مستقیمه‌یه قابلیتنك استحاله‌سیدر جواب
ویریلور که فلکك اجزاسی حرکت مستقیمه‌یه قابل
اولسه حرکاتنك جهتلری اجزالری اوزره مقدم اولور
اجزا فلکك اوزره مقدم اولسه دخی فلکك محدد جهات
اولمیه خلاف مفروض اولور باطللر شارح بحث ایدر که
جزء فلکك بر دائره اوزره حرکت ایلسه که اول
دائره‌نك مرکزی عالم اولسه اول جزء فوق یا تحت
جهتنه تحرك ایتمز وجهتلر محدددن اول تعین اتمك
لازم کلمز ومحدد جهات اولان فلکك فوق و
تحت جهتلرینی تحدید ایلدر غیر جهتلری تحدید اتمزدر
سؤال کلمز که اول دائره اوزره حرکت اینیه اولمغله
البته جهت استر دینلمز شارح بحث ایدر که لازم
کلان اجزالرك حرکتلری جهاتی حرکات اجزا اوزره
مقدم اولمقدر یوخسه اجزا اوزره مقدم اولمق دکلدر محذور
ثانی در اولمه کلدر بو مذکور اولان سؤال وجوابه حاجت
اولمیون دیو بعض شراح دلیل مذکورك عنوانندن
لانه لا یقبل الحرکة المستقیمة قوله لان اجزاءه دیدیکی آخر فصلده

بو عنایه ایله اعتراض دفع اولدی اول اعتراض جزء حرکت
مستقیمه‌یی قبول اتمك کالاول حرکتی قبول اتمه‌کی
مستلزم دکلدر بسبب بسیط اشکال متریه اوزره اولمق
تقدیرنجه خلف لازم کلوردیمکدر عنایت مذکوره
ایله واضح اولورکه جزء حرکت مستقیمه‌یی قبول اتمك
دخی خلفدر دیدی شارح وقد یقال اذا کانت الخ
دیو نقل اتدیکی بو مذکوردر لکن مذکور ایکی وجه ایله رد
ایلدی فلله دره ما ادق نظره **فصل** فی ان الفلك
قابل للحرکة المستدیرة لان کل جزء من اجزائه المفروضة
فیه لا یختص بما یقتضی حصول وضع معین ومحاذاة
معینة لتساوی الاجزاء فی الطبیعة فکل جزء یمکن
ان یزول عن وضعه ویصل الی وضع جزء آخر فن ثانیده
اولان فصول ثمانیه‌دن بو فصل فلکك حرکت
مستدیره‌یه قابل اولماسی بیاننده در وفلکده مبدا
میل واردر که مستدیرا اوزره حرکت سبب اولور و
فلکك طبیعتنده میل مستقیم یوقدر بو فصلده امور ثلثه
مذکوره بیان اولنور یعنی فلکك حرکت مستدیره‌یه
یعنی حرکت وضعیه‌یه قابلدر زیرا فلکك اولان اجزای
مفروضه‌دن هر جزء بر طبیعت مخصوصه قابلدر که
اول طبیعت وضع معینی ومحاذات معینه‌یی
اقتضا ایلیه زیرا فلکك طبیعتده مساویه‌در یعنی

فلكك بسيطه ر مختلف الطبايع اجسامدن مركب
دكلدر فلكك متصل واحد اولماغله اجزاء مفروضه دينيلدر
بومقامه ايراد اولنديكه فلكك حركت مستديريه
قابليتنه بساطتله استدلال اولنمش ايدى اول
بساطت قابليت مذكوره نك عدمنه
دلالت ايدر زيرا فلكك استداره اوزره حركت
ايله يا جميع جوانبنه يا بعض جوانبنه حركت ايدر اول
محالدر بالضروره زيرا بر شى زمان واحدده جهت
متباينه يه توجه ايتمك ممتنعدر ثانى دخى محالدر كه
ترجيح بلا مرجح لازم كلور كذلك بسيط اولان
شى استداره اوزره حركت ايليه اول بسيطك
ايكى قطب معين ساكن كركدر ودوائر مخصوصه
كركدر كه صغر وكبرده متفاوت اوله دائرلر ايكى
قطبك بيننده مفروضه اولان نقطه لر رسم
ايدر سرعت وبطوءده اختلاف عظيم ايله مختلفه
اولان حركات سببيله باخصوص اول بسيطك
مفروضه اولان جميع نقطه لر قطب اولمغه صلاحتده
وحركت سريعه وبطيئه ايله دائره صغيره وكبيره رسم
ايتمكده متساويه در بو ترجيح بلا مرجحدر جواب
ويريلور كه تخصيص مذكورك فلكه راجع بر امره عائد
اولماسى واجبدر اول امر تعيينه معلوم دكل ايسه ده زيرا

بسيط اولديغى ضروريدر بسيط اولان شى امور
مختلفه يه فاعل اولمز بس اول امور مختلفه نك فاعل
متحركنده ندر دينيلدركن بو جواب فاعلك جملهء نسبتى
متساويه در ديدكلرينه منافيدر باخصوص قاعده
فلسفيه نك اكثرى اول قوله مبنيدر فلكده مفروضه
اولان اجزا وضع معين اقتضا ايتمز عده اولجزلرك
هر برى وضع معيندن زائل اولجزا اخرك وضعنه
واصل اولمق ممكن اولور بو حال حركت سببيله اولور
فلكده حركت مستقيمه اولماديغى ظاهردر اولمش ايسه
حركت مستديره متعين سؤال كلوركه ذلكك
اجزالرى وضع معيني ومحاذات معينه يى اقتضا
ايتمويب زوال جائز اولمق اجزانك حركتنى مستلزم
دكلدر جائزدركه اجزاء فلكه محاذى اولان اشياء حركت
ايليه ده اول وضع ومحاذات زائل اوله اشيانك
حركتى قسريه يا طبيعيه اوله جواب ولدركه اشيانك جملهء سما
ساكن فرض اولنسه اول فلكك بسيط اولديغى
حيثيتنده ملاحظه اولنسه هر جزء وضعندن زوالى
ممكن بولنور ده فلكك حركتى ممكن اولديغى متعين اولور
ونقول ايضا يجب ان يكون فيه مبدا ميل مستدير
يتحرك به والا لما كان مقابلا للحركة لكن التالى
كاذب فالمقدم مثله بيان الشرطية انه لولم يكن

طبعه مبدأ ميل مستدير لما قبل الميل من خارج فلا يكون
فيه ميل اصلا فيمتنع ان يتحرك ودخی فلكده مستدير
مبدأ اولمق واجبدر كه اول مبدأ ميل ايله فلكك حركت
ايليه اكر اول مبدأ اولماسه فلكك حركته قابل اولماز
لازم باطل ملزوم دخی باطلدر ملازمه‌يی بيان ايدرز كه
اكر فلكك طبعی ميل مستدير مبدأ اولمسه خارجدن
فلكك ميلی قبول اتمزدر خارجدن ميلی قبول اتمسه
فلكده اصلا ميل بولنمزدر بولنمادقده فلكك
حركتی ممتنع اولوردر حال بو كه فلكك حركت
مستديره‌يه قابل اولديغی ثابت اولمشدر
معلوم اوله كه طبع طباع معناسنه در شعور واراده‌يی
اولانه اولميانه شاملدر مصنف عائق طبيعی
دخی شعور واراده‌سی اولانه اولميانه جمله اولنه
مصنفك كلامنده اولان اضطراب مدفوع
اولور شارحك تقضيه‌سنه نظر بو ايسه حال معلوم اولور
فلكك حركت مستديره‌يه قابل اولديغی ثابتدر دنيلدكده
شارح بحث ايدر كه حركت مستديره فلكك ايچون
ممكن ذاتيدر ديمك ايسه فلكك حركتی استداره اوزره
اولمق ممتنع اولمغه منافی اولماز جائزدر كه علت اولان ميل
مستدير معدوم اوله فلكده حركت مستديره ممتنع اوله
بلكه هر ممكن معدوم ممتنع بالغير اولور اول ممكنك وجودنه

علت

تام اولان شی بولنمازده اول ممكن وجوده كلمك
ممتنع اولور اكر فلكك ايچون حركت مستديره‌يه
استعداد تام واردر لكن اول استعداد جميع شرائطی
بولنوب وجميع موانع معدوم اولدقده حاصل اولور ديمك
ايسه ده بو معنی ما سبقده معلوم اولمادر معلوم اولان
فلكده حركته قابليت امكان ذاتی معناسنه در ودخی
مذكور اولان دليل بسائط عنصريه‌ده جاريدر كه عناصر كره
حركت مستديره‌سی ممكن اولديغندن شبهه يوقدر
حال بو كه فلاسفه ديرلر كه كره نار فلكك قمره متابعت
ايله متحركه در واجبدر كه انده ميل مستدير مبدأ اوله
متحركه اوله لكن دليل مذكور بر وجهله تقرير ممكندر كه حركت
بحسب الذاتك امكانی كافی اوله وعناصرده جاری
اولميه شويله تقرير اولنور كه فلكده تحريك قسری ممكندر
هر شيكه تحريك قسری قبول ايليه انده ميل طباعی واردر
فلكده ميل مستقيم ممتنع اولدقده اول مبدأ ميل مستدير
مبدأ اولمق لازم كلور بو دليل عناصرده جاری اولماز
زيرا عناصرده ميل مستقيم ممتنع دكلدر وانما قلنا لو لم يكن
طبعه مبدأ ميل مستدير لما قبل الميل من خارج لانه لو تحرك
من خارج لتحرك مسافة فی زمان ويكون ذلك
الزمان اقصر من زمان حركة ذی ميل طبيعی يتحرك
والا لكان الشیء مع العائق كهو لا معه هف فلك

مستدیر — میل صح

طبیعی مبدأ مستدیر اولماسه خارجدن میلی قبول ایتمزدی
زیرا خارجدن تحرک ایلیه بر زمانده بر مسافه تحرک
ایدر اول زمان ذو میل طبیعینک حرکتی زماننده
اقصر اولور زیرا بو میل اول میل قسری یه معاوق اولور
جهتده مخالف اولماغله عوق محقق اولور بو زمان میل
عین تلک المسافه ده اول قوه قسریه میل ایله متحرک
ایدر فلاصه کلام خارجدن هر زمانده بر مسافه ده حرکت
تلک المسافه ده حرکت ایدن جسمک زماننده
اقصر اولور اگر اقصر اولماسه حرکت مع العائق کبی میل
صبعیده حرکت لامع العائق ایله مساوی اولمق
لازم گلور فرضه مخالف در سؤال اولنور که میل عائقک
عدمی فرض اولمادن جمیع عوائقک عدمی لازم گلمز
ممکندر که متحرک اولان شی عائق طبیعی اولان میلدن
خالی اوله لکن عائق آخره مقارن اولور ده اول عائق
ذی میل اولان جسمک میلنه مقاوم اوله عدیم المیلک
زمانی ذی میلک زماننده اقصر اولمق لازم گلمیه جواب
اولدر که عائق سندن کورک مثلنی ذی المیل ده ده فرض
ایدرز اول عائق خارجی اولماغله و جمیعنک انده اشتراکنی
فرض اتمک جائز اولور وذلک الزمان للاقصر له
نسبت لا محالة الی الزمان الاطول فاذا فرضنا ذا میل
آخر میله اضعف من المیل الاول بحیث یکون نسبت

الی المیل الاول مثل نسبت الزمان الاقصر الی الزمان
الاول فیتحرک بتلک القوة فی مثل زمان عدیم
المیل مثل مسافة لان الحرکة تزداد سرعتها بعد انتقاص
القوة المیلیة التی فی الجسم لانه لو انتقص شیء من القوة
التی فی الجسم ولا تزداد السرعة لم تکن القوة المیلیة مانعة
عن الحرکة هف فظهر ان الجسم القلیل المیل
والذی لا میل له متساویان فی السرعة وهو محال
یعنی زمان اقصرک زمان اطوله نسبتی وار در
مثلا عدیم المیلک زمانی بر ساعت ذی میلک
زمانی ایکی ساعت اوله بر آخر ذو میل دخی فرض اولنه
میلی میل اولدن اضعف اوله بر حیثیت ده که
میل اولکه نسبتی زمان اقصرک زمان اطوله نسبتی
کبی اوله میل اولک نصفی اولور میل ثانی صاحبی اولان
جسم قوت قسریه مذکوره ایله حرکت ایله عدیم المیل
اولان جسمک مسافه سنده و زمانی مثلنده که بر ساعت
ایدر زیرا جسمده اولان قوت میلیه نک انتقاصی
مقدارنجه حرکتنک سرعتی مزداد اولور اول قوه نک
ازدیادیله سرعتی منتقص اولور زیرا قوت میلیه نک
انتقاصندن سرعت مزداد اولمسه یاخود ازدیادندن سرعت
انتقاص ایتمسه قوت میلیه حرکتدن مانعه اولمامق لازم
گلور باطل در میل ثانی میل اولک نصفی اولنجه میل ثانی صاحبی

اولان جسمك سرعتی میل اول صاحبنك سرعتنك
نصفی اولور ذو میل اولك زمانی نصفنده و بو مسئلده
ذو میل ثانی حرکت ایدر که اول نصف عدیم المیلك
زمانی قدردر و اول مسافه عدیم المیلك مسافه سی قدردر
پس ظاهر اولدیکه قلیل المیل اولان جسم میل اولمیان
جسم ایله سرعتده مساوی اوله لزم محالدر که معاوق فرض
اولنان معاوق اولمامق لازم کلور اجسام ثلثه
مذکوره یی فرض ایلدکدنصکره کلام دخی ایله تقریر اولنور
ذو المیل الثانینك حرکتی زمانی ذو المیل اولك
حرکتی زماننك نصفی اولور که بو ایکی ساعتدر
میل اولك بر ساعتدر عدیم المیلك حرکتی زمانی
کبی ابو البرکات دیر که حرکت حرکت اولدیغی حیثیتیله
ایله تصور اولنماز الا زمانده متصوردر یعنی ماهیت حرکت
اولدیغی جهتدن زمان معین اقتضا ایدر حرکتدن خارج
اموردن قطع نظره مقرون اول زمان که ماهیت
حرکتك مقتضاسیدر جمیع حرکاتده محفوظ و متحققدر
اول مقتضی اولان زمانك اوزرینه زائد اولان
معاوقلرك اقتضاسنه نظرله در پس اجسام ثلثه
ساعت واحده دن مشترکه اولور اصل حرکت
اول ساعت واحده عدیم المیلك حرکتی زمانیدر
ذو میل اول مقابله سنده بر ساعت اولور ذو میل ثانینك

آخر

ذو میل اولده اولان میلك نصفی اولنجه ذو میل ثانینك
حرکتی زمانی ذو میل اولك حرکتی زمانینك نصفی اولور
پس میل مقابله سنده نصف ساعت اولور ذو میل ثانی
نك زمانی بر ساعت و نصف ساعت اولور
جواب ویریلور که زمان متصل واحددر بالفعل انقسام
انقسام یوقدر انقسامی اوله فرض اولنور نیجه اجزایه
انقسام ایدر که اول اجزا ازمنه در لایقف عند حد
انقسام ایدرلر نته کیم حرکت دخی متصله در مسافه یه و زمانه
منطبقه در اول حرکت شول اجزایه منقسمه در که اول اجزالر
دخی حرکاتدر مسافه دخی اجزایه منقسمدر اول اجزالر که هر بری
مسافه در پس فرض اولنان حرکت قنغی حرکت اولورسه
آنلرك زمانی مراد اولدیغی وجه اوزره اجزا قلنه اول اجزا
آنلرك هر بری زمان اولور اول حرکت اجزالرندن هر برینك
ظرفی اولور اول حرکتك جزلری دخی حرکت اولور
مسافه اجزالرندن بر جزءده واقع اولور اول مسافه دن
جزء اولان دخی ذاتنده مسافه در پس ماهیت
حرکت ماهیت حرکه اولدیغی حیثیتندن زمانك
و مسافه نك اجزاء مفروضه سندن هر قنغی جزءده اولورسه
واقع اولمغه صالحه در حرکت نه تنها زماندن و مسافه دن
قدر معین اقتضا ایتمز بلکه زمان و مسافه دن مطلق زمان
و مطلق مسافه اقتضا ایدر حرکت زماننك و مسافه نك تحقق

ایتمک محالدر ولهذا مطلق زمان ومطلق مسافه اکثر معین ایتمز
مثلا بر حرکته زمان معین فرض اولنسه حرکت اول زمان معینک
نصفنده بلکه ربعنده بولنور کندیکی مسافه‌ده‌ده حال بویله‌در
خلاصهٔ کلام ذو میل اولدقده حرکتک مقتضاسی مطلق
زماندر قدر معین دکلدر ایکی ساعت زمان وار دیدیکمز میلینک
مقتضاسیدر یعنی میل اول اقتضا ایدر که ذو میل اولدیغی حرکتی
ایکی ساعتده اوله میل ثانینک مقتضاسی بر ساعتدر که
عدیم المیلک زمانی ایله بر ساعت ویردر قطعا لکن بو جوابه
بحث واردر زیرا ابو البرکات سند کتوروب حرکت
زماندن قدر معین اقتضا ایدر در بو جواب اول سندک
اوزرینه کلامدر سندی دفع منعی رفع ایتمز باخصوص سند اخر
واردر که اول سنددن اقویدر سند اخر بودر ذو میل ثانی
عدیم المیله مشارکدر اولور حرکتده وحرکته تابع اولان
اشیاده که قوت محرکه وجسم متحرک ومسافهٔ معینه‌ده
پس عدیم المیل بر ساعت زمان اقتضا ایدنجه ذو
میل ثانی اول بر ساعتده مشارکدر میل اجزاسنده
زماندن قدر اجزا واردر زمانینک تساویسی
لازم کلمز دیو اعتراض ایدر لکن بو اعتراض تقریر ثانیه
وارددر تقریر اوله وارد دکلدر وتقریر اول متن کتابه مطابقدر
اما تقریر ثانی متن کتابه مطابق دکلدر شارح ابو البرکات
طرفندن جواب ویرر که بداهت حاکمه‌در که حرکت

مخصوصه

مخصوصه مسافهٔ مخصوصه‌ده زماندن قدر معین اقتضا ایدر
قوت محرکه وجسم متحرک ومسافهٔ معینه اعتباریله معاوقدن
قطع نظر بوندنصکره معاوق سببیله زمان مزداد اولور
زماندن بعضی معاوق ازاسنده اولور وبعض زمان امور
مذکوره اعتباریله حرکت اجزاسنده اولان زماندر احکام
ثلثه مشترکدر اولور فرض اولندیغنه کوره بو زمان
اوزره زائد اولان زمان معاوق ازاسنده اولور پس
عدیم المیل ایله ذو میل زمانلرده مساوی اولمق لازم
کلمز ابو البرکاتک اعتراضی تقریر ثانی اوزره باقی اولور امام
رازی متن کتابده اولان دلیلک مقدماتنی تسلیم
ایدوب نتیجه‌سی محال اولدیغنی منع ایدر جسم قلیل المیل
وجسم عدیم المیل بر ساعتده مساویدر اولماز ندن استحاله
یوقدر مکر میل قلیل عائق اوله جائزدر که میل قلیل مراتب
ضعفدن بر مرتبه‌ده اوله که اصلا اثر معاوقی اولمیه قطرات
ما کبی اوله قطرات کثرتنده اولوب متوالیة نزول
ایدرسه حجره تقصیر ایتمه‌ده تأثیر ایدر اما قطرهٔ واحده‌نک
تقصیر حجرده اصلا تأثیری اولماز دیدی لکن امام رازینک
بو اعتراضی مدفوعدر که میل معاوقک انتقاصی جهتیله سرعت
حرکته ازدیاد کلور دیو اثبات اولنمش ایدی لازم کلور که
میل غایت ضعف مرتبه‌سنده اوله البته معاوقده‌ده
اثری اوله فهذا المحال انما یلزم اساسین فرض تحرک الجسم

الذی لا میل فیه او من فرض المیل الذی نسبته الی المیل
الاول کنسبة زمان عدیم المیل الی زمان ذی المیل
الاول لکن فرض المیل علی النسبة المذکورة ممکن
فهذا المحال انما یلزم من فرض تحرک الجسم الذی لا میل
فیه اصلا فیکون محالا یعنی اول محال میلی اولمیان جسمک
تحرکنی فرض ایتمه دن لازم کله یاخود میل ثانینک میل اوله
نسبتی عدیم المیلک زمانی ذی میل اول زماننه
نسبتی کبی فرض اولنمه دن کله لکن نسبت مذکوره
اوزره میل فرض ممکندر پس اول محال میلی اولمیان
جسمک تحرکنی فرض ایتمه دن کلدر محال اولور زیرا ممکن
اولان شی محالی مستلزم اولماز مصنف جسمین
اخوینه تعرض ایتمدی اول جسمین اخوین کندولرده
اولان میللرکه جهتلری خلافنه قسر ایله حرکت ایدرلر ایدی
کذلک امور ثلثه نک اجتماعنه تعرض ایتمدی زیرا اول اشیا
مشاهده ایله معلومدر بر جسم میلینک خلافنه حرکت ایدر
قسر ایله فوق جانبنه مرمی اولان حجر ثانیکه امور ثلثه نک
اجتماعیسی محال اولماسی امور مجتمعه بینلرنده تنافی اولمغه
مبنیدر اول تنافی ها بالضرورة معدومدر محال بو ایکی
شیدن کلدیکندن مصنف بونلره تعرض ایتمدی مصنف
میل نسبت مذکوره اوزره فرض ایتمک ممکندر
دیدی شارح اعتراض ایدر که مراتب میلک شدت و

وضعفده غیر متناهیه دکلمی عددیه در اما زمانک زمانه
نسبتی مقداریه در اقلیدیه پس برهان کتوردیکه مقدارک
اخره نسبتی جائزدر اول نسبت نسبت عددیه
بیننده بولنماز دیدی یعنی مقدار انقسامات غیر متناهیه
قابلدر اما انقسام عددده نهایت بولنور مصنف
میل نسبت مذکور اوزره فرض ایتمک ممکندر دیدر
کنی دیدیکی ممنوعدر بو منعه سند اقلیدسدن ذکر
اولان اولنان کلامدر ونقول ایضا ان الافلاک لا یکون
فی طبعه مبدا میل مستقیم والا لکانت الطبیعة الواحدة
تقتضی الاثرین المتنافیین هف یعنی فلکک طبعنده
میل مستقیم مبدأ یوقدر اکر اولسه طبیعت واحده فلکیه
اثرین متنافیین اقتضا ایتمش اولور باطلدر واحددن
صادر اولماز الا واحد صادر اولور شارح بحث ایدر که
میل مستقیم ایله میل مستدیر بینلرنده منافات مذکوره نک بیاننده
ذکر اولنان کلامکه میل مستقیم جسم بر جهته توجهنی مقتضی
میل مستدیر اول جهتدن صرفنی مقتضیدر اثرلر متنافی
کندولرده متنافیدر دیدیکلری ممنوعدر زیرا میل مستدیر
توجهی مقتضی دکلدر صرفی مقتضیدر دیمک صحیح اوله
متنافات مسلم اولنسه جائزدر که طبیعت واحده
اعتبار ایله متقابلین ایله اثرین متنافیینی اقتضا ایلیه
نفس ناطقه کبی مبادی عالیه دن متاثره و ابدانه مؤثره

دیو سنده ذکر اولنور بو مقام مطارح اذکیا و مسارح انظار
البابدر اولماغله کلام اطناب اولندی فصل فی ان الفلک
لا یقبل الکون والفساد والخرق والالتیام اما انه لا
یقبل الکون والفساد فلانه محدد الجهات ولا شئ
من المحدد للجهات یقبل الکون والفساد واما الصغری
فقد مر تقریرها واما الکبری فلان کل ما یقبل الکون والفساد
فلصورته الحادثة حیز طبیعی ولصورته الفاسدة ایضا حیز
اخر طبیعی لما بینا ان کل جسم فله حیز طبیعی وکل ما هذا
شانه فهو قابل للحرکة المستقیمة لان الصورة الکائنة
اما ان تحصل فی حیز طبیعی لها او فی حیز غریب فان حصلت
فی حیز غریب تقتضی میلا مستقیما الی حیزها الطبیعی
وان حصلت فی حیز طبیعی فالصورة الفاسدة
کانت حاصلة فی حیز غریب فکانت تقتضی
میلا مستقیما الی حیزها الطبیعی بو فصل فلکک کون
وفساده وخرق والتیامه قابل اولمادیغنی
بیان ایدر معلوم اوله که کون وفساد ایکی معناده مستعملدر
اولکی صورت نوعیه نک حدوثنه کون زوالنه
فساد دیرلر بو مقامده مراد اولکی معنادر زیرا دلیل
مذکور انجق اولکی معنایی اثبات ایدر اما کون وفساده
قابل اولمادیغی ثابتدر که زیرا فلک محدد جهات
در محدد جهاتدن بر شئ کون وفساده قابل دکلدر

اما صغری فلک محدد جهات اولدیغی بو فلکک
فصل اولکنده بیان اولنمشیدر واما کبری بیان
اولنور که کون وفساده قبول ایدن هر شیئک صورت
حادثه سی ایچون بر حیز طبیعی واردر وصورت فاسده
سی ایچون اخر حیز طبیعی واردر زیرا هر جسمک حیز طبیعیسی
لازم اولدیغی بیان اولنمش ایدی هر شیکه شانی بویله
اوله حرکت مستقیمه یه قابل اولور زیرا صورت حادثه
یا حیز طبیعیسنده در یا حیز غریبده در حیز غریبده اولورسه
حیز طبیعیسنه میل مستقیمی مقتضیه در اگر حیز طبیعیسنده ایسه
صورت فاسده فاسد اولمدن اول حیز غریبده اولماغله
حیز طبیعیسنه میل مستقیمی مقتضیه اولور ثابت اولور که هر
شیکه کون وفساده قابل اوله میل مستقیم صاحبی اولماغله
حرکت مستقیمه یه قابل اولور مطلوب ثابت اولور
شارح بحث ایدر که بو دلیل دلالت ایتمز که صورت
حادثه نک حیز طبیعیسی صورت فاسده نک
حیز طبیعیسنه مغایر اوله بلکه مغایرت نوعلری مختلفه
اولان ایکی طبیعت بر حیزی اقتضا ایتمدیکینه موقوفدر
بو توقف ممنوعدر زیرا نوعلری مختلفه اولان امور لازم
واحده ده اشتراک ایتمک جائزدر شارح بنه بحث
ایدر که ذکر اولنان دلیل هر جسمک حیز طبیعیسی اولمغه
موقوفدر حال بو که توقف مسلم دکلدر زیرا محددک

سطح باطن معناسنه حیز یوقدر حیزی وضعندن ومکاندن
اعم معنایه حمل اتمک بو مقامده صحیح دکلدر دیدیلر لکن
اعم معنا تسلیم اولنسه ده محددک حیزی طبیعیسی اوله
حرکت مستقیمه یه قابل اولدیغی ممنوعدر دیو بحث
ایدرلر اولور واما انه لا یقبل الخرق والالتیام فان
ذلک ایضا یحصل بالحرکة المستقیمة والفلک لا یقبل
الحرکة المستقیمة فلا یقبل الخرق والالتیام یعنی
فلکک خرق والتیام قابل اولمادیغی ثابتدر که زیرا خرق
والتیام کون وفساد کبی حرکت مستقیمه ایله اولور حال بو که
فلک حرکت مستقیمه یه قابل دکلدر پس ابتدا خرق
والتیامه دخی قابل دکلدر لکن فساد حرکت مستقیمه یی
مستلزمدر یوخسه حرکت مستقیمه یه توقف دکلدر
اما خرق والتیام اجزاء فلکک حرکت مستقیمه اتمک
موقوفدر مصنف فان ذلک ایضا دیدیکنده [illegible] مح
دادر **معلوم** اوله که کون وفساد صورت نوعیه نک
تبدلنه دیرلر اما خرق والتیام صورت نوعیه نک
جسمیه نک اتصال وانفصال ایله تبدلنه دیرلر ودخی
حرکت مستقیمه دن مراد حرکت اینیه در که انکله مکان
تبدل ایدر بعض شراح تطویل کلام اتمش اکا حاجت یوقدر
بو وجه اوزره تقریر ایدر که خرق والتیام ایچون اجزاء فلکک
افتراق وانشقاق اتمک لازمدر که حرکتی مستدعی اولورلر

حرک

حرکت دخی یا مستقیمه در یاخود مستدیره در ایکیسی دخی
فلکده محالدر اول محال اولدیغی فلکک حرکت مستقیمه یه
قابل اولمادیغی بیان اولنمش ایدی ثانی محال اولدیغی ثابتدر که خرق
والتیام حرکت مستدیره ایله بعض اجزاء فلکک استداره
اوزره بر جهته حرکت ایده وبعض اجزا بر جهت
اخری یه حرکت اتمکله یا ساکن اولماغله اولور افعال مختلفه
فلکده محالدر که افعال مختلفه بولنسه یا طبیعیه یا قسریه یا
یا ارادیه اولور جمله سی محالدر طبیعیه محالدر که فلکک
طبیعتی صاحبیدر مقتضاسی بر شیدر قسریه محالدر که
افلاکده قاسر یوقدر ارادیه محالدر فلکک بسیط اولماغله
آلات جسمانیه سی یوقدر که آلات واسطه سیله
افعال مختلفه صادر اوله بعض شراح بویله تطویل ایلدیلر
شارح بو تطویله حاجت یوقدر فلکک حرکت اینیه یی
قبول اتمزدیمک کافیدر دیدیلر

فصل فی ان الفلک یتحرک علی الاستدارة دائما لان الحرکة الحافظة للزمان
اما ان تکون مستقیمة او مستدیرة لا جائز ان تکون مستقیمة
لانها اما ان تذهب الی غیر النهایة او ترجع لا سبیل
الی الاول والا لزم وجود بعد غیر متناه بو فصل فلکک دائما
استداره اوزره حرکت اتمه سی بیاننده در یعنی فلکک
حرکت مستدیره ایله دائما متحرکدر زیرا زمانی حافظ اولان
حرکتنکه زمان اول حرکتنک مقداریدر اول حرکت حافظه

یا مستقیمه یا مستدیره ده مستقیم اولمق جائز دکلدر زیرا
مستقیمه الی غیر النهایه ذاهبه در یا بر راجعه در اولکی احتمال
باطلدر که مسافه غیر متناهیه نک وجودی لازم کلور
بالخصوص ابعادک تناهیسی مبرهندر شارح بحث
ایدر که حرکت مستقیمه حرکت اینیه در حرکت
مستدیره وضعیه در ایکیسی بیننده تردید حاصر دکلدر
جائزدر که زمانی حافظ اولان حرکت کمیه یا کیفیه اوله
کلام لاحقه ملایم اولان حرکت مستقیمه نی خط مستقیم
اوزره اولان حرکته حمل ایتمکدر بو صورتده مستقیمه یه
مجال اوسعدر زمانی حافظ حرکت محیط حرکت محیط
دائره اوزره اولان حرکت اینیه اوله یاخود خط معوج
اوزره واقع اولان حرکت جواله کبی ولا سبیل الی الثانی
لانها لو رجعت لکانت تنتهی الی طرف فتکون
مقتضیة للسکون لان بین کل حرکتین سکونا لان
المیل الموصل الی ذلک الطرف موجود فی حال الوصول
لانه یفعل الایصال حال الوصول فلو لم یکن موجودا حال
الوصول لاستحال ان یفعل الوصول وکلما کان المیل الموصل
موجودا لم یحدث فیه میل یقتضی کونه غیر موصل لاستحالة
اجتماع المیلین المتنافیین فی حالة واحدة حرکه مستقیمه
الی غیر النهایه ذاهبه ولمیوب رجوع ایتمکه احتمال یوقدر که
رجوع ایله بر طرفه نهایت بولورده سکون مقتضیه اولور

زیرا هر ایکی حرکت بیننده سکون واردر زیرا اول طرفه موصل
اولان میل حال وصولده موجوددر زیرا ایصال ایدن میل حال و
صولده موجود اولماسه ایصال محال اولور پس میل موصل موجود
ایکن غیر موصل اولمسی مقتضی اولان میل حادث اولماز زیرا
حالت واحده ده جهتده منافی ایکی میل ذاتی جمع اولماز
شارح بحث ایدر که میل وصولک فاعلی اولدیغی
مسلم دکلدر حال وصولده وجودی لازم اوله بلکه
میل معد ذات قبیلندندر حرکت کبی معلول ایله بقاسی
لازم دکلدر اما رازی بو دلیل اوزره ایراد ایدر که هر
میلین ذاتیین متنافیین فی الجهة مجتمعان اولماسی
جائزدر استحاله مذکوره مسلم دکلدر شارح دیر که امامک
کلامی میل مبدا مدافعه معناسنه اولدیغنه بنا اولنور زیرا
مبدائین قوته مرمی حجرده جمع اولور لکن فلاسفه نک
مرادلری میلدن نفس مدافعه در استحاله مذکوره دن شبهه
یوقدر شیخ رئیس دیر که ایکی میل جمع اولور دینیلر دکلمه بر جهته
مدافعه بالفعل در ایکی اول جهتدن بالفعل تنحی و تباعد
ممکن اولور من جهت فوق مرمی اولان حجرده جهت سفله
مدافعه واردر که شانندندر مانع زائل اولدقده مدافعه حادث
اولور شیخ رئیسک کلامندن فهم اولنور که میل ایکی
معنایه اوله فالحال الذی فیه میل الوصول غیر الحال الذی فیه
میل للاوصول وکل واحد من المیلین الی الان الوصول د

وكونه غير موصل الى الآن حال الوصول لو انقسم فحين ما يكون
الجسم في احد طرفيه لم يكن واصلا هف وكذا حال صيرورته
موصلا يعني ميل وصول حالي يعني وقت ميل لا وصول بولنان
وقتك غيريدر دبو ايكي ميلدن هر بري ايصال صفتي ايله
وازاله وصول صفتي ايله ثابت اولدقلرندن انده حاصل اولور
زيرا وصول وغير موصل اولمق انده حادث اولور زيرا وصول
حادث اولديغي حال آن اولميوب زمان اولسه ده منقسم
اولسه جسم ايكي طرفك برنده اولدقده منتهي يه واصل
اولماز وصول حركت ذهاب انتها بولدقده اولماغله
اني در شارحك نظرنده ساقطدر جسمك غير موصل
اولديغي حالده دخي وصولي كبي اني در زماني دكلدر
بعضيلر وصول اني اولديغي ثابت اولديغي اولدي ما وصولك
اني اولديغي مستلزمدر اني اولان شيئك رفعي دخي
انيدر لا محاله ديدر شارح بحث ايدر كه انطباق وموازاة
ومجازات وتماس ووصول وامثال انيادندر كه هر بري
حركت نهايت بولدقده حاصلدر اما خصوصا هر برينك
زوالي زمانيدر زيرا حركت دنصكره بولنور حركت
ايسه زمانده اولور يعني مذكورلرك هر بري
اني الحصولدر لكن زماني الزوالدر واذا كان كل واحد
منهما انيا وجب ان يكون بين الآنين الزمان
لا يتحرك فيه الجسم والا لزم تعاقب الآنين

فيكون

فيكون الزمان مركبا من اجزاء لا يتجزى لانطباقها
على الحركة هف يعني ميل وصول ايله ميل لا وصول آني اولدقده
اول ايكي آن بيننده زمان اولمق واجبدر كه اول زمانده
جسم حركت ايتمه سه اكر آنين بيننده زمان اولمسه
آنين تعاقب ايدوب زمان اجزاء لا يتجزيدن
مركب اولور زمان اجزالري آنات اولور يوخسه
اجزاء جوهريه دكلدر زمان مركب اولسه بر قياس دخي
اجزاء لا يتجزيدن مركب اولمق لازم كلور لكن سابقا
تكك اجزالري جوهريه اولور اجزاء لا يتجزيدن
بونلرك تركبنك بطلاني بيان اولنمش
ايدي **معلوم** اوله كه دليل مذكور دلالت ايدر كه
ايكي آن بيننده زمان موجوددر اما جسم اول زمانده
حركت ايتمز ديديكي نابتدر كه تحرك ايليه يا اول
طرفه ايدر يا اول طرفدن ايدر اكر اول طرفه ايدرسه آن وصول
فرض اولنان آن وصول اولماز اكر اول طرفدن ايدرسه
ميل موجود اولمادن موجود اولمق لازم كلور زيرا
طرفدن حركت ميل ثاني ايله اولور كه هنوز وجوده
كلوردر **معلوم** اوله كه فلاسفه عندنده مشهور اولان
حجت بودر كه منتهي يه متحرك اولان شيئك
وصولي بر آندر اولور منتهي دن حركت ايلدكده مفارقتي
ينه بر آندر اولوران وصول ايله آن مفارقت متحد اولمق

ممکن دکلدر متحد اوله بر آنده هم وصل هم مفارقت
اولور محالدر زیرا بالذات اثنین متغایر اولمق واجب
اولدی اول ایکی آن بیننده زمان حلول اتمه دن تتالیدر
محالدرکه جزء لا یتجزی یی مستلزمدر اول حلول ایدن زمان
سکون زمانیدر انده حرکت اولمازنه منتهی جانبنه ونه
منتهی دن غیری جانبنه بو حجت بعینها فرضده
مفروضه اولان حدودده جاریه در اولکه فرضا متصل
اولوب حرکت واحده اوله فرضا بی قطع ایله
حجت مذکوره اول فرضده جاریه اولمغله نقض
اجمالی وارد اولور حال بوکه شیخ رئیس بو حجت
مشهوره یی شفاده ابطال ایدوب ویدیکه مفارقت
حرکت رجوعیه در اول محلده ایکی آن واردر بر آن رجوعک
ابتداسیچون آن آخر واردرکه اول آنده متحرک اولان
شیئنه مفارقت اتدر دیو حکم صحیح اوله اگر فلاسفه
نک آن مفارقت ایله مرادلری رجوعک ابتداسی
آنی ایسه اختیار ایدرکه اول بعینه آن وصولدرکه ایکی
حرکتک زمانلری بیننده مشترک بر حددر
یعنی حرکت اولینک زماننک منتهی سی
و حرکت ثانیه نک زماننک مبتداسی اولان
بر آندر اگر مفارقت ایله مرادلری متحرک اوزرینه
مفارقت ایله حکم صحیح اولدیغی آن اولورسه اختیار ایتا

ایدرزکه اولان وصول آنی ایله متغایراندر و ایکی آن بیننده اولان
زمان واردر لکن زمان سکون دکلدر بلکه زمان حرکتدرکه
رجوع حرکتنک بعضیدر زیرا حرکت رجوعیه ده فرض
اولنان آن ایله ابتدا رجوع آنی بیننده رجوع حرکتنک
بعضیدر بلنور دیو شیخ رئیس حجت مشهوره ده بحث
ایتدکی بعده میل موصل ایله میل موجب للمفارقت
بیننده تغایری اعتبار اتمکله حجت اقامت ایلدر دیدیکه
حد مذکوره موصل اولان حرکت انجاق میلدن صادر
اولور لازمدرکه وصول حالنده اول میل موجود اوله میل ایسه
زمانده بولنان اموردندر اما مباینت یعنی حد
مذکوردن مفارقت میل ثانینک وجودندنصکره
حادث اولور میل ثانی بر آنده حادث اولور لکن
بقاسی زمانده اولور میل ثانی حادث اولدیغی آن وصول
آنی اولماز زیرا جسم واحدده میلین مختلفین جمع اولمق
محالدر پس اول ایکی آن بیننده زمان بولنمق لازمدرکه
جسم اول زمانده عدیم المیل اوله ده ساکن اوله شارح
دیرکه ذکر اولنان کلامدن ظاهر اولدیکه حجت مشهوره
دن عدول ایدوب لاوصول آنی اولمسنه ذهاب
مصنفک اتدیکی غایت بعید زیرا مقامده
ایکی دلیل واردر بر میل اعتباریله اقامت اولنور آخر
منتهی یه وصول اعتباریله اقامت اولنور مشهور

اولان ثمانیه رمصنف مشهوردن عدول ایدوب میل
اعتباریله اولان دلیلی اقامت ایلدیلر او وصول انید ردیتمک
لایق دکلایدی زیرا محقق مشهوره نک ضعفی بو تقدیرده
شیخ رئیس حجت مشهوری ابطال اتمه سی بو مقدمه نک
فساد وندر چونکه مشهوره دن عدول اولندیلر او وصول
انی رد ایتمک معقول اولمادیغی تأمل ایدلر که مقامده که
اولنه معلوم فاعلم ان الحرکة الحافظة للزمان لیست
مستقیمة فتکون مستدیرة وهذه الحرکة غیر منقطعة
والا لزم انقطاع الزمان فاذن یکون الفلک
یتحرک علی الاستدارة دائما وهو المطلوب
پس معلوم اولدیکه زمانی حافظ اولان حرکت مستقیمه
دکلدر بلکه مستدیره در بو حرکت مستدیره منقطعه
دکلدر منقطعه اولسه زمان منقطع اولمق لازم کلور
حرکت مستدیره انک وجودی لازم اولدیکه حرکت
فلکدر اول فلک فلاسفه عندنده فلک اعظمدر که
کندو اوزرینه حرکت مستدیره ایله دائما ابدا حرکت
ایدر و زمان بو حرکت ایله محفوظ اولور شارح بحث
ایدر که بعض کواکبک حرکت مستدیره سیکه مستدیره
مستمره اوله زمان انکله محفوظ اوله هدایه بو هدایه ایله
بعض فلاسفه نک شبهه سی مرتفع اولور شبهه اولدر که
ایکی حرکت بیننده سکون لازم دکلدر لازم اولسه فرض

اولنورکه

اولنورکه بر حبه نک بیان سطحی جبلک سطحنه
مماس اولسه بو وقتده البته اول حبه رجوع ایدر بو ایله
اولیجق اول حبه نک حرکت صاعده سی ایله حرکت
هابطه سی بیننده سکون توسط اتمک واجب اولور
توسط سکون اول حبه نک سکوننی موجب اولور لازم
باطلدر که حبه یه مصادم اولمغله جبل هواده واقف اولمق
اولماز شبهه تمام اولدی شبهه دن جواب مصنفک
بیانندر ویدی الحبة المرمیة الی فوق عند نزول الجبل ینتهی
حرکتها الی سکون لان سکونها آنی وحرکة الجبل زمانیة
ولیس بینهما مخالفة یعنی فوقه مرمیه اولان حبه جبلک نزولی
عندنده اول حبه نک حرکتی سکونه نهایت بولور زیرا آنی
ملاقاتده حرکت صاعده منقطع حرکت هابطه
دخی ان ملاقاتده حرکت صاعده منقطع حرکت
بعد ومه در زیرا حرکت زمانده اولور آنده اولماز حبه نک
سکون ان واحدده اولور زمانده مستمر دکلدر اول حبه ده
ایکی میل صاعد ومیل هابط لکن بو ایکی آنده دکلدر که بینهماده
زمان اوله ده ساکن اولدیغی زمان سکون یوقدر بلکه
اول ایکی میل ان ملاقاتده جمع اولورلر بینلرنده منافات یوقدر
بری ذاتیدر که میل صاعددر آخر عرضیدر که میل هابطدر
جبل جهتندن حاصلدر جبلک حرکتی زمانیه در ایکیسی بیننده
منافات یوقدر یعنی زماننده بولنان حرکت جبل ایله آنده بولنان

سکون جبه بیننده ممانعت یوقدر که اولان ذلك الزمانك
مبداء دراول سکونان مذکور دنصکره منصرم اولور شارح
دیرکه بو مذکور اولان توجیه بعض شارحلرك در لکن بحث
واردرکه میل عرضی ایله مراد متحرك ایله قائم اولمایوب
مجاوری ایله قائم اولاندر جالس سفینه نك حرکتی عرضیه سی
مخصم ایچون دیمك واردر جبه نك میلی هابطی بو قبیلدندر
دکلدر بو میل هابط ایله حجر مدفوعده اولان میل صاعد
بیننده فرق ظاهردر اصل شبهه دن جواب آخر واردر
جبه مرمیه جبله طوقنمز بلکه جبلك ریحی جبه یه واصل اولدقده
جبه وقوف ایدوب رجوع ایدر جبه ایله جبل تلاقی ایدر
دیمك ممالی غرضدر محال محالی مستلزم اولمق جائزدر
اول ممامحال جبلك هواده وقوف اتمه سیدر مع هذا
جبلك هواده وقوفی محال دکلدر بلکه مستبعددر
لکن ضروریات طبیعیه نیجه امورر اقتضا ایدرکه عقل اول
اموری استبعاد ایدر خلا مسئله سنده اولدیغی کبی **فصل**
فی ان الفلك متحرك بالارادة لان حرکته الذاتیه
لولم تکن ارادیة لکانت اما طبیعیة او قسریة لاجائز ان
تکون طبیعیة لان الحرکة الطبیعیة هرب عن حالة منافیة
طلب لحالة ملایمة وذلك فی الحرکة المستدیرة محال اما
انها لایمکن ان تکون هربا فلان کل نقطة یتحرك عنها
الجسم بحرکته المستدیرة فحرکته عنها توجهه الیها والهرب

عن الشی بالطبع استحالة ان یکون توجها الیها بو فصل
فلك کندو ارادتیله متحرك اولدیغی بیاننده در یعنی فلکدن
صادر اولان حرکت ارادیه در اگر ارادیه اولمسه یا طبیعیه اولور
یا قسریه اولور طبیعیه اولمق جائز دکلدر زیرا حکمت طبیعیه حال
منافره دن هرب وحالت ملایمه نی طلبدر بو هرب
وطلبدن هر بری حرکت مستدیره ده محالدر هرب
محال اولدیغی ثابتدر که هر قطعه دن حرکتی اول نقطه یه توجهی
درحال بو که بالطبع شیدن هرب اول شیئه توجهی اولمق
محالدر مصنف رحمه الله نقطه یرینه وضع دیسه مناسب
اولوردی زیرا حرکت فلك وضعیه اولمغله مهروب عنه
ومطلوب اوضاع فلکدن بر وضع اولور نقطه حرکت اینیه ده
اولور شارح دیرکه حرکت مستدیره ده هر وضع ترك اتدیگی
الوضع توجهه دردیسه حرکت فلك ارادیه اولمق
محالدر زیرا حالت واحده ده اول وضع مراد وغیر مراد
اولمق لازم گلور جواب دیررکه هر شی مراد وغیر مراد اولمق
جهتین ایله جائزدر مبداء حرکتده شعور اولنجه اعراض مختلفه اولمق
جائز اولور اما مبداء حرکت عدیم الشعور اولسه انده اعراض
متصور دکلدر شارح بحث ایدر هر وضع ترك اکه توجهدر
دیدیگی مسلم دکلدر بلکه توجه اول وضعك مثلنه در زیرا
وضع متروك منعدم اولدی اعاده معدوم ممتنعدر متروك
اولان وضعك غیریدر ترك وتوجه شی واحد اولمادی

بلکه شئه نسبت ایله اولدیر و اما انها لیست طالبة
لحالة ملایمة فلان الطبیعة اذا وصلت الجسم بالحرکة
الی الحالة المطلوبة سکنته والمستدیرة لیست کذلک
ولا جائز ان تکون قسریة لان القسر علی خلاف الطبع
فحیث لا طبع ولا قسر یعنی حرکت مستدیره حالت
ملایمه یی طالبه اولدیغی ثابتدر زیرا طبیعت برجسمی
حرکت ایله حالت مطلوبه یه ایصال ایلسه اول جسمی ساکن
ایدر حرکت مستدیره سکونه منتهی دکلدر بلکه حرکت
مستدیره سعی اتمه یه دیو سؤال اولنورکه حالت مطلوبه یه
ایصال ایتدکده سکون لازم اولدیغی حالت مطلوبه حرکتدن
غیری امر اولدقده درکه حرکت ایله اول امره توصل اولنور
اما مطلق نفس حرکت اولدقده سکون لازم کلمز بلکه دائما
تحرک اتمک لابد اولور جواب اولدرکه حرکت
لذاتها مطلوب اولماز بلکه لغیرها مطلوبدر زیرا حرکت
لذاتها غیر ثابت دریعنی قتقضا ایدرکه مطلوب اولغیر اولور
بروجه دخی ممکندرکه سکون لازم کلمک شول زمانده
درکه فلک حالت مطلوبه یه میل وساطتیله حالت
اخری یی طلب اتمه یه مستعد اولمایه ایدی اما فلکک
ایچون هر بر حالت مطلوبه حاصل اولدقده حالت
اخری یی طالب اولمغه استعدادی وار ایکن سکون لازم
کلمز بوندن ناشی فلک دائما تحرک ایدر ودخی

فلکک

فلک قسریه اولمق جائز دکلدر زیرا قسر طبیعتک مقتضاسی
اولان میلک خلافی اوزره اولور فلکده میل طبیعی اولمدیغی جهتله
قسر دخی اولماز شارح بحث ایدرکه حرکت مستدیره
طبیعیه اولماغله فلکده میل طبایعی اولمق لازم کلمز جائزدرکه
میل طبایعی اول حرکته مخالف اوله قوله **فصل** فی ان القوة
المحرکة للفلک یجب ان تکون مجردة عن المادة
لان القوة المحرکة للفلک تقوی علی افعال غیر متناهیة
ولا شیء من القوی الجسمانیة کذلک فالمحرکة للفلک
لیست قوة جسمانیة وانما قلنا ان القوة الجسمانیة
لا تقوی علی تحریکات غیر متناهیة لان کل قوة جسمانیة
فهی قابلة للتجزی والجزء منها یقوی علی شیء والمجموع تقوی
علی مجموع ذلک الاشیاء والا لکان الجزء مساویا
للکل فی التاثیر هف بو فصل فلکده اولان قوه محرکه مادهدن
مجرد اولمق واجب اولدیغی بیان ایدر اول قوه مادهدن مجرد
اولمق واجبدر زیرا اول قوه محرکه تحریکات غیر متناهیه
قادردر قوای جسمانیهدن برشی اویله دکلدر قوت محرکه فلکک
قوت جسمانیه دکلدر **معلوم** اولهکه قوای جسمانیهدن
مراد جسم بسیطه حلول سریانی ایله حلول ایدن قوادر بنا بر این
درکه جسمک انقسامیله اول قوته انقسام کلور وجسم
اجسام مرکبهده اولان قوا اویله دکلدر جسم مرکبک
انقسامندن قوا الیه یه انقسام کلمز بو محله جسم مرکب

ایله نقض سؤالی مندفع اولور قوت جسمانیه تحریکات غیر متناهیه
یه فاعله قادر دکلدر زیرا اول قوت جسم انقسام اتدکده
اجزایه منقسم اولماغه قابلدر اول اجزادن هر بری دخی قوتدر که
جزء قوتک اثری مجموع قوتک مجموع جسمه نظرا اثرینه
نسبت جزء جسمک کل جسمه نسبتی کبیدر یعنی جزء
جسم جسمک کلندن نصف اولسه جزء قوت دخی
مجموعندن نصف اولور اگر جسمک جزئی ثلث یا ربع
اولسه جزء قوت دخی ثلث یا ربع مجموع قوت اجزالرینک
قادر اولدیغی شیئک مجموعنه قادر اولور اگر اولمسه جزء
قوت کل اولان قوته مساوی اولمق لازم گلور تأثیرده
لازم باطلدر صغیر وکبیر ایله متفاوتین اولان جسم ایکی جسم
بسیط بیننده حرکت قبول اتمه ده تفاوت اولماز الا
اول جسملرده حلول ایدن قوتلر اعتباریله اولور قوتلردن نظر قطع
اولنسه اول ایکی جسم حرکت قبولنده متساوی اولورلر
جسمک مقداری زیاده اولماده اثری یوقدر بو جسملرده
تفاوت اولماز الا محرکلرندن اولور محرکلرک تفاوتی
ونسبت تفاوتی اوزره حرکتلرده دخی تفاوت گلمکه
واجب اولور متن وان کان کذلک فالمجموع لا یقوی
على غير المتناهي لان الجزء منها اما ان يكون يقوى على
جملة متناهية من مبدأ معين او على جملة غير متناهية
والثاني باطل اذ المجموع يقوى على ما هو ازيد فيلزم الزيادة

على

على غير المتناهي المتسق النظام هف اجزانک قادر
اولدیغی شیئانک مجموعنه جمله قادر اولدقده مجموع قوت
غیر متناهیه یه قادر اولماز زیرا مجموعندن جزء مبدأ
معیندن بر جملهء متناهیه اوزره قادر اولوب یا جملهء
غیر متناهیه یه قادر اولور ایکنجی احتمال باطلدر زیرا مجموع
مبدأ معیندن اخذ اولنان ازید جمله یه قادر اولورده
لازم گلور که متسق النظام اولان جملهء غیر متناهیه اوزرینه
زیاده ممکن اوله غیر متناهینک عدم تناهیسی جهتندن
زیاده باطلدر ملا میرکدن شارح نقل ایدرکه غیر
متناهی متسق النظام ایله قید اولندی زیرا متسق
النظام اولمیان غیر متناهی اوزرینه زیاده محال دکلدر
شهور ماضیه وسنین کبی که ایکیسنده غیر متناهیدر
حال بوکه شهور سنیندن اکثردر کذلک الوف
متضاعفه ومائیات متضاعفه الی غیر النهایه حال بوکه
مائات الوفدن اکثردر شارح بو کلامی توضیح ایدرکه
غیر متناهی متسق النظام اولماسیله مراد امتداد واحد
متصل فی نفسه دکلدر زمان نفسنده متصل اولمادن
شهور وسنین زمانک اجزاء مفروضه سنه عارض اولان
عدد اعتباریله حاصل اولور اتصال والتئام باقی قالماز
بعض شراح دیرکه قائل مذکورک کلامنه بر ایراد غیر مندفع
وارد اولور بودرکه اتساق اتصال فی نفسه معناسنه اولنجه

اجزاء حرکتده بو معنا بولنمازده مصنفک ذکر ایلدیکی
دلیل تمام اولماز زیرا جائزدرکه قوتک جزئی جمله
غیر متناهیه‌یه قادر اوله مجموع اول غیر متناهیه اوزره
زائد اوله زیرا حرکت متسق النظام دکلدر شارح بو ایرادی
دفع ایدوب دیرکه مطلوبمز حرکتک نفسنده اتساقه
موقوفدر اول اتساق واردر زیرا حرکت زمان ومسافت
کبی متصل واحددر بالفعل اجزالری یوقدر حرکتک اجزاء
مفروضه‌سنه عارض اولان عدد اعتباریله حرکتده عدم
اتساق ذاتنده اولان اتساقه منافی دکلدر بعض شراح
اتساق نظامه عدم انقطاع معناسی ویرمک ممکندر
دیدیلر غیر متناهی عدیم الانقطاع اوزره زیاده ایله عدم
تناهیسی جهتنده زیاده مراد اولنور لکن بو معنا ما نحن
فیه‌ده لازم کلور زیرا مبداء واحددن ایکی تحریکک
وقوعی فرض اولنور بو اتساق النظام قیدی غیر متناهی
اوزره تناهیسی جهتندن زیاده‌دن احتراز اولنورکه
مستحیل دکلدر بلکه واقعدر حوادث غیر متناهیه‌دن
ایکی سلسله که بر بر کونده مبداء اخری غیر کونده مبداء
اولدقده واقع اولدیغی کبی اتساقدن عدم الانقطاع معناسی
وردیلدی بوکا دلیل اولدرکه مصنف زیاده عدم تناهی
جهتنده اوله دیو قید ایتمه‌دی باخصوص اولقید بر ذکر لازم
ایدی ده مصنف ترک ایلدی زیرا حرکتده اتصال ظاهر

در ذکره حاجت یوقدر شارح دیرکه غیر متناهی اوزره
زیاده اولماسی محال اولدیغی ایکیسی ابتدادن اولمق شرطیدر
ایکیسنک مبدألری بر اولمق شرطیدر واکر ابتدادن اولمیه
یعنی امرین متصلین اولمیه شهور وسنین عددلری کبی
یاخود ابتدادن اوله ده ایکیسنک مبدألری بر اولمیه غیر
متناهینک غیر متناهی‌یه اوزره زیاده اولدیغی جائزدر
بعید دکلدر متسق النظام قولی قیدین مذکورینه اشارت اوله
کا هیچه دینلورکه مبداء مفروضه مقابل اولان طرفده تفاوت
واقع اولماسی مسلم دکلدرکه حتی محال لازم کله جائزدرکه
تفاوت وسطده بوله ایکی حرکت سرعت وبطوءده
ده اختلاف اوزره اولماغله اولور زیرا ایکی حرکت معا
ابتدا ایلرلر سریعه اخری بطیئه اوله سریعنک بطیئه‌دن
ازید اولدیغنده شبهه یوقدر فعلم ان الجزء یقوی علی جملة
متناهیة والجزء الآخر مثله فالمجموع لا یقوی علی غیر المتناهی
فثبت لأن انتظام المتناهی الی المتناهی لا یوجب
اللاتناهی فثبت ان کل ما یقوی علیه القوة الجسمانیة
فهو متناه پس معلوم اولدیکه هر جزء جمله متناهیه‌یه
قادر جزء آخرده حتی انک مثلیدر مجموع غیر متناهی‌یه قادر
اولماسی لازمدر زیرا متناهی اولان متناهیه انضمام ایتمکله
نه قدر مرات متناهیه ایله اولورسه ده لاتناهی موجب
دکلدر مرات انضمام متناهیه دردنیلدر زیرا جسمک

جسمک قسمت خارجیه‌سی متناهیه‌در بقا ذکر اولنان
جسم قسمت الی غیر النهایه‌یه قابلدر دیدکلری انفکاکات
غیر متناهیه لا یقف عند حد معناسنه‌در انفکاکات غیر
متناهیه‌یه قابل دکلدر دیدکلری انفکاکات غیر متناهیه
بالفعل وجوده کلمز دیمکدر جسمک قسمت خارجیه‌سی
متناهیه‌در دیدکلری صحیحه‌در پس ثابت اولدیکه
قوت جسمانیه‌نک فلکده اولان قوت محرکه‌دن
مجرده‌در که فلکی علی الاستداره تحریکات غیر متناهیه
ایله تحریک اتمکه قادره قویه اولور والسلام فصل

فی ان المحرک القریب للفلک قوة جسمانیة
لان التحریکات الجزئیة اما ان تقع عن تصور کلی
او جزئی لا سبیل الی الاول لان التصور الکلی نسبته الی
جمیع الجزئیات علی التسویة فلا یقع منه بعض
الحرکات دون بعض والا لزم الترجیح بلا مرجح فمبدأ
التحریکات الجزئیة تصورات جزئیة وکل ما له
تصور جزئی فهو جسمانی بو فصلده فلکک محرک قریبی
قوت جسمانیه اولدیغنی بیان ایدر یعنی فلکی تحریک ایدن
محرک قریب محرک آخر واسطه اولمیوب تحریک
ایدن قوت جسمانیه‌در که فلکه نسبتی خیالک بزه
بزه نسبتی کبیدر یعنی هر بر صورت جزئیه ارتسامنه
محلدر لکن خیالی بزده دماغه مختصدر اما فلکده قوت

جسمانیه

جسمانیه فلکک جرمنه ساریه‌در فلک بسیط اولوب
اجزاسی بیننده رجحان اولمامغله بعض محله مختصه اولمادر
بو قوت ساریه‌یه نفس منطبعه دیدیلر جرم فلکه انطباع
وانطباقی اولمامغله منطبقه تسمیه اولندیلر معلوم اوله که امام
رازی علیه رحمة الباری فلکده ایکی نفس واردر بری اراده
کلیه مبدأ ایدر اول نفس مجرده‌در آخری اراده جزئیه مبدأ
ایدر اول نفس منطبعه‌در دیدیلر لکن محقق طوسی اشارات
شرحنده امام رازینک کلامنی رد ایدوب جسم واحد ذا
نفسین یعنی ذا ذاتین اولمق ممتنعدر دیدیلر حق بودر که
فلکک ایچون نفس مجرده و قوت خیالیه واردر امام رازینک
مرادی بودر لکن قوت خیالیه‌دن نفس منطبعه ایله تعبیر ایلدیلر
فلاسفه اختلاف ایلدیلر کواکب سبعه سیاره‌نک
افلاک جزئیه‌لری محرکاتنه‌در بو فرقه ذاهبدر که سیارات‌دن
هر بر کوکب فلکی ایله حیوان واحد کبیدر و نفس واحده صاحبیدر
اول نفس اولا کواکبه ثانیا کواکب واسطه‌سیله افلاکنه
تعلق ایدر نته کیم نفس حیوان اولا قلبنه ثانیا قلب
واسطه‌سیله اعضاء باقیه‌یه تعلق ایدر پس قوت محرکه
کوکبدن منبعثه اولور که کوکب افلاکده قلب کبی ایدر
بو مذهبه کوره نفوس فلکیه عدد افلاک کبی طقوز عدد
اولور فلک اعظم و فلک بروج ایچون ایکی نفس یدی
نفس دخی سیارات و افلاکی ایچوندر اما شیخ رئیس

وتابعلری ذاهب اولدیلر که افلاک کلیه وجزئیه دن
هر برینک نفس صاحبه‌سی وار در اول نفس کندو فلکنی تحریک ایدر
کذلک هر بر کوکب ایچون نفس وار در وکواکبک حرکات
وضعیه‌لری وار در دیدیلر بو آرای اوزره نفوس محرکه‌نک
عددی افلاک وکواکبک عددی مقداری اولور مانحن
فیه بودر که محرک قریب قوت جسمانیه در دیو دعوی
اولندی زیرا تحریکات ارادیه جزئیه واقعه اولماز الا اغلبا
امر ملایمی طلب ایتمه که شوقه تابع اولان اراده‌دن واقعه
اولور بوکا شهوات دیرلر یاخود امر منافر دفعه تابعه
اراده‌دن اولور بوکه غضب دیرلر ودخی اراده شوقه
مغایره در زیرا انسان اشتها ایتدیکی نسنه‌یی تناول ایتمدیکی
مراد ایدر دوا بشیع کبی بوندن معلوم اولور که فعل اختیاری
کاه هیچ نفع وضرر تصور اولنمزدن ترتب ایدر شوق
معدوم ایکن ودخی انسان اشتها ایتدیکی نسنه‌یی تناول
ایتمه کبی مراد ایتمز حیا دیا ریا یا حمیت مانعه اولور اراده
شوقه مغایر اولدیغی ثابت اولور بوندن صکره معلوم اوله که
اول تصور امر ملایمی ملایم اولدیغی حیثیتدن تصور ایتمه‌دن
حاصلدر وافعده ملایم اولسون کرک اولماسون کذلک
نفرت امر منافر اولدیغی حیثیتدن تصور ایتمه‌دن حاصل
اولور وافعده منافر اولسون کرک اولماسون اول تحریک
جزئی یا تصور کلیدن واقع اولور یا تصور جزئیدن

واقع

واقع اولور اولکی احتمال یوقدر که تصور کلینک جمیع جزئیاته
نسبتی علی السواء در بعض حرکات تصور کلیدن واقعه
اولمق ترجیح بلا مرجح در پس تحریکات جزئیه‌نک مبدائی
تابعه در ارادت جزئیه دخی شوق جزئی یه تابعه در شوق جزئی
دخی رأی جزئیدن منبعثدر اگر بزم ایچون رأی کلی حاصل اولسه
اندن شوق کلی منبعث اولسه ده اراده کلیه‌یی مستتبع
اولسه حرکت اراده جزئیه‌نک صدورنده کافی دکلدر
هر بری تخصیص ایلیوب جزئی اولمادقجه حرکت جزئیه
ارادیه صادر اولماز کلینک جزئیاته نسبتی علی السواء
در دیو مرور ایتمش ایدی بر کمسه وار اهمدن برینی بذل
ایتمک مستحسندر دیو تصور ایلیه وانی بذله شوق حاصل
اولسه وبذل مذکوره اراده دخی بولنسه بو مقدار ایله اول
کمسه در همی معینی بذل ایده مز بلکه اول کمسه ده بذل معینی
اراده جزئیه کرکدر بو اراده دخی بذل معینی شوقه تابعه در
شوق دخی بذل معین مستحسن اولدیغی اعتقاد ایتمه‌دن
منبعث اولمق لازمدر اول اراده جزئیه عضلاتده
منبعث اولان قوت محرکه‌یی تحریک اعضایه باعث
اوله ده اعضای تحریک ایلیه شارح دیر که بعض شراح دیدیلر که
فعل جزئی صادر اولماده تصور جزئی معتبر اولسه دور لازم
کلور زیرا فعل جزئینک وقوعی شرکتدن مانع اولور حیثیتندن
تصور اول جزئینک وجودنه توقف ایدر سواد معین

معين تصور اولنماز الا شو محلده شو وقتده بو شيدر كه تصور اولنور
قيود كليه ايله مقيد اولان بيك عدد قيود ايله اولورسه ده
ينه كليدر اما سواد مشخصي فرض اشتراكدن مانع اولان
تشخصيتي ايله تصور وجودنه توقف ايدر اكر بو وجود تصور
مذكوره توقف ايلسه دور لازم كلور جواب اولدر كه
بر جزئي وجوددن اول ادراك اول جزئينك خيالده
حصولنه توقف ايدر خارجده وجودنه توقف ايتمز جزئينك
خارجده وجودي فاعلانه ني تحصيل ايتمه سنه توقف ايدر
بو تحصيل دخي ادراكه توقف ايدر جزئينك خارجده
حصولي خيالده حصولنه مبدا اولديغي كبي خيالده حصولي
دخي خارجده حصولنه مبدا اولور دور لازم كلمز مصنف
دير كه هر شيكه انوك تصوري جزئيسي اوله جسمانيدر
شارح دير كه بو كلام اطلاقي وزره صحيح دكلدر زيرا
دليل دليل جزئيات جسمانيه يه مخصوصدر فلاسفه
تصريح ايتديلر كه جزئيات مجرده نفس ناطقه ده
مرتسمه در لان الصور الجزئية ترتسم وهي اصغر وترتسم
وهي اكبر فاما ان يكون الاختلاف في الصغر والكبر
لاختلاف الصورتين الحقيقية او لاختلاف الماخوذ
عنه الصورتان بالصغر والكبر او لاختلافهما في المدرك
لا سبيل الى الاول لانا نتكلم في الصورتين من نوع واحد
ولا سبيل الى الثاني لان الصور المختلفة بالصغر والكبر

لايجب

لايجب ان تكون ماخوذة من خارج فتعين القسم الثالث
فتكون الكبيرة مرتسمة في غير ما ارتسمت فيه الصغيرة
فينقسم في الوضع وما هذا شانه فهو جسماني يعني صورت
جسميه ايدر كه اصغر اولديغي حالده مرتسمه اولور واكبر اولديغي
حالده مرتسمه اولور صغر وكبرده بو اختلاف حقيقتده صورتلرك
اختلافندن در يا صورتلر مدركده محللرينك اختلافندندر
اولكي احتماله مساغ يوقدر كه نوع واحددن اولان صورتلرده
كلام ايدرز انلرده ماخوذ صورتلر كبي ايكنجي احتماله مساغ
يوقدر زيرا اصغر واكبر ايله اختلاف ايدن صورته خارجدن
ماخوذه اولمق واجب دكلدر خارجده وجودي اولميان
اشياني تخيل ايتمك جائزدر قسم ثالث متعين
اولور صورت كبيره نك ارتسام ايتديكي محل صغيره
نك ارتسام ايتديكي محلك غيري اولور مدركك منقسم
منقسم اولور لا محاله هر شيكه شاني بويله اوله جسمانيدر
شارح نقل ايدر كه جمهور مذكور ممنوعدر جائزدر كه شكل
وسواد وبياض كبي اعراضك اختلافندن صورتلرده
اختلاف كله جواب اولدر كه مفروض بودر كه صورتلرك
جميع اعراضنده متساوي اوله لر شارح دير كه صورتلرك
اعراض مشخصه ده متساويلري باب ممتنعدر ماهيات
اعراضده مجرد متساويلري باب مناقشه ني سد ايتمز
احتمالدر كه اختلاف اعراضك متشخصاتندن اوله

منها

صورتلرك برنده اعراض دن بر شخص قائم اوله كه صورت
اخرينده قائم اولان شخص عرضنه مغاير اوله ايكي شخص عرضدرك
ماهيتلري واحده اولورسه ده شارح سؤال اخر نقل ايدركه
برهان ايله ثابت اولديكه صورت جسمانيه تحريكات
غير متناهيه يه قادره اولماز حال بوكه فلكده اولان
نفس منطبعه قوت جسمانيه در تحريكات غير متناهيه
اندن نيجه صادر اولور تناقضه كلميدر جواب ويرلديكه
تحريكات فلكيه نك مباديسي وفاعلي جوهر مجرده
در اجرام فلكده منطبعه اولان نفوس جسمانيه واسطه
والات اولور برهانك قائم اولديغي قوت جسمانيه
موثر وفاعل اولوب اثار غير متناهيه ايجاد ايده مزديمك
ايدي يوخسه اثارك مصدرينه واسطه اوله مزديمك
دكل ايدي لكن بو جواب مردوده اولديكه قوت جسمانيه
نك مدت غير متناهيه بقاسي واثار غير متناهيه صدورينه
واسطه اولديغي جائز اولدقده اول اثارك مباديسي وفاعلي
اولمق جائز اوله زيرا عند الفلاسفه قوت جسمانيه اول تحريكاته
مباشره دركه واسطه اولماسي جائز اولنجه استقلال اوزره
مباشره وفاعلي اوله اصل اعتراضدن جواب اخر ويريليوركه
انفعالات غير متناهيه واسطه سيله در برهان ايله
ثابت اولان قوت جسمانيه دن ابتداده بلا واسطه
تحريكات غير متناهيه صدور اتمك منافي دكلدر زيرا

نفس

نفس مجرده دن نفس منطبعه اوزرينه طريان
ايدن انفعالات واسطه سيله اولوب تحريكات
غير متناهيه نك صدوري اولور اما واسطه سز صدور
ممتنع اولديغي مبرهندر منافات مندفعه در بويلجه حفظ
اولنه **تنبيه** بو تنبيهي ايراد اتمكه افلاكه متعلق اقوال
متقدمين واقوال متاخرين ذكر اولنوب احوال افلاك
عند الفلاسفه نه حال اوزره در فهم اولنه شرح موقف
وشرح تجريد وشرح طوالع وشرح تجريده مذكور اولان
كلماتلرندن ماخوذ ومفهوم اولدركه افلاك كليه
متاخرين عندنده طقوز عدد در بعضيسي بعض محيطدر
وحاوينك سطح مقعري محوينك سطح محدبنه مماسدر
جملهسنك مركزي مركز ارضدر بر كوكب دكلدر
اول جملهلي محيطدر وحركت يوميه ايله جملهلي محركدر
اكا فلك اعظم فلك اطلس ديرلر بونك تحتنده فلك
ثوابت واردركه حركت بطيئه ايله غربدن شرقه متحركدر
بوكا فلك بروج ديرلر بروجي تقسيم اولا بو فلك
اوزرنده در يوخسه حقيقتده بروج فلك اعظمدن
فلك بروجك اقسامي ارا سنده واقعه در بو فلك
بروجك تحتنده فلك زحل در ثوابت زحل ايله
منكسفه در بونك تحتنده فلك مشتريدر زحله
كسف ويرر بونك تحتنده فلك مريخدر مشتريه

کسف ایدر بونک تحتنده فلک شمسدر بعضیلر فلک
زهره فلک شمسک فوقنده در دیدی کذلک عطارد
فلک شمسک فوقنده در عند البعض شمسه قیاس ایله زهره
و عطاردک حاللری معلوم اولماوب نه کسف ایله نه اختلاف
منظر ایله لکن بطلمیوس شمسک وسط سیاراتده اولماسنی
استحسان ایلدی فلک شمسک تحتنده فلک زهره
بعده فلک عطارد و بعده فلک قمردر که سیارات و
ثوابتی قمر کسف ایتمکله جمله سنک تحتنده اولدیغی قطعیدر بو
افلاک سبعه یه ممثلات دیرلر منطقه و قطبلرنده فلک
بروجه مماثل اولدقلری سببیله اما افلاک جزئیه شمسدن
غیر سیاراتک افلاک کلیه سندن غیر فلک تدویر
مشتملدر که ارضی محیط دکلدر خارج مرکز دیدکلری فلکک
تحتنده در محدبی خارج مرکزک سطحنه ایکی نقطه ایله مماسدر
مرکز ارضدن ابعد اولان نقطه یه ذروه اقرب اولانه حضیض
حضیض دیرلر و هر بری مرکزی خارج مرکزی مشتملدر مرکز
ارضدن مرکز خارجی ارضی محیط و ممثلدن منفصل
و محدبلری و مقعرلری ایکی نقطه اوزره مماسدر مرکز ارضدن
ابعده اوج و اقربه حضیض دیرلر اما شمسده خارج مرکز
یاخود تدویر ایله اکتفا اولنور لکن بطلمیوس خارج مرکزی
اثبات اولی دردیدر اما عطارد ایچون ایکی خارج مرکز
واردر برینی ممثل مشتملدر بری دیرلر بری دخی ایکنجی

خارج مرکزی مشتملدر فلک تدویری مشتمله حامل دیرلر
اما قمرک فلک اخری واردر که قمرک ایکی فلکی مشتملدر که
اول ایکی فلک خارج مرکز و تدویردر بو مشتمل اولانی فلکه
مائل دیرلر بو مائل ممثلک جوفنده و تحتنده دکلدر قمرک
ممثلنه جوزهر دیرلر پس جمیع افلاکک یکرمی دورت
عدددر اون عدد فلک مرکزلری مرکز ارضه موافقدر
سکز عدد فلک خارجة المراکزدر التی عدد فلک تدویردر
مرکزی مرکز ارضدن دیدیکمز اون فلکده طقوزی افلاک
کلیه در بر دخی قمرک فلک مائلی دیدکلریدر
اما کواکب سیاره یدی عدددر هر بری فلکنده در
ذکر اولنان ترتیب اوزره سبعه سیاره دن بش
عدد کواکب متحیره دیرلر انلر شمس و قمردن غیری در
حرکتلرنده گاه مستقیمه گاه واقفه گاه راجعه
اولدقلرندن امرنده متحیر گبی متحیره دینلدی اما
ثوابت انلر بر عدده منحصره دکلدر لکن رصد اولنان بیک
یکرمی عدددر یا بیک یکرمی بش عدددر متأخرین عندنده
افلاک طقوز عدد اولدیغی شرعده روایت اولنان قوله
موافقدر که سموات سبع و کرسی و عرشدر اما عند المتقدمین
افلاک کلیه سکز عدددر حرکت یومیه کره ثوابت ایچون
در دیدیلر

الفن الثالث فی العنصریات فهو مشتمل علی ستة فصول

فصل فی البسائط العنصریة وهی اربعة الماء والارض

والبارد والهواء وكل واحد منها يخالف الآخر في صورته
الطبيعية والاشغل كل واحد منها حيزاً للآخر والتالي
باطل فالمقدم مثله طبيعياتك اوچ فن اوزره ايدي اوچنجي
فن عنصريات بياننده در يعني عنصره منسوب
اولان اجسام بسيطه كرك مركبه ديمكدر بو فن ثالث
فصول ستهي مشتملدر اولكي فصل بسائط عنصريه بياننده در
بسيط اجسام مختلفه دن مركب اولميان جسملردر
اول بسائط عنصريه استقرا طريقيله دورت عدد در
امام رازي عليه رحمة الباري حصر عقلي در دينلر بيانينه
وفائده مديلر ويدي حصر استقرائي در دينلر ديديلر كه زيرا
عنصر يا بارددر يا حاردر بو ايكي تقديره كوره يا رطب
ياخود يابسدر بارد ورطب اولان ماءدر بارد ويابس
اولان ارضدر حار يابس اولان ناردر حار رطب اولان
هوادر عنصر لغت عربيه ده اصل ديمكدر لغت يونانيده
اسطقس كبي بو امور اربعه دن مركبات تركب اعتباريله
اسطقسات ديرلر مركبات بو دورت شيئه
منحل اولديغي اعتباريله عناصر ديرلر امور اربعه نك اجتماعندن
عالم كون وفساد حاصل اولمسي اعتباريله اركان ديرلر
هر بري اخره انقلاب اتمه سي اعتباريله اصول كون و
فساد ديرلر عناصردن هر بري صورت نوعيه سنده
اخره مخالفدر اكر موافق اولسه اخركنك بالطبع طالب اولوردي

باطلدر كه هر بري اخركنك حيزندن هاربدر پس هر بري
صورت نوعيه سنده اخره مخالفدر مخالف اولمق حقدر
وكل واحد منها قابل للكون والفساد ولان الماء ينقلب حجراً
والحجر ينقلب الجبل ماء وكذا الهواء ينقلب ماء كما ترى في قلل
الجبال فانه يغلظ الهواء ويتقاطر دفعة والماء ايضا ينقلب
هواء بالتسخين وكذا الهواء ينقلب ناراً كما في كور الحدادين
والنار ايضا ينقلب هواء كما يشاهد في الصباح
عناصر اربعه دن هر بري كون وفساد قابلدر يعني صورت
نوعيه سي زائل وصورت اخرى حادثه اولمغه قابلدر انقلاب
محتمل اولان صورتلر اون ايكي عدد در عناصر اربعه دن
هر بري اوچ باقيه يه انقلابي اعتباريله اون ايكي احتمال
اولور لكن التي عدد واسطه سزدر عنصرين مجاورين دن
بري اخره انقلابنده واسطه يوقدر ارضك مايه انقلابي
وعكسي مانك هوايه انقلابي وعكسي هوانك ناره
انقلابي وعكسي كبي مصنف بو التي انقلابه تعرض
ايلدي اما التي احتمال دخي باقيدر انلره تعرض اتمدي
انلردن بعض بر واسطه ايله انقلابي وعكسي كبي
زيرا ارض اولا مايه ثانيا ماء دخي هوايه انقلاب
ايدر انلردن بعضيسي ايكي واسطه ايله انقلاب ايدر
ارضك ناره انقلابي وعكسي كبي زيرا ارض اولا ماء
اولور ماء دخي ثانيا واسطه ايله يا ايكي واسطه ايله التخرج

اولنور شیخ رئیس شفاده صاعقه شول اجسام ناریه دن
تولد ایدر که برودت جوهر نار اوزره استیلا ایتمکله شکافنه
اولور وحرارت مفارقت ایدر دیدیر بو کلام صحیح
ایسه نارک اجزاء ارضیه اصلیه یه انقلاب واسطه
سز اولمش اولور کذلک تصریح اتدیلر که نار قویه اجزاء ارضیه یی
نار ایدر ارضک نار اولدیغی دخی واسطه سز اولمش اولور
مصنف واسطه سز انقلاب ایدنلری بیان ایدر که ماء
صافی حجره انقلاب ایدر زمان قلیده که حجرک حجمی
اول صوینک حجمنه قریب در توهمه مجال یوقدر که اول صووده
اجزاء ارضیه اوله ده صو بخار اولور یاخود ارضیه غوز لیه ده
اجزاء ارضیه حجره انعقاد ایلیه ماء صافی دیدکلری بو وهمی
دفع ایچوندر بعضیلر انقلاب مذکوری مشاهده
اتدک آذربیجان بلادندن مرلغه نام محلده سهکوه
عیننک صوی حجر مرمر اولور دیدی وبعض عیوندن
میاه جاریه منشرویه خروج ایدوب در عقب
حجر صلد اولور دیو شراح تصریح اتدیلر کذلک عکسی که
حجرک صویه انقلابی اکسیر حیله لری ایله مشهور در
اولا حجر بطوزه قلب ایدرلر یا احراق ایله یاخود نوشادر
ایله سحق ایله ثانیا طوزی صو ایله ایدرلر کذلک ارباب
اکسیر میاه حاره یعنی تیز وکسکن صو بیدا ایدوب
اجساد حجریه صلبیه لی دل صویه ادخال ایدرلر بناء

جاریه اولور کذلک هوا مایه انقلاب ایدر قلل جبالده
کورلمشدر شدت برد ایله هوا یه غلظت کلور دفعة
تقاطر ایدر سحاب یوق وبخار متصاعد منعقد دکلن
ایکن نفس هوا مایه انقلاب اتدیکی ظاهر در طبرستان
وطوس وغیر بلادک طاغلرنده شیخ رئیس مشاهده
اتدیکنی حکایت اتدی طاغلرده ساکن اولنلر بو احوالی کثیر مشاهده
ایتمشلر در شرح تجریدده دیر که جمد اوزره مکبوب اولان
طاش اوزرنده قطرات ماء رکوب ایدر اول قطرات ازاله
اولنور ینه رکوب ایدر وهکذا مرة بعد اخری قطرات
حادثه اولور طاشک تحتنده اولان جمددن
ترشح ممکن دکلدر که صوینک طبعنده صعود یوقدر
وترشح طریقی ایله اولسه ماء حاره ترشحه اولی و مسام
ضیقه دن نفوذده امیل والطف واخف اولماغله
صعوده الیق ایدی ودیدی بو قطرات دکل الا
طاسک برودتی هوایه غلظت ایدوب
دفعة مایه انقلاب ایدیکندندر سید شریف قدس سره
حاشیه تجریدده دیر که هوانک مایه انقلابنی
انکار ایدنلر دیرلر که طاسی محیط اولان هوا در اجزاء
مائیه رشیه منتصرفه وار در هوای خرق ایدوب
نزوله قادر دکلدر طاسه مجاورت ایله هوا تبرد
ایدوب نزول ایدر بو کلام مردوددر که هواده

اولان اجزاء مائیه زعم اتدکلرینه کوره اول طاسه
قریب ویا بعید دوترتیب اولدقده جمله دفعة نازله اولوب
مرة واحدهده نفاد بولور ویاخود شیئا فشیئا نازل
اولورده یا تناقص یا نفاد لازم کلور بعید اولورسه
مسافه نک بعدندن زماننه تراخی لازم کلور جملهسی
خلاف واقعدر که قطراتک حدوثی مرة بعد اخری
وتیرهٔ واحده اوزره درطاس برودتی حالنده اولوب
طاس اوزرندن قطرات بهر ازاله اولندقجه البته
قطرات اخر حدوث ایدر بو دخی الا هوانک مائیه
انقلابندندر لکن بحث اولنور که بو کلام جمله تسلیم
اوزره در ظن ایتدورمز یقین ایتدورمکه نه احتمال قنغی
راصدر رصد اتدیکه ازمنه ومقادیرک تساوی اوزره
اولدیغی جزم ایلیه وتیرهٔ واحده اوزره قطرات حدوث
ایدر دیو حکم ایدر ایلیه ودیلور مصنف دیر که بادخی
هوایه انقلاب ایدر تسخین ایله ثیاب سبلوکه شمسه
قارشو ملکث اولندقده وقدر غلیان اتدکده مشاهده
اولنور اما هوایه انقلاب ایدرده کورنمز اولور بحث
اولنور که عدم رؤیت جائزدر که اجزاء سلئیه هواده
متلاشی اوله وغایت صغرندن ناشی کورنمیه هوایه
انقلابی سبیله کورنمز اولدیغی مسلم دکلدر کذلک
هوا ناره انقلاب ایدر حدادک کورکنده منفذلرلر

سد اولنه ونفخ ایتمده الحاح اولنه هواء جدید منفذلرندن
داخل اوله مز کورک ایچنده بولنان هوا نار اولنور بعض کتابلرده
کور بعض اخرده کرو واقع اولمشدر کور طینندن مبنی اولاندر
کیر طلوم یا جلد غلیظدن اولاندر دیو حاشیهٔ تجرید فرق
ایلمشدر کذلک دخی هوا ناره انقلاب ایدر مصباحده
مشاهده اولندیغی کبی زیرا مصباحک شعلهسی فنایه
منفصل اولان باقی قالمز کورینوردر وخیمه نک سقفنی
احراق ایدر درکذلک کورکده هوا نار اولمش ایکن درعقب
منطفی اولورده هوا اولور حاشیهٔ تجرید بحث ایدر که شعلهدن
منفصل اولان هواده تفرق ایتمکله اجزاسی صغیره اولمغله
محسوس اولمامسون واحراق ایتمدیکی هوا بارد ایله اختلاط
ایتمکله صورتی منکسره اولسون ونقول ایضا الکیفیات
زائدة علی صور الطبیعیة لانها تستحیل فی الکیفیات
مثل التسخن والتبرد مع بقاء الصور الطبیعیة
ولو کانت الکیفیات نفس الصور لاستحال ذلک
کیفیات عنصریه که حرارت وبرودت ورطوبت
ویبوست در عناصرک صور طبیعیهلری که صور نوعیه
لردر بونلارک اوزرینه زائددر زیرا عناصر کیفیا
تنده تبدل بولنور حرارت برودته برودت
حرارته تبدل ایدر مع هذا عناصرک صور نوعیهلری تماما
باقیه در اکر کیفیات صور نوعیه نک عینی اولایدی

كيفيات تبدل ايتدكده صور نوعيه نك بقاسى محال
اولور ديرسه كذلك كيفيات صور نوعيه دن جزء
دكلدر جزء اولسه جزءك تبدلى كلك تبدلنى
مستلزم اولمغله تبدل ايليه بقاء نز بو ر جمع اولمازدر
مصنف جزئى ذكر ايتمدى نفس صورده بمكله اكتفا
ايلدى شارح بحث ايدر كه كلام مذكوره كيفيات
واردر كه تبدل محالدر رطوبت ما كبى امام رازى
اعتراض ايدر كه حرارت ناردن زائل اولدقده صورت
ناريه زائل اولور كذلك صورت مائيه وصورت
ارضيه زائل اولورلر مبعان وجمود زائل اولدقده كيفيت
زائل اولورده صورت نوعيه باقيدر ديمك صحيح
دكلدر محقق طوسى جواب ويرر كه كيفيات
زائل اولدقده صورت نوعيه نك زوالى ذكر اولنان
مثاللردن مطلق دعوا اولنورسه يعنى حالت تمتنعده
وحال تركيب كيفيت زوالنده صورتك
زوالى ثابت دكلدر اكر دعوى حالت تمتنعده اولورسه
مسلمدر لكن اثبات ايتديكمز زوال وبقا فى
الجمله ديمكدر لكن بعض شراح بحث ايدر كه بو جواب
سو جهدر اعتراض مذكور معارضه طريقيله ايدى زيرا
معارضه استدلالدر منع موجه اولور دائمه دعوا اولنورسه
زيرا بعض صورده حكم بولنمازده دوام ثابت اولماز

اكر

اكر مطلقه دعوا اولنورسه مسلمدر لكن دعوى مطلقه در ايكى مطلقه
بيننده تنافى يوقدر زيرا مطلقه جزئيه كبى در موجبه جزئيه يه
منافى دكلدر اكر اعتراض مذكور منع طريقيله اولورسه جواب
مذكور موجه دكلدر منع وسند اوزره كلام اولمش اولور لفظى
اذا تصغرت واجتمعت فى المركب وفعل بعضها
فى بعض بقواها المتضادة وكسر كل واحد منها بصورة
كيفية الاخر فتحصل كيفية متوسطة بين الكيفيات
المتضادة المتشابهة فى اجزائه وهو المزاج عناصر
بسيط اكرك بسيط حقيقى كه اجسام مختلفه دن
مركب اولميه كرك بسيط اضافى كه اجزا كثيره
اولانه نسبت اجزاسى قليله اوله مثالى شول دوالر
دركه اندن دواى اخر تركيب ايليه بو بت لفظا تصغر
ايدوب اجزاى متصاغره اجتماع ايليه ده بعضيسنى
بعض اخرده متضاده كيفيتلريله فاعل اولوب هر بر
اخرك كيفيتلرينك سورتنى كسر ايليه كيفيات
متضاده بيننده كيفيت متوسطه حاصل اوله كه
مركبك اجزاسنده كيفيات متشابهه اوله
اول كيفيت متوسطه يه مزاج ديرلر ملا ميرك
ديركه عناصر اجتماع ايدوب تفاعل ايليه هر بر اخردن
منفعل ايكن فاعل اولمق ممكن دكلدر زيرا فعل وانفعال
مختلفدر زيرا فعل انفعالدن مقدم اولورسه

غالب اولان مغلوبندن مغلوب اولور اگر مؤخر اولورسه
مغلوب اولان غالبنك اوزرینه غالب اولور فعل
وانفعال معاً حاصل اولورسه شیء واحد شیء آخردن غالب
ومغلوب اولمق لازم گلور حیلهسی محالدرس هر بر صورتی ایله
فاعل وکیفیتی ایله مغلوب اولور حجرك اسفله حركتی
بعیدر عناصره فاعل اولدقده کیفیتلر مغلوبه اولور بر کیفیت
متوسطه متشابهه حاصل اولور اول کیفیت متوسطه
جمیع اجزاده متشابهه درمزاجدر واول اجتماع امتزاجدر
اگر تفاعل جمیع اجزاده متشابهه وار مرتبه ترکیبیدر
مزاج دگلدر متوسطه دیمك اول کیفیت بارده نسبت
ایله حار وحاره نسبتله بارد عد اولنه دیمکدر رطوبت
ویبوستده حال بویله در بو معنی الوان وطعوم وروایح
بولنمامغله خارجده قالورلر وتضاد ایله مراد تخالف
دیمکدر تضاد حقیقی مراد اولنسه تعریف مزاج
ثانی یه صادق اولماز ذهب مزاجی گبی که زیبق ایله
کبریتك امتزاجندن حاصلدر مع هذا مزاج
زیبق مزاج کبریتدن غایت بعید دگلدر شارح ملا
میرکدن بو کلام ردده در کلامی خلاف مصطلحه
حمل اتمکه حاجت یوقدر زیرا مرکباتك بعضیسی
بارد وبعضیسی رطب بعضیسی یابسدر سواد وبیاض بینلرنده
غایت خلاف اولدیغی گبی کذلك حرارت وبرودت رطوبت

و

ویبوست بینلرنده غایت خلاف اولوب تضاد حقیقی
وار در دیدی ملا میرک دیرکه قوای متضاده ایله مراد صور
نوعیه دگلدر زیرا صور نوعیه جواهردر جواهر بینلرنده تضاد
اولماز اگر قوای متضاده دن کیفیات مراد اولنورسه
بینه باطلدر زیرا کیفیاتده فعل وانفعال انلاره
اسناد اولندیغی بالاستقلال دگلدر بلکه بالواسطه در فاعل
اولان صورت نوعیه در کیفیت وسائطدر منفعل
اولان کیفیتلرنده مستحیله اولان ماده در کیفیت
دگلدر مصنف رحمه الله عناصردن هر بری آخرك
کیفیتنی کسر صورتنی کسر ایله دیدی ظاهردر که
مصنف محقق طوسی مذهبنه سلوك ایتدیکی تجرید
عبارتی دخی بویله در یعنی فاعل کاسر نفس کیفیتلر صورتی
دگلدر منفعل شکسته صورت کیفیتلر نفس کیفیت
دگلدر مثلا حرارت صورت برودتی کسر ایدر برودت
دخی صورت حرارتی کسر ایدر صورت برودتك
انکساری صورت حرارت ایله اولمق واجبدر دگلدر
بلکه نفس حرارت ایله حاصلدر زیرا بر ماء حار ماء
شدید البرده امتزاج ایله صورت برودت
زائل اولور کذلك حرارت انکسار صورت
برودت ایله اولمق لازم دگلدر نفس صورت
ایله دخی اولورماء قلیل البرد ماء شدید الحرارة ایله

امتزاج ایله صورت حرارتی کسر ایدر لکن محقق دوانی حاشیهٔ
تجریدده طوسی کلامنی رد ایدوب کسر مخصوصده
صورتک مدخلی واردر دیوب کلامنی تنویر ایلیدر
مصنف متشابهة فی اجزائه یعنی اول کیفیت
متوسطه دن حاصل اجزاسی مرکبک هر برجزئنه
حاصل جزء اخرده حاصل اوله حقیقت نوعیه ده
ساوی اوله حتی مرکبده جزء مائی کبی اوله حرارت
وبرودت ورطوبت ویبوست ده کذلک
جزء هوائی وجزء ارضی ساوی اوله لر تفاوت اولمیه
الا محل ایله اوله **تنبیه** معلوم اوله که مزاج دیدکلری عناصرده
اولان کیفیات متضاده نک صورتلری منکسره
اولوب بو کیفیت متوسطه حاصل اولوب
مرکبک اجزالری بیننده کیفیات متشابهه
اولدقده بسائط عنصریه صورتلری محفوظ ایسه مزاج
اولور والا کون وفساد اولور مزاج اولماز زیرا مزاج متصور
دکل الا ممتزجاتک بقاسنده متصوردر کلدر در
اما بسائط امتزاج اتدکده صورتلری زائله اولوب صورت
واحده یه لابس اولور هیولاسی دخی واحده اولور دیو
مزاجی بیان ایدنلرک قولی باطلدر **معلوم** اوله که امزجه طقوز
عدددر زیرا ممتزجده کیفیات متضاده نک
معتادی متساوی اولورسه اول مزاج معتدلدر اگر متساوی

اولمازسه

اولمازسه معتدل دکلدر مزاجک اعتدالدن خروجی بر کیفیت
معزده اعتدالندندر بو صورت قسمدر حرارتده فقط
اعتدالدن خارج یا رطوبتده فقط اعتدالدن خارج
یا برودتده فقط اعتدالدن خارجدر یاخود ایکی کیفیتده اعتدالدن
خروج ایدر متضادین اولنلرده ممکن دکلدر موجود اولان
مزاج اعتدالدن خارج اولنلردر **معلوم** اوله که هیچ کاهیچه
معتدل شول شیئه دیرلرکه اسطقساتک کمیات
وکیفیاتندن اول شیئه لایق اولان قسط توفر
اوزره اوله بو معناده معتدل موجوددر عدل فی
القسمه دن ماخوذدر اگر قسط مذکور اول شیئه
توفر اوزره اولمازسه اعتدالدن خارج دیرلر اول
خارج اولان امزجه سکز عدددر زیرا لایق اولاندن
یا احردر یا ابرددر یا ارطبدر یا ایبسدر یاخود احر و
ارطبدر یا احر وایبسدر یا ابرد وارطبدر موجوده درکه
طقوز عدده بالغ در **فصل فی کائنات الجو** اما السحاب
والمطر وما یتعلق بهما فالسبب الاکثری فی ذلک
تکاثف اجزاء البخار الصاعد لان ما یجاور الماء من
الهواء یستفید کیفیة البرد من الماء ثم الطبقة
التی ینقطع عنها تاثیر شعاع الشمس تبقی باردة فاذا
ابلغ البخار فی صعوده الیها تکاثف فان لم یکن البرد
قویا اجتمع ذلک البخار وتقاطر فالمجتمع هو السحاب

والمتقاطر هو المطر وان كان البرد قويا فاما ان يصل البرد
الى اجزاء السحاب قبل اجتماعها او لا يصل فان وصل نزل ثلجا
وان لم يصل نزل بردا واما اذا لم يصل الى الطبقة الباردة
فان كان ضبابا وان كان قليلا فاذا ضربه البرد فان لم يتجمد
فهو الطل وان انجمد فهو الصقيع بو فصل كائنات
جوّ بياننده‌در جوّ ایله مراد سطح ارض ایله فلك قمر
ما بیننده‌در كائناتدن مراد عناصردن حادث اولان
اشیادر لكن عناصر بیننده امتزاج اولمایوب حادث
اولنلردر كائنات جوّ دیه كلری اكثر حوادث سما
ایله ارض بیننده اولور اكثر دینلدی زیرا بعض اشیا
ارضك ایچنده اولور زلزله وانفجار عیون وغیریلری
كبی بعض حوادث ارضده وجوّ سماده اولور بخار وكاد
ودخان كبی اما سحاب ومطر وبونلره متعلق اشیاده
سبب اكثری طبقهٔ زمهریره صعود ایدن بخارك
اجزاسی برودت ایله تكاثف ایدوب برودت
قویه اولمادقده اول بخارك اجزاسی اجتماع
ایدوب اجزاء مائیه تلاصق ایدر معلوم اوله كه بخار
شول اجزاء هوائیه‌دركه اكا اجزاء صغار مائیه امتزاج
ایدرده حرارت ایله اجزاء مائیه تلطف
ایدر بر مرتبه كه صغرندن ناشی اجزاء هوائیه ایله اجزاء
مائیه بیننده تمایز محسوس اولماز مصنف زیرا

هوادن

هوادن مایه مجاور اولان ماده‌دن كیفیت برودتی
استفاده ایدر دیدی بعض شراح بو مقدمه‌نك قبلنی تعلیل
دكلدر زیرا بو مجاورت واستفاده‌نك تكاثف
بخارده مدخلی یوقدر بو مقدمه‌نك اثناء بحثده فائده‌
سی واردر كه بخار كثیر اولورسه سحاب ومطر انعقاد
ایدر دیه كرك دیدیلر شارح دیركه بو مقدمه مستدرك
اولمق وجه اوزره كلامی توجیه ممكندر كه فلاسفه دیدیلركه
هوا درت طبقه‌در طبقهٔ اولی شول هوادركه كرهٔ ناره
متصلدر نار ایله ممتزج اولور بو طبقه‌ده اسفلدن مرتفع
اولان دخانلر متلاشی اولور وانده قویرقلی یلدزلر ونیزه‌لر
وعمودلر وزلزلی شبیه تكون ایدر طبقهٔ ثانیه هوا غالبدركه
انده شهابلر حادث اولور طبقهٔ ثالثه هواء بارد
دركه ابخرهٔ مائیه ایله مختلطدر ارضدن بعید اولماغله
شمسك شعاعی انعكاسی اكا واصل اولماز وطبقهٔ
زمهریر دیرلر بو طبقه‌ده سحاب ورعد وبرق وصاعقه
حادث اولور طبقهٔ رابعه شول هوادركه كثیفدركه
شمسك شعاعی اثری اكا واصل اولور ایكی اولكی طبقه
لر كرهٔ ناره مجاوره‌لردر ابخرهٔ مائیه‌یه مخالطه
ایله كیفیت برودتی استفاده ایدرلر لكن طبقهٔ
اربعه كه شمسك شعاعی اثری اكا واصلدر ابخرهٔ مائیه
دن استفاده ایتدیكی برودت صرفده باقیه دكلدر

ظاهر درکه طبقهٔ ثالثه ماده استفاده ایتدیکی برودت
سببیله متکاثف اولوب سحاب ماطره دیرلره
منشا اولور اگر برودت قوی اولوب اجزای سحاب
اجتماع ایتمه‌دن اجزایه واصل اولورسه ثلج نازل اولور
اجتماع اجزادن صکره واصل اولورسه برد نازل اولور
اگر بخار طبقهٔ زمهریریه واصل اولمازسه بخار کثیر اولوب برد
اصابت ایدرسه سحاب مطر انعقاد ایدر شیخ
رئیس دیرکه بعض جبالک اسفلندن بخار بر مقدار
صعود ایدوب تکاثف ایلر بر جبل اوزرینه وضع
اولنمش قبا کبی غمامه اولدی شیخ رئیس غمامه‌نک فوقنده
کونشده ایتمش غمامه تحتنده اولان اهل قریه‌یه غمامه‌دن
مطر نازل اولوردر دیو شارح نقل ایلدیکه اول بخار سحاب
اولمازده دومان اولور غایت لطیف اولمغله اولی
حرارت ایله غائب اولور طبقهٔ زمهریریه واصل
اولمیان بخار قلیل اولوب کیجه‌ده برودت ایدوب
منجمد اولمازسه طل اولور منجمد اولورسه صقیع اولور که
بر دشه بر سببیله هوایه انقباض کلوب مطر و ثلج و طل
و صقیع و ضباب پیدا اولوب مصنف سابقده سبب
اکثر دیدیکی اقسام مذکوره هوانک انقباضندن
ده اولور دیمکه اشارتدر واما الرعد والبرق فسببهما
ان الدخان اذا احتبس فیما بین السحاب فی صعده الی

العلو

العلو یمزق السحاب تمزیقا عنیفا فیحصل الرعد وان اشتعل
بالحرکة کان برقا وصاعقة رعد و برق سببی دخان ایله بخار
اختلاط ایدوب معا صعود ایدوب کرهٔ زمهریره
وارسه‌لر بخار تکاثف ایدوب سحاب اولسه
دخان اولسی بیکنده حبس اولسه دخانده میل ایدر
حرارت باقیه اولمغله یا علو جانبنه یا سفل جانبنه میل
ایدر صعودنده یا نزولنده سحابی تمزیق عنیف ایله تمزیق
ایدرده صوت هائل پیدا اولور اول صوته رعد درلر دخانه
بر اجزاء نارنیه نادیه درکه اجزاء ارضیه صغیره ایله مختلط
اولور حرارت سببیله اجزاء ارضیه تلطف ایدوب
تمایزلر محسوس اولماز اگر دخان ایله سحاب بیننده اصطکاک
شدید وقوع اولوب برق اولور لطیف اولوب سرعتله منطفی
اولورسه اگر اجزاده غلظت اولوب اشتعال اوزره
ارضه واصل اولدقده حرارت اجزاء غلیظه کثیفه‌یی
تلطیف ایدوب نار هوایه قلب ایدرسه متخلل متخلخل
اولان شیئه نفوذ ایدر فرجه‌لر اولمغله متخلل متخلخل
اولان شیئی احراق ایتمز لکن اجزاء مندمجه‌یی اذابه ایدر بعض
اریدر مثلا ذهب یا فضه صره‌سنه اصابت ایلسه
ذهب و فضه‌یی اذابه ایدر صره‌یی احراق ایلمز مکر
ذوبدن بحرقه اوله بعض صاعقه کثیفه وغلیظه
اولور هر شیئی احراق ایدر کرک متخلخل کرک

مندمج بویله صاعقه غالبا طاغلر اوزره نزول ایدوب
پاره پاره ایدرکاه اولورکه دخان صعود ایدوب کرهٔ
ناره واصل اولورده دخان فوقانی کرهٔ ناردن اشتغال
ایدر لطیف اولان دخانده نار سرعتله نفوذ ایدر اول
مشتعل اولان دخان کان کوکب ساقط صورتنده
کورینورده شهاب اولور دخان غلیظ اولورسه کرهٔ
ناردن اشتغال الوزده ایدر نیجه ایام یاخود نیجه شهور
باقی اولور قویرقلی یلدزلر وزلفلی یلدزلر وغیرشیلر حادث
اولور شهابه متعلق بحث مصنفدن کلجکدر

واما الریاح فقد تکون بسبب ان السحاب اذا ثقل
اندفع الی اسفل فصار هواء متحرکا وقد تکون لاندفاع
یعرض فیصیر السحاب ذاهبا من جانب الی جهة
اخری وقد تکون لانبساط الهواء بالتخلخل فی جهة
واندفاعه الی اخری وقد تکون بسبب تبرد الدخان
المتصعد ونزوله ومن الریاح ما تکون سموما محرقا
لاحتراقه فی نفسه او بمروره بالارض الحارة کائنا ما کان

جودن بر کردخی ریاحدر مصنف ریاحک حدوثنه
درت سبب ذکر ایلدر اولکی سبب سحاب
برودت سببیله تکاثف شدید اولوب تثقیلی
اولورده جهت سفله مندفع اولوب ریح حاصل
اولور سحابده اولان اجزاء مائیه حرکت سببیله حاصل

اولان حرارت ایله هوایه انقلاب ایدوب متحرک اولورکه ایکیدر
یاخود سحاب جهت اسفله اندفاع ایدرکن اکا ملاقی اولان هواء
تموج ایدر سمتنده بولنان هوایه تموج سار اولوب هواء ریح
اولور ایکنجی سبب سحابک برجانبندن اخر جانبنه ذاهب
اولمسیدر اندفاع واسطه سیله اندفاع سمتنده بولنان
هواده البته حرکتی موجب اولور ریح اولور مصنف
بو اندفاع سحابه عارض اولدیغنک سببنی ذکر اتدی شارح
اندفاعنه سبب برموضعده سحابلر تراکم وتزاحم ایدرده تزاحم
سببیله سحابلردن بعضسی اطرافه مندفع اولور یاخود اول تراکم
اولان سحابلرک قواملر مختلف اولوب کثیف اولان
رقیق اولانی دفع اتمه سیدر دیدر اوچنجی سبب هوایه تخلخل
کلوب مقدار مزداد اولور مجاورلر اولان هوانک
حیزندن بعید اولوب اخر هوانک حیزنیه وارد وهکذا
مدافعه ساریه اولور ریح اولوردردنجی سبب طبقهٔ زمهریریه
صعود ایدرده دخان تبرد ایدوب اجزاء ناریه سی مفارقت
ایدر واجزاء ارضیه سی باقیه اولور ثقلتی سببیله سفله نزول
ایدرده نزولی ایله تموج ایدر ریح اولور اوچنجی سببه ایرادی
ایراد اولنورکه هواء مندرج مجاورینی مدافع اولور وهکذا
دینلدکر بو کلام صحیح ایسه لازم کلورکه هرهوا بر جهته
مندفع اوله اول جهته اولان جمیع هوا اندفاع ایدرده
شرقدن ریحک حدوثندن غربده حدوثی اوله لکن

عکسی دخی بویله اوله جنوب و شمال دخی بو قیاس اوزره
اوله با خصوص مشاهد بونی تکذیب ایدر شارح بعد
ایرادن جواب دیرکه هوالردن بر آخر مدافعه بر نسنه
درلکن بو مدافعه شافیا ضعیفه اولوب وقوف
ایدر بوندن صکره شارح حدوث ریحه بشنجی سبب
ذکر ایدوب دیرکه کاهیجه ریح هوانک تکاثفندن
بید اولور تکاثف کلدکده هوانک حجمی صغیر اولورده
مجاور اولان هوا انوک جانبنه حرکت ایدر ریح
اولور خلا ممتنع اولدیغی معلومدر مصنف دیرکه ریح واردرکه
سموم محرق اولور کیفیت سمیت ایله متکیف
اولورده اصابت ایتدیکی شئی احراق ایدر کاهیجه اول ریحده
آتش شعله سی کبی حمرت مشاهد اولنور شمسدن
منعکس اولان شعاع سببیله اول ریح ذاتنده محرق
اولور بعضیلر شهابلردن بقیه ایله مختلط اولدیغندن
محرق اولور دیدیلر یا خود ذاتنده محرق دکل لکن حرارت
قویه ایله حاره اولان ارضه مرور سببیله سموم محرق
اولور شارح دیرکه کاهیجه ریاح حادثه اولور که جهتلر
مختلفه اولور دفعه حدوث ایدر اجزاء ارضیه اول ریاح
مختلفه بیننده قالوب صیقیشوب هوایه مرتفعه
اولور کویا اول اجزاء ارضیه کندی اوزرینه دونر اعصار
دیدکلری بودر داما قوس قزح فهی انما تحدث من

ارتسام

ارتسام ضوء النیر الکبیر فی اجزاء رشیة مستدیرة و
اختلاف الوانها بسبب اختلاف ضوء النیر والوان
الغمام قوس قزح حاصل اولماز الا شمسک ضوئی اجزاء رشیه ده
مرتسم اولدیغندن حادث اولور لکن اول اجزاء مرشوشه
صغیر اولمق کرکدر که شمسک لونینی ادا ایلیه ده شکلنی
ادا ایتمیه صیقیله اولمق کرکدر که شعاع اندن انعکاس ایلیه و اول
اجزاء مرشوشه بربرینه متصل اولمیه اکر متصل اوله شمسک
شکلنی ادا ایدرده لونینی ادا ایتمز و متصل اوله حجمی کبیر اولوب
ثقیل اولورده سرعتله نزول ایدر و اول اجزایه استداره هیئتنده
اولمق کرکدر لکن چوق سماده اول اجزاء استداره هیئتنده بولنور
دیمک دکلدر بلکه اول اجزاء انحاء مختلفه اوزره چوق سماده
منبعث و بلکه استداره هیئتنده اولمانک سببی اول
اجزادن شمسه انعکاس زاویه سی شعاع زاویه سنه مساوی
اولمادیغی اجزادن انعکاس تحقق ایتمز شارح قوس قزحی
شرح مقاصده اولان بیان کبی بیان ایدوب دیرکه اول
اجزاء مرشوشه شمسک جهتنک خلافنده بولنه
لکن کیفما اتفق بولندیغی کفایت ایتمز بلکه طرز بولنه که
اول اجزانک هر برنده شعاع بصر شمسه انعکاس ایلیه
یعنی هر بر جزءدن منعکس اولان شعاع اول جزء ایله
شمسک زاویه انعکاس شول زاویه یه انعکاس
ضلع آخر احاطه ایلیه بو اسلوب اوزره زاویه لر تحقق

ایدر هر جزدن شعاع بصر کشمسه منعکس اولور
ودخی اجزانک ورا سنده جسم کثیف که کدر
جبل کبی یا سحاب مظلم کبی شمس دخی افقدن قریب
اولمق کرکدر شروط مذکوره محقق اولدقده شمس ظهریمزه
الوب اول اجزایه نظر ایلسک که اول اجزادن شعاع
بصر شمسه انعکاس ایدر اول اجزانک هر برنده شمسک
ضوئلی کورینور شکل کورنمز تجربه ایله معلومدرکه صقیل
اولان شی غایت صغیر اولسه شعاع بصر اندن انعکاس
ایلدکده ضوئی ولونی ادا ایدر اما شکلی ادا اتمز اول اجزا که
لونی ادا ایدر ده شکلی ادا اتمز بر قوس مستقیه هیئتنده
اولور کویا اول اجزا شمسدن ضوء اکتساب ایلدیر واول
هیئت قوس نصف دائره دن اقلدر شرح مقاصدده
اکر دائره تمام اولسه تمام ارضک تحتنده اولوردی
دیدیر واول قوس شمسک ارتفاعیله منتقص اولور
قوسک ایکی جانبنده اولان اجزا انتقاص اتمکله قوس
انتقاص ایدر شمس وسط اولدقده قوس قزح اولمادیغنک
سببی بو مذکوردر اجزاء مذکوره ورا سنده جسم
کثیف بولنه دینلدیر زیرا اول اجزاء مرآتیه یکزر
شفاف اولان شیئک ورا سنده شفاف
اخر بولنسه اول شفافده شی کورنمز مرآتک ورا سنده
اولان شی قالع اولنه شئی کورنمدیکی کبی سوال اولنورکه

قوس

قوس قزح حقنده اولان شروطه که انعکاس شعاع شمس
اوزره وقوعی صحیح اولسه جو سماده احیانا شی غیر مستدیر
قوس قزح الوانده کورنمک اولوردی بر جواب اولدرکه
علم مناظره ده مقرردرکه شعاع زوایه سیله انعکاس زوایه
مساویه اولمق لابددر بو حال هیئت استداره نک
غیرنده بولنماز حکمة العین شرحنده مشاور مذکوره اثبات
اتمه ده دیرکه برکوه دن بر ضوء داخل اولوب بر جسم
صقیله واقع اولسه و نقیلدن ضوء جسم اخره انعکاس
ایدرکه اول جسم اخرک صقیله وضعی ومضیئنک
صقیله وضعی کبی اولور لکن جسم اخرک جهتی
مضیئنک جهتنه مخالف اولمق شرطدر بو حالت
مشاهده اولنور برکوه دن ضوء داخل اولوب ماء
کبی صقیل شیئک اوزرینه واقع اولسه اول
ضوء کوه یه مقابل اولان جداره منعکس اولور
شعاع وانعکاس خطلرنده صقیلک سطحنده
بر زاویه حادث اولورکه اکا زاویه اولی دیرلر بو
زاویه نک سطحی اول صقیلی قاطع اولدیغی توهم اولنه
زاویه اولی نک ایکی جانبنده اولان زاویه شعاع
دیرلر زاویه اخریه زاویه اخر انعکاس دیرلر بو ایکی
زاویه لرده متساویلردر متساوی اولمسه شمسک
ارتفاعی کوه یه مقابل اولان جداره منعکس اولان

ضوئك ارتفاعنه مساوی اولماسی لازم كلور اول ایكی
زوایه لرك تساویلرندن ظاهر اولدر كه صقیل اوزرینه
عمود واقع اولان شعاعك جسم اخره انعكاسی محالدر
بلكه انعكاس كندی نفسنه ناكصا علی عقبیه اولور یاخود استقامتی
اوزره نفوذ ایدر اول صقیل نفوذدن مانع اولمازیسه قوس
قزحده اولان الوانك اختلافی شمسك ضوئی ابلاغك
غمامك الوان مختلفه سیله اختلاط ایتمك سببیله در
بعضیلر دیدیلر كه قوس قزحك طرف اعلاسی
شمسه قریب اولماغله اندن اشراقی قوی اولور ده
خالص احمر كورینور طرف اسفلی شمسدن بعید اولماغله
اندن اشراقی ضعیف اولور ده سواده مائل حمرت
كورینور كه ارجوانیدر وسطنده اولان لون احمر خالص
ایله ارجوانیدن متولددر كه كراثی لوندر بو قول رد اولندی
اولدیكه كراثی اولان لون اول ایكی لونه مناسب
دكلدر بلكه كراثی صفرت ایله سواددن متولددر ودخی
الوانك اختلافی شمسه قرب یا بعددن اولسه
بوندن اخره انتقال تدریجی اولوردی والوان ثلث
عند الحس متمیزة الاجزاء اولمازدی شرح مقاصدده
ابن سینادن نقل ایدر كه بو الوانك اختلافنك
سببنه مطلع اولمادم دیو اعتراف ایلمش شارح
وقال الشیخ لست احصله دیدیكندن مذكور اولان

معنا

معنادر واما الهالة فایضا انما تحدث من ارتسام
ضوء النیر فی اجزاء رشیة مستدیرة هالة قوس قزح
اجزاء رشیه مستدیره ده قمرك ضوئی ارتسام ایتمه
سندن حادث اولور بیانی بودر كه ناظر ایله قمر بیننده اجزاء
مذكوره بولنه بر طرز اوزره كه اجزانك هر برندن شعاع
بصر قمرك قرصه انعكاس ایلیه ودخی ناظر اول
اجزایه نظر ایلیه هر برنده قمرك ضوئی كورر شكلنی
كورمز وجهی مرور ایتمش ایدر و اجزانك مجموعی دائره
تامه یا ناقصه هیئتنده اولورلكه هاله در بو هاله رطوبت
هوایه دلالت ایدر حدوث مطره علامت اولور
الذكر اولنان حالت اوزره ایكی سحاب بولنوب
بری اخرك تحتنده اولسه ایكی هاله اولور تحتنده
اولان بزه اقرب اولماغله اعظم كورینور بعضیلر
بیر عدد هاله كوردم دیو زعم ایلدیلر معلوم اوله كه
شمسك هالهسی غایت نادر اولور طغاره دیرلر
ضمها ایله زیرا شمسك حرارتی اولماغله رقیق اولان
سحابلری محو ایدر ده هاله نادر اولور شیخ رئیس شفاسنده
سنده حكایت ایدر كه شمسك حولنده تارة هاله
تامه وتارة هاله ناقصه كوردم قوس قزح الوان اوزره
ایدر دیدی واما الشهب فسببها ان الدخان اذا بلغ
حیز النار وكان لطیفا اشتعل فیه النار فانقلب

الى النارية وتلتهب بسرعة حتى يرى كالمنطفي بو شهابدر
محقق طوسی شرح اشاراتده بیان ایدرکه دخان کره
ناره واصل اولوب یوقرده طرفی اشتعال ایدرده آخر
وارنجه یوررده سمت دخان اوزره ممتد اولور شهاب
بودر اجزاء ارضیه نار صرفه یه تحول ایدرسه لطافتندن کورنمز
اولور منطفی اولدر ظن اولنور منطفی دکلدر دخان غلیظ
اولورسه نار نیجه ایام بلکه نیجه شهور سوینمز غلظتنه کوره
دوام ایدر واول نار زلف یا قویروق یا مزراق یا بعض
حیوان صورتنده اولور حکایت اولنور که حضرت عیسی
صلوات الله علی نبینا وعلیه السلامدن چوق زمان
صکره سماده قطب شمالی ناحیه سنده نار عظیمه مضطربه
اولوب بر سنه تمام باقیه اولدی نهار طقوز ساعت کیجه یه
دک عالم دنیایی ظلمت احاطه ایدوب بر کمسه
بر شی کورمز ایدی وجو سمادن رماد وهشیم قوروداوت
کبی شیلر نزول ایدردی اگر دخان ارضه متصل اولورسه
نار اول دخانده اشتعال ایدر وارضه نازل اولور بو کا حریق
درلر واما الزلزلة وانفجار العیون فاعلم ان البخار اذا
احتبس فی الارض یمیل الی جهة ویتبرد بها فینقلب
میاها مختلطة باجزاء بخارية واذا كثر بحيث
لا يسعه الارض اوجب انشقاق الارض وانفجرت
منها العيون واذا غلظ بحيث لا ينفذ في مجاري

الارض

الارض ولم يمكنه النفوذ فزلزلت الارض اما زلزله وعیونک
انفجاری کیفیتی معلوم اوله که بخار ارضده محتبس اولدقده
بر جهته میل ایدر وارضک برودتی ایله تبرد ایدرده اول
بخار میاهه منقلب اولور که میاه اجزاء بخاریه ایله مختلطه
اولور میاه کثیره اولوب تحت ارض اکا واسع اولمازسه
ارضک انشقاقنی موجب اولورده عیون منفجره
اولور ابو البرکات معتبر نام کتابنده دیر که عیون وقنوات
وابارک حدوثنه سبب قارلر و یغمورلردن سیلان
ایدنلردر که بونلرده زیاده ونقصانلق کلور ارضده محتبس اولان
بخارک مدخلی یوقدر دیوب دلیل کتوردیکه صیف
وقتنده ارضک باطنی شتاء وقتنده اولاندن برودتی
اکثردر اگر بخارک میاهه استحاله سی اولیدی صیف
وقتنده میاه اکثر اولوب شتاء وقتنده انقص اولوردی
تجربه بونک خلافنه دلالت ایدر شارح دیر که
حق بوکه صاحب معتبرک کلامی معتبردر لکن
مصنفک ذکر ایلدیکی سببی اعتباردن مانع
دکلدر کتوردیکی دلیل مصنفک ذکر ایتدیکی سبب
تام اولمادیغنه دلالت ایدر یوخسه فی الجمله سبب
اولمازدیمکه دلالت ایتمز بعض شراح قومک
ذکر ایتدکلری اسباب یا حس ایله یا تجربه ایله معلوم ایدر
جائزدر که اول حوادثه اسباب اوله ده عقول بشریه

انلر برادر کدن قاصره اوله دیدیلر اگر بخار غلیظ اولوب
ارضک مسامات سندن نفوذ ایتمک ممکن اولمازسه
اول بخار مجتمع اولوب خروجی ایتمک استر نفوذده
ممکن اولماز ارض غایت کثیفه یا عدیم المسام اولورده
ارض زلزله ایدر کذلک ریح ودخان ارضده محتبس
اولوب مسامات بولنمامغله خروج ممکن اولماز
ده زلزله اولور بعضا ده غایت قویه اولوب شق ارض
ایتمه ده صورت صوت هائل حادث اولور بعضی
وقتده نار محرقه ظاهر اولور شدت حرکت ایله بخاره
دخانده هیئت بولنمامغله اشتعال ایدر بعضی وقتده
طین ایله مختلطه میاه ظهور ایدر بعض شراح دیدیلر که
زلزله نک سببی ارضک فوقنده اولور وتحتنده
اولور فوقده اولان قله جبل ساقط اولنور کثرت
امطار ایله مرطب یا قلت مطردن متفتت اولورده
ساقط اولور ارضک تحتنده اولان بخار دخانی
تحت ارضده محتبس اولمق زلزله یه سبب
اکثریدر بو سببدن ناشی کثرت آبار وقنوات اولان
بلده ده زلزله قلیل اولور زلزله اولدیغی وقتک
جوقنده وجه ارضده ریاح بولنماز وتحت ارضده محتبس
اولور بلده نک ارضی متخلخله اولوب وجه ارض متکاثفه
یا بماء جاریه معموره الوجه اولورسه ریح ودخان

خرق

خرق ایتمکه قادر اولمازده زلزله اول بلده ده جوق اولور
کذلک وجه ارضده هبوب ایدن ریح عظیم اولدقده توقف
ایتمه بخارلر خرق ایتمکه قادر اولمازده تحت ارضده محبوس
قالوب زلزله اولور معلوم اوله که زلازلک بعضیسی
رجفیه در تخیل اولنورکه ارض جهت فوقه قذف اولنور
بعضیسی اختلاجیه در رعشیه وارضیه در بعضیسی طوله وعرضه
میل ایدر بعضیسی ارضه میل ایدر ارتفاع ایدر اگر مانع اولمسه
زلازلک کلیسی رجفیه اولوردی زیرا ریحک حرکتی
فوق جهتنه در زلزله نک فائده سی مسامات
ارض تفتیح ایدوب عیونک جریان ایتمکدر وفسقه عامه
نک قلوبنه رعب القا ایتمکدر فصل فی المعادن

الابخرة والادخنة المحتبسة فی الارض اذا کثرت
یتولد منها ما مر واذا لم یکن کثیرة واختلطت علی
ضروب من الاختلاطات المختلفة فی الکم
والکیف فیتکون منها الاجسام المعدنیة
فان غلب البخار علی الدخان تولد الیشم والبلور
والزیبق والرصاص وغیرهما من الجواهر المنطبعة
وان غلب الدخان تولد الملح والزاج والکبریت
والنوشادر ثم من اختلاط بعض هذه مع بعض
تولد الاجساد الارضیة مثل الذهب والفضة
بو فصل بعدلر بیاننده در مصنف ترکیب

تام ایله مرکب اولمیانلر بیاندن فارغ اولوب ترکیب
تام ایله مرکباتک بیاننه شروع ایلدی اول مرکبات
معدنیاتدر صورت نوعیه‌سی ترکیبنی حفظ ایتمک
شانندن اولوب اجزاء عنصریه‌سی بالطبع
انفکاکی مقتضیه ایکن انفکاکدن منع ایدوب حفظ
مذکوردن غیری مرکبده اثری اولمازسه اول صورت
صورت معدنیه‌در اول صورت ایله متنوع اولان
جسم مرکب معدندر اگر صورت نوعیه‌دن
تغذیه و تنمیه صادر اولورسه حفظ مذکور ایله معا
اول صورت نفس نباتیه و منطبعه‌در اول صورت
ایله متنوع اولان جسم نباتدر اگر صورت نوعیه
دن نفس نباتیه‌دن صورت صدور ایدن اشیا
ایله معا حس جزء و حرکت ارادیه صادره اولورسه
اول صورت نفس حیوانیه‌در و اول صورتله متنوع
اولان جسم حیواندر حیوان اگر جسم نفس مجرده
متعلق اولوب اول نفس نطقه و ادراک کلیاته
مصدر اولورسه اول حیوان انساندر اگر نفس
مجرده مذکوره‌سی اولمازسه اول حیوان عجمدر بعد
تقسیمه اعتراض اولندیکه مرجانده نما واردر مع هذا
مرجان معادندن عد اولندی زیرا کندولک تخییلدن انثی
ذکورنه میل عشقی ایله میل ایدوب اول جهته

حرکت

حرکت ایدر گویا حرکت ارادیه واردر کندولک عروق
اشجار میاهه بولندیغی جانبه میل ایدر و اغصان اشجار
حرکتنک سمتنده اولان جداردن غیر سمته میل ایدر
حالات مذکوره گرچه جزمی موجب دکلدر لکن
مرجانده نمانک عدمی و اشجارده حرکت ارادیه
نک عدمی ایله دخی جزم صحیح اولماز اعتراض مذکوری
دفع ایچون شارح تلویحات و غیریلر بو وجهی
تغییر ایدوب مرکبک حس و اراده‌سی محقق
دکل ایسه معدندر دیدیلر نباتده شعور و حرکتده اراده
اولدیغنه دلیل سمت استقامتده مانع بولنه
اول مانعه واصل اولمادن سمت اخره میل ایدرده
مانعی تجاوز ایتدکده ینه سمت استقامته
عودت ایدر یقطیینده بو حالت مشاهده
اولنمشدر معدنی اولان شیده اغتذا اولندیغنه
دلیل مرجانده ظاهر اولان هیئت نمادر بو کلام
استدلال طریقیله در تقسیم اولان تقسیمه اعتراض
طریقیله ایدر جواب اولدرکه حرکت مذکوره ارادیه
اولدیغی مجزوم دکلدر جائزدرکه طبیعت اوله و دخی
مرجانک اقطارده ازدیادی تنمیه طریقیله اولمایه‌ده
خارجدن اجزا انضمامی ایله اوله حاصل کلام نباتده حرکت
ارادیه و مرجانده نما یوقدر دیو جزم صحیح اولمادیغی

کبی وجودنه دخی جزم صحیح دکلدر بوسنده بعضیلر تخییل
نباتات بیننده حیوانه قریبدر ومرجان معدنیات
بیننده نباته قریبدر دیدیلر بعض اخر عناصر بسیطه‌نک
طبایعنده شعور ماوارد در دیدی معلوم اوله که احتمالات
مذکورنک امثالی منکشف اولماز الا بصیرت
وحدس وتتبع صاحبنه منکشف اولور که نور بصیرت
ایله اشیایی علی ماهی علیه مشاهده ایدر شریف علامه
قدس سره حاشیه تجریده بویلجه بیان ایلدی مصنف
معادن انواعنی بیان ایدر که ارضده محتبس اولان بخار
ودخان کثیر اولورسه ایدن عیون وزلازل تولد ایدر سابقده
اولان اختلاطات اوزره اختلاط ایدرسه اجسام
معدنیه تولد ایدر بوخار ودخان اوزره غالب اولورسه
یشم وبلور وزیبق ورصاص وجواهر شفافه دن
ینبجه اشیا تولد ایدر رصاص ابیض اولورسه قلعی در اسود
اولورسه اسربدر لکن رصاص مطلق ذکر اولنسه قزدکا
ملدر که ابیض مراد اولنور بعض شراح بحث ایدر که زیبق
ایله کبریتک امتزاجندن تولد ایدن اجساد سبعه دن
درونده تشقیق دخی یوقدر اما زیبق انده تشقیق اولماد
یغندن ماعدا غایت لطافتده اولان اجزاء کبریتیه‌یه
مخالطه شدیده ایله مخالطه ایدن جسم مائیدن متولددر
اول جسم مائیده سطح بولنماز الا اجزاء کبریتیه دن

غلاف ایله مخالطه ومتغشی در غایت سحق ایله مسحوق
اولان تراب هبائی یه شوینه اولان قطرات کبی که
هر قطره‌سی غلاف ترابیته ایله متغشی در اکر دخان غالب
اولورسه ملح وزجاج وکبریت ونوشادر تولد ایدر
بو مذکورات بیننده زیبق ایله کبریت اختلاط
ایدرسه اجساد سبعه منطرقه تولد ایدر یعنی مطرقه
ایله ضرب اولنماغه قابلدر که منکسر ومتفرق اولماز بلکه
لینه اولوب عمقنه مندفعه اولورده منبسطه اولور
ذهب وفضه ونحاس وحدید وخارصینی واسرب
وقلعی در بو اقسامده دیرکه زیبق وکبریت صافی اولسه‌لر
وبلینهمای طبخ تمام اولسه کبریت ابیض ایسه
حاصل اولان فضه در احمر ایسه وقوت صباغیه
لطیفه‌سی اولوب محرقه دکل ایسه حاصل اولان
ذهبدر زیبق وکبریت نقی اولسه‌لر کبریت
احمرده صباغت اولوب طبخ تمام اولمادن برودت
انی عقد ایلسه حاصل اولان خارصینی در اکر زیبق نقی کبریت
ردی اولوب محرق اولورسه حاصل اولان نحاسدر
اکر زیبق نقی کبریت ردی اولوب مخالطه‌لری جید اولمازسه
حاصل اولان رصاصدر اکر ایکیسی معا ردی اولورسه
بینهماده ترکیب قوی اولورسه حاصل اولان حدید و
ترکیب قوی اولمازسه حاصل اولان اسربدر بعض

ولذا قال الشیخ الهدائی الاسکداری
قدس سره حقیقت اوزره اشیایی کوروب
بلمک نصیب ایله مجازه نوجه
بقایوب بولالم اصلی دریا

کمیاء السعادة تهذیب النفس
باجتناب الرذائل واکتساب الفضائل
وتخلیتها بها کیمیاء العوام استبدال المتاع
الاخرة بالحطام الدنیوی کیمیاء الخواص
تخلیص القلب عن الکون باستئثار المکون
کذا ذکره السید الشریف
قدس سره

برغلاف

بعض شراح اصحاب كيميانك بقى كبار يت ايله عقد
ايدوب جبال سبعه كبى ايدرلكن صناعت طبيعت
رتبه سندن قاصره در ديدير

فصل في النبات

وله قوة عديمة
الشعور ويصدر عنها حركات النبات وافعال
مختلفة بالات مختلفة وتسمى نفسا نباتية
وهي كمال اول لجسم طبيعي الي من جهة ما يتولد
ويزيد ويغتذي فانها قوة غاذية وهي التي تحيل جسما
الي مشاكلة الجسم الذي هي فيه فيلصق به بدل ما يتحلل
عنه ولها قوة نامية وهي التي تزيد في الجسم الذي
هي فيه زيادة في اقطاره طولا وعرضا وعمقا الى
ان يبلغ الى كمال النشو على تناسب طبيعي ولها قوة
مولدة وهي التي تاخذ من الجسم الذي هي فيه جزءا او
تجعله مادة ومبدا للمثل بو فصل نبات بياننده
در نبات بر جسمدر كه مركبدر صورت نوعيه سى
واردر انواع نباته شامل اولان متقين اثر تنميه
وتغذيه وحفظ تركيبدر مصنف رحمه الله صورت
نوعيه دن قوت ايله تعبير ايلدي صورت نوعيه فعل وانفعاله
مبدا اولماغله قوت دينلور يعنى نباتاتك صورت
نوعيه سى واردر عديمة الشعوردر يعنى شعوري قطعي
دكلدر بعض نباتده شعور وار ديد كلري احتمال طريقيله
ايدر جزم يوقدر بو صورت نوعيه دن نباتكه اقطار

ثلثه يه حركاتي صادره اولور كه نمو ديرلر والات
مختلفه ايله افعال مختلفه دخي صادر اولور الات مختلفه
جاذبه وماسكه وغيري كبي افعال مختلفه جذب و
امساك وغير كبي بعض شراح تعليل ايدوب واحددن
صادر اولماز الا الات مختلفه ايله صادر اولور
ديدير بو كلام صحيح اولديغي مسلم اوله واحددن
افاعيل مختلفه صادر اولمايوب جهات مختلفه
ايله صادر اولماديغي مستلزمدر اول جهات
الات اولسون غيري اشيا اولسون دينلور
بو صورت نوعيه نفس نباتيه تسميه اولنور نفس
نباتيه كمال اولدر جسم طبيعي الي يعني تولدي
ونماسي واغتذاسي جهتندن ديو تعريف اولنور
كمال شول شيدر كه نوع انكله تمام اولور يا ذاتنده يا
هيئتنده كبي افتاب سريريه يه اول هيئت
كمالدر سرير حد ذاتنده تمام اولمازلا اول هيئت
ايله تمام اولور يا خود صفاتنده بياض كبي جسم ابيض
صفتنده كامل اولماز الا بياض ايله تمام اولور اوله كمال
اول ديرلر ثاني يه كمال ثاني درلر جسم طبيعي يعني نباتيه
كاملدر طبيعي جسم تعليمي يه مقابل اولان دكلدر جسم
صناعي يه مقابلدر جسم طبيعي ديمكله هيئت سريريه
دن احتراز ايديكه اول جسم صناعيدر الي ديمه دن مراد

آلاتی مشتمل اوله دیمکدر آلت قیدیله قوی سائره دن
ومعدنیاتدن احتراز ایدر بونلرده آلات یوقدر بلکه جهات
واعتبارات واردر تولد ونماسی جهتندن آلی اوله دیمکدر
یعنی امور ثلثۀ مذکوره جهتندن آلیتی حاصل اوله یعنی
واسطۀ آلات ایله امور مذکوره حاصل اوله فقط
دیمکدر حصر قرینۀ حالیه دن استفاده در زیرا نفس
نباتیه یی نفس حیوانیه ونفس انسانیه دن تمییز
مراد ممیز ایسه حصر مذکور ایله اولور زیرا نفوس ثلثه ده
مشترکدر نباتی امور ثلثه ده حصر اتدکده نفس حیوانیه
یه ونفس انسانیه دن احتراز بولنور پس نفس نباتیه
ایچون اوچ عدد قوت واردرکه نفس نباتیه دن
افعال ثلثه نک صدورینه اول قوتلر آلات اولور
اول قوتلردن بری غاذیه درکه تغذیه یه آلتدر بوقوت
شخصک بقاسی ایچوندر بوقوت غذایی کندو
بولندیغی جسمه متشکل ایدرده اول جسمه الصاق ایدر
حرارت غریزیه یه وسائر حرکات واراداتی ایله
اول جسمدن متحلل اولان شیدن بدل اولوب جسم
مغتذی باقی اولور اول قوتلردن بری دخی نامیه در تنمیه دیمکه
قیاس ایدی لکن غاذیه یه نامیه مشارکت ایچون
ذکر اولندی بوقوت نامیه شخصک کمالی ایچوندر
جسمی طول وعرض وعمقنده زائد ایدر کمال نشوه بالغ

اولنجه یه

اولنجه یه دک تناسب طبیعی اوزره زیاده اولور
اما سمن دخی ورم بو تناسب اوزره دکلدر
بعض شراح اقطار ثلثه یه طول وعرض وعمقدر قوت
نامیه بونلرده زیاده لک کتورر دیمکله زیاده صناعیه دن
احتراز ایدر زیرا بو صناعیه بعض اقطارده اولسه بعض
اخردن نقصانی موجب اولور دیدیلر شارح بحث
ایدرکه غذا ایله جسم اقطار ثلثه ده زیاده اولماسی غذانک
انضمامی ایله در زیاده صناعیه دخی شمعه یه مقدار آخر
ضم اولنسه سؤال الله کوره احتراز مذبور ساقط
اولور نفس نباتی ایچون اوچنجی قوت مولده در
بوقوت نوعک بقاسی ایچوندر بوقوت محلی
اولان جسمدن برجزئی اخذ ایدوب کندو مثلنه
یا جنسندن برشخصه ماده ومبدا ایدر بوتعمیم بغله
شامل اولمق ایچوندر قوت مولده اوچ عدد قوتلره
بر شمول قوتلردرکه اولمغه مستعد اولان رحمی انثیینک
منی ایدر ایکنجی رحمده حاصل منیدن هر جزئی عضو مخصوصه
تهیئه ایدر اوچنجی قوت اعضا ماده لرینی اعضایه
خاصیه اولان صورتلر ایله تصویر ایدر قوت مولده نک
وحدتی اعتباریه در ذاتنده متعدد قوتلردر لیکن اولکی
قوتلرکه ذکر اولندی مجموعنه قوت مولده دینلدی اما اوچنجی
قوتکه مصوره در مصنف آنی ذکر اتمدی وجهی اولدرکه

عدیمة الشعور اولان قوتدن تصویرك صدوری
ممتنعدر دیدیلر محقق طوسی تصریح ایلدیلر حق بودرکه
تصویرده افعال دقیقه واردر عدیمة الشعوردن صدورنی
عقل محال کوروب واجب الوجود حضرتلرینه عالمه
اولدیغنه افلاکده واقع اولان افعال متقنه واجزاء
تشریحیه‌ده اولان اسرار رقیقه ایله استدلال ایتدیلرکه افعال
متقنه ودقیقه من غیر شعور حصولی ممتنعدر دیو عقلا اتفاق
ایتدیلر والغاذیة تجذب الغذاء وتمسکه وتهضمه
وتدفع ثقله فلها قوة جاذبة وماسكة وهاضمة ودافعة
وتفعل والنامية تقف عن الفعل اولا وتبقى الغاذية
تفعل الى ان تعجز. قوت غاذیه غذایی جذب ایدر
وامساك ایدر وهضم ایدر وغذانك ثقلنی دفع ایدر
پس قوت غاذیه‌نك درت فعلی اولمغله درت
خادمی واردر لکن جالینوس وابو سهل مسیحی وصاحب
الکامل واطبای متاخریندن چوق کیمسه غاذیه ایله هاضمه
بی فرق ایتمدیلر فرق ایتمه‌ده غایت کلام بودرکه
قوت هاضمه فعلنه ابتدا ایتمه‌سی جاذبه‌نك فعلی
انتهاسی ماسکه‌نك فعلی ابتداسنده در بر عضوك جاذبه
سی دمدن بر مقدار جذب ایلیه اول عضوك ماسکه‌سی
دخی اول دمی امساك ایلیه دمده اولان صورت
نوعیه تبدل ایدوب عضوه مشبه اوله صورت

دم بطل وعضوه مشبه صورت اخری حادث اولور صورت
دم ایچون فساد صورت عضویه ایچون کون حاصل اولور
بو کون وفسادك حصولی اول محلده طبخدن بر شی واردر
که صورت دمویه ماده‌سنك استعدادی انتقاصه شروع
ایدوب صورت عضویه ماده‌سنك استعدادی اشتداده
شروع ایدر بو انتقاص واشتداد زائل اولمازلر ماده‌دن
صورت دمویه بطل اولوب صورت عضویه حادث
اولنجه‌یه دك اول مقامده ایکی حالت واردر بری افراداره
سابغدر حالت اولیکه صورت دمویه‌یی افساد قوت
هاضمه‌نك فعلیدر حالت ثانیه که صورت عضویه‌یی
احداث ایدر قوت غاذیه‌نك فعلیدر بو ایکی بیننده
فرق چونکه اول محلده ایکی حالت بولندیکه بری افساد اخری
احداث حال بو که بر قوتدن ایکی فعل صادر اولمق ممتنعدر
لازم اولدیکه ایکی قوت بولنه ده برندن احداث اخرندن
افساد صادر اوله مصنف رحمه الله دیدیکه قوت نامیه
فعلندن قالور یعنی قوت نامیه فعلندن قالورسه نمونك
اخرنه وارنجه فعلنی ایده مز اولور زیرا غذا متحلل اولاندن
زیاده اولمغه موقوفدر زیاده اولمازسه وقوف ایدر
اما قوت غاذیه فعلنده باقیه در وقوف ایتمز ترکیبه
فساد کلوب عاجز اولنجه‌یه دك بعضیلر موت عارض
اولنجه‌یه دك دیدیلر لکن نباتاته کوره موت

تعبیری مناسب دکلدر اما ترکیب فی تعبیری حیوانه
ونباته شاملدر بعض شراح نامیه نك ذبوقی و
وغاذیه نك عدم ذبوقی تغایرلرینه دلیلدر دیدر شارح
رد ایلدیکه قوت بر اولهده قوت وضعف ایله
احوالی مختلف اولور زمانده غدا متحلل اولاندن زیاده
اولورسه نمو ده که اوتوز سنه یه قریب اولنجه در بعده
اول قوته ضعف کلورده غدا متحلل اولنه مساوی
اولور بو حالت انحطاط خفی و انحطاط ظاهر سننده
اولور انحطاط خفی التمش سنه یه قریب اولنجه در
انحطاط ظاهر آخر عمره وارنجه در معلوم اوله که قوت
هاضمه نك درت مرتبه سی واردر اولکی مرتبه
فك مبدأ فی فمده تمامی معده درکه غدا آکشکك
ماء تخنینه بکزر بیاضنده وقوامنده الکیلوس
درلر ایکنجی مرتبه کبدده در غدا انده انطباخ تام ایله منطبخ
اولورده کیموس اولور کبدده تولد ایدن اخلاط اربعه
بنه کبدده تمییز ایدر اوچنجی مرتبه عروقدر زیرا اخلاط
اربعه عروقه انصباب ایدرده عروقده انهضام تام
ایله منهضم اولور بعده هر عضوه غدا اولمغه صالح اولانی
عروقده تمییز ایدرده عضوده اولان جاذبه اول
ممیز اولان شیء جذب اتمکه مستعد اولور دردنجی
مرتبه اعضاده غدا اتمك هضمی عضودن جزء اولمغله

صالح اولور حیثیتنده اولمامیسیدر **فصل فی الحیوان** وهو مختص
بالنفس الحیوانیة وهی کمال اول لجسم طبیعی آلی من
جهة ما یدرک الجزئیات بالارادة بو فصل حیوان
بیاننده در حیوان نفس حیوانیه جسم طبیعی ایچون کمال
اولدر وآلاته منسوبدر یعنی جزئیات جسمانیه یی
ادراك و حرکات ارادیه نك اندن صدوری
آلات ایله در حواس ظاهره باطنه در تعریفده من جهة
ما یدرک قیدی منطوقیله نفس نباتیه یی اخراج ایدر وقرینه
حالیه ایله مفهوم اولان حصر ایله نفس ناطقه یی اخراج ایدر
شارحك سؤال وجوابی ضعیفی قطعا اولور فله قوة
مدرکة ومحرکة اما المدرکة فهی فی الظاهر او فی الباطن
اما التی فی الظاهر فهی السمع والبصر والشم
والذوق واللمس نفس حیوانیه ایچون کندویه خاص
اولان اثرلری اعتباریله قوت مدرکه وقوت متحرکه
واردر که قوت مدرکه یا ظاهر دریا باطنه در ظاهره
اولان قوتلر بش عدد در مراد معلومز اولان قوتلر بش
عدد در دیمکدر یوخسه نفس الامرده متحقق یاخود
ممکن التحقق بش عدد دیمك دکلدر جائزدرکه
نفس الامرده بعض حیوانك بش عدددن غیری
حاسه سی اوله ده معلومز اولمیه نته کم اکمه اولان قوت
ابصاری بلمز عنین اولان کمسه جماعك لذتنی

بلمدیکی کبی بالخصوص بونلر نفس الامرده متحققدر بوبش
عدد قوت ظاهره دیه‌یلر محللری ظاهر اولماغله باطنه‌کی
ظاهر اولماغله اول قوتلرک بری سمعدر بصر اوزره
تقدیم اولندی استفاده علومده مدخلیت تامه‌سی واردر
دقوت سمعیه قوت اولسه یعنی خلقتده بولنماسه خواص
انسانک اظهری اولان نطقک انتفاسنی
مستلزم اولور اصم اولان اولادی البته ابکم اولور
بقاء بدنده سمع وبصره احتیاج علی السواء اولمق کرکدر
دیو علامه دوانی تقریر ایلدی سمع بر قوتدرکه معقر صماخده
مفروش اولان عصبه‌ده‌در معقر صماخده محتبس هوا واردر
طبل کبی صورت ایله متکیف اولان هوا تموج ایده‌رکه
اول عصبه‌یه واصل اولوب قرع ایلدکده عصبه‌ده مودعه
اولان قوت اول صوتی ادراک ایدر اول تموج هوانک
قلع یا قرع سببیله اولور قلع تفریق عنیفدر قرع امساس
عنیفدر لکن مقلوعک قالعه ومقروعک قارعه مقاومتی
شرطدر که صوت ظهور ایلیه هوای مذکور قوت سامعه
یه قریب اولدقده ادراک حاصل اولور هوا متکیف
معین تموج ایله سامعه‌یه ایصال ایدر دیمک دکلدر
بلکه صورت ایله متکیف هوایه مجاور اولان تموج ایدر
وصوت ایله تکیف ایدر دها صماخده راکد اولان هوا
تموج وتکیف ایدرده سامعه ادراک ایدر دیمکدر زیرا

صوت

مطلب بصر

صوت جهات متعدده‌دن ومسافه طویله‌دن
ادراک اولنور اولدیغی حسالرده بونلر مبیندر دکلدر سمع ایله ادراک
اولنان اصوات ومردندر حرف بر هیئتدرکه صوته عارض اولوره
او هیئت ایله اول صوت اندن ممتاز اولور بو تعریف شیخ رئیسکدر
اعتراض اولندیکه حرف صوته عارض هیئت دکلدر فقط
بلکه صوت مع الهیئتدر اصفهانی اولی اولان کیفیت
اعتبار ایله صوته حرف دیرلر نفس کیفیت حرف دکلدر
دیدی بصر بر قوتدرکه ایکی عصبه‌نک ملتقاسنده‌در
اول ایکی عصبه دماغک مقدمنده‌در ومجوفه‌در هر بری
اخر ایله تقارب وتلاقی ایدوب تقاطع صلیبی ایله تقاطع
ایدرلرده تلاقی عندنده ایکیسنک تجویفی بر اولوره هر
بری اخردن تباعد ایدوب ایکی عینه واصل اولورلر قوت
باصره اول تجویفده ایداع اولنمشدر اول تجویفه مجمع النورین
دیرلر ایکی عصبه‌نک نورلری اندن جمع اولمشدر حکما
دن مذهب مذکوره ابصار حقنده اوچ عدددر اولکی
ریاضیین مذهبیدرکه عیندن بر شعاع هیئت
مخروطیه اوزره خروج ایدرکه رأسی مرکز بصرده قاعده‌سی
سطح مبصرده اولماغله ابصار حاصل اولور اول مخروط
عند البعض مصمتدر وعند البعض خطوط شعاعیه‌دن
مرکبدر بصر سمتنده اولان اطراف خطوط مرکز بصرده
مجتمعه‌در بعده اول خطوط متفرقه اوله‌رق مبصر جانبنه

ممتد اولور خطوطڭ اطرافندن مبصره منطبق اولان
محللری بصر ادراك ايدر منطبق اولميان محللری
ادراك ايتمز بناء عليه سطوح مبصرده اولان نه مامات
دقيقه اولمغله ادراك ايتمز جماعت اغزر عينيدن خارج
خط مستقيم واحددر مبصرده وصل اولدقده سطح مبصرده
طولا وعرضا خطا حركت سريعه ايدوب هيئت
مخروطه تخيل اولنور ديديلر بو مذهب اوزرينه ايراده
اولنور كه اگر ابصار شعاعڭ خروجی ايله ومرئی يه اتصالی
ايله اولسه هبوب رياح ايله ابصار مشوش اولوب
مقابل اولان كورمموب مقابل اولميان شئی كورينور
دی جواب تشوش مسلمدر لكن مقابل كورمموب مقابل
اولميان شئی كورمك لازم كلديكی مسلم دكلدر رياح
ايله شعاع محلندن انحراف ايدن هوا محلنه آخر هوا
كلوب اول شعاع ايله متكيف اولورده مقابل كورينوب
غير مقابل كورنمز خلا ممتنعدر هوانڭ محلنه البته هواء
آخر كلور ايكنجی مذهب طبايعيين مذهبيدر كه ابصار
انطباع ايله در ديرلر بو مذهب ارسطو وشيخ رئيس
وتابعلرينڭ مختاريدر ديرلر كه مبصر اولان شئی
باصره يه مقابله ده اولمق باصره يه استعداد ايدر اول استعداد
سببيله مبصر اولان شيئڭ صورتی جليديه يه فايضه
اولور لكن ابصارده بو مرتبه كافی دكلدر الا شئ واحد ايكی

انطباع ايدرده ايكی كورينوردی بلكه شيئڭ صورتی جليده ده
جليده لردن مجتمع النورين ديدكلری محله واصل اولورده
حس مشتركه وارمق لابددر بو كلامدن مراد غرض انتقال ايدر
ايدر ديمك دكلدر بلكه صورت جليده ده انطباع ايتمك
اعداد ايدر روحڭ ملتقی يه فيضاننه تمه سنه دل دخی اعداد
حكمادن ايدر حس مشتركه فيضاننه تمه سنه ديكدر اوچنجی
مذهب ابصار خروج شعاع وانطباعله دكلدر بلكه بصر ايله
مرئی بيننده اولان هوا اشفاف بصرده اولان
شعاع ايله متكيف ايدرده ابصاره آلت اولور ديديلر
معلوم اوله كه قوت باصره ايله اولا وبالذات ادراك
اولنان اضوا والواندر بونلرڭ وساطتيله سائر
مبصرات ادراك اولنور شكل ومقدار وحركت
وحسن وقبح كبی شم بر قوتدر كه دماغڭ مقدمنده اولان ممه

مطلب شم

باشلرينه بكزر ايكی غده زائدتيه و زائده شيلردر جمهورڭ
قولی بودر كه قوت شامه ايله رايحه لی شئی بيننده اولان
هوا رايحه ايله متكيف اولور بعده جوارنده اولان هوا
تكيف ايدر تا شم دن قوت شامه يه مجاور اولان هوا
تكيف ايدوب اول رايحه لی قوت شامه ادراك
ايدر بعضيلر رايحه لی شيدن اجزای تفرق ايدوب اجزا هوا
ايله اختلاط ايدرده قوت شامه يه واصل اولور ديديلر
بعضيلر رايحه لی اولان شئی قوت شامه ده فاعل ومؤثر

اولور وادراك حاصل اولور ديديلر معلوم اولەكە رايحە
انواعنڭ اسملرى يوقدر مزاجە موافق اولنە رايحە طيبە
ديرلر مخالف اولانە رايحە منتنە ديرلر ذوق رطوبت
لعابيەيە ذى طعم اولان شيدن اجزاء لطيفە اختلاط
ايدوب اول رطوبت جرم لسانە غوص ايدر دوقت
ذائقەيە واصل اولور ادراك حاصل اولور محسوس
اولان ذى طعمڭ كيفيتيدر رطوبت لعابيە دكلدر
بلكە رطوبت لعابيە واسطەسيلە واسطە اولوب كيفيتى
حاصلە اولان شيئڭ حاسەيە وصولنى تسهيل ايدر
ياخود نفس رطوبت ذى طعمە مجاورتيلە طعم ايلە تكيف
ايدر رطوبت يالكز غوص ايدرسە محسوس اولان كيفيت
رطوبت اولور شرح طوالعدە ديركە اول رطوبت
مذوق اولان شيئڭ طعمندن يا ضدندن خالى يە
اولمق شرطدركە مذوقڭ طعمى احساس اولنە لمس
بر قوتدركە اكثر بدنە اختلاط ايدن عصبدە ايداع اولنمشدر
جمهور عندندە قوت لامسە بردر لكن محققيندن
كثيرون شيخ رئيس كبى قوت لامسە درت عدد
در ديديلر حرارت ايلە برودت بيننده حاكمە رطوبت
ايلە يبوست بيننده حاكمە خشونت ايلە سلاست
بيننده حاكمە در بعضيلر بشنجى قوت زيادە ايدوب
ثقل ايلە خفت بيننده حاكمە واردر ديدى معلوم

اولدكە

اولدكە اولاه بالذات ملموس اولان حرارت وبرودت
ورطوبت ويبوستدر بو درت عدد اشياء
اوائل ملموسات واوائل محسوسات تسميە
اولنور باقى قالان ملموسات خفت وثقل ولين
وصلابت وسلاست وخشونت كبى ثانيا ملموسلر
در اوائل ملموسات واسطەسيلە ادراك اولنور
اما التى فى الباطن فهى الحس المشترك والخيال و
الوهم والحافظة والمتصرفة اما الحس المشترك
فهو قوة فى مقدم التجويف الاول من الدماغ تقبل
جميع الصور المنطبعة فى الحواس الظاهرة وغير البصر
لانشاهد القطرة النازلة خطا مستقيما والنقطة
الدائرة بسرعة خطا مستديرا وليس ارتسامهما
فى البصر فاذا البصر لا يرتسم فيه الا المقابل وهو
القطرة والنقطة فاذن ارتسامهما انما يكون
فى قوة اخرى غير البصر اما شول قوتلركە باطنەدر
بش عدد در استقرا ايلە ثابتدر حس مشترك خيال
وهم حافظە متصرفە بو جملە مدركەدن عد اولندى مع هذا
مدركە حس مشترك ايلە وهم در باقيلر دركە معين در
مدركە ادراكى اولمادن وادركەدە مدخلى اولمادن اعم در
حس مشترك بر قوتدركە دماغدە اولان تجاويف
ثلثەدن تجويف اولڭ مقدمندە در يونان لسانندە

حس مشترکه بنطاسیا درلر نفس ناطقه نک بو وجهی
دیمکدر حواس ظاهره ده منطبع اولان صورتلرک
جملهسنی قابلدر حواس ظاهره انک جاسوسلری کبیدر
و مبصرات و مسموعات و مذوقات و مشمومات
جمله اول قوتده مجتمعدر بو اجلدن حس مشترک درلر
بنطاسیانک ترجمهسیدر حاشیهٔ تجریدده مسطوردر
حس مشترکک بصرک غیریدر زیرا قطرهٔ نازله‌یی
خط مستقیم و شعلهٔ دوران ایدر نقطه‌یی دائره
کورمک بصرده دکلدر بصرده مرتسم اولانی
مقابل اولاندر که قطرهٔ و نقطه در بس ارتسامدر
قوت اخریده در که انده صورت قطره و نقطه
مرتسم اولنور زمان قلیلده باقیه اولور ارتسامات
بصریه متتابعهٔ متصله اولورده خط و دائره مشاهده
اولنور اعتراض اولندیکه ارتساماتک اتصالی باصره ده
مرتسم اول قوی اولوب مرتسم ثانی در عقب اوله
و هکذا مرتسم ثالث و رابع و غیریلری باصره ده ارتسامات
متصله اوله ده خط مستقیم و دائره کورینه بو اعتراض
رد اولندیکه احساس بصرده مقابلهنک اشتراطنی
منع مبنی اولماغله امر ضروری انکاردر بس ارتساماتک
انفصالاتنی تجویزه التفات اولنماز نه قدر بو تجویز
حذاقت اهل مشاهدهلردن صادر ایسه ده **خیال**

بوقوتدرکه

بوقوتدرکه تجویف اول دماغک مؤخرنده در عند الجمهور
محقق طوسی شرح اشاراتده بطن مقدمده
منصوب اولان روح حس مشترکه و خیاله آلتدر
لکن اول بطن مقدمک اولنده اولان حس
مشترکه مزید اختصاص واردر اخرنده اولان خیاله
مزید اختصاص واردر دیدی بو خیال دیدکلری قوت
محسوساتک صورتلرینی جمله حفظ ایدر و صورتلر
غائب اولدقده ینه احضار ایدر بو خیال حس مشترکک
خزانهسیدر زیرا هر صورتی مشاهده ایدوب
بو زمان انده غفلت ایدهر تکرار مشاهده
اولندقده بو صورت غفلت زماننده بزده
محفوظ اولمسه اول حکم ممکن اولمازدی جوق شارح
دلیل کتوردی لکن بعض شراح جائزکه اول صورتلرک
انحفاظی بزدن غائب اولان اشیاده اوله دیدی
ملازمهٔ مذکورهیی منع ایلدی لکن ایراد اولنورکه
صورتلرک انحفاظی بزدن غائب اولان
اشیاده اوله ذهول ایله نسیان بیننده فرق
قالمازدی زیرا حالت ذهولده صورتلر عندمزده
دکل کذلک نسیان حالتنده صورتلر عندمزده دکلدر
اما صورتلر بزده محفوظ اولدقده ملتفت اولمازسه
ذهولدر عندمزده اتمه دکجه نسیاندر فرق واضحدر جواب

دیریلورکه ذهول ایله نسیان بیننده فرق صورتلرده نفس
ناطقه نڭ ملکهٔ اتصالی وار ایسه اکثر اوقاتده ملاحظه ده
اولورسه ذهول ممکن ایدر اما مدت طویله ده ملاحظه ده
اولماز ایسه صورتلر ثانویه اولمازده نسیان اولور
اعتراض کلورکه صورتلری حافظ اولان غائب یا جوهر
مجرددر یا قوت جسمانیه در اول باطلدر زیرا جوهر مفا
مفارقده عوارض ایله ملتفة صور جزئیه مرتسم اولماز ثانی
دخی باطلدر که بزدن غائب اولان قوت جسمانیه یه
ملکهٔ اتصالمز اولماغله بزده ادراك ممکن اوله بر کیمسه
باصره سیله و سامعه سیله ابصار و سمع ممکن اولور
دی لازم باطل اولدیغی خفی دکلدر شارح جواب ویرر که
غائب حافظ قوله قوت جسمانیه اولمقدن بو شئ
ادراکمز اول قوت جسمانیه غائبه ایله اولمازکه حتی بر کیمسه
نڭ باصره و سامعه سیله ابصار و سمع ممکن اولمق لازم
کله بلکه لازم کلن کندو حواسمز ایله بر شئ ادراك اتمه نڭ
امکانیدر که اول شئ بزدن غائبه اولان قوت جسمانیه ده
مرتسم اوله ده اول شئنڭ صورتنه ملکهٔ اتصالمز
اولماغله ادراك ممکن اوله بو ظاهر البطلاندر دکلدر بعض
شراح دیدیکه بو قوت خیالیه نڭ وجودنه دلیل قبول
ایله حفظ بر برینه مغایر اولماسیدر که بری جز بنزه بولنور
عنصر مائیده قبول واردر حفظ یوقدر قوت واحده دن

صادر

صادر اولماز الا واحد صادر اولور پس قوت واحده
قابله و حافظه معا اولماز قابله حس مشترکدر حافظه خیالدر
شارح بحث ایدر که حفظ قبول ایله مشروطه مسبوقدر
بالبصردره خیالده ایکیسی جمع اولمشدر مع هذا قبول
و ادراك انفعال قبیلندندر فعل قبیلندن دکلدر
قبول ایله حفظ شئ واحده جمع اولمق واحددن صادر اولماز
الا واحد صادر اولور دیدکلری قاعده یه قادح دکلدر
وهم بر قوتدر که دماغڭ کلتنده مرتبه در لکن
دماغڭ تجویف اوسطنڭ طرف آخرینڭ
اول قوته مزید اختصاصی واردر محسوساتده
اولان معانی جزئیه یی ادراك ایدر شاتده اول
قوت کبی که اول قوت ذئب مهروب عنهادر
و ولده مشفق علیه در دیو حکم ایدر **حافظه** بر قوتدر که
دماغڭ تجویف آخرینڭ اولنده مرتبه در
قوت وهمیه نڭ ادراك ایلدیکی معانی جزئیه
حفظ ایدر بو حافظه قوت وهمیه نڭ خزانه سیدر
متصرفه بر قوتدر که دماغدن تجویف اوسطنڭ
مرتبه در لکن قوتڭ سلطنتی تجویف مذکورڭ
جزء اولنده در بو قوتڭ شانندندر خیالده اولان
صورتلری و حافظه اولان معانی جزئیه یی بر بریله ترکیب
و هر بریندن تفریق ایدر بو قوت عقل مدرکاتندن استعمال ایدر

مقرره

مدرکاتندن استعمال ایدرسه مفکره درلر و فکریه ده تصرف
ایدیکندن ناشی اکر وهم محسوساتندن استعمال ایدرسه
متخیله دیرلر تصور عالیه ده استعمال ایتدکدن ناشی صورتلری ترکیب
ایدرکه ایکی باشلو یا ایکی قناطلو انسانی تصور ایدر تفریق ایدرکه
باشسز انسانی تصور ایدر معانی جزئیه لری ترکیب ایدرکه
زیدده صداقت و سخاوت تصور ایدر و صورلری
معانیه ایله ترکیب ایدرکه عمروده سواد و عداوت تصور
ایدرسه سؤال ایدرکه قوت مذکوره نک وهم محسوساتنه
نیجه استعمال ایدرکه وهم محسوساتی ادراک ایتمز جواب
اولدرکه قوای باطنه مرایای متقابله کبیدر بریندن هر قسم
اولان اخرلرده ده انعکاس ایله بولنور و قوت وهمیه
جمله قوتلرک سلطانیدر جمله نک مدرکاتنده تصرف
ایده بیلور بلکه قوت عاقله نک مدرکاتنه دخی سلطه
تسلط ایدرده قوت عاقله ایله نزاع ایدوب قوت
عاقله نک حکمنک خلافنه حکم ایدر هر کیم قوت
وهمیه یی قوت عقلیه سنه مسخره و مطاوعه ایلیه
فوز عظیمه نائل اولور دیو شرح موافقده تقریر ایلدی قوای
حسه خمسه نک باطنه موضعلرینه اختصاصلری
ایله دلیل بودرکه اول موضعلردن برینه آفت کلسه اول
موضعه مخصوصه اولان قوته اختلال کلمسیدر اندن
غیری قوتلره اختلال کلمز قاضی عضد رحمه الله درکه قوای

حسه

حسهٔ باطنه‌یی اثبات ایدنلر نفس ناطقه جزئیاتی ادراک
ایتمز دیدیلر اما جمیع اصناف ادراکاتی مدرک اولان
انجق نفس ناطقه در دیدیلر وجوه ایله استدلال ایلدیلر اولا
کلی ایله جزئی اوزرینه حکم واردر زید انسان کبی بو جزئینی
اخر جزئیدن سلب ایله حکم واردر زید لیس بعمرو کبی ثانیا
نفس بدنی مدبره در افعال تدبیریه ده جزئیاتی نفس فاعله
در البته فاعل اولماسندن اول جزئیاتی ادراک ایتمه‌دن
لابد در پس نفس جزئیاتی مدرکه در محسوسات اولسون
مشاهدن دمتخیله معانی جزئیه اولسون متوهمه و محفوظه
و کلیاتی مدرکه اولدیغی متفق علیه در لکن خصمک بونده
وجوه واردر اولا بالضروره معلومدرکه ادراک مبصرات
بصره حاصلدر و ادراک مسموعات سمعه حاصلدر بیانر
محسوسات دخی حواس مخصوصه سنه حاصلدر بونلری
انکار مصادره و مکابره در ثانیا قوای مذکوره یه محل اولان
عضوه آفت کلسه البته اول قوتک فعلنه آفت کلور
ثالثا کره مستخفیه‌یی ادراک ایله‌یک البته مدرکمزده
صورت کره ارتسام ایتمک کرکدر وضعی و خیزی
اولان شی وضعی و خیزی اولمیان شیده ارتسام
ایتمک محالدر لازمدر که قوت جسمانیه‌ده ارتسام
ایلیه رابعا مربع مخصوصه که مربعین ایله مسطح تصور
اولنور و هر برینک وصفنه اشارت اولنور

انقسامی محلی نفس اوله بو مرتبه مخصوصدر انقسامندن
انقسامی لازم کلور دیو باطلدر که نفس مجرده انقسامه
قابل دکلدر بو وجوه اربعه حواس آلت اولوب مدرک
اولان انجق نفس ناطقه در دینلره ضرر ویرمز زیرا جزئیات
آلات نفسده انقسام ایدر ده نفس آلتده اولان
صورتلری ملاحظه ایله درک ایدر نفس انقسام لازم کلمز
و فعلا آفات کلورسه آلته آفت کلدیکیندندر و اول آلته ادراکی
اسناد صحیحدر حقیقتده مدرک دکلدر انده ده فافهم واما
القوة المتحركة الى باعثة وفاعلة اما الباعثة فهي
التي اذا ارتسم في الخيال الصورة مطلوبة او مهروبة
عنها حملت الفاعلة على التحريك وهي ان حملت
على تحريك يطلب به الاشياء المتخيلة ضارة
او نافعة لحصول اللذة تسمى قوة شهوانية وان حملت
على تحريك يدفع به الشيء المتخيل ضارا او مفيدا طالبا
للغلبة تسمى قوة غضبية واما الفاعلة فهي التي
تعد العضلات تعد العضلات على التحريك ونفس
حیوانیه ایچون قوت مدرکه و قوت محرکه واردر
قوت مدرکه‌سی بیان اولندی قوت محرکه‌سی بودر که
قوت محرکه‌سی قوت فاعلیه و قوت باعثه‌یه منقسمدر
اما قوت باعثه شول قوتدر که خیالده مرتسم صورت
مطلوبه یا صورت مهروبه اولسه اول قوت باعثه

قوت فاعله‌یی تحریکه باعث اولور اکر اول تحریک
ایله اشیاء متخیله‌یی لذت حصولی ایچون اولورسه
قوت شهوانیه درلر مطلوب اولان اشیا نفس
الامرده ضار اولسون نافع اولسون زیرا تحریک مطلب
اعتقاد ده منفعته موقوفدر واقعه مطابق اولسون کرک
اولمسون اکر قوت باعثه قوت فاعلیه‌یی تحریکه باعث اوله
که اول تحریک ایله متخیل اولان شیئی غلبه‌یی طلب ایچون
دفع ایتمک ایچون اولورسه قوت غضبیه درلر دفع اولنان
شیء نفس الامرده ضار اولسون نافع اولسون زیرا دفع و
تحریک ضرر اعتقادینه موقوفدر واقعه مطابق اولسون
کرک اولمسون واما فاعله شول قوتدر که عضلاتی
تحریک اوزرینه اعداد ایدر قبض و بسط و تشنیج
و ارخا ایتمک ایله یعنی قوت فاعله عضلاتی کاه تشنیج ایدر
تحریک انقباضی ایچون کاه ارخا ایدر تحریک
انبساطی ایچون قوت باعثه‌نک اقتضاسنه
کوره بو قوت فاعله حرکتک مبدأ قریبیدر مبدأ بعید
تصوردر بینهما ده شوق و اراده واردر افعال اختیاریه
صدور ایندهه مبادی رابعه مرتبه‌در تصور شوق اراده تحریک
عضلات عضله شول عضودر که عصب و رباطه دن
لحمدن مرکبدر ممدود تشنج ایدر

فصل في الانسان

وهو مختص بالنفس الناطقة وهي كمال اول لجسم طبيعي آلي

من جهة بها يدرك الامور الكلية وتفعل الافعال الفكرية
فلها قوة عاقلة تدرك بها التصورات والتصديقات
وقوة عاملة يحرك بها البدن الى الافعال الجزئية
بالفكر والروية على مقتضى آراء تخصها بو فصل انسانيده
در انسان سائر حيواناتدن نفس ناطقه ايله ممتازدر واول نفس
ناطقه جسم طبيعى ايچون كمال اولدر امور كليه يى وجزئيات
مجرده يى ادراك جهتندن وافعال فكريه يى ياپوب افعال
حدسيه يى فعل جهتندن آلته منسوبدر بو مذكورات آلات
ايله حصوله كلوب جسم طبيعى ايچون كمال اولوب نفس
ناطقه اولور پس نفس ناطقه ايچون آثار مخصوصه سى اعتباريله
قوت عاقله واردر كه انكله امور تصوريه وامور تصديقيه يى
ادراك ايدر اول قوته عقل نظرى وقوت نظريه درلر
وقوت عامله دخى واردر كه بدن انسانى فكر وروية
ايله حدس ايله افعال جزئيه يه تحريك ايدر كه اول افعال جزئيه
خاصه اولان اعتقادك مقتضاسى اوزره تحريك ايدر
بو قوته عقل عملى وقوت عمليه درلر اعتقاد مقتضيسى اوزره
مثلا انسان فكر ايله فكر ايدر فلان محله مسافرت مصلحتلردن
بو مصلحتى متضمندر ديو اعتقاد ايدر اوله كه اول اعتقاددن
مسافرت صدورينى اقتضا ايله قوت عامله سى
بدنى اول حركته تحريك ايدر مقتضاى اعتقادى اوزره
والقوة العاقلة لها مراتب المرتبة الاولى ان تكون خالية

عن جميع المعقولات بل هى مستعدة لها وهى العقل الهيولانى
والمرتبة الثانية ان يحصل لها المعقولات
البديهية وتستعد لان تنتقل من البديهيات
الى النظريات وهى العقل بالملكة والمرتبة الثالثة
ان يحصل له المعقولات لكن لا تطالعها بالفعل بل كانت
صارت مخزونة عندها وهى العقل المطلق وتسمى
معقولاتها عقلا مستفادا ثم العقل بالملكة ان كان فى العقل
الغلبة فى الغاية يسمى قوة قدسية قوت عاقله
قوت عاقله اعتباريله نفس ناطقه ايچون درت مرتبه واردر
مرتبه اولى نفس ناطقه جميع معقولاتدن خاليه وجميع معقولاته
مستعد اولماسيدر طفلك كتابته استعدادى
كبى معقولاتدن مراد انطباع طريقيله اولاندر زيرا نفس
ناطقه نفسه علم حضوريدن خالى دكلدر مصنف رحمه الله
عموم اوزره ذكر ايتدى لكن مراد معقولات حصوليه در
حضوريه دكلدر بو مرتبه ده نفس ناطقه عقل هيولانى ديرلر هيولى
نفسنده جميع صورتلردن خاليه وجميع صورتلره مستعده در
نفس ناطقه هيولايه تشبيه اولنوب هيولانى ديلدى
مرتبه ثانيه معقولات بديهيه نفس ناطقه ايچون
حاصل اولمقدر جزئياتى احساس وبينلرنده اولان مشاركتى
ومباينتى بلمه سيدر فكر وترتيب امور ايتمكسزين بلور شول
طفل كبى كه قلم ودوات وبعض حروفى بلوره ده كتابته

قوتلی اولور زیرا نفس جزئیات کثیره لی احساس ایدوب
آلات جسمانیه سنده صورتلر مرتسمه اولور بعده افاضندن حق
نفس ناطقه اوزرینه صور کلیه نک فیاضنده و احکامنه بالفرده
استعداد قریب ایله مستعد اولور بو مرتبه ده نفس ناطقه
عقل بالملکه مرتبه سی بدیهیاتدن نظریاته انتقال ملکه سی حاصلدر
شارح بحث ایدرکه بو مرتبه ده انجق استعداد و انتقال
واردر ملکه حال مقابل معنایه در که کیفیت راسخه در زیرا
بو مرتبه ده استعداد و انتقال راسخدر یا خود ملکه عدمه مقابل
معنایه در کان نفس ایچون بو مرتبه ده وجود انتقال
حاصلدر قربنه بناء وجود و ینلدی عقل بالفعل دیه کلدیکی کبی
مع هذا معقولاتی استحضار بو مرتبه ده بالقوه در قوتلی فعله
قریب اولماغله عقل بالفعل دینلمشیدی ایدی مرتبه ثالثه ده نفس
ناطقه ایچون معقولات نظریه حاصل اولوب بالفعل
استحضار و مشاهده ایتمز بلکه عندنده مخزونه اولور و نه
زمان مراد ایدرسه معقولاتی استحضار ایدر کسب جدیده
حاجت قالماز شول کاتب کبی که صنعت کتابتی
استکمال ایده ده بالفعل کتابت ایتمیه بو مرتبه نک حصولی
نظریات حاصل اولدقدن صکره بعد اخری ملاحظه ایدوب نفس
ایچون ملکه حاصل اولوب ذلک الاستحضاره قدرت
کلدکده اولور نفس ناطقه بو مرتبه ده عقل بالفعل حاجت
محاکمه نیم عندنده عقل بالفعل ملکه استحضاره اعتبار یوقدر بلکه

استحضاره

استحضاره قدرت کافیه در معقولات حاضره اولوب ذهول
بولنسه نفس استحضارینه قادردر اگر بو مرتبه عقل بالفعل
اولماسه مراتب درت عدده منحصره اولمازدی
استحضاره اقتدار اختصار ایلابدر دیدیکی مرتبه رابعه ناطقه
معقولات منتقشه سنی مشاهده و مطالعه ایتمکدر صنعت
کتابتی استکمال اولان کمسنه مشاهده مباشرت
حالی کبی نفس ناطقه بو مرتبه ده عقل مطلقدر حکمانک
اکثری بو مشاهده معقولاتک هر برینه منفرد اولماسی
اعتبار ایدوب بنا دنیاده بو مرتبه نک وقوعی
مستبعد در دیدی بعضیلر معقولاتک جمیعنی مشاهده
دفعه واحده ده استحضار ایدر دیدی ظاهر بو که بو مرتبه
اولماز الا دار قرارده اولور لکن بعض نفوس کامله که انکرر
بو شانن اخرده نشاغل اولماز انلر معقولاتی دائما
مشاهده ایدن مجردات زمره سنه ملحقدر بویله نفوس
کامله یه مرتبه رابعه که معقولاتی جمیعا دفعة استحضار در
دار دنیاده اولمق جائزدر دیدیلر معلوم اوله که عقل
بالفعل حادث اولمه ده عقل مطلقدن متاخردر زیرا
مدرک اولان شئ مرات کثیره مشاهده اولنمدقجه
ملکه اولماز لکن بقاده عقل مطلق اوزره مقدمدر زیرا
مشاهده کثر عقله زائله در اما ملکه استحضار باقیه مستمره
در بس ملکه استحضار ایله مشاهده یه توصل اولنور بعض

مؤلفین عقل بالفعل حدوثنده مؤخردر دیو مرتبهٔ رابعه
قیلدیلر بعض آخرلر بقاده مقدمدر مرتبهٔ ثالثه قیلدیلر مصنف
دیرکه مرتبهٔ رابعه ده اولان نفس ناطقه نك معقولاتنه
عقل مستفاد تسمیه اولنور دیرلر لکن شارح خلاف اصطلاحدر
دیو رد ایلدی بلکه عقل مستفاد مرتبهٔ رابعه ده مستفاد
اولان نفس ناطقه یه یاخود مرتبهٔ رابعه یه اطلاق اولنور
دیو بعض کتب فن شهیرده در دیدی عقل بالملکه غایت بالغه
اوله که هر نظری عندنده حدس اهل حاصل اوله اکا قوت
قدسیه درلر اعلم ان القوة العاقلة مجردة عن المادة
لانها لو کانت ذات وضع فاما ان لا تنقسم او تنقسم
لا سبیل الی الاول لان کل ما له وضع وهو منقسم علی ما تقرر
فی نفی الجزء ولا سبیل الی الثانی لان معقولاتها
ان کانت بسیطة یلزم انقسامها لان الحال فی
احد جزئیها تمامها جزئها غیر الحال فی الجزء الاخر وان کانت
مرکبة وکل مرکب انما یترکب من البسائط فیلزم انقسام
تلك البسائط معلوم اوله که قوت عاقله یعنی نفس ناطقه
یوخسه مبداء تعقل معناسنه دکل زیرا قوت عاقله ایکی معنایه
کلور عند الفلاسفه ناطقه ماده دن مجرده بر جوهردر
اهل سنتدن امام غزالی وراغب اصفهانی وحلیمی وابو
زید الدبوسی واکثر متصوفه نفس ناطقه مجرده در جسم
وجسمانی دکلدر دیدیلر فلاسفه استدلال ایتدیلر که نفس

ناطقه

ناطقه ماده اولسه ذات وضع اولوردی یعنی اشارت حسیه یه
قابل اولان یا منقسمه دکلدر یا منقسمه در اوله طریق یوقدر
زیرا اشارت حسیه یه قابل اولان منقسمه جزء لا یتجزی
نفیه فصلنده مرور ایتمش ایدی منقسم دیمکه طریق یوقدر که
معقولاتی بسیط اولورسه علم بذات الواجب وسائره
بسائط نقطه و واحد کبی اول بسائطك انقسامی لازم کلور
زیرا نفس ناطقه انقسامی قابل ماده سی اولسه هر جزئنه حلول
ایدن علم جزء آخرنه حلول ایدنه متغایر اولور حال اولان بسیطه
انقسام لازم کلور لکن بو مقدمه مسلم دکلدر جائز که سریانی
اولمیه ده جواز اوله اکر معقولاتی مرکبه اولورسه هر مرکب
بسائطدن مرکب اولماینه اول بسائطك انقسامی
لازم کلور بحث اولنور که بسیط ایله مراد بالقوه و بالفعل
جزئی یوق دیمك ایسه هر مرکب بسائطدن ترکب ایدر
قولنه ملایم دکلدر زیرا مرکبدن جزء اولان بسیط مرکب
اولمق جائزدر سریر قطعات خشبدن مرکب اولدیغی کبی اکر
بسیطدن مرکب مراد بالفعل جزئی یوق دیمك ایسه
لازم اولان بالقوه انقسامدر بسائطه مفرد دکلدر
ونقول ایضا ان التعقل لیس بالآلات الجسمانیة والا لعرض
لها الکلال لضعف البدن ولیس کذلك لان البدن
بعد الاربعین یأخذ فی النقصان مع ان القوة العاقلة تأخذ

فی الکمال نفس ناطقه نڭ تعقلی آلات جسمانیه ایله دکلدر
اکر آلات مذکوره ایله اولسه ایدی بدنه ضعف کلدکده
آلات دخی کلال کلوردی حال بو که کلال کلمز زیرا بدن
قرق سنه دن صکره نقصانه شروع ایدر مع هذا قوت
عاقله که نفس ناطقه در کماله شروع ایدر اما سن شیخوخت
اواخرنده عارضه اولان خرافت یعنی اختلال عقل قوت
عاقله یه ضعف کلدیکندن دکلدر بلکه بدنڭ ترکیبی انحلاله
مشرف اولماغله نفس ناطقه بدنڭ تدبیرینه استغراق
ایدرده تعقلاتنه اول استغراق تدبیر مانع اولور بعضیلر
بدنه ضعف کلمکله قوت عاقله یه ضعف کلمک جائزدر
دیدی قرق سنه دن صکره قوت عاقله کماله شروع ایدر دیدیکلری
جائزدرکه تمرن واعتیاد سببیله نفس عندنده علوم کثیره
مجتمع اولمده تعقل مزداد اولدیغی ظن اولنه زیرا انسانڭ
بعضیسی بر فعله ادمان ایتمک ایله شبابده قوی ایکن اڭا
قادر اولمادیغی فعله قادر اولور لکن سن شیخوخت اواخرنده
بدن اوزره ضعف مستولی اولور کذلك قوت عاقله
بدنه ضعف کلور تمرن واعتیاد که معتد به اثر قالماز خلل
ظاهر اولور کذلك زمان کهولتده قوت عاقله نڭ
کمالی جائزدرکه کهولت وقتنده اولان مزاج قوت عاقله یه
سائر امزجه دن اوفق اوله ده قوت عاقله قوت بوله نفس
ناطقه نڭ تعقل آلات جسمانیه ایله اولمق جائزدر دیدیلر

ونقول ایضا ان النفس الناطقة حادثة لانها لو کانت
موجودة قبل البدن فالاختلاف بینهما اما ان یکون بالماهیة
ولوازمها او بعوارضها المفارقة لا جائز ان یکون بالماهیة
ولوازمها لانها مشترکة وما به الاشتراک غیر ما به الاشتراک
ما به الافتراق ولا جائز ان تکون بالعوارض المفارقة لان
العوارض انما یلحق الشیء بسبب القوابل لان الماهیة لا تستحق
العوارض لذاتها والا لکانت العوارض لازما والقابل للنفس
وعوارضها انما هو البدن فمتی لم تکن الابدان موجودة فتکون
حادثة ضرورة نفس ناطقه ابدانڭ حدوثنه مقرونه
حادثه در ارسطو مذهبی بودر لکن افلاطون واندن مقدم
اولان حکمانڭ مذهبلری نفسڭ قدیمه اولماسیدر نفسڭ
حدوثی ایله قول افلاطوندن منقولدرکه واهل ملت دخی
نفسڭ حدوثنه ذاهبلردرکه انلرڭ عندنده الله تعالی
وصفاتندن غیری قدیم یوقدر اهل ملتدن بو فرقه نفسڭ
حدوثی بدنڭ حدوثندن مقدمدر دیدیلر خبرده واردرکه
الله تعالی ارواحی اجساددن ایکی بیڭ سنه اول خلق ایلدی روایتنه
تمسک ایدیلر آخردن منع ایلیوب ثم انشاناه خلقا آخر
قول شریفیله استدلال ایدیلر الله سبحانه وتعالی انسانڭ خلقی
اطوارنی بیان ایدوب ثم انشاناه بیوردی ثم کلمه سی
تراخی زمانی ایچوندر دلالت ایدرکه روحی خلق وانشا ایتمه سی
بدن مکون دن صکره اوله حکمادن ارسطو واهل ملت

کبی نفس ناطقه نك حدوثنده ردیدی و استدلال ایدرکه
اکر نفس ناطقه بدندن اول موجود اولسه حال بوکه نفس
مختلفه در اولا اختلاف ماهیتلری و لازم ماهیتلری
ایله در انسان و فرس کبی یاخود عوارض مفارقه سی ایله در اولکی
احتمال جائز دکه زیرا ماهیت نفوس بیننده مشترکه در
لوازمی دخی مشترکه اولمق لازم کلور ما به الاشتراك ده ما به
الامتیاز ده مغایرده لازم کلور نفوس ناطقه نك بر نوع
امتیازی ماهیت و لوازم ماهیت ایله اولمیه نفوس
ناطقه ماهیتده مشترکه اولدیغنه دلیل حد واحد جمله
سنه شامل اولدیغیدر دیدی لکن بحث اولنور نفس
ناطقه یی تعریف ایتدکلری شی اولدیغی حد اولدیغی مسلم
دکلدر مسلم اولسه جائزدرکه نفوس ناطقه بالحقیقه مختلفه
اوله ده بینلرنده اولان قدر مشترکی حد اوله نفس ناطقه ایچون
اولان تعریفلر جمله رسوم اوله نفوس ناطقه بیننده اختلاف
عوارض مفارقه ایله اولمق جائز دکلدر زیرا عوارض شیئه
مبدا فیاضدن فیض ایتمه سی اولماز الا اول معروض اولاجق
شیلرده قوابل و استعدادات مختلفه اولمق سببیله فیض
ایدر زیرا ماهیت استعداد واحد ایله عوارض مختلفه یه
معروض اولماز دیدیلر ماهیت لذاتها عوارضه مستحقه دکلدر
مستحقه اوله عارض اولسه اولان شی لازم اولمق لازم
کلور لازم باطلدر نفس ناطقه قابلی و عارضی دکل الا بدندر

بس ابدان موجوده اولمادقده نفوس ناطقه معطله موجوده
اولماز زیرا نفوس بدن ایله اولور لازم کلدیکه نفوس مع الابدان
حادثه اوله معلوم اوله که بو دلیل تناسخ باطل اولدیغنه مبنیدر
تناسخ صحیح اولسه نفوس اختلافی عوارض مفارقه ایله اوله که
اول عوارض ابدان اخرده اول ابدان اخر نفوس ناطقه نك حالا
متعلقلری متعلقلری اولان ابدان اوزرینه سابقه اوله
وهکذا الی النهایه دینلوردی لکن تناسخ باطل اولدیغی
مبرهندر مصنف تناسخك بطلاننی الهیاتك
الهیاتك اخرنده ذکر ایتمکله بو مقامده ذکر ایتمدی بو مقامده
بحث اخر واردرکه تناسخی ابطال ایتمه ده معتمد اولان
نفسك حدوثیدر اکر نفسك حدوثی دخی ابطال
تناسخ ایله اثبات اولنسه دور لازم کلور بطلان تناسخ ایله
دخی عمده بودرکه بدن استکمال ایلدکده مبدادن بدن اوزرینه
نفس ناطقه فیض ایدر اکر تناسخ طریقیله نفس جزئی اول بدنه
متصل اولسه بدن واحد ایچون ایکی نفس اولمق لازم کلور لازم
باطلدر که هرکس کندو ذاتنی واحد بولور اثنین بولماز ظاهر
اولدیکه بطلان تناسخ حدوث نفسه مبنی ایمش معلوم
اوله که نفس ناطقه نك بدنه تعلقی حلول طریقیله دکلدر صورتك
ماده یه عرضك موضوعنه تعلقی کبی دکلدر مجاورت طریقیله دخی
دکلدر انسانك دارنه و ثوبنه تعلقی کبی بلکه عاشقك
معشوقنه تعلقی کبیدر لکن عاشق بر عشق ایله عاشقکه معشوقیله

صحبت ممکن اولدقجه ادلی عشق سببیله مفارقت ایتمکه قدرتی
اولمیه وبدنه تعلق و محبتی برمرتبه درکه طول صحبتی وارکن
ملالت کلمز ومفارقتی کریه کورر نفس مبدأ فطرتده علومدن
عاریه والات وقوای بدنیه ایله تحصیل علومه تمکنده ودر
پس نفسک کمالاتی ولذات عقلیه اولسون وحسیه اولسون
توقف ایلدی الله تعالی والله اخرجکم من بطون امهاتکم لا تعلمون
شيئا وجعل لکم السمع والابصار والافئدة لعلکم تشکرون
بیوردی ذکر اولنان سبب آیت کریمه ده اشارت
واردر که **معلوم اوله که** نفس ناطقه بدنه اولان روح قلبیه
تعلق ایدر اول روح قلبی قلبک ایسرندن غذانک بخارندن
ولطیفندن متکوندر نفس ناطقه اول روحه تعلق واسطه سیله
برقوت ویرر که اول قوت ایله روح جمیع بدنه سرایت
ایدر هر عضوه قوت ویرر عضولرک نفعی تمام
اولور **معلوم** اوله که قلبک ایسرنده تجویف واردر
دم لطیف اول تجویفه منجذب اولور حرارت مفرطه سببیله
اول دمی جر ایدر اول بخار اطبا عندنده روح تسمیه اولنور
نور روح نفس ناطقه نک اول متعلق اولدیغی شیدندن معلوم
اولدر که اعصاب سته اولنه سته موضعنک ماوراسنده
حس وحرکت قوتلر ربط اولور دماغ سمتنده اولان قوای
اولسته ابطال ایده مز بو اقوال فلاسفه واطبا عندنده در اما
اهل ملتدن اهل سنت وجماعت عندنده بو افعالک

وقال الله تعالی ویسئلونک عن الروح
قل الروح من امر ربی وما اوتیتم من
العلم الا قلیلا
لمحرره

جمله سی

جمله سی ابتدا قادر مختاره نسبت اولنور اثبات قوی ایتمکه حاجت
یوقدر حق یودر **تنبیه معلوم** اوله که نفس ناطقه برجوهردر فی
الحقیقه انسان اول جوهردر امازید دیدکلکمز مراد او جوهردر
بو خسه هیکل محسوس ومشاهد دکلدر نفس ناطقه بدنه
مغایر اولدیغنه براهین واردر اولکی برهان انسان جمیع
عمرنده موجود ومستمر درو جربانی احوالنی متذکر متفکردر اجزاء
بدن ایسه تنقص وتحلل ایتمه ده در حالت واحده اوزره مستمر
دکلدر مستمر اولان غیر مستمرک غیریدر پس نفس ناطقه
بدن دکلدر بدنه دخی نفس ناطقه دکلدر ایکنجی برهان انسان
بر مهمات ایله مبتهم اوله انا فعلت هذا دیر بو حالده
اجزا بدندن غافل اولور پس معلوم اولان مغفول عنه اولاننک
غیریدر یعنی ذات انسان بدنه مغایردر اوچنجی برهان انسان
ادرکت الشيء ببصری واخذته بیدی وتکلمت بلسانی
ومشیت برجلی وسمعت باذنی وتفکرت بقلبی فی
کذا وتوهمته دیر معلوم اولور که انسانده برشی واردر که
بو ادراکاتی وافعالی جامع اوله اجزاء بدننده برجزء یوقدر که بو
مجموعی جامع اوله پس اول شی انا قولیله مشار الیه اولان شیدر
تنبیه معلوم اوله که نفس ناطقه بدندن مفارقت
ایتدکده فنا بولماز وکنددیه بلی کلمز بلکه خالقنک ابقاسیله باقیه
دربزم عندمزده باقیه اولدیغی نصوص قرآنیه ایله ثابتدر اما فلاسفه
عندنده باقیه اولدیغی شکل ثانیدن بر دلیل ایله ثابتدر دیرلر که

نفس ناطقه ماديه وكلدر هر شى كه عدده قابل اوله ماديه در نفس
ناطقه عدده قابل دكلدر ودیدیلر که نفس ناطقه ایچون سعادت
یا شقاوت واردر اکر الله تعالی یی وجوب وجودنی و فیضان
جودنی وذات شریفی نقایصدن منزه در دیو بو هیئات
بدنیه دن و لذات جسمانیه دن معرض اوله کندو یی کامله
و شریفه بولمغله لذتی زایدر مجردات مقدسه سلکنه منخرط اولور
اکر الله تعالی یی سائرلرگوره جاهله اولوب باطیل زائغه یی
معتقد اولیه جهلنی ادراک اتمکله تألم ایدر و معارف حقیقیه یه
اشتیاق و حصولندن مأیوس اولمغله خالده و مخلده الم و کدر
و غصه عظیمه ده اولور اگر نفس ناطقه الله تعالی یه وجوب
وجودنه و نقایصدن منزه اولدیغنه عالم اوله لکن ملکات
دن اکتساب اتمش اوله ده اعتقادات باطله یی بولمیه
اول ملکات ردیه سببیله معذب اولور ملکات زائله اولوب
قلیلا قلیلا هیئانوریه کلنجه یه دک نار دن نزح و جنته دخول
میسر اولور دیو طوالعده ذکر اولندی ابن کمال دیرکه نفس انسان
علم و عملده کامل اوله انلر سابقوندر که السابقون السابقون
اولئك المقربون اول زمره مدح ایچوندر اخرتده انلر ایچون
درجات قصوی واردر و انوار الهیه یه و انوار ملکیه یه منجذبلر در
مقناطیسدن بر جبل عظیمه برابره تک انجذابی کبی و انلرک
اوزرینه سکینت و طمانینت فیضان ایدر و ملاء اعلادن
ندا اولنورلر یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیة

مرضية

والطوالع للقاضی البیضاوی بیض الله وجهه یوم تبیض وجوه وشرحه المطالع للفاضل الاصفهانی علیه الرحمة الصمدانی لمحرره

ولفظ الحدیث القدسی والکلام الانسی علی ما فی الاربعین لعلی القاری رحمه الله اعددت لعبادی الصالحین ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر لمحرره

مرضیة فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی خطاب مستطابنه
مظهر اولورلر اصحاب یمین انلر درجه وسطی ده در نعیم جنان
و حور عینی و انواع اطعمه لذیذه یی بولورلر گوزلر گورمدک
و قولقلر اشتمدک و قلب بشره کلمدک نعمتلر انلر ایچون
حاضر لنمشدر دیو حضرت پیغمبر علیه السلام الله تعالی حضرتلرندن
حدیث قدسی حکایت ایلدی و اما اصحاب شمال انلر ظلمات
طبیعیه یه انغماس اتمشلردر و اجسام عنصریه نک قعر
بحرنه منکوس اولمشلردر دار بوار جهنمده محبوسلر در بو قسلم
ثمنه نک وارلغنه و صحتنه وحی الهی و رأی حکما اتفاق
اتمشلردر الله تعالی حبیبی محمد صلی الله علیه وسلم حرمتنه حمله
مزی رعیل اول و سعدا سابقوندن ایلیه امین بو مقامه کلنجه
ذکر اولنان حکمت قسمین ایدی بوندن صکره حکمت الهیه
قسمنه شروع اولنه کرکدر **التقسیم الثالث فی الالهیات**
وهو مرتب علی ثلثة فنون **الفن الاول فی تقاسیم الوجود**
الوجود وهو مرتب علی ستة فصول المصنف رحمه الله
دیرکه هدایه کتابنده اوچنجی قسم الهیه بیاننده در بو قسم اوچ
فن اوزره مرتب در فن اول تقاسیم وجود بیاننده در
الهی بالمعنی الاعم درکه وجود خارجیده و وجود ذهنیده ماده یه
محتاج اولمیان اشیاده کرکدر که ماده یه مقارن اولسون
وحدت و کثرت کبی کرکسه مقارن اولمسون واجب تعالی
و عقول عشره کبی ماده سز بولنور عقول عشره ده اولان

كثرت كبى قسم ثالث اوج فن اوزره اولديغى زيرا مادية
محتاج اولميان شى مادية مقارن اولور يا خود اولمازمادية مقارن
اولان امور عامه در مقارن اولميان يا واجب لذاته در يا ممكن
در فن اول تقاسيم وجود بياننده اولديغى يعنى امور عامه بيننده
در ماهيت وجود اعتباريله امور عامه يه منقسمه در ده
تقاسيم وجود دينلدى زيرا ماهيت بحسب الوجود
تارة واحد وكثيره منقسمه در وتارة متقدم ومتاخره وتارة
قديم وحادثه كذلك كلى وجزئى يه منقسمه در باقى تقسيمارده
بو اسلوب اوزره در امور عامه ايله مراد اقسام موجودك
برينه خاص اولميه بلكه اقسام ثلثه ده بولنه اقسام اوج عدد در
جوهر وعرض وواجب لذاته در بعضيلر اقسام ثلثه يا اما اكثرينه
يا اكثرينه بولنه ديدى اقسام ثلثه ده بولنان وحدت وجود
كبى اكثرينه بولنان امكان ومعلوليت كبى واجب لذاته ده
بولنمازلر بعضيلر امور عامه جميع موجوداته شامل اولانلر يا على
الاطلاق يا مقابلى ايله اخذ اولندقده ديدلر على الاطلاق شامل
اولان وجود كبى مقابلى ايله اخذ اولندقده شمول ايلين وجوب
ايله امكان قديم ايله حدوث بو متقابلان جميع موجوداته شاملدر
بعضيلر بو متقابلينك هر برينه غرض علمى تعلق ايليه ديو قيد
ذكر ايلديلر بو فن التى فصل اوزره مرتبدر **فصل في الكلي والجزئي**
اما الكلي فليس واحد بالعدد والا لكان الشئ الواحد بعينه موصوفا
بالاعراض المتضادة مثل كونه ابيض واسود معا بل هو معنى معقول

في النفس مطابق لكل واحد من جزئياته في الخارج على معنى ان
ما في النفس لو وجد في اي شخص من الاشخاص الخارجية لكان ذلك
الشخص بعينه من غير تفاوت اصلا واما الجزئي فانما يتعين
بمشخصاته الزائدة على الطبيعة الكلية لان كل كلي فان نفس
تصوره غير مانع من الشركة فالتشخص زائد على الطبيعة الكلية
بو فصل كلى وجزئى بياننده در اما كلى واحد بالعدد دكلدر اكر كلى
واحد بالعدد ومتعين وكثيرين بيننده مشترك اولسه شئ واحد
معين اعراض متضاده ايله حالت واحده ده موصوف اولمق
لازم كلور شئ واحد معينك ابيض واسود اولماسى كبى لازم
باطلدر بعض شراح زعم ايتديلر كه متقابلاتك اجتماعى محال اولديغى
ذات واحده شخصيه ده در ذات واحده نوعيه ده وجنسيه ده
دكلدر رد ديديلر كه طبيعت انسانيه مثلا خارجده موجوده و
افراد بيننده مشتركه در طبيعت انسانيه افرادنده هر برفرده
تشخص معينه نه معروضه در وافراد بيننده مشتركه اولان
معروض ايله عارض مجموعى دكلدر كه تشخص واحد معين امور كثيره بيننده
مشترك اولمق لازم كله بلكه مشترك اولان انجق معروضندر
بونده استحاله يوقدر بو زعم رد اولديكه خارجده موجود اولان هر شئ
بر حيثيتده در كه تعينندن قطع نظر اولنوب غيريدن ممتاز قطع
اولندقده اول شئ ذاتنده متعين اولمغله اشتراكه قابل اولماز
بو حكم بديهيدر طبيعت انسانيه خارجده موجوده اولسه اكا عارض
اولان تشخصدن قطع نظر اولندقده ذاتنده معينه اولمق اولوب

اشتراكه قابل اولمازپس اسدى طبيعت انسانيه خارجده موجوده
ايكن افرادى بيننده مشترك اولماسى متصور دكلدر بلكه كلى بر معنى
در نفسنده متعدد جزئياتندن هر برينه خارجده مطابقدر شو
معنايه كه نفسنده اولان معنى اشخاص خارجيه دن قنقى شخصه
بولنورسه اول شخصك عينى اولور تفاوت يوقدر يعنى نفسنده
اولان معنى شخص زيد ايله تشخص بولنورسه عمرك عينى
اولور بو قياس اوزره در شارح دركه بو تقدير ذهنده حاصل
اشيانك ماهيتيدر دينلركه مذهبنه مذهبلرينه كوره در اما
ذهنده حاصل اشيانك صوررى و اشباحيدر كه بالحقائق ماهيته
مخالفه در دينلركه مذهبلرينه كوره كلى ماهيتلر يدركه صورو
و اشباح ايله معلومدر بو مذهبه كوره ذهنده حاصل اول ماهيتك
افرادى ايله اتحادى تمك ممكن دكلدر معلوم اولكه ذهنده حاصل
ماهيات اشيادر عند المحققين زيرا خارجده موجود اولميان
امورى تصور ايدوب اوزرينه احكام ثبوتيه ايله بر شى
اوزرينه حكم اولنسه اول شى موجود اولمق كركدر زيرا بر شيئه
بر صفتك ثبوتى اول شيئك ثبوتنك فرعيدر خارجده
موجود اولمادقده ذهن حار و بارد اولمق لازم كلور زنك سماء
وجبل عظيم جسيم ايكن ذهنده حصول معقول دكلدر بلكه وجيدر كه
حاصل اولان امر آخر اوله كه اشيايه مماثل اوله ذهنده حصولندن
علم اوله محققون جواب ويروب ديديلركه ذهنده موجود
اولان ماهيات اشيادر لكن آثار مرتبه خارجده اولدقده ترتب

ايدر زيرا خارجده موجود اولمق اوصافى ايله اتصافى اقتضا ايدر ذهنده
وجود اول اتصافى اقتضا اتمز اما جزئى اولان متعين اولمازلا
طبيعت كليه اوزرينه زائده اولان مشخصاتى ايله متعين
اولور وضع واين وسائر مشخصات كبى شارح ديركه مصنفك
بو حكم اطلاقى اوزره صحيح دكلدر زيرا جزئى بنفسه متعين اولور
واجب تعالى كبى كه تشخص ذات شريفنك عينيدر
وجزئى طبيعت كليه ايله تعين ايدوب نوعى شخصنه منحصر اولمق
اولور شمس كبى حال بوكه صاحب محاكمات بعض فضلادن
نقل ايدركه عوارض مشخصه لى فهم ايده مدكى زيرا مشخصات
عقليه اولورسه خارجده اولان شى مشخص اولهمز خارجيه
اولورسه خارجده عارض اولمق لازمدر بعض ظاهر بودركه عرض
خارجينك مشخص اولماسى بلكه وجودى معروضنك وجودينه
وتشخصنه موقوفدر پس معروضنك تشخصنده عرضنه نيجه
محتاج اولور بلكه حق بودركه مشخص مبدأ فاعلدر زيرا تشخص
دكل الا هذه الهويه در هذه الهويه كاه هذه الهويه لذاتها
اولور واجب الوجودده اولديغى كبى كاه هذه الهويه غيرسببيله
اولور كه اول غير هذه الهويه يى محصل اولور مشخص ايله مرادمز
دكل الا ايجاد هويه در زيرا ماهيت مجعوله دكلدر فاعلك تأثيرى
ماهيتى هويه اتمكدر هويت ماهيت مشخصه در ماهيتى
هويه اتمك دكل الا ماهيته وجود تشخص ويرمكدر بلكه مشخص
وجود خاصك عينيدر نظر دقيقك حكمى بودر وفارابينك مذهبيدر

مصنف رحمه الله تشخص زائد اولدیغنه دلیل کتوررد دیرکه کلینک
نفس تصوری کثیرین بیننده شرکتدن وقوعندن مانع دکلدر جزئیاتک
هر بری اوزرینه اول کلی ایله حکم اولنور تشخص ایسه تشخص اولدیغی
حیثیتله شرکتدن مانعدر پس تشخص طبیعت کلیه اوزرینه
زائد اولمق لازم کلدی مصنف سابقده تشخصات دیدی
بو محلده تشخص دیدی تقریب تمام اولمازدی بو شارح بحث
ایدر جواب اولدرکه تشخصدن مراد تشخصدر مقید تشخص دیمک
دکلدر تشخصات سابقده جمعدر جمع ایله مفردینی مراد
اولنور دینلورسه جواب اولدرکه تشخصات جمع کلدیکی افراد
جزئیه نظرله در معلوم اولدیکه تشخص امور اعتباریه دن
اولمغله خارجده بولنماز بلکه معقولات ثانیه دندر معقولات
اولی یه ذهنده عارض اولنورلر ودخی تشخص تمیزه مغایردر زیرا تشخص
بر شیئک نفسنده اولور اما تمیز شیئک مشارکنه قیاس
ایله در تشخص ایله تمیز بیننده عموم من وجه واردر زیرا فصل ایله
متقدم اولان ماهیت نوعیه ده واردر تشخص یوقدر تشخص
مشارکی اولمیان ذاتده بولنور تمیز یوقدر واجب تعالی کبی
تشخص وتمیز ایکیسی معا ماهیتنده مشارکی اولان تشخصده
بولنورلر **فصل فی الواحد والکثیر** اما الواحد فیقال علی ما لا ینقسم
من الجهة التی یقال له انه واحد وهو قد یکون بالجنس کالانسان
والفرس وقد یکون للنوع کزید وعمرو وقد یکون بالمحمول کالقطن
والثلج وقد یکون بالموضوع کالکاتب والضاحک وقد یکون

بالعدد وقد یکون بالاتصال وهو الذی ینقسم بالقوة الی اجزاء
متشابهة کالماء وقد یکون بالترکیب وهو الذی فیه کثرة بالفعل
کالبیت وقد یکون حقیقیا وهو لا ینقسم اصلا واما الکثیر
فهو الذی یقابل الوحدة بو فصل واحد وکثیر بیاننده در اما واحد
شیئه دینلور که منقسم اولمیه کنده و یه واحد دینلدیکی جهتدن
منقسم اولمیه شارح دیرکه مناسب اولان واحد شول شیدرکه
منقسم اولمیه منقسم اولمادیغی حیثیتدن دیمکدر هم مختصردر
هم دوری یوقدر زیرا واحد کلمه سی تعریفده دوری مشعردر مصنف
دیرکه واحد کاه بالتشخص اولماز امور کثیره نک واحد ایدیجی جهت
اولور اول جهت اول امورک قوامنده داخل اولور جنس
وفصل کبی یا تمام ماهیتی اولور نوع کبی یا خارج اولور محمول یا موضوع
اولور یا خود قوامنده اولماز وخارج عارض دخی اولماز جنس وجهت
وحدت اولدیغی ونوعک جهت وحدت اولدیغی امور
زید وعمرو وکبیدرکه ناطق اولماده وانسان اولماده متحد اولورلر
مجموعنه واحد بالفعل دخی واحد بالنوع درلر جهت وحدت
خارج محمول اولدقده بالطبع محمول اولورده قطن وثلج کبی اموره
ابیض بالطبع محمول اولورده قطن وثلج مجموعنه واحد بالمحمول دیرلر
جهت وحدت خارج اولدقده بالطبع اول اموره موضوع
دخی اولور کاتب وضاحک کبی که انسان اوزرینه محمول
اولورلر کاتب وضاحک مجموعنه واحد بالموضوع دیرلر اما
جهت وحدت قوامنده داخل اولمیوب وخارج عارض

عارض دخی اولمایوب اولمیان تدبیردرکه نفس ناطقه نک
بدنه نسبتی ایله ملکک مدینه نسبتنی واحد قیلار بو ایکی نسبت
مجموعنه واحد بالتدبیر دیرلر نفس ناطقه نک بدنه بر تعلق
خاص واردرکه اول تعلق سببیله اول بدنده تصرفه وتدبیره
قادر اولور غیری بدنلرده قادر اولماز کذلک
ملکک مدینه یه بر تعلق خاصی واردرکه اول تعلق سببیله
مدینه ده تصرفه وتدبیره قادر اولور غیری مدینه لرده
قادر اولماز تدبیر ایسه بدنه نسبت مقوم دکلدر وخارج
عارض دخی دکلدر زیرا تدبیر بدنه مدینه یه عارض بلکه نفس
ناطقه یه وملکه عارضدر واحد اولان شی کاهیجه واحد بالعدد
اولور واحد بالشخص دیرلر زید کبی واحد بالعدد غیر حقیقی اولور
بالقوه اجزاء متشابهه یه منقسم اولور ما کبی یوکه واحد
بالاتصال دیرلر واحد بالاتصال کاهیجه ایکی مقداره دیرلرکه
بینهماده مشترک حدده تلاقی ایدرلر زاویه لی محیط اولان
ایکی خط کبی واحد بالاتصال شول ایکی جسمه دیرلرکه احدهما
احدهمانک حرکتندن اخره حرکت لازم کله کذلک واحد
بالعدد ترکیب ایله اولور بالفعل کثرت بولنور بیت کبی که
اجزاء کثیره سی بالفعل موجوده در ترکبی اعتباریله واحد دینلور
واحد بالعدد حقیقی ده اصلا انقسامه قابل اولماز واجب تعالی
وعقول ونقطه کبی اما کثیر شول شیدرکه واحده مقابل اوله
کثیر منقسم اولان شیدر منقسم اولدیغی حیثیتدن کثیر اولور

معلوم

معلوم اوله که وحدت معا معقولات ثانیه دندر
معقولات اولی یه عارض اولان عوارضدندر کذلک کثرت
معقولات ثانیه دندر وحدت ایله کثرت بیننده تقابل
علیت ومعلولیت مکیالیه ومکیلیه لرک اضافتلری
سببیله در زیرا وحدت کثرتک قوامنده در علتدر وکثرته
مکیالدر کثرت دخی وحدتک معلولیدر وانکله متقومه ومکیلدر
علت معلوله مقابلدر واکا مضافدر کذلک معلول علت
قیاس ایله مکیال دخی مکیله مقابلدر واکا مضافدر کذلک
معلول مکیل مکیاله قیاس ایله پس وحدتی تعقل کثرته علت ومکیال
اولدیغی حیثیتدن کثرتی تعقل اتمکه مضافدر کثرته وحدته نسبتله
معلوله ومکیال اولدیغی حیثیتدن لازم کلدیکه علت ومکیالت
کذلک معلولیت ومکیلیت وحدت وکثرت حقیقتلرندن
خارجه در وعارضه در وحدت وکثرت بیننده تقابل عوارض
مذکوره سببیله در یوخسه تقابل جوهری یوقدرکه تقابل اربعه دن
بر بولنه بولنماز بو تفصیل تجرید شرحنده در **هدایه**
الاثنان قد یتقابلان وهما اللذان لا یجتمعان فی شی واحد و
اقسامه اربعة احدها الضدان وهما الموجودان غیر المتضایفین
کالسواد والبیاض وثانیها المتضایفین وهما موجودان
یعقل کل واحد منهما بالنسبة الی الاخر کالابوة والبنوة و
ثالثها المتقابلان بالعدم والملكة وهما امران یكون احدهما
وجودیا والاخر عدمیا لكن یعتبر فیهما موضوع قابل لذلك الوجود

كالبصر والعمى والعلم والجهل ورابعها المتقابلان بالسلب
والايجاب كالفرسية واللافرسية وذلك في الضمير
لا في الوجود بعض شراح ديديلر تقابلك كثرت عوارضندن اوتاغله
كزندن بحث اثناسنده متعلم تقابلى تصور ايدرده ماهيتنده
اشتباه ايدوب حيرت حاصل اوله مصنف رحمه الله
هدايه كتوردى كه تقابلك حقيقتنى واقسامنى بيان ايده ده
حيرت واقع اوله شارح ديركه اقرب اولان وجه بودركه
مصنف كثير واحده متقابلدر ديدى تقابلك مفهومى ندر
ديو متعلمه حيرت كله ده حيرتى دفع ايچون تقابلك مفهومنى
توضيح ايچون هدايه كتوردى بو ايكى وجه دخى صحيحدر لكن شارح
تقابل كلمه سى مصنفك عبارتنده ذكر اولندى متعلم اول كلمه يى
تصور ايدوب مفهومنده اشتباه ايدر ديدى اما وجه
سابق مصنف كثيردن بحث ايدركن متعلم اول كثيرك
تقابل عوارضندن اولديغنى تصور ايدرده ماهيتنده اشتباه ايدر
ديمكدر حق بوكه وجه اربعه در تقابل كلمه سندن اشتباه اتمك
افزوندركه جوهر عبارتندن اشتباه كلمك داظهردر مصنف
الاثنان ديدى بعض شراح تفسيرنده اى العرضان ديوب
تقابل اعراضده جواهرده اولماز ديو تفسيرنك وجهنى
بيان اتدى شارح رد ايدركه فلاسفه صورت نوعيه ده تضادى
اعتبار اتديلر اعراضده اعتبار ايلر كبى ديدى مصنف ديركه
متقابلان ايكى شيدركه بر شيده جهت واحده دن اجتماع ايلمزلر

تمكن

ممكن اوليه مصنف شئ واحدده ديدى مرادى يا موضوع
يا محلدر بيان جوهرده تضاد اولماز دينلره كوره شيدن مراد
موضوع ديمك كركدر جواهرده تضاد اولور دينلره كوره
شيدن مراد محل ديمك كركدر كه اعراضه وجوهره اعم اوله
مصنفك تقابل عدم والملكه ده موضوع ذكرندن مرادى
شيدن مراد موضوع اولماغى اقتضا اتمز احتمالدركه تقابل عدم
والملكه انجق موضوعده اولور ديمك اوله تعريفده جهت
واحد ذكر اولندى متضايفين ادخال ايچون زيده عارض
اولان ابوت وبنوت كبى كه ايكى جهتدن عارضين
اولهلر زيرا زيدك ابولقى ابنى نه كوره در بنولقى ابى نه كوره
در اجتماع بر جهتدن دكلدر ديو بعض شراحدن نقل اولندى
مناقشه اولنوركه ذكر اولنان ابوت وبنوت متضايفين
دكلدر زيرا احديهمانك تعقلى اخرى يه قياس ايله دكلدر جواب
اولندركه مطلق ابوت وبنوت متضايفاندر مع هذا
ذات واحده ده جهتين ايله اجتماعلرى جائزدر زيرا مقيد ضمننده
مطلقك وجودى ضروريدر احترازمذكور مطلقين
اولنلرك خروجندندر مقيدنينك خروجندن دكلدركه
مناقشه مذكور وارد اوله مصنف ديركه تقابلك اقسامى
دردت عدد در زيرا متقابلان ايكيسى معا وجودى اولور
يا اولماز وجوديين اولدقلرنده هر بريرى تعقلى اخره قياس
ايله در متضايفان اولورلر ياخود دكلدر متضادان اولورلر ايكيسى معا وجوديين

اولمادقده بریسی وجودی اخر عدمی اولور اگر عدمده وجوده
قابلیت اعتبار اولنورسه عدم والملكه اولورلر اعتبار
اولنمازسه ایجاب وسلب اولورلر بو تقسیمه ایراد اولنورکه
ایکیسی معا عدمیین اولمق جائز اولسون جواب اولدرکه عدم
مطلق عدم مضافه دن مقابل اولماز هر محلده جمع اولورلر
عدم زید گبی که عدم مقید در عدم مطلق دخی عدم مقیدده
بولنمق واجبدر كذلك عدم مضاف اخر عدم مضافه
مقابل اولماز مضاف الیه اولان شیدن غیری هر موجوده
ده جمع اولورلر عدم زید عدم عمرو گبی بکرده جمع اولورلر
بکر مضاف الیه اولان زید وعمرودن غیری در علامه
قوشجی تجرید شرحنده ایکی عدم مضاف هر موجوده مضاف
جمع اولماسنده نظر واردر جائزدرکه ایکی عدمدن بری اخره مضاف
اوله عمی وعدم بصر گبی بو ایکی عدم بر موجوده جمع اولماز والا
اجتماع نقیضین لازم گلور كذلك ایکی عدمك مضاف
الیه لری اولان ایکی مفهوم بیننده واسطه اولمیه مثالی
عدم قیاس بالنفس قیام بالغیر مفهوملرینه مغایر برشی
یوقدرکه اندن بو ایکی عدم مضاف جمع اوله واسطه تقدیر
اولنه جائزدرکه ایکی عدم برشی اوزرینه صادق اولمیه لر
عدم حول عما من شانه ان یکون احول ایله عدم قابلیته
بصر گبی حول ایله قابلیت بصر بیننده واسطه واردر جدار
لکن عدم حول عما من شانه وعدم قابلیت بصرك ایکیسینك

اجتماعی

اجتماعی جائز دگلدر تقسیمه بر ایراد دخی واردر که بر محلده متحرك
وجودی لازم که اول محلده انتفاسنه مقابلدر بر جسمده
حرکت موجود اولوب حرکتك لازمی اولان حرارت منتفی
اولمق گبی بو احتمال عدم وملکه ده وسلب وایجابده داخل دگلدر
زیرا بونلرده معتبر اولان عدم اوله جق وجودی اولان شینك
عدمیدر مثال مذکور بویله دگلدر زیرا وجود ملزومده عدم
لازمده اعتبار اولندی تقابل اقسامندن اولکی ضدان مشهوریا
ندرکه شول ایکی موجوده دیرلر که متعاقبین اولمیه لر سواد ایله
بیاض گبی ضدین بیننده غایت خلاف وغایت بعد
اولمق شرطدر بو شرط بولنورسه ضدان حقیقیان اولور مصنف
ضدین تعریفنده موجودان دیدی شارح دیرکه وجودیان
دیسه وجه حصره مناسب اولوردی وجودی مفهومنده
سلب جزء اولمیان شیئه دیرلر موجوددن اعم در اعتباری
اولان شیده بولنور وحدته مقابل کثرت گبی وحدت
وکثرت امور اعتباریه دندر و معقولات ثانیه دندر
درسابقده ذکر اولنمشیدی مصنف کلامندن ظاهر اولان
تضاد مشهوریدرکه ضدان بیننده غایت خلاف اولسون
سواد وبیاض گبی گرك اولماسون حمرت وصفرت
گبی بونلرك هر بری ایله سواد گبی وبیاض گبی اگر تضاد حقیقی
اعتبار اولنورسه غایت خلاف بولنمایانه متعاند شی
قسم خامس اتمك لازم اولوردی تقابل اقسامنده ایکنجی

متقابلان بالعدم والملکه درشول ایکی امردرکه بری وجودی
اخر عدمی اوله لکن عدمی ذلك الوجودنك عدمی اوله وتقابل
عدم والملکه دن اول وجودی قابل اولان موضوعده معتبردر بصر ایله
عمی کبی وعلم ایله جهل کبی اکر اول وجودی موضوعك قبول
ایتمه سی امر عدمی ایله اتصافی وقتنده شخص حسبیله قبولی معتبر اولور
تقابل عدم والملکه مشهوریان اولور کوسه کبی ذلك
الوقتده ملتحی اولمامسی اولان کوسه نك عدم لحیه‌در
صبی یه کوسج دینلمز اکر وجودی قابلیت ذلك الوقت
ایله مقید اولمایوب اعم اولورسه طفلده عدم لحیه کبی
یاخود قبول ایتمه سی نوعی حسبیله اعتبار اولورسه اکمه ده اولان
عمی کبی یاخود جنسی قریبی حسبیله اعتبار اولنورسه عقربده
اولان عمی کبی یاخود جنس بعید اعتباریله اولورسه جبلده
حرکت ارادیه نك عدمی کبی بو متقابلان بالعدم والملکه
حقیقیان اولور مشهوریان دن اعمدر تقابل تضادده اولان
مشهوری ایله حقیقینك عکسی اوزره در شرح تجریدده
شرح مواقفده مقرردر تقابل اقسامی دردنجی متقابلان
بالایجاب والسلبدر فرسیت زیدا واللافرسیت
کبی بو تقابل ایجاب والسلب وجود خارجیده دکلدر بلکه
امران عقلیان در نسبت عقلیه اوزره واردلر خارجده
برشی یوقدر که اکا ایجاب ویا سلب دردینلکه شیخ رئیس
درکه ایجاب وسلب تقابلدندر ایجابك معناسی

وجود

وجودی معنی کان درنفسنده وجود اولسون غیر وجود اولسون
سلبك معنیسی لا وجودی معنی کان درنفسنده لا وجود اولسون
غیریه لا وجود اولسون یعنی تقابل ایجاب وسلب قضایایه
مختص دکلدر مفرداتده دخی جاریدر شارح شیخ رئیسك
کلامنی نقل ایتمه دن غرضی تقریر اولنان معنی یی افاده در
سؤال سواد بیاضه ضد اولدیغی حسبیله اخذ اولنه مضاف
اولورده تقابل ضدین تقابل تضایف اولور جواب متضایف
اولان سواد حیثیتیدر سواد دکلدر زیرا سواد ذاتنه نظرله بیاضه
ضددر اما سواد بیاضه ضد اولدیغی حیثیتیله مضاف اولور پس
تضاد ذات سواده وبیاضه عارض اولور اما تضایف سواد
وبیاضك حیثیتلرینه عارض اولور سؤال متقابل دخی مضاف
تحتنه مندرجدر زیرا متقابل امر وجودیدر متقابل اخردن دخول
ایله تعلقی ممکن دکلدر حال بوکه مضافی متقابل تحتنه مندرج
قلدیلر متقابل ومضاف هر بری اخردن مطلقا اعم اولمش اولور
جواب مضاف ما صدق علیه المتقابل تحتنه داخلدر بو مفهوم
مضافدن اعمدر ضد وغیریه صادقدر متقابل دخی متقابل قیدی ایله
مقید اولدقده تضایف اکا صادقدر وعارضدر ومضاف تحتنه
مندرجدر شی ذاتی اعتباریله غیریدن اعم اولور عوارضدن بر عارض
اعتباریله اول غیردن اخص اولور بونده امتناع یوقدر سؤال
متقابلان درت قسم اولدیغی معلوم اولدی لکن صدق وکذب
اعتباریله فرق وارمیدر جواب سلب وایجاب ایله متقابلان

ایکیسی معا کاذب اولمق وصادق اولمق جائز دکلدر لکن
شروطتنا قضه رعایت کرکدر اما تقابل تضایف ایله
متضایفان ایکیسی معا کاذب اولورلر محل ایکیسندن خالی
اولور یاخود محل بولنماز بو ایکی صورتده متضایفان تحقق اتمز
واما تقابل تضاد ایله ضدان ایکیسی معا کاذب اولورلر محلی
بولنادقده ویاخود محل واسطه ایله اتصاف ایلدکده لکن وسطک
اسم محصلی اوله ذاتر کبی یاره ایله حار بیننده متوسطدر واما تقابل عدم
والملکه ایکیسی معا کاذب اولورلر محل بولنادقده یاخود محلک
ملکه یه استعدادی اولمادقده مسئله متضایفان اولان
طرداً وعکساً متلازماندر یعنی هر بر زمانده که بری تحقق
ایلیه اخر دخی تحقق ایدر وهر بر زمانده که بری منعدم اوله اخر دخی
منعدم اولور اطراداً جانب وجوددن استلزامدر انعکاس جانب
عدمدن استلزامدر اما ضدان اولانکه محل علی البدل لازم
اولورلر یعنی احدهما لا بعینه محله لازم اولوردر اولان کمک نک
بدنی صحتی یا مرضی لا علی التعیین مستلزم اولدیغی کبی که ایکی ضدک
هر بری محله لازم اولماز حرکت من الوسط ایله الوسط کبی
بونلرک محله لزومی یوقدر بینهماده سکون تخللی واجبدر مشهوره
کوره اولورکه ضدینک بری محله لازم اولور بیاضک
ثلجه لزومی کبی فصل المتقدم والمتأخر المتقدم یقال علی خمسة
اشیاء احدها المتقدم بالزمان وهو ظاهر والثانی المتقدم
بالطبع وهو الذی لا یکون ان یوجد الاخر الا وهو موجود معه وقد یکون

ل

ان یوجد ولیس الاخر بموجود کتقدم الواحد علی الاثنین
والثالث المتقدم بالشرف کتقدم ابی بکر علی عمر رضی الله
عنهما والرابع المتقدم بالرتبة وهو ما کان اقرب من مبداء
محدود کترتب الصفوف فی المسجد منسوبة الی المحراب
والخامس المتقدم بالعلیة کتقدم الحرکة الید علی حرکة القلم
وان کانت معاً فی الزمان واما المتأخر فیقال علی ما یقابل
المتقدم بو فصل متقدم ومتأخر بیاننده در متقدم بش
عدده منحصردر اولکی متقدم بالزماندر تقدم زمانی سابق
مسبوق ایله جمع اولمیه موسی علیه السلام کک عیسی علیه السلام
اوزرینه تقدمی کبی ایکنجی متقدم بالطبعدر متقدم بالطبع
شول شیدر که متأخرک وجودی ممکن اولماز الا
متقدم اول متأخر ایله معا بولنور یاخود متأخردن اول بولنور
بو تعمیم علت بعیده یه تعریف شامل اولمق ایچوندر کاهیجه
متقدم موجود اولور متأخر موجود اولماز بعضیلر متقدمی
متأخرده مؤثر اولمیه دیو قید کرکدر که متقدم بالعلیه خارج
اوله دیدیلر شارح بحث ایدر که شرائط تأثیر در ارتفاع موانعی
مستجمع مؤثرک غیری مراد ایدرسه اکا حاجت یوقدر
زیرا متقدم موجود اولور متأخر موجود اولماز قولی اندن
معنیدر اگر غیر متأخر فی الجمله دیمک مراد ایدرسه ضرر ویرمز
زیرا فاعل غیر مستقل معلول اوزرینه بالطبع متقدمدر مذکور
زیاده قلنسه تعریف جامع اولماز تقدم بالطبع مثال احدک

اثنین اوزرینه تقدمی در اوچنجی متقدم بالشرف در ابوبکر
رضی الله تعالی عنه عمر رضی الله تعالی عنه اوزرینه متقدم اولدیغی
کبی عالمک متعلم اوزرینه تقدمی کبی بو مثال کتوردیکلری در
دردنجی متقدم بالرتبه در متقدم بالرتبه بر مبدأ معینه
اقرب اولاندر مسجدده محرابه نسبت ایله صفوفک
ترتیبی کبی محرابه اقرب اولان صف اول ابعد اوزرینه
مقدمدر رتبهء حسیه در مثال مذکور کبی یا عقلیه در اجناس
وانواع اضافیه تصاعد یا تنازل طریقیله ترتیبی کبی بشنجی متقدم
بالعلیه در شارح دیر که متقدم بالعلیه فاعل مستقل بالتأثیر
در یعنی شرائطنی وارتفاع موانعنی مستجمع اولان فاعلدر صاحب
محاکمات عندنده متقدم بالعلیه مطلقا فاعلدر مستقل
اولسون اولمسون معلوم اوله که متقدم بالعلیه ایله متقدم
بالطبع بر معنیده مشترک اولورلر که تقدم بالذات درلر
یعنی محتاج الیه محتاج اوزرینه مقدم اولماسیدر کاه اولا
معنی مشترکه تقدم بالطبع دیرلر تقدم بالعلیه تقدم بالذات
اسمیله ممتاز اولور شیخ رئیس شفاسنک قاطیغوریاس
محلنده ذکر اولندیغی کبی استعمال ایلدیلر یعنی تقدم بالطبع محتاج
الیه محتاج اوزرینه تقدمنی مراد ایلدیلر تقدم علت مستقله
اولسون اولمسون تقدم بالذات ایله تقدم علت مستقله نک
معلولی اوزرینه تقدمنی مراد ایلدیلر تقدم بالعلیه مثالی حرکت
ید حرکت قلم اوزره تقدمیدر بونلرک معیت زمانیه سی

وارایسه دخی عقل حکم ایتمز متقدمیسین ایدرکه ید حرکت
ایلدکده قلم حرکت ایلدی عکسی ایله عقل حکم ایتمز متقدمیابن اقسام
خمسه ده حصر استقرائیدر یعنی عقل قسم اخری تجویز ایدر لکن
لکن تتبع اولنوب بش عدد بولنمشدر بعضیلر وجه ضبطه دیدیکه
متقدمه متأخر محتاج اولورسه ومتقدم متأخرک وجودنده
کافی ایسه متقدم بالعلیه در کافی دکل ایسه متقدم بالطبعدر
اکر متقدم محتاج الیه دکل ایسه وجودده اجتماعلری
ممکن دکل ایسه متقدم بالزماندر اجتماعلری ممکن ایسه
بینهماده ترتب معتبر ایسه متقدم بالرتبه در دکل
ایسه متقدم بالشرفدر اما متأخر متقدمه مقابل معنی ایله
اطلاق اولورده اقسامی متقدمک اقسامی حسبیله اولور
یعنی متأخر بالزمان وبالطبع وبالشرف وبالرتبه
وبالعلیه بو بش عدده منحصر اولور حصر اوزرینه اعتراض
کلورکه اجزاء زمانک بعضی بعض اخر اوزرینه تقدمی
اقسام خمسه دن خارجدر زمانی دکلدرکه زمانک زمان
زمان اولمق لازم کلور اقسام باقیه دن اولمادیغی ظاهر
در جواب ویریلورکه اول تقدم زمانیدر زیرا اجزاء
زمانک متقدم اولان جزئی متأخر ایله جمع اولمازسه
تقدمی زمانی اولور زمانده اولور دیمک دکلدر بعضیلر بو تقدمه
طبیعی دیدیلر صواب دن بعید دکلدر زیرا زماندن جزء سابق
جزء لاحقه معد اولماغله طبعا مقدمدر فصل فی القدیم والحادث

القديم بالذات هو الذي لا اول له ولا يكون وجوده من
غيره والقديم بالزمان هو الذي لا اول لزمانه والمحدث
بالذات هو الذي لا يكون وجوده من غيره والمحدث بالزمان
هو الذي لزمانه ابتداء وقد كان وقت هو لم يكن هو فيه موجودا
ثم انقضى ذلك الوقت وجاء صار هو فيه موجودا وكل حادث
زمانی فهو مسبوق بمادة ومدة لان امكان موجود سابق
على وجوده والا لما كان قبله ممكنا ثم صار ممكنا فيلزم انقلاب
الشيء من الامتناع الى الامكان هف وذلك الامكان
امر وجودی اذ لا فرق بين قولنا امكانه منفی وبين قولنا
لا امكان له والامكان لا يكون قائما بنفسه لان امكان
الوجود انما هو بالاضافة الى ما هو امكان الوجود له فلا يكون
قائما بنفسه فيكون قائما بما يحل هو المادة بو فصل قديم
وحادث بياننده در قديم بالذات اولشيدر كه وجودی
غيريدن اولميه قديم بالذات الله تعالى ده منحصردر قديم
بالزمان اولشيدر كه زماننك اولی اولميه فلك كبی
محدث بالذات اولشيدر كه وجودی غيريدن اوله ممكنات
كبی محدث بالزمان اولشيدر كه بر وقتده موجود دكلدر
وقت اخره كلدكده موجود اوله مركبات عنصريه كبی معدن
ونبات وحيوان دربس قديم بالذات قديم بالزماندن
اخصدر مطلقا قديم بالزمان محدث بالذاتدن من وجه
اعمدر محدث بالذات محدث بالزماندن اعمدر مطلقا

باقیلری مباینلردر ودخی حادث زمان ماده ايله
مسبوقدر ومدت ايله مسبوقدر ماده دن مراد موضوعدر
حادث اولان شی عرض اولسه هيولی در حادث
اولان شی صورت اولورسه متعلقدر حادث اولان
شی نفس اولورسه اما مدت ايله مسبوق اولديغی حادثك
مفهومندن ظاهردر كه حادث بالزمان البته زمان ايله
مسبوقدر ماده ايله مسبوق اولديغی ثابتدر كه زيرا امكانی حادث
وجود حادثندن سابقدر اكر حادثك وجودندن اول
امكان اولمسه ممتنع لذاته اولور واجب اولمازكه معدوم
ممتنع لذاته اولوبده صكره ممكن اولسه انقلاب لازم كلور
باطلدركه حكما وجوب وامكان وامتناع بينلرنده انقلاب
ممتنعدر ديو بداهت دعوی اتديلر پس لازم كلدی كه
حادثك وجودندن اول امكانی ثابت اوله اول امكان
امر وجودیدر يعنی خارجده موجوددر اكر معدوم فی الخارج
اولسه امكانه منفی ديمك صحيح اولور معدوم منفيدر
ممكن حقنده لا امكان له ديمك صحيح اولورشينك
امكانی اولمه قده ممكن اولماز باطلدركه فرضه مخالفدر شارح
بو دليله نقض اجمالی ايدركه بو دليل صحيح اولسه وامتناع
دخی موجود اولمق لازم كلور زيرا عدم مبين اولسه
ممتنع ممتنع اولماز ومعدوم معدوم اولماز زيرا امتناعه
لا ديمك ايله لا امتناع ايله وعدمه لا ديمك له لا عدم له ديمك

دیمک بیننده فرق یوقدر پس دلیل بونلرده جاریدر دعوی متخلفدر نقض اجمالی دن صکره شارح حل ویدکلری شئله بحث ایدرکه امکانه لا دیمک صفت عدمیه ایله شئی متصفدر دیمکدر صفت عدمیه امکاندر اما لا امکان دیمک اول صفت عدمیه لی اندن سلب اتمکدر بر شئینک صفت عدمیه ایله اتصافی و اول صفت عدمیه لی اندن سلب اتمک بیننده فرق واردر صفت ثبوتیه ایله اتصاف و صفت ثبوتیه لی اندن سلب اتمک بیننده فرق اولدیغی کبی بعض شراح دیدیلرکه امکانه لا دیمک امکانی صفت سلبیه دیمکدر صفت سلبیه نک تحققی موصوفک تحققنی اقتضا ایدر موصوف بومقامده حادث اولاجق شیدر و معدومدر پس حادثک قبل الوجود امکانی معدومدر لا امکان للحادث قبل وجوده دیمنک معنیسی اولدرکه ایکی قولک بیننی فرق ایدن کلامک معناسنه تفطن اتمدی ایکی قولک بیننده بحسب المفهوم عدم فرق دعواسنه کلامی حمل ایلدی حال بوکه مراد ظن اتدیکی کبی دکلدر بلکه مراد امکان صفت سلبیه اولمق حادثدن اول عدم تحققنی مستلزمدر زیرا موصوفی معدومدرکه حادث اولاجق شیدر ایکی معنا بیننده بون بعیددر شارح دیرکه امکانه لا قولی لا امکان له قولنی مستلزم دکلدرکه امکان ایله متصف دکل معناسنه زیرا عدم و امتناع عدمیاتندر مع

مع هذا معدوم و ممتنع عدم و امتناع ایله متصفلردر بو معاهده مفید اولان امکان لا قولی لا امکان له بمعنی عدم الاتصاف بالامکان قولنی مستلزمدر دیمکدر بو نابته کوره دکلدر اثبات ایلدیکی امکان حادث قبل وجود حادث معدومدر بو مفید دکلدر جائزدرکه امکان معدوم اوله ده شئی انکله اتصاف ایلر عدم و امتناع کبی وار و مصنف دیرکه امکان بنفسه قائم دکلدر زیرا وجودک امکانی ذات ممکن ایله وجود بیننده نسبتدر قائم بنفسه دکلدر لازم کلورکه بر محلده قائم اوله که اول محل موجود اوله او محل حادثک نفسی دکلدرکه حادثدن اول محل موجوددر کرک و ممکندن منفصل شئی دخی دکلدر شئینک امکانی شیدن غیری ایله قایم دیمه ده معنی یوقدر لازم کلدیکه اول محل الممکنه متعلق شئی اولهکه ماده در توهم اولنورکه شئینک امکانی فاعلک اقتدار اوله ده فاعل ایله قایم اوله بو توهم فاسددر زیرا اقتدار و عدم اقتدار امکان ایله و عدم امکان ایله تعلیل اولنور ده هذا مقدور لانه ممکن و هذا غیر مقدور لانه غیر ممکن دینلور شارح بحث ایدرکه حادثک متعلقی ماده یه منحصر اولدیغی مسلم دکلدر زیرا ماده موضوع و هیولی و نفسه نظرله بدندر جائزدرکه حادثک امکانی بر شئی ایله قائم اولهکه اول شئینک حادثه تعلقی اوله تعلق حلول و تعلق تدبیردن غیری حلول اولدقده حادث اولان جوهر غیر جسمانی اوله و جوهر غیر جسمانیده

حال اوله یاخود حادث عرض اوله ده جوهر غیر جسمانی ایله قائم
اوله زیرا عقولک ونفوسک علومی وسائر کیفیاتی
اعراضدر موضوعاتی ذوات عقول وذوات نفوسدر
فلاسفه نک موضوعی تعمیم ایدوب جسمه وغیری یه شامل
ایتمه لری ممکن دکلدر زیرا بو قاعده اوزره تفریع ایتدکلری
مسئله باطلدر مسئله کلیه لرکه دیرلرکه عقولک جمیع
کمالاتی بالفعلدر اکر بعضیسی بالقوه اوله عقولها دیه
اولمق لازم کلور زیرا هر حادثه ایچون ماده لازمدر دیرلر

فصل فی القوة والفعل القوة هی الشیء الذی هو مبدأ
التغیر فی آخر من حیث هو آخر وکل ما یصدر عن الاجسام
فی العادة المستمرة المحسوسة من الآثار والافعال کالاختصاص
باین وکیف وحرکة وسکون یکون عن قوة موجودة فیه
لان ذلک اما ان یکون لکونه جسما او لامور اتفاقیة او لقوة
موجودة فیه والاول باطل والا لاشترکت الاجسام فیه
والثانی ایضا باطل والا لما کان مستمرا لان الامور الاتفاقیة
لا تکون دائمة ولا اکثریة فاذا هو عن قوة فیه وهو المطلوب
بو فصل قوت وفعل بیانندهدر قوت شول شیدر که هر آخر
شیده آخر اولدیغی حیثیتیدن مبدأ تغیر اوله اول مبدأ جوهر
اولسون صورت نوعیه کبی فاعل صورت نوعیه کبی فاعل
اولمسون قوی کبیدر که دخی فاطه کبی مصنف رح حیثیتله تقیید
ایتدیکه آخر متغیر مبدأ بالذات مغایر اولمق واجب دکلدر دیو

بتنبیه

تنبیه ایلدی بالاعتبار مغایر اولدیغی کافیدر ایتدن نفس
ناطقه سنه معالجه ایدر امراض نفسانیه سندن معا معالج دیکر ومعالج
بالذات متحددر بالاعتبار مغایردر **معلوم** اوله که قوت
امکان حصوله مع عدم الحصوله اطلاق اولنور بو معناده قوت
حصول معناسنه اولان فعله مقابلدر مناسب اولان عنوان فصلده
قوت ذکریله اکتفا ایدیدی زیرا لفظ قوت امکان حصوله
شامل اولوردی چونکه تعریف ایتدی بو معناده اولان قوتی
دخی ذکر ایدوب اندن بحث ایتمک کرک ایدی مصنف
دیرکه عادة مستمره محسوسه ده اجسامدن صادر اولان
آثار وافعال این وکیف وحرکت وسکون ایله اختصاص کبی
اول اجسامده اولان قوتدندر زیرا اول آثار جسمک جسم
اولدیغیدندر یا امور اتفاقیه دندر یا کندوده اولان قوتدندر
درجسمیتدن اولمسی باطلدر که جمله اجسام اول صادر اولان
آثارده مشترک اولوردی حالبوکه اشتراک معلولده اشتراکی
موجبدر امور اتفاقیه دن اولمق دخی باطلدر که امور اتفاقیه اول
آثار مستمر اولماز زیرا امور اتفاقیه دائمه دکلدر آثار دخی
دائمه واکثریه اولمق لازمدر کلدی پس اجسامده موجود
اولان قوتدندر شارح بحث ایدرکه امور اتفاقیه ایله
مطلق امور خارجیه مراد اولنورسه دائمه واکثریه اولماز
دیدیکی ممنوعدر امور خارجیه ده دائمی یا اکثری بولنمق جائز
در امور اتفاقیه ایله دائمی یا اکثری اولمیان شیلر مراد اولنورسه

حصر مذکور ممنوعدر جائزدرکه اول آثار امور خارجیه دائمیه دن یا اکثریه دن اوله مصنف امور اتفاقیه دائمه واکثریه اولماز دیدیکی قول بعض شراحدن اخذ ایلدی ظن بودرکه اول بعض شراح اول قولی فوسنک کلامندن اخذ ایده دیرلرکه بر سبب مسببه مؤدی اولمق یا دائمی یا اکثری یا مساوی یا اقل اولور مساوی یا اقل اولان سببه سبب اتفاقی دیرلر مسببنه غایت اتفاقیه دیرلر اما دائمی یا اکثری اولان سببه سبب ذاتی دیرلر مسببنه غایت ذاتیه دیرلر معلوم اوله که لفظ قوت عند الجمهور حیوانک افعال شاقه یه تمکنی معناسنه در بونک ضدینه ضعیف دیرلر بو معنادن سببنه نقل اولندیکه قدرت دیرلر بر صفتدرکه حی اولان انکله فعلدرکه تمکن ایدر و دخی لازمنه نقل اولندیکه حیوانک سریعا منفعل اولمادیغی حیثیتیه دیرلر اما فلاسفه قولی شول حاله نقل اتدیلرکه اول حال شیده مبدأ تغیر اوله تغیر فعل وانفعالدن اعمدر مینلا میرک شرحنده وبعض حواشی تجریدده دخی بویلجه مقرردر **فصل فی العلة والمعلول** العلة یقال للکل ماله وجود فی نفسه ثم یحصل من وجوده وجود غیره وهی اربعة اقسام مادیة وصوریة وفاعلیة وغائیة اما المادیة فهی التی تکون جزءا من المعلول لکن یجب بها ان یکون موجودا بالفعل کالطین للکوز واما العلة الصوریة فهی التی تکون جزءا ولکن یجب بها ان یکون معلولا موجودا بالفعل کالصورة للکوز

واما

واما الفاعلیة فهی التی من المعلول فهی التی تکون منها وجود المعلول کالفاعل للکوز واما الغائیة فهی التی لاجلها وجود المعلول کالغرض المطلوب من الکوز بو فصل علت ومعلول بیاننده در علت شول شیدرکه نفسنده موجود اوله بعده وجودندن غیرک وجودی حاصل اوله شارح دیرکه بو تعریفک ظاهر علت فاعلیه دن غیر علتلرده صادق دکلدر افرادنی جامع اولماز غایت توجیه بودرکه ثم یحصل من وجوده وجود غیره قولنده مراد غیرک وجودی اول علتک وجودینه محتاج اوله حاجتدن مراد فی الجمله دیمکدر وجود ایفاده کسندن اولسون عدمنده اولسون بو توجیه ایلمه ینجه تعریف مذکور غائیه یه وعدم مانعه منطبق دکلدر جواب اولدرکه عدم مانع بر امر وجودیندن کاشفدر اول قضاده بر قوم واردرکه اندن نفوذ ممکن اولور علت اولان اول قضادر عدم باب دکلدر کذلک سقفک سقوطدن مانع اولان عمودک عدمی کبی که سقفک وجودندن کاشفدرکه اول فضاده سقفک تحریکی ممکن اولور علت اولان سقفک وجودیدر عدم عمود دکلدر سؤال اولنورکه عدم مانعه اطلاقی نه وجهلهدر جواب اولدرکه علت وجودی کاهیجه معلوم اولماز لازم عدمی ایله معلوم اولور اول عدمی ایله ملزومندن تعبیر اولنور دهاسبق ایدرکه اول عدمی علت اوله عدم مانعه منطبق قیلمق ایچون ذکر اولنان توجیهله تکلف ربلکه حق اولان بودرکه

برشیئک وجودی اجزاده مدخلیتی بشیئک فقط و
وجودی جهتیله در فاعل و شرط و ماده و صورت کبی
بونلرک موجود اولماسی واجبدر یاخود وجودی و عدمی
جهتیله معا معد کبی بونک اولا وجودی ثانیا عدمی
واجب اولور پس مناسب اولان علت شول شیدرکه بر امر
تحقق ایتمه‌ده اول شیئه محتاج اوله دیمکدر مصنف دیرکه
علت درت قسمدر مادیه و صوریه و فاعلیه و غائیه اما مادیه
شول شیدرکه معلولدن جزء اوله لکن معلولک انکله بالفعل موجود
اولمق واجب اولمیه کوزه نظرله طین کبی بو تعریف ماده فلکه
شامل دکلدر فلکک معلولدر لکن ماده سیله بالفعل موجوددر
صورت فلکیه ماده سنده منفکه دکلدر جواب اولدرکه ماده
نک نوعنه نظرله تعریف مذکور ماده فلکه صادقدر ماده
اولدیغی حیثیتله فلک انکله بالفعل موجود اولمق واجب دکلدر
بلکه فلکک وجودینی مقتضی اولان ماده سنک وجودیله
عندنده صورت نوعیه فلکیه در اما علت صوریه شول شیدرکه
معلولدن جزء اوله و معلول انکله بالفعل موجود اولمق واجبدر
کوزک صورتی کبی علت مادیه و علت صوریه دن مراد
اجسامه مخصوصه اولان ماده ایله صورت جوهریه دکلدر
بلکه بونلردن و سائر جواهردن و اعراضدن اعمدرکه جوهر
یا عرض ایله بالفعل یا بالقوه شی موجود اوله اکا ماده و صورت
دیرلر سریرک خشبه لری جوهردر و ماده در هیئت سریریه

اول حیثیله عارضدر عرضدر و صورتدر بو ایکی علت یعنی ماده
و صورت ماهیت ایچون علتلردر و ماهیتک قوامنده
داخللردر بو ایکی علت ماهیته علت اولدقلری کبی وجوده
دخی علتلردر زیرا ماهیت مرکبه اجزالری موجود ا
اولمادقجه موجود اولماز بو ایکی علت ماهیته درلر علت
فاعلیه و غائیه بو ایکی علته مشارکلردر وجوده علت
اولمه‌ده در اما علت فاعلیه شول علتدر که معلولک وجود
اول علتی تحصیل ایچون اوله کوزدن مطلوب اولان غرض
کبی علت غائیه علت اولدیغی وجود ذهنیسی اعتباریله
در اما وجود خارجیسی اعتباریله معلولک معلولیدر
علت غائیه معلولک اوزرینه مرتبه‌ده و خارجده
اندن متأخردر بو ایکی علت که فاعلیه و غائیه علت وجود
اسمیله ممتازلردر پس علتی درت عدده حصر ایتدکلری انلر
وسعد و عدم مانع ایله حصر مذکور منقوضدر جواب ویریلورکه
مقسم ایله مراد واسطه‌سز اولان علتدر بویله مقسمک
اقسامی علت مادیه درکه قابل بالفعل معناسنه و علت
فاعلیه درکه مستقل بالتأثیر معناسنه بونلره معلول بلا واسطه
محتاج اولور مذکور اولان اشیایه احتیاجی بو ایکی علتک
احتیاجی واسطه‌سیله در شارح بحث ایدرکه مقسمدن مراد
واسطه‌سز دیمک اوله علت غائیه یه شامل اولماز
زیرا معلولک علت غائیه یه احتیاجی فاعلک تأثیرنده

مؤثر اولمق واسطه سيله در ثم العلة الفاعلية متى كانت
بسيطة استحال ان يصدر عنها اكثر من الواحد لان ما يصدر
عنه اثران فهو مركب لان كون الشئ بحيث يصدر عنه هذا
الاثر غير كونه بحيث يصدر عنه ذلك الاثر فمجموع هذين
المفهومين او احدهما ان كان داخلا في ذات المصدر لزم
التركيب في ذاته وان كانا خارجين كان مصدرا لهما فكونه
مصدرا لهذا غير كونه مصدرا لذلك فينتهي الى محال الى ما يوجب
التركيب والكثرة في الذات بوندن صكره علت فاعليه
هر نه زمان بسيط اوله اندن واحددن زياده شئ صادر اولمق
محالدر بسيطدن مراد ذاتنده واحد اولوب صفاتندن هيچ بر صنعتی
اولميانه در وفعلی دخی بر شئيله مشروط اولميه واحددن زياده
شئ صادر اولماز زياده صادر اوله اول شئ مركب اولمق
لازم كلور زيرا شيدنبر اثر صادر اولمق حيثيتيله اثر اخر صادر
اولمق حيثيته مغايردر زيرا برنی اخرسز تعقل اتمك ممكندر
ايكيدن بری يا ايكيسی اول مصدرك ذاتنده داخل اولورسه
ذاتنده تركيب لازم كلور اكر ايكيسی خارجين اولورسه
مصدر اول خارجلری مصدر اولور زيرا اول خارجلر مصدرك
غيری يه مستند اوله لر اول مصدر يالكز اول ايكی اثرك مصدری
اولمامش اولور فرضه مخالفدر پس اول مصدرك شو مفهومی
مصدر اولماسی اخر مفهومی مصدر اولمسنك غيريدر كلامی
ثانيا مصدر مصدريتلره نقل ايده رك تسلسل محالدر تركيبی

موجب شئ منتهی اولور بو دليل زياده تفصيل اوزره
تقرير اولنور كه اكر مصدريت هذا مفهومی ايله مصدريت
ذاك مفهومی واحد حقيقينك نفسی اولورسه امر بسيطك
ايكی ماهيت مختلفه سی اولور اكر ايكيسی يا بری اول بسيطده
داخل اوله اخری عين اولورسه تركيب لازم كلور
فقط اكر ايكيسی خارج ياخود بری خارج بری عين اولورسه
تسلسل لازم كلور فقط اكر بری داخل اخری خارج
اولورسه تركيب وتسلسل معا لازم كلور اقول التی عددر
جمله سی محالدر شارح دليل مذكوره نقض اجمالی ايدركه
اكر بو دليل تمام اولسه لازم كلوركه واحد حقيقيدن
بو شئ صادر اولميه بر شئ اكر صادر اولسه اول واحد
حقيقينك مصدريتی كندويه مغاير اولوركه كندويله
صادر بيننده مصدريت نسبتدر پس اول مصدريت
واحد حقيقيده داخل اولورسه تركيب لازم كلور
خارج اولورسه كندونك معلولی اولماغله اكا نقل
كلام اولنور تسلسل لازم كلور ياخود شويله دينلوركه واحد
حقيقيدن بر شئ صادر اولسه صادر ايكی اولور بری
واحددن صادر اولان شئ ايكنجی واحدك اول شئ
مصدريتی علت متحد اولدقده معلول دخی متحد اولور
ديكلری دعوالرينه مخالف اولور شارح بحث اخر ايدركه
مصدريت امر اعتباريدر علتدن مستغنيه در

علته محتاج اولان خارجده موجود اولان شيدر تقرير
آخر واردركه بر معلوله نسبت علت ايچون بر خصوصيت
لازم گلوركه اول خصوصيت غير معلوله نظرله بولنميه زيرا
خصوصيت مذكوره اولميه اول علت اول معلولي
اقتضا ايتمه سي ماعداسني اقتضاسندن اولى اولمازده علت
اولمق متصور اولماز پس علت موجوده يه معروضه امور
متعدده بولنمايوب وجها من الوجوه تكثير بولنميه كه
ذات بسيط اولماسي لازم اولور وعلتده اولان
خصوصيت مذكوره علتك ذاتي حسبيله در اگر اول ذاته
بر معلول فرض اولنسه اول معلوله معروض علتك
خصوصيتي اولمق گركدركه اول معلول خصوصيت معلول
مذكورك غيري ايله بولنميه پس اول علتك معلول آخر
اولمق ممكن اولماز اگر اولسه اول علتك ايكي معلولندن
بريله خصوصيتي اولوب غيري ايله اولميه ديمك ميسر
اولمازده اول علت ايكي معلولدن هيچ برينه علت اولمز
شارح بو تقريرده بحث ايدركه جائزدركه بر جهتدن واحد
اولان ذاتده امور متعدده يه نظرله خصوصيت اوله كه اول
خصوصيت اول امور متعددهنك غيري ايله اولميه ده اول
امور متعدده بابرها اول علتدن صادر اوله ونقول ايضا
ان المعلول يجب وجوده عند وجود علته التامة اعني عند
تحقق الامور المعتبرة في الحقيقة لانه لو لم يكن واجب

الوجود ح فاما ان يكون ممتنع الوجود وهو محال والا لما وجد
او ممكن الوجود فيحتاج الى مرجح يخرجه من القوة الى الفعل
فلا يكون جملة الامور المعتبرة في وجوده حاصلة وقد فرضنا
ها حاصلة هف فبان ان المعلول يجب وجوده عند تحقق
العلة التامة فيكون واجبا لغيره ممكنا بالذات لانا
لو اعتبرنا ماهيته من حيث هي هي لا يجب لها الوجود
ولا العدم علت تامه موجود اولدقده معلولك وجودي واجب
واجب اولور علت تامه دن مراد معلولك تحققنه معتبره
اولان امورك جمله سيدر زيرا علت تامه تحقق ايلدكده
معلولك وجودي واجب اولمسه يا ممتنع اولور بو محالدر
زيرا ممتنع اولسه وجوده گلمزدي يا خود ممكن اولورده مرجحه
محتاج اولوركه مرجح اول ممكني قوتدن فعله اخراج ايليه
مرجحه محتاج اولنجه معلولك وجودنده معتبره اولان
امورك جمله سي حاصل اولمامش اولور خلاف مفروضدر
ظاهر اولديكه علت تامه نك تحققنده معلولك
وجودي واجب اولور يعني واجب بالغير ممكن بالذات
اولور زيرا ماهيت اولديغي حيثيتدن كنده ويه وجود وعدمدن
هيچ بري واجب دگلدر شارح علت تامه نك
تعريف مذكوري جامع دگلدر زيرا واجب تعالى معلول
اولنه نسبت ايله علت تامه در با خصوص انك حقنده
جمله الامور دينلمز تفسيره جامع علت تامه شول شيدركه

معلول اندن خارج شیئه توقف ایلمیه دیمك
در بو بعضدن نقل اولندی شارح بحث اخرایدر که
علت تامه ده معلولك امكانی معتبردر علت تامه
ده تركیب لازمدر یعنی تعریف مذكور جامعدر
اول زمان جامع اولمازدی که علت تامه بسیط اولمق
جائز اولیدی جائز دكلدر هر علت تامه ده معلولك
جزلری مركبه اولور قطعا جواب اولدر که فاعله احتیاجك
علتی امكاندر شی امكان ایله متصف اولمادقجه شیئه
علت طلب اولنماز پس امكان معلول جانبنده ماخوذدر
علتدن جزء دكلدر بو جواب رد اولنور که جزء صوری
وجزء مادی معلولده نه جزدر بویله ایكن علت تامه دن جزء
اولمز دردكلدر كنذلك امكان تاثیرك شرطلرندن
اولماغله مؤثر اولان تاثیرده شرط اولان شی اولمادقجه
مؤثر اولمز پس لازم گلدیکه علت تامه بسیط بولنمیه
علت تامه نك جمله الامور ایله تفسیری صحیح وجمیع افرادنه
شاملدر دیو شارح بحثنی ابقا ایده وب مصنفك
تفسیرینی تصحیح ایلیدر معلوم اوله که معلول مركب اولسه
جمیع اجزاسی مركبك عینیدر علت تامه دن جزء اولان
شی كله محتاج دكلدر بلكه امر عكسی اوزره در پس علت
تامه یه علت اطلاق اتمك معنی مذكوره بنا صحیح
دكلدر بلكه اطلاق مذكور مسامحه ومجاز اولمق اوزره در

هدایه بو هدایه اوهام سبق ایدن شبهه نی ازاله ایچوندر
اول شبهه علتنك بر شیده تاثیری وجودنه منافیدر که
حاصل تحصیل موجودی ایجاد لازم گلور محالدر م كون
الشئ موجودا لاینافی تاثیر العلة الفاعلیة فیه لان الشئ
اذا كان معدوما ثم یوجد فاما ان توصف العلة بكونها
مفیدة لوجوده حالة العدم او حالة الوجود او فی حالتین
جمیعا لا جائز ان تفید وجوده حالة العدم او فی حالتین جمیعا
والا لزم اجتماع الوجود والعدم هف فاذا تفید وجوده
حالة وجوده فكون الشئ موجودا لاینافی كونه معلولا
شیئك موجود اولماسی علت فاعلیه نك انده تاثیرینه
منافی دكلدر زیرا شی معدوم اولوب صكره موجود اولسه
وجودنی مفید اولان علت حالت عدمنده یا حالت
وجودنده یا حالتینك وجودنده جمعنده مفید اولماغله متصفدر
حالت عدمنده یا حالتینده افاده وجود صحیح دكلدر وجود
ایله عدمك اجتماعی لازم گلور پس لازمدر که حالت وجودنده
ایفاده وجود ایلیه حالته وجودنده اولان وجود مفاد اولان
وجوددر حاصلی تحصیل لازم گلمز پس شیئك موجود اولماسی
معلول اولماسنی معلول اولماسنه منافی اولماز بعض شراح دیرکه
كند وعلتدن وجوده گلدکدنصکره اول معلول بقا حالنده
اول علته محتاج دكلدر دیمك اول اوهام عامیه دندر حتی
معلولك علتی موجوده سی فانی اولسه فنا گلمز بلکه

معلول باقی قالور دیرلر ودخی تحاشی ایتمیوب درلر که
باری تعالی یه عدم جائز اولیدی عالمک وجودینه ضرر کلمزدی
بو توهمه سبب بنای بیابان کمه عدمه کیدوب بناسی باقی اولدیغنی
مشاهده ایتدکلریدر مصنف بو هدایه‌یی ایرادی
توهم مذکوری دفع ایچوندر زیرا معلول علتنک فناسندن
صکره باقی اولسه اول علت اول معلولک حالت وجودنده
مؤثر اولمامق لازم کلور حجت ایله ثابت اولنه‌جق بنا فیدر که
علتک معلولده تأثیری حالت وجودنده در دیو مبرهن
اولمش ایدی شارح بحث ایدر که دلیل ایله ثابت اولان
علتک معلولده تأثیر ان وجودنده مطلقا مؤثر اولور
دیمک دکلدر علت فانیه اولدقده معلول باقی اولور
دیمک بو ثابت اولانه منافی دکلدر بو هدایه وهم مذکوری
ازاله ایده مز اول وهمی ازاله قوتک شو کلامدیر که ممکنک
علته افتقارنه علت امکاندر دیرلر امکان علت اولنجه
ممکن اولان شی وجودی اوقاتنک جمله‌سنده امکانی
اولماغله علته افتقاری دخی باقیدر اما علته افتقارک
علتی حدوثی اولیدی اول ممکن حدوثندن صکره علته محتاج
اولمزدی زیرا حدوث باقی دکلدر فائده معلول واحد
شخصینک اوزرینه ایکی علت مستقل جمع اولمق
ممتنعدر جمع اولسه اول معلول هر بر علت ایله وقوعی واجب
اولور واجب اولمسه بریله وقوعی واجب اولسه علت

اخری

اخری علت مستقله اولماز مفروضنه مخالف در که هر بر
مستقله در اول معلولک وقوعی ایکی علتدن هر بر ایله واجب
اولسه هر بریله اخردن مستغنی اولور در ایکی علتدن هم مستغنی
هم محتاج اولمامق لازم کلور محالدر اما نوعنده متحد اولان
ایکی معلولک علتین مستقلتین مختلفتین ایله تعلیلی
صحیحدر یعنی ایکی معلولک بر علتینک هر بری ایله
واقع اولوب اخر معلول علت اخری ایله واقع اولمق جائزدر

فصل فی الجوهر والعرض

كل موجود فاما ان يكون
مختصا بشيء ساريا فيه اولا يكون فاذا كان الواقع هو القسم
الاول يسمى الساري حالا والمساري والمسري محلا
ولا بد ان يكون لاحدهما او لهما حاجة الى صاحبه والا
امتنع ذلك الحلول فلا يخلو اما ان يكون المحل محتاجا
الى الحال فيسمى المحل هيولى والحال صورة او بالعكس
فيسمى المحل موضوعا والحال عرضا واذا ثبت هذا فنقول
الجوهر هو الماهية التي اذا وجدت في الاعيان كانت
لا في موضوع وبه يخرج منه واجب الوجود اذ ليس له
وراء الوجود ماهية. بو فصل جوهر وعرض بياننده در
هر موجود بر شیئه مختص واندە ساری اولور یا خود اولماز
قسم اول اولورسه ساری اولنه حال مسری ومن بری اولانه
محل دیرلر بو صورتده ساری ومسری دن بری اخره محتاج یا خود
هر بری اخره محتاج اولور اولمازسه حلول بولنماز محل اولان

حال اولانه محتاج اولورسه هیولی دیرلر حالنه صورت
دیرلر اگر حال اولان محل اولانه محتاج اولورسه عرض دیرلر
محلنه موضوع دیرلر شارح دیر که مناسب اولان فقط ایکی
طرفدن اولورسه هیولی و صورتدر حال طرفدن اولورسه
عرضدر محلّی موضوعدر دیمکدر زیرا حال محله مفتقردر مطلقا
بو مذکور معلوم اولدیسه دیرز که جوهر شول ماهیتدر که اعیانده
موجود اولدقده موضوعده اولماز بلکه محلدن مستغنی اولمغله
کندو ذاتیله قائم اولور عرض کبی محله محتاج اولماز ظاهر بودر که
بو معنی وجود ماهیت اوزره زائد اولدقده صادق اولور
جوهرک تعریفنده واجب الوجود خارج اولور زیرا واجب
الوجودک وجودندن غیر ماهیتی یوقدر لکن جواهرک
صور عقلیه سی تعریف مذکورده داخلدر زیرا صور عقلیه
ذهنده اگرچه موضوعدر لکن خارجده موجود اولدقده موضوعده
دگلدر دیمک صحیحدر لکن بو کلام ذهنده حاصل اولان
اشیانک ماهیاتیدر دینلره گوره در اختلاف نحو وجوده
و وجوده تابعه احوالده در اما ذهنده حاصل اولان اشیانک
صوری و اشباحیدر ماهیتده اشیایه مخالفه و مناسبت
مخصوصه ایله مناسبدر اول مناسبت سببیله اول صورلرک
بعضیسی بعض اشیایه علم اولور دینلرک عندنده جواهرک
صور عقلیه سی اعراضدر وجود خارجی ایله موجوده و نفس اول
صور عقلیه یه موضوع اولور و اما العرض فهو الموجود فی الموضوع

ثم الجوهر ان کان محلا فهو الهیولی وان کان حالا فهو الصورة
وان لم یکن حالا ولا محلا فان کان مرکبا منهما فهو الجسم وان لم
یکن کذلک فان کان متعلقا بالاجسام تعلق التدبیر و
التصرف فهو النفس والا فهو العقل والجوهر لیس جنسا
لهذه الاقسام اذ لو کان جنسا لکان ما یدخل تحته
مرکبا من جنس وفصل ولیس کذلک لان النفس لیست
مرکبة منهما لان تعقل الماهیة البسیطة الحالة فیها هف
اما عرض شول شیدر که موجود اولدقده موضوعده اولور
جوهرک صورت عقلیه سی مذهب اولنه گوره جوهر و
عرضدر و عرض اولمق لازم گلور حکمة العین صاحبی هر شیئک
جوهر و عرض اولماسنی التزام ایلدی لکن حق صریحه مخالفدر
دیدیلر انسب اولان عرضک تعریفنده هر ماهیتدر که
خارجده موجود اولسه موضوعده موجوده اوله دیمکدر که شیء
واحد جوهر و عرض اولمق لازم گلمیه مصنف دیر که جوهر اگر محل
اولورسه هیولیدر بو کلام جسم ایله منقوضدر زیرا جسم
عرضه محلدر مع هذا هیولی دگلدر جواب ویردیلر که مراد جوهر
جوهر آخره محل اولورسه هیولی اولور دیمکدر بو جوابی شارح
رد ایدر که نفس صورت جوهریه یه محلدر مع هذا هیولی
دگلدر اگر جوهر حال اولورسه صورت جسمیه یا صورت
نوعیه در اگر جوهر حال و محل و بونلردن مرکب دگل اولمایوب
بلکه حال و محلدن مرکب ایسه جسم طبیعیدر اگر جوهر حال

ومحلدن وبونلردن مرکب اولمایوب اجسامه تدبیر و
تصرف تعلقی ایله متعلق اولورسه نفوس انسانیه ونفوس
فلکیه در اگر تعلق مذکور ایله متعلق اولمایوب بلکه متعلق
تاثیر وایجاد ایله تعلق اولورسه عقلدر عقلک تعلقی انجق تاثیر
ایله در اما نفسک تعلقی گاه تدبیر گاه تاثیر ایله اصابت
عینده اولدیغی گبی بو اقسام جمله سیه جوهر جنس
اولماز اولسه تحتنده داخل اولان نوعلر جنس وفصلدن
مرکب اولور باطلدر که نفس مرکب دگلدر مرکب اولسه
منقسم اولورده نفسه حلول ایدن ماهیت بسیطه
نک انقسامی لازم گلور باطلدر ملزوم دخی باطلدر لکن
بحث اولنور که نفسک ذهنده مرکب اولمه دن خارجده
مرکب اولمق لازم گلمز زیرا نفسک ترکیبنده اندن حاله اولان
بسائطک ترکیبی لازم گلمه ده منقسم اوله و اما اقسام
عرض فتسعة الکم والکیف والاین والمتی والاضافة
والملک والوضع والفعل والانفعال اما الکم فهو الذی
یقبل المساوات واللامساوات لذاته وینقسم الی منفصل
کالعدد والی متصل غیر قار الذات کالخط والسطح
والثخن والی متصل غیر قار الذات وهو الزمان اما عرض
اقسامی استقرا ایله طقوز عدد درکه مصنف تعداد ایلدیکیدر
اما اعراضک تعریفنده کم دیدکلری شول عرضدر که مساوات
ولامساواتی لذاته قبول ایلیه بو تعریفده دور واردر

زیرا مساوات کم بوده انحصار ایدر اولی اولان کم بذاته حقیقتی
قبول ایدن شیدر دیمکدر یعنی کم اول شیدر که انده اجزا فرض
ایتمک ممکن اوله تعریفنده لذاته کم بالعرض خارج اولمق ایچوندر که
محل وحال اولنلر گبی وغیریلر گبی کم ایکی قسمدر منفصل و
متصلدر کم منفصل اجزاء مفروضه سی بیننده حد مشترکه
اولمیاندر حد مشترک ایکی جزءه نسبتی برطرز اولاندر خطده
اولان نقطه گبی که ایکی جزءک برینه نهایت اعتبار
اولنه جزء آخر دخی نهایت اعتبار اولنمق ممکندر اگر بدایت
اعتبار اولنه جزء آخره دخی بدایت اعتباری ممکن اولور
ایکی جزءه نسبتی علی السوا اولماغله هیچ برینه اختصاصی
یوقدر که نکته سطحک ایکی جزءلرینه قیاس ایله خط گبی
وجسمک ایکی جزءلرینه قیاس ایله سطحلر گبی آنک گبی
زمانک ایکی جزءلرینه قیاس ایله آن گبی حد مشترک بو حیثیتله
اولمق واجبدر که ایکی قسمک برینه ضم اولنسه زیاده
اولمیه فصل اولنسه نقصان اولمیه بویله اولمیه حد مشترکه
مقدار معتبر بر جزء آخر اولورده ایکی قسمه تقسیم اوچ قسمه
تقسیم اولور اوچ قسمه تقسیم بش قسمه تقسیم اولور
وهکذا نقطه خطدن خط دخی سطحدن سطح دخی جسمدن
اجزا گلمزدن بلکه عرضدر اما کم منفصلک اجزاسی بیننده
مشترک حد یوقدر عشره سته ایله اربعه یه تقسیم اولنسه
سادس سته دن جزء در رابعه دن خارجدر کم منفصل

كم منفصله مثال عدددر غیر بو قدر كالعدد دیوب كاف تمثیلیه
ایله كتوزنلر انواع عددی اعتبار اتدیلر بو خصوصه عدددن
غیری دخی واردر دیمزلر اما كم متصل شول شیدر كه اجزاء
مفروضه سی بیننده حد مشترك اوله حد مشترك
آنفا معلوم اولدی كم متصل قار الذات یاخود غیر قار الذاتدر
قار الذات اولان مقداردر كه خط وسطح وجسم تعلیمیدر
غیر قار الذات اولان زماندر سؤال اولندیكه اجزاء زماندن بر
شی موجود ایسه معدومه اتصالی لازم كلور دكل ایسه
معدومك معدومه اتصالی لازم كلور ایكیسی دخی بالبداهه
محالدر اكر اجزانك اتصالی خالیه ایسه قار اولمق لازم كلور
شریف علامه حاشیه تجریدده بو سؤاله دیر دیكی جوابی شارح
نقل ایدوب دیر كه اول امر متصل ممتد فی الخیالدر اولان
شینك خارجده وجودنی عقل ملاحظه ایله خارجده
وجودنی عقل ملاحظه اجزاسنك اجتماعی محالدر دیو
جزم ایدر غیر قار الذات بو معنایه در معلوم اوله كه
انواع الكوافنك اجناس عالیه سی ارسطو عندنده طقوز عدده
منحصره نقطه ووحدت ایله نقض وارد اولماز كه بونلرك بر
جنسك تحتنده مندرجه در اما اعراض طقوز عدده حصر ایدنلر نقطه
ووحدت ایله نقض كلور زیرا بونلر اعراض تسعه ده داخل دكلدر
لكن اجناس اعراض اشیایه مقول اولدیغی تواطؤ طریقیله اولمغه
توقف ایدر طقوزدن غیری جنسك عدمنه توقف ایدر دیو

طقوز

مطلب تحقیق المقام

طقوزدن ایكیسی یا اكثری بر جنسك تحتنده مندرج
اولمغه توقف ایدر و بو طقوزدن هر بری جزئیاتنك
تمام ماهیتی اولمغه توقف ایدر بونلری تحقیق اتمك
جدا عسیردر بو حكمت فننده اولان كتابلرده تحقیقی حقا
ایدر كتاب بولنمادی دیو تجرید شرحنده علامه اصفهانی
اعتراف ایلدی لكن حق بودر كه عرض بو اعراض تسعه یه جنس
دكلدر زیرا بو اجناسك عرضیتی بیانه محتاجدر فائده
مصنف رح مباحث اعراضی مباحث جوهردن
تاخیر ایلدی زیرا وجود عرض وجود جوهره توقف ایدر
مناسب اولان احوال جوهر بیاننی احوال عرض بیانی
اوزره تقدیم اتمكدر بعضیلر مباحث اعراضی تقدیم ایلدی
زیرا بعض اعراضك احوالی ایله جوهرك احوالنه
استدلال اولندیغی كبی بو ایكی مسلكك وجه موجهی
واردر دیو شریف علامه حواشی تجریدده اقرار ایلدی
واما الكیف فهو هیئة فی شیء لا یقتضی لذاته قسمة
ولا نسبة وینقسم الی كیفیات محسوسة راسخة
كحلاوة العسل وملوحة ماء البحر وغیر راسخة كحمرة الخجل وصفرة
الوجل والی كیفیات نفسانیة وهی بعد الرسوخ والعلم
وغیر ذلك حالات كالكتابة فی ابتداء الخلقة وملكات
كالكتابة بعد الرسوخ والعلم وغیر ذلك والی كیفیات
استعدادیة نحو اللاانفعال كالصلابة ونحو الانفعال كاللین

والی کیفیات مختصة بالکمیات کالمثلثیة و
المربعة والزوجیة والفردیة للعدد اما کیف برهیئتدرکه
شیده حاصل اولور لذاته قسمتی اقتضا اتمز نسبتی اقتضا
اتمکله اندن دخی خارج اولدی زیرا اعراض باقیه دن نسبت
منفکه دکلدر مصنف رح وحدت ایله نقطه‌یی بونلرک اعتباریه
دندر دیو قیدندن ذکر اتمدی اما اخراجندندر دنیلر تعریفنده للاقسمتی
دخی اقتضا اتمیه دیو زیاده اتدیلرکه کیفک تعریفندن خارج
اوله بعض شراح نقطه‌یی کیفیات مختصه بالکمیاتدن
قیلدی و دخی وحدتی کیفیاتندندر دیدی زیرا کیف انواع
اربعه‌ده انحصاری منع ایدر انحصاره دلیل استقرادن غیر نسنه‌در
دیدی معلوم اوله که کیف چند ندر نختنده درت نوع
واردر اولکی کیفیات محسوسه‌در که حواس ظاهره‌نک
بریله مدرکه‌در بو نوع یا راسخه‌در عسلده حلاوت یا دکرده
ملوحت کبی بو نوعه انفعالیات دیرلر نوع ثانی کیفیات
نفسانیه‌در النفس حیوانیه‌نک ذواتنه مختصه‌در
یعنی اجسامبینده اول کیفیات حیوانده اولور نباتده و
جماده اولماز معناسنه در مجرداتده بولنماق جائزدر زیرا
اجسامبینده حیوانده اولور دیمک واجبه وغیریه شمولنه
مانع دکلدر واجب مجردات اجسام دکلدر شرح مواقفده
مذکور اولان بودر بعضیلر مطلقا ذوات نفس حیوانیه
ونباتیه‌دن اعم ایله تفسیر ایلدیلر زیرا کیفیات دن صحت

سا ومرضی نباتده دخی بولنور و قوت تغذیه و قوت
تنمیه اعتباریله دیدی کیفیات نفسانیه سونلر عنده
راسخه اولماسه حالات اولور تدریب وممارست
اولمیان کمسه‌ده کتابت کبی راسخ اولورسه ملکات
اولور سند ربت اولان کمسه‌ده کتابت کبی وعلم وغیری
کبی نوع ثالث کیفیات استعدادیه‌در استعداد اول
جسمک اول جنسندن اولاندر رفع ولا انفعال جانبنه
استعداد شدید اولورسه صلابت کبی قوت تسمیه
اولنور انفعال جانبنه استعداد شدید اولورسه لین کبی
ضعف تسمیه اولنور مشهور بودر که استعدادک
نوع ثالثی کبی وار در فعل جانبنه استعداد شدید در مصارعه
کبی لکن بو مشهور بر شی دکلدر زیرا مصارعه‌ده امر ایله اولور
اول صنعته علم والکا قدرت کرکدر بو ایکیسی کیفیات
نفسانیه دندر واعضانک قتلی وعطفی غیر اولمق کرکدر
فی الحقیقة لا انفعال جانبنه استعداددر قسم ثالث
ثابت اولدی سؤال اولنور که قابل انفعال وقابل لا انفعال
استعدادلرندن شدت وترجیح اعتبار اولندی اصل قبولکه
انفعاله ولا انفعاله نسبتی برابر اوله قسم ثالث اولور
جواب اولدر که بر شی آخر شی قبول ایدر دیمک اول شی
بر حیثیتدر که آخر شی انده حلول اتمه‌سی صحیح اوله دیمکدر
بو امر اعتبار ایدرز ذلک الشی الکله متصف اولور بونده نصکره

انده امور بولنور که اول امور ایله اول مقبولك حال قابلنه
نسبت ایله قربا وبعدا متفاوته اولور اول اموره استعداد
دیرلر اصل قبول امکان ذاتی قبیلندندر اما قرب قبول
وبعد قبول مقتضیسی اولان مراتب استعداد بابندندر بس
رجحانی مستلزم اولان شدت استعداده معتبره اولور
معلوم اوله که لین ایله صلابتی اکثر علما کیفیات
ملموسه دن عد ایدیلر حق بعضنفك دیدیکی کبی
کیفیات استعدادیه دندر زیرا امام رازی جسم لین
شول شیدر که منغمز اوله انده واوج شی واردر اولکی شینك
سطحنده حاصل حرکت ایکنجی شکل تغییر اول حرکتك
حدوثنه مقروندر اوچنجی بو ایکی امر اول شی قبول اتمکه
مستعد اولمقیدر ایکی اولکی یه لین دینلمز بلکه محسوسانه
بالبصردر لین محسوس بالبصر دکلدر ثالث متعین
اولدیکه کیفیات استعدادیه دندر کذلك جسم صلبیده
امور اربعه واردر اولکی عدم انغماز در امر عدمیدر ایکنجی شکل
باقی علی حاله در کیفیات مخصوصه دن کمیاتدندر اوچنجی
مقاومت که لمس ایله محسوسه در صلابت دینلمامه
ذی منغوخده اولان هواده مقاومت واردر صلابت
یوقدر دردنجی لا انفعال جانبنه استعداد شدیددر که صلابتدر
کیفیات استعدادیه دن اولور نوع رابع شول کیفیاتدر که
کمیاته در که کمیات متصله یه یا منفصله یه مختصه در

مثلثیت

مثلثیت ومربعیت کبی که سطح ده اولور سطح متصلدر
وزوجیت وفردیت کبیکه عدده اولور کم منفصلدر
واما این شول حالتدر که شینك مکانده حصولی سببیله شینه
حاصل در ملا میرك دیرکه مکان حقیقی سنده شینك
حصولندن حاصل حالتدر واما متی بر حالتدر که شینك
زمانده حصولندن شیئه حاصل اولور یاخود انده حصولندن
حاصل اولور زیرا شی زمانده اولور و زمانك طرفی اولان
انده اولور ده متی کلمه سیله سؤال اولنور شرح طوالعده
مقرردر واما اضافت بر حالت نسبیه در که متکرره
در اول حالتلر متخالفین اولسون ابوت وبنوت
کبی متوافقین اولسون ایکی جانبدن اخوت کبی بعضیلر نسبیه
دیمك نسبت سببیله حاصل در بر حیوان حیوان
اخرك نقطه سندن تولد اتمه سی بینهماده بر نسبت
واسطه سیله احدهما یه حالت نسبیه عارض اولور که ابوتدر
اخره حالت نسبیه عارضه اولور که بنوتدر دیدی شارح
بحث ایدر که حکما اضافتی نسبت متکرره ایله تعریف
ایتدیلر یعنی نسبت اخری یه قیاس ایله معقوله در نسبت
اخر دخی نسبت اولی یه قیاس ایله اما اضافت
نسبتدن حاصل اولمسنی اعتبار اتمه دیلر بس نسبیه کلمه سنی
نسبت جنسندن اولان شیدر دیو تفسیر اتمك لازمدر
قومك کلامنه ارجح اولوب سؤنی خفیف اوله واما ملك

بوكا جده دخی دیرلر شیئه حاصل حالتدركه احاطه سببیله
اوله و انتقاللندن حالت دخی منتقل در اما این دلو دخی
مكانك احاطه سندن حاصل هیئتدر لكن انتقاللندن مكانك
انتقال ایتمز مكتمم اولان احاطه كلی یا بعضی احاطه دن اعم
در خلقت اوزره احاطه اولسون اهالی عندنده هر برینه
حاصل اولان حالت كبی خلقت اوزره اولمسون متعمم
اولان یا متقمص اولان انسانه حاصل اولان هیئت
كبی بعضیلر اوله ذاتی ثانیه عرض دیدی و اما وضع شیئك
اجزاسنك هر برینه نسبتدن و امور خارجیه یه
نسبتندن شیئه حاصل هیئتدر وضع كاهیجه اجزانك
بر برینه نسبتدن حاصل هیئته دیرلر امور خارجیه یه
نسبتی ایتمز یعنی مقوله وضع كاهیجه جزء مقوله یه اطلاق اولنور
كله اطلاقی كبی مصنف وضعك تعریفنده شیئه
حاصل هیئتدر دیدیكی لایق اولان جسمه حاصل اولان هیئتدر
دیمكدر كیفدن اولان شكل ایله تعریف منتقض اولمیه دیو
اعتراض اولندی شارح دفع ایدر كه تعریفده اولان قیود بافیه
شكل اخراج ایدر زیرا شكلدر و اجزا و نسبتی ملاحظه یوقدر
بلكه حد و حدك احاطه سندن مقداره حاصل هیئتدر
مجموع اجزاء من حیث المجموع معتبر در كندنك تعریفنده
جسم اقتداولندقده مراد طبیعی اولورسه جسم تعلیمی بلكه خط
و سطحه ثابت اولان وضع خارج اولور مطلق جسم مراد

اولنورسه تعلیمی یه عارض اولان شكل داخل اولورده سطحه
و خطه ثابت اولان وضع خارج اولور و اما فعل غیرده
تأثیری سببیله شیئه حاصل هیئتدر قاطع اولان شیئك قطع
ایلدیكی مدتده كنده یه عارض اولان حالت كبی و اما انفعال
غیری شیئدن تأثیری سببیله شیئه حاصل اولان حالتدر
مسخن اولان شیئی تسخینی مدتنده كنده یه عارض اولان
حالت كبی شارح دیر كه ظاهر بودر كه فعل و انفعال نفس
و تأثیر و نفس تأثرده یوقدر تأثیر و تأثر سببیله شیئه عارضه
هیئتدر دكلدر مصنف فعل و انفعال تعریفلرنده
مادام یقطع و مادام یتسخن دیدیكی اشارت ایدر كه فعل
و انفعال غیر قاردر مجتمع الاجزاء دكلدر زمان و حركت كبیدر
مثلا قاطع بر خشبه یی قطعنك دوامنده اجزاء اجزاء
خشبه دن هر بر جزئی قطع جزء آخر قطعنه مغایر در جزء
ثانیی قطع ایدركن جزء اولا اولی قطع باقی دكلدر جزء ثالثك
قطعی دخی موجود دكلدر حركت بمعنی القطع كبیدر
اما حصول قطع امر مستمر در منتهی یه وارنجه باقی در
حركت بمعنی التوسط شبیه در یعنی امر قار الذات
مستمر الوجوددر فعل مقوله سندن خارج اولور كیف
مقوله سنده داخل اولور كندنك انفعالده حال
بویله در یعنی متسخن ایچون هر آنده بر فرد اولور كه
افراد آخر بولنمازده غیر قار اولور حركت بمعنی القطع

كبی ایما اصل تسنیجون امر مرتسم در حرکت بمعنی التوسط
شبیه اولورده کیف اولور انفعال اولمز مصنف
دیرکه بو فعل وانفعال غیر قار اولماغله بونلردن ان یفعل و
ان ینفعل ایله تعبیر اولنورکه تجدد وتقضی یه دلالت
ایتدکلری ایچون زیرا فعلک وضعی تجدد واستمراره وثباته
دلالت ایچوندر **الفن الثانی فی العلم بالصانع وصفاته**
وهو یشتمل علی عشرة فصول **فصل فی اثبات الواجب لذاته**
وهو الذی اذا اعتبر من حیث هو هو لا یکون
قابلا للعدم وبرهانه ان نقول ان لم یکن فی الوجود موجود
واجب لذاته یلزم منه المحال لان الموجودات باسرها
تکون جملة مرکبة من احاد کل واحد منها ممکن لذاته فتحتاج
الی علة خارجة والعلم به بدیهی والموجود الخارج عن جمیع
الممکنات واجب لذاته فیلزم وجود واجب الوجود
وعلی تقدیر عدمه وهو محال فنون ثلثه دن فن ثانی
صانع تعالی یه وصفاتنه علم بیاننده در واون عدد
فصولی مشتملدر فصولدن بری واجب لذاته نک موجود
اولدیغنی بیان ایدر واجب لذاته شول ذاتدرکه من حیث
هو هو اعتبار اولنسه عدمه قابل اولماز موجود اولدیغنه
برهاندرکه اگر وجوده واجب لذاته اولمسه محال لازم
گلور زیرا موجودات باسرها احاد ممکنه دن بر جمله اولور
احاد ممکنه سنه محتاجه اولمغله ممکنه اولماسی بالطریق الاولی در

پس اول جمله علت موجوده خارجیه یه محتاجه اولور
بوکا علم بدیهیدر یعنی ضروری فطری القیاسدر وشول
موجودکه جمیع ممکناتدن خارج اوله واجب لذاته در پس
واجب الوجودک عدمی تقدیرینه گوره وجودی لازم
گلور محالدر پس ایمدی واجبک عدمی محالدر وجودی واجب
ولازم اولور شارح دیرکه جمله نک علت خارجیه یه
محتاج اولدیغی تنویر ایده زکه اول علت موجوده نفس
جمله اولمادیغی ظاهردر جزء جمله دخی دگلدر زیرا جمله یه علت
اولان شی جمله اجزالرندن هر برینه علت اولمق گرکدر
اگر هر برینه علت اولمسه بعض اجزا علت اخره
ایله معلل اولورده مجموعه علت اولور ودیگر بعضنه علت
اولمش اولور خلاف مفروض اولندر مجموعه علت اولان
هر بر جزءه علت اولمق لازم اولدقده شی نفسنه علت
اولمق لازم گلور باطلدر شارح بحث ایدرکه جمله
ممکن اولمه دن علت واحده مشخصه یه محتاج اولمق لازم
گلمز جائزدرکه جمله علل متعدده یه محتاجه اولسونده اول
علل متعدده احاد جمله نک موجوده اولسون علل متعدده
مجموعی جمله یه موجوده اولسون ممکنات سلسله غیر متناهیه
اولهده ثانی اوله ثالث ثانی یه هکذا جمله یه علت جزء
جمله اوله جمله دن مراد معلول اخیرک غیری اجزالرک
مجموعیدرکه اول اجزالرک هر برینه علیت ومعلولیت

عارض اولور اما معلول اخیر معلول محضدر انده علیت
بولنماز شارح مواقف دیر که کلا علت موجوده در که
مستقله بالتأثیر اوله معلول اخیرك ما قبلی سلسله نك دی بالحقیقه
علت موجده بالتأثیر مستقله سی اولسه نفسنه علت
اولمق لازم کلور قطعا بو کلامی توجیهده دینلدیکه ممکناتدن
هر سلسله دن خارج علته محتاج اولور زیرا علت
خارج اولمسه دور یا تسلسل لازم کلور بو شیئك امکانی
ملاحظه ایتدکده علته احتیاجنی تصدیق بدیهیدر لکن
شارح دیر که بو توجیه مقامه مناسب دکلدر دیو
توجیهی مذکوری ردیلدر وجه رد بودر که اثبات واجب
برهانلری ایکی قسمدر بری دور و تسلسلی ابطاله موقوفدر
ایکنجی قسم دور و تسلسل ابطاله موقوف دکلدر ما نحن
فیه ایکنجی قسمدندر اولکی قسمه مبنی اولان توجیه مناسب
دکلدر **فصل فی ان وجود واجب الوجود نفس حقیقته**
ان وجوده لو کان زائدا علی حقیقته لکان عارضا لها ولو کان
عارضا لها لکان الوجود من حیث هو هو مفتقرا الی الغیر
نفس الحقیقة یلزم ان تکون موجودة قبل الوجود
لان العلة الموجودة للشیء یجب تقدمها علی المعلول
بالوجود لیکون الشیء موجودا قبل نفسه وان
کان غیر ذلك الماهیة یلزم ان یکون الواجب
لذاته محتاجا الی الغیر وهذا محال بو فصل واجب الوجودك

حقیقتنك

حقیقتنك عینی اولدیغنی بیان ایدر فلاسفه دیدیلر که واجب
تعالی ده وجود نفس حقیقتیدر زائد دکلدر زائد اولسه حقیقتنه
عارض اولور ده معروضنه مفتقر اولور معروضنه مفتقر اولسه
ممکن اولور ممکن اولسه کندویه مؤثر لازم اولور اول مؤثر
حقیقتی اولورسه قبل هذا الوجود موجود اولمق لازم اولور
زیرا علت موجوده نك معلولی اوزره بالوجود تقدمی واجب
در لازم کلور که شی نفسنده اول موجود اوله باطلدر اکر مؤثر
غیر اولورسه واجب لذاته غیره محتاج اولمق لازم کلور
باطلدر **معلوم** اولسه که موجودات مراتبی موجوداتك اولمه ده
تقسیم عقلی حسبیله اوج مرتبه در ادنی مرتبه ده اولان
شول موجوددر که غیر شیء اول موجودی ایجاد ایلیه بویله
موجودك ذاتی و ذواتنه مغایر وجودی و ایکیسنه
مغایر موجودی ایجاد ایلیه بویله موجودك ذاتنه نظرله
موجودیتی قطع نظر اولنسه وجودی کندودن منفك
اولمق نفس الامرده ممکندر و انفکاکنی تصور دخی ممکندر
پس تصور و متصور ایکیسی معا ممکندر بو حال ماهیات
ممکنه نك حالیدر مشهور دخی بودر اوسط اولان
مرتبه شول موجود بالذاتدر که وجود ذاتنك غیری
اوله یعنی ذاتی وجودنی اقتضاء تام ایله اقتضا ایلیه که
وجود اول ذاتدن انفکاك ایتمك محال اوله بویله موجودك
ذاتی وار و ذاتنه مغایر وجودی وار ذاتنه نظرله وجودك

وجودک اندن انفکاکی محالدر لکن بو انفکاک متصور
ممکن در پس متصور که انفکاک در محالدر اما متصور ممکندر
بو حال واجب الوجودک حالیدر عند جمهور المتکلمین اعلی
مرتبه شول موجود بالذاتدر که وجودی ذاتنک عینی اوله
بو موجودک ذاتنه مغایر وجودی یوقدر و وجودک
اندن انفکاکی متصور اولمق ممکن دکلدر بلکه انفکاکی و تصور
انفکاکی ایکیسی معا محالدر بو حال واجب الوجودک
حالیدر عند الحکما، اگر مزید توضیح مراد ایدرسک ای مخاطب
ایراد ایده جکمز مثالدن استیضاح ایله مثال بودر که مراتب
مضئ اضاءت ایتمه ده اوچ مرتبه ده در مرتبه
اولی شول مضیدر که ضوئی غیریدن استفاده ایلیه شمسه
مقابله سی اولمانغله ضوء استفاده ایلین وجه ارض کبی
بونده مضئ وار و مضئدن غیر ضوء وار و اول ضوئی
استفاده ایلین شمس وار مرتبه ثانیه شول مضئ بالذاتدر که
ضوئی کندوسندن غیر اوله یعنی شول ذات که ضوئی اقتضاء
ایلیه که اول ضوءک اندن تخلفی ممتنع اوله شمسک
جرمی کبی که ضوء مقتضی فرض اولندقده بو مضئنک
ذاتی وار و ذاته مغایر ضوئی وار در مرتبه ثالثه شول
مضئ بالذاتدر که ضوئی ذاتنک عینی اوله شمسک
ضوئی کبی اول بذاته مضئ در ضوئی ذات اوزره زائد
دکلدر مضئ اولماده متصور اولان اشیانک اقوی و اعلی اولانی

قسمی

قسمی بودر سؤال اولنورسه ضوء نیجه اطلاق اولنور مضئ بالذاته
الضوء، در جوابه اولدر که اول معنا عامه نک متعارفی و لغتده
اولان معنیدر کلام انده دکلدر ضوء، مضئ دردنیاده معنی
بغیره و مضئ بذاته دن حاصل معنا بالی مراد ایده رز که ظهور علی
الابصاردر بو معنا ضوء ده بحسب ذاته حاصلدر ذاتی اوزره
زائد امر ایله دکلدر بلکه ظهور ضوء ده اکمل ضوء بذاته ظاهر و غیره
مظهر در مصنف رح واجب تعالینک وجودی زائد اولسه
ویه رز وجود واندن جزء اولمق احتمالی یوقدر واجب تعالی ترکیبی متفقیدر
محالدر شارح بحث ایدر که محال اولان ترکیب خارجیدر که
افتقار و امکانی موجب اولور ترکیب ذهنی محال دکلدر زیرا
ذهنده افتقاری امکانی مستلزم دکلدر زیرا ممکن وجود خارجیده
غیره محتاج اولاندر مصنف علت موجوده معلول اوزره بالوجود
متقدم اولمسی واجبدر دیه رز زیرا عقل شیئک موجود اولدیغنی ملاحظه
ایتمدکجه اول شئ غیره مفید وجود اولدیغنی ملاحظه ممتنعدر
فلاسفه نک مسلکی بودر اما متکلمون بو استثناعی منع ایدرلر علت
غیره وجود ویرمه ده موجود اولمق لازم دکلدر درلر شارح
درکه محققون دیدیلر که وجود عین واجب ایکن موجوداتک
● هیاکلی اوزره انبساط ایدوب انده ظاهر اولمشدر اول وجودل
حالی برشی یوقدر بلکه وجود عینی حقیقتی در و موجودات
بیننده اولان تمایز و تعدد و تعینات اعتباریه ایله در و اول تعیناتک
خارجده وجودی یوقدر بو که مثال بحرده که امواج متکثره ظهور ایتمز

ظهور ایدر مع هذا اول مقامده تجرددن غیری برشی یوقدر لکن
بو طور طور عقلک وراسنده در بوکا توصل اولمانز الا
مشاهدات کیفیه ایله اولور مناظرات عقلیه ایله
اولمانز هرکس ما خلق له ایچون میسردر والله المستعان وبعد
شریف علامه قدس سره حاشیه تجریده ختم کلام ایتمشدر

رد الوجودیه

معلوم اوله که طائفه وجودیه نک کلامی در بو اعتقاد
دن حذر کرکدر که بو که متعلق کلام واجب تعالی ممکناته تشارک
دکلدر تفصیلنده کلمه کرکدر

فصل فی ان وجوب الوجود
وتعینه نفس ذاته اما الاول فلان وجوب الوجود لو کان
زائدا علی حقیقته لکان معلولا لذاته والعلة ما لم تجب
وجودها استحال ان توجد المعلول وذلک الوجوب
هو الوجوب بالذات فیکون وجوب الوجود بالذات
قبل نفسه وهذا محال واما الثانی فلان تعینه لو کان
زائدا علی حقیقته لکان معلولا لذاته والعلة ما لم یکن متعینة
لم توجد المعلول فیکون التعین حاصلا قبل نفسه وهو محال
بو فصل ایکی شی بیاننده در وجوب الوجود عین ذات اولمق
و تعینی دخی عین ذات اولمق بیاننده در اما اولکی دعوی ثابتدر که
اکر وجوب الوجود عین ذات اولمیه زائد اولور ده ذاتنک
معلولی اولور زیرا زائد اولسه ممکن اولور عرض و نفسه محتاج اولور بلاجرم
علته محتاج اولور ذاتنک غیری علت اولمق جائز اولمانز زیرا واجب
وجوب وجودنده غیره محتاج اولمق محالدر پس علت نفس ذات اولمق

لازم اولور حال بوکه علتک وجودی واجب اولمادقجه وجودی محال
اولور وجودی محال اولنجه معلولی ایجاد اتمه سی محال اولور اول وجوب سابق
وجوب بالذاتدر لازم کلور که وجوب الوجود بالذات نفسنده اول
اوله محالدر پس ثابت اولور که وجوب الوجود نفس ذات اوله مطلوب
بودر اما دعوای ثانیه که واجب الوجودک تعینی نفس ذاتی اولمق
ثابتدر که اکر تعین واجب زائد اولسه ذاتنک معلولی اولور مرور
ایدن علتدن ناشی حال بوکه علت متعینه اولمدقجه موجود اولمانز
و معلولی ایجاد ایده مز لازم کلور که وجوبک تعینی نفسندن
اول اوله محالدر ثابت اولور که تعین واجب نفس حقیقتی
اوله سؤال اولنور که شینک صفتی عین حقیقتی نیجه اولور
مع هذا صفت وموصوفک هر بری شهادت ایدر که آخره مغایر
اوله جواب اولدر که فلاسفه نک صفات واجب عین ذاتیدر دیدکلری
ذات و صفات مجموعنه ترتب ایدن اشیا یالکز ذات باری اوزرینه
ترتب ایدر دیمکدر زیرا ذات واجب عین علم و عین قدرت دیمک
بزدن بریمزده اشیا منکشف اولماده ذاتمز کافیه دکلدر بلکه صفت
علمه محتاج اولور صفت علم ذاتمز ایله قائمه در اما ذات واجب اوزرینه
اشیانک انکشاف اتمه ده صفت علمه محتاج دکلدر بلکه معلومات
باسرها ذات اوزرینه منکشفه در انک نفس علت ذاته اول ذات اشیا
کندویه منکشفه اولدیغی اعتبار ایله حقیقت علمدر قدرتده حال بویله
در نیته اشیاده مؤثر اولانمز ذات باریدر صفت سببیله دکلدر ذات
باری مؤثر اولماسی اعتبار ایله حقیقت قدرتدر بو حقیقته کوره ذات و صفات

حقیقتده متحد اعتبار ایله متغایره در خلاصه حقیقتده صفاتی
نفی ایدوب صفاتی ذاتی نه وارد اولان نتایج وثمرات یالکز
ذات باریده حاصل در لر **فصل** فی توحید واجب الوجود
لو فرضنا موجودین واجبی الوجود لکانا مشترکین فی وجوب
الوجود ومتمایزین بامر من الامور وما به الامتیاز اما ان
یکون تمام الحقیقة اولا یکون لا سبیل الی الاول الامتیاز اما ان
یکون تمام الحقیقة اولا یکون لا سبیل الی الاول لان الامتیاز لو کان
بتمام الحقیقة لکان وجوب الوجود خارجا عن حقیقة کل واحد
منهما وهو محال لما بینا ان وجوب الوجود نفس حقیقة واجب
الوجود ولا سبیل الی الثانی لان کل واحد منهما حینئذ یکون
مرکبا مما به الاشتراک وما به الامتیاز وکل مرکب محتاج
الی غیره فیکون ممکنا لذاته بو فصل واجب الوجودک توحیدی
بیاننده در یعنی واجب الوجود بر در ایکی موجود واجب الوجود
فرض اولنسه وجوب وجودده مشترک اولوب انلر دخی
بر امر ایله امتیازلری اولور ما به الامتیاز یا تمام حقیقت
اولور وجوب الوجود هر برینک حقیقتندن خارج
اولور محالدر که وجوب الوجود نفس حقیقت اولدیغی
فصل سابقده بیان اولندی ایکنجی حالده محال اولوقدر که ما به
الامتیاز تمام حقیقت اولمادقده اجزاسیله اولورده وجوب
الوجودلرک هر بری ما به الاشتراک وما به الامتیازدن
مرکب اولور حال بوکه هر مرکب غیره محتاج اولورده ممکن

مطلب دقیق

لذاته اولور واجب لذاته اولماز حال بوکه واجب لذاته فرض اولنمش
ایدی مصنفک ان وجوب الوجود نفس حقیقة الواجب قولنه
شارح بحث ایدر که اول قولک معناسی نفس حقیقتدن وجوب
الوجود صفتنک اثری ظاهر اولور دیمکدر یوخسه اول حقیقت
عین هذه الصفة دیمک دکلدر واجب الوجود اولان ایکی
موجود وجوب وجودده اشتراکی هر برندن صفت وجوبک
اثری ظاهر اولور دیمک اولور بویله اولسه وجوب وجودده اشتراک
بینی ایله تمام حقیقت ایله امتیازی بیننده منافات اولماز حاصل
بحث علامه دوانی دیدیکیدر که عین واجب اولان وجوب
خاصدر وجوب مطلق دکلدر وجوب مطلق مفهومی وجوب خاصه
عارضدر که وجوب خاص عین واجبدر مصنفک فیکون ممکنا
لذاته قولنه شارح بحث ایدر که امکان موجب اولان ترکیب
خارجده اولان ترکیبدر ترکیب ذهنی دکلدر بعض شراح دیدی که
جائز که ما به الامتیاز امر عارض اوله مقوم اولمیه ترکیب لازم
کلمیه جواب دیرلر که بو سؤال تعینک عارض اولماسنی
توحیده برهان ایله ثابت اولانک خلافیدر شارح دیر که کلام
مصنفی توجیه ایدرز که بو سؤال وارد اولمیه اگر ما به الامتیاز تمام حقیقت
اولمسه یا جزء اولور یا عارض اولور ایکی تقدیره کوره واجبلر مرکب
اولمق لازم کلور جائز اولدیغنه کوره حقیقت ایله تعیندن بعض شراح
توحیدی اثبات ایتمده تعین نفس حقیقت واجب الوجود دیمکلر
کافیدر زیرا تعین نفس ماهیت اولدقده اول ماهیتک

نوعی شخصنه منحصر اولور البته ورده دیدر شارح بحث ایدرکه بو
برهاندن مقصود واجب الوجودک حقیقتده تعینی عین حقیقتی
دردیمکدر مرور ایدن ثابت اولمادر جائزدرکه حقائق
مختلفه واجبة الوجود بولنه ده هر برینک تعینی عین
اوله پس لازم اولدیکه توحید اوزره برهان اقامت اولنه

فصل فی ان واجب لذاته واجب من جمیع جهاته

ای لیس له حالة منتظرة لان ذاته کافیة فیما له من الصفات
فیکون واجبا من جمیع جهاته وانما قلنا ان ذاته کافیة فیما له من
الصفات لانها لو لم تکن کافیة لکان شئ من صفاته من
غیره فیکون حصول ذلک الغیر علة لوجود تلک الصفة
وغیبته لعدمها ولو کان کذلک لم تکن ذاته اذا اعتبرت
من حیث هی هی بلا شرط یجب لها الوجود لانها اما ان
تجب مع وجود تلک الصفة او مع عدمها فان کان مع
وجود تلک الصفة لم یکن وجودها من غیره وان کان
مع عدمها لم یکن عدمها من غیبته واذا لم یجب وجودها بلا شرط
لم یکن الواجب واجبا لذاته هذا خلف بو فصل واجب لذاته
جمیع جهاتندن واجب اولدیغنی بیان ایدر یعنی واجب لذاته جمیع
صفات کمالیه ایله واجبدر صفاتلرندن بر صفتی منتظره
دکلدر بلکه جملهسی ازلده ذات واجبده ثابتهدر زیرا ذات
واجب کندویه مخصوصه اولان صفاتلرده کافیهدر اگر کافیه اولمسه
صفاتندن بعضی غیریدن اولمق لازم گلور ایدی غیرک حضوری اول

صفتنک

صفتنک عدمنه وجودنه علت اولمق لازم گلور ایدی غیرک
اولو غیبتی اول صفتنک عدمنه علت اولوردی بو ایسه اولیجق ذات
من حیث هی هی یعنی بلا شرط حضور الغیر والعلیة
للغیر والغیبته اعتبار اولندقده اول ذاته وجود واجب اولمامق
لازم گلور زیرا اول ذاته وجودک وجوبی اول صفتنک وجودیله
در یا عدمیله در وجودیله اولورسه اول صفت غیرک حضوریندن
اولماز عدمی ایله اولورسه صفتنک عدمی اول غیرک غیبتیندن
اولماز زیرا اول صفت گرک وجودی گرک عدمی
ذات واجب ایله حاصلدر ذات من حیث هی هی
کافیهدر غیرک حضورنی وغیبتنی اعتبارسز ذات واجبک
وجودی بلا شرط واجب اولمانیجه واجب لذاته واجب لذاته
اولمامق لازم گلور بحث اولنورکه بر امر اعتباری اتمهنک
عدمنی مستلزم دکلدر یعنی صفتنک وجودی یا عدمی غیرک
وجودندن یا عدمندن اوله ده اول غیرک وجودی یا عدمی
اعتباری اولنمیه ده واقعده اول متحقق اوله لکن دلیل نقض
اجمالی اولنورکه بو دلیل بتمامه جاریدر مع هذا ذات واجب نسبت
حصولنده کافی دکلدر امر آخره توقفی ضروریدر زیرا نسبتین لازم
در مثلا ازقیت زید امور اضافیهدندر اولماغله زیده توقف ایدر
دلیل مذکور انده جاریدر وجوب الوجود یا ازقیت وجود ایله در یا عدمی
ایله در وجودی ایله اولورسه وجود ازقیت غیریدن دکلدر که
اول غیرک حضوری مقتضین ذات واجبده در ایدیر اولیه

اولورسه اول عدم غیرك عینیدر اولمادیغنه ذات واجبه
من حیث هی هی ایله اولور لازم کلورکه ذات واجب کافیه اوله
حال بوکه کافیه دکلدر ملامیرك رحمه الله بو نقضندن جوابنده کلام
صفات حقیقیه ده در اضافیه ده وسلبیه ده دکلدر ویدر
بعض شراح استدلالده دلیلی اولان هر صفت که واجب تعالی ایچون
ممکن اوله اول صفتی ذات واجب موجب اولور ده واجب الحصول
اولور معلول علتندن تخلف اتمز اما صغری که ممکن اولان صفتی
ذات موجب اولور دیدیکمز اکر صادق اولمسه بعض صفاتك
وجوب وجودی ذاتك غیری ایله اولور اول واجب ایسه تعدد
واجب لازم کلور اکر ممکن ایسه یا ذات انی موجب اولور خلاف
فرضدر یا خود اول ممکنی زائدن غیری شی موجب اولور کلامی
بو موجب ثانیه نقل ایده رز یا سلسله موجبات الی غیر النهایه
کیدر یا بر موجبه نهایت بولورکه اول موجبی ذات ایجاب ایلیه ده
خلاف فرض لازم کلمیه حاصل کلام ذات واجب صفاتنی
بأسرها موجب اولمسه امور ممتنعه نك بری لازم
کلورکه تعدد واجب یا تسلسل یا خلاف فرضدر پس ذات
واجب جمیع صفاتنی موجبدر دیمك ایله مطلوب حاصل اولور
شارح دیرکه بو دلیل تمام اولسه هر ممکن موجود قدیم اولمق لازم
کلورکه ممکن موجود واجب تعالینك صفاتی اولسون
کرك غیری اولسون یعنی ممکن موجودك علت موجبه سی
واردر اکر اول علت ذات واجب ایسه ممکن موجود قدیم اولور

زیرا

زیرا معلول علت موجبه سندن تخلف اتمز اکر ذات واجبك
غیری ایسه اول غیر بالذات واجب یا واجبدر ده ذات
واجبك اول ممکنی موجب اولور زیرا موجبك موجبی موجبدر
پس اول ممکن قدیم اولور یا خود موجب ذات واجبك غیری
اولور ده کلامی اکا نقل ایده رز یا الی غیر النهایه کیدر یا واجبه منتهی
اولور اول محالدر ثانی متعیندر لازم کلورکه هر ممکن موجود قدیم
اوله زیرا علت موجبه سی واجب قدیمدر **فصل فی ان الواجب
لذاته لا یشارك الممکنات فی وجوده** قالوا وجود من
حیث هو اما ان یجب له التجرد او اللاتجرد او لا یجب له شیء منهما
فان وجب له التجرد وجب ان یکون وجود الممکنات بأسرها مجردا
غیر عارض للماهیات وهو محال لانا نعقل المسبع مع الشك
فی وجوده الخارجی فلو کان وجوده نفس حقیقته لکان الشیء
الواحد معلوما ومشکوکا فی حالة واحدة وهو محال وان وجب له
اللاتجرد لما کان وجود الباری مجردا هف وان کان لم یجب له
شیء منهما کان کل واحد منهما ممکنا له فیکون العلة فیلزم افتقار واجب
الوجود فی تجرده الی الغیر فلا یکون ذاته کافیة فیما له من الصفات
هف بو فصل واجب لذاته وجودنده ممکناته مشارك اولمادیغی
بیان ایدر یعنی واجب لذاته ممکناته وجود مطلقده مشارك
دکلدر زیرا وجود مطلق طبیعت نوعیه دکلدر واجبك عینی اولانه
وجود ایله ممکناتك وجودلری اوزرینه تواطؤ طریقیله اطلاق اولنه انواع
اوزرینه انسانك اطلاقی کبی بلکه وجود مطلق بو وجودلره

اطلاقی قول عرض ایله بالتشکیک منقولدر اکر واجب وجود
مطلق در ممکناته مشارک اولسه وجود مطلق طبیعت
نوعیه اولمق اوزره وجود مطلق من حیث هو هو یا تجرد یعنی ماهیت
واجب اولور یا تجرد ولا تجرددن هیچ بری واجب اولمازدی
اکر تجرد واجب اولسه ممکنات باسرها ده اولان وجود
مجرد اولوب ماهیته عارض اولمازدی طبیعت نوعیه نک
مقتضاسی مختلف اولمازکه بعضه عارض بعض اخره غیر عارض
اوله ممکناتده وجود عارض اولماسی محالدر سبع اولان شکلی تعقل
ایدرزکه وجودنده شک ایدرز اکر سبعک وجودی
نفس حقیقتی اولیدی شیء واحد حالت واحده ده معلوم و
مشکوک اولمق لازم کلوردی محالدر اکر سبعی تعقل ایدرز
وجودنده غفلت ایدرز ونکله مناسب اولوردی اکر
وجودی نفس حقیقتی اولیدی یا حقیقتیدن جزء اولیدی
شیء واحد حالت واحده ده معلوم وغیر معلوم اولمق لازم کلوردی
یا خود شویله دینک مناسب اولوردی سبعی تعقل ایدرز وجودنده
شک ایله وجود نفس حقیقتی اولیدی شک ممکن اولمازدی زیرا
شینک نفس ثبوتی متحقق ویدرکنه لکه وجود سبعک
ذاتی که اولسه بنه شک ممکن اولمازدی زیرا شینک ذاتی
شیئه ثابت اولدیغی بدیهیدر لکن بو کلامک تمامی ماهیت
کنهی ایله تعقل اولندقده تمام اولور دیو شارح منع ایلدر اکر وجود
مطلق لا تجرد واجب اولورسه باریک وجودی مجرد اولمازدی

بلکه

بلکه وجود واجب الوجوده عارض اولوردی اکر وجود مطلق تجرد
ولا تجرددن بر شئ واجب اولمیه بلکه ممکن اولب علته
محتاج اولوردی لازم کلوردیدیکی واجب الوجود تجردنده غیره
محتاج اوله ده ذات باری صفاتنده کافی اولمیه بالجمله کافی
اولدیغی مبرهندر بو ذکر اولنان کلمات السنه قوتده دوران
ایدن کلماتدر بعض محققین دیدیکه هر مفهومکه وجوده مغایر اوله
انسان کبی اول مفهوم نفس الامرده وجود ضم اولمادقجه
موجود اولمازلکن وجودک انضمامی عقل ملاحظه ایتمدکجه موجود
دردیو حکم ممکن اولماز پس هر مفهوم نفس الامرده موجود
اولماسنده غیره محتاج اولور اول غیر وجوددر هر شیکه موجود
اولمادده غیره محتاج اوله ممکندر پس هر مفهومکه وجوده مغایر
اوله ممکندر ممکندن بر شئ واجب دکلدر واجب تعالی موجود
اولدیغی برهان ایله ثابتدر واجب تعالی اولماز الا شول وجودک
عینی اولور که اول وجود بذاته موجوددر ذاته مغایر امر ایله موجود
دکلدر واجب تعالی جزء حقیقی اولوب بذاته وتعینی بذاته اولوب
ذاتی اوزره زائد امر ایله اولمدیسه وجود دخی اولیله اولمق واجب
اولدر زیرا وجود واجبک عینی ایدر وجود مفهوم کلی اولوب
افرادی اولمق ممکن اولمادر بلکه وجود حد ذاتنده جزئی حقیقیدر
تعدد اولماغه امکانی یوقدر وافرادده انقسامی دخی امکانی
یوقدر بلکه قائم بذاته در غیره عارض اولمادن منزهدر پس
اهدی واجب تعالی وجود مطلق اولدی یعنی غیری ایله تقییددن

وانضمامندن معرّا اولدی ماهیات ممکنه یه عروض متصور اولماز
لکن ممکناتک اول قدیم بذاته اولان حضرت وجوده نسبتلری که
مخصوصه واردر و اول نسبت وجوده مختلفه و انحاء شتّی اوزره
ماهیاتنه اطلاع متعذردر پس موجود کلی در که لکن وجود جزئی
حقیقته بو مذهب حکماء محققین اولین و آخرینک مذهبیدر
شریف علامه حاشیهٔ تجریدده ذکر ایدوب کلامی تمامنده
بو کلامک حقیقتنی بلز الا علمده راسخ اولانلر دیدی بعض شراح
دیدیکه متصوفه نک مقالاتندن لایح اولان انلر دخی بو مسلکه
سالکلردر لکن بو مسئلده حق تحقیق اتمک مجرد بحث
ایله تمام اولوردن کیدر دیدی بو بحث سابقده ذکر اولنمش
ایدی بو مقامده ذکر اولناسی هو نحو ایدر وجودیه طائفه سنک
مذهبیدر دیو تنبیه اولنمش ایدی و بو اعتقاددن حذر کرکدر
دیو وصیت اولنمش ایدی مقاصد شرحنده علامهٔ ربانی محقق
تفتازانی بو مسلکی نقل ایدوب اوزرینه ایجاث عدیده
ایراد ایدوب طریق سدادن خدوجدر دیو من یضلل الله فما له
من هاد قولیله کلامه ختام ویروب اشارت اتمشلر فلقد درّه
ما احلم دینه **فصل فی ان الواجب لذاته عالم بذاته**

لانه مجرد عن المادة وکل مجرد عن المادة فهو عالم بذاته لان ذاته
حاصلة عنده فیکون عالما بذاته لان العلم هو حصول حقیقة
الشئ مجردة عن المادة ولواحقها فالباری عالم بذاته بو
فصل واجب تعالی ذات شریفنه عالم اولدیغنی بیان

ایدر یعنی واجب تعالی حضرتلری ذات شریفلرینه
عالمدر زیرا واجب تعالی ماده دن مجرددر ماده اولسه اجزایه
منقسم اولوردی اجزایه مفتقر اولوردی ممکن اولوردی واجب
ممکن اولمق باطلدر ماده دن مجرد اولان هر شی ادراک اولنور
پس واجب تعالی ذاتنه عالم اولور ماده دن مجرد قائم بذاته
قیدیله مقید اولمق واجبدر زیرا صور عقلیه ماده دن مجرددر
مع هذا عالم دکلدر واجب تعالی ذاتنه عالم درلر زیرا ذاتی
کندو عندنده حاصلدر پس ذاتنه عالم اولمق لازمدر زیرا علم
اعنی تعقل شئنک حقیقتی ماده دن ولواحق ماده دن
مجرد اولدیغی حالده مدرکک عندنده حصولیدر هر شیکه
ماده دن ولواحقندن مجرد اوله کندو ذاتندن محجوب دکلدر
بلکه ذاتی کندو عندنده حاصلدر پس باری تعالی ذاتنه عالمدر
فلاسفه درکه مدرک یا جزئی مادیدر یا دکلدر اولکی حواس
ظاهره نک بریله محسوسدر یا دکلدر محسوس دخی اولکی
ماده نک حضورینه موقوفدر یا دکلدر اولکی اورکه احساس
درلر ثانی یی درکه تخیل درلر غیر محسوسک ادراکنه توهم درلر
دائما جزئی مادینک غیری اولان یا کلیدر یا خود جزئی
غیر مادیدر بو ایکیسنه هر برینک ادراکنه تعقل دیرلر

هدایه وتعقل الشئ لذاته لا یقتضی التغایر بین العاقل
والمعقول لان العلم هو حضور حقیقة الشئ مجرد عن المادة
وهذا اعم من حضور حقیقة الشئ المغایر بالذات ولا یلزم من کونه

الاخص كذب الاعم ولان كل واحد من الناس يعقل ذاته بذاته
والا لكان له نفسان احدهما عاقل والاخر معقول هف
بر شئ نفسنه عالم اولمق محالدر زيرا علم نسبتدر نسبت
شيئين متغايرين بيننده اولماسى ضروريدر ديو توهم
اولنور بو هدايه اول توهمى دفع ايچوندر يعنى شئ نفسنى
تعقل ايتمه ده عاقل ايله معقول بيننده بالذات تغايرى
مقتضى دكلدر زيرا علم شئينك ماده دن مجرد اولديغى
حالده حقيقتى مدركك عندنده حضوريدر اول حقيقت
مدركه بالذات مغاير اولسون بالاعتبار مغاير اولسون تقدير
اعتبارى كافيدر شئينك تحققنه بو معنى ايله مدركه
بالذات مغاير اولان شئينك حقيقتى حضورندن اعمدر
اخص كاذب اولمادن اعم كاذب اولمق لازم كلمز دليل
اخر ناسدن هر كمسه ذاتنى بذاته تعقل ايدر اكر اتمه سه
هر بر كمسه نك ايكى نفسى اولمق لازم اولور كه برينه
عاقل اخرينه معقول دنيله بالضروره باطلدر زيرا هر كيمسه
بدننده متصرف اولانى بر بولوب ايكى امر بولماز شئ
نفسنه عالم اولمق محالدر ديو بو دليله تمسك اولنور يعنى
شئ نفسنه عالم اولسه صورتين متماثلين اجتماع ايتمك
لازم اولور محال اولديغى محلنده مبرهندر جواب اولدركه
شئينك نفسنه علمى حضوريدر اجتماع بوندهدر يا خود جواب
ايكى صورتك برى وجود اصلى اخرى وجود ظللى ايله موجود

در

درلر ممتازه لردر استحاله يوقدر كذلك ممتنع اولان محل
واحدده اجتماعدر يوخسه هر برى اخرده حلول طريقيله
اولمقيله اولماسى ممتنع دكلدر ظلليه خارجيه ده حالهدر

فصل في ان الواجب لذاته عالم بالكليات

لانه مجرد عن المادة ولواحقها يجب ان يكون عالما بالكليات
اما الصغرى فقد مر ذكرها واما الكبرى فلان كل مجرد
يمكن ان يعقل ولا خفاء فيه وكل ما يمكن ان يعقل مع
كل واحد من المعقولات لا محالة فيمكن ان يقارنه
سائر المعقولات في النفس فان الادراك
والتعقل هو حضور صورة المعقول في العقل مجردة
عن المادة ولواحقها وكل ما يمكن ان يقارنه سائر
المعقولات في العقل يمكن ان يقارنه سائر
المعقولات لذاته وكل ما يمكن لواجب الوجود بالامكان
العام يجب وجوده له والا لكان له حالة منتظرة
هف بو فصل واجب تعالى كليات عالم اولديغنى
بيان ايدر يعنى واجب تعالى كلياته عالمدر زيرا
واجب تعالى ماده دن ولواحقندن مجرددر هر مجرد
كلياته عالم اولماسى واجبدر اما صغرى فصل سابقده
بيان اولندى شارح ديركه سابقده صغرى ذكر اولندى لكن
دليل ذكر اولندى فقد مر ديديكنده فائده يوقدر لكن
متن نسخه لرينك بعضنده ثبتنه واقع اولدر

شارحك سؤالي كلمز لكن صغرى مذكوره نك بينه اولديغنده
بحث اولور اكر بينه معلوميه معناسنه اولورسه بحث
كلمز مكر معلوميه اولديغنده دخي نظر واردر دنيله اما كبرى ثابته
دركه هر مجردك معقول اولماسى امكان عام ايله ممكندر
بو بديهيدر زيرا ذات واجب تعقل اولنمه دن مانع
اوله علائق ماديه دن منزهدر تعقل اولنورسه مانعى
عقل طرفندندر ذات مجرد جهتندن دكلدر هر شيكه وجوده
تعقل اولنمه سى ممكن اوله معقولاتك هر برينه مقارن
عقل اولماسى لا محاله ممكن اولور پس اول مجردك سائر
معقولاتك نفسنده اقترانى ممكن اولور زيرا ادراك
وتعقل ماده دن دلو حقندن مجرد اولان معقولك
صورتى عقلده حاصل اولمقدر هر شيكه سائر معقولات
عقلده اكا مقارن اولمق ممكن اوله اول شيئه لذاته مقارنه اولمه سى
دخي ممكن اولور هر شيكه واجب الوجوده وجود ردواجب اولور
والا حالت منتظره سى اولور باطلدر مرورا تمش ايدي شارح
ديركه لذاته مقارنه اولماسى ممكن اولور ديمكك اول شيئك
ماهيتنه نظرله ديمكدر خارجده اوله اولسون عقلده اولسون
زيرا مقارنت مطلقه نك صحتى مقارنت في العقل
توقف ايتمز زيرا مقارنت مطلقه نك صحتى
يعني استعدادي مقارنت مطلقه دن متقدمه در
مقارنت مطلقه دخي اعم اولمغله مقارنت في العقل اوزره

متقدمه در

متقدمه در پس مقارنت مطلقه نك صحتى مقارنت
في العقل اوزره متقدمه در مقارنت في العقله توقف
ايتمزكه دور لازم كله مجرد قائم بذاته يه معقولاتك مقارنتى
اول مجردده حالك محلده حصولى كبي حاصل اولمقدر
زيرا اول مجرد مقارن اولماسى ممتنعدر مقارنت
يا اول غير مجردده حلول ايله دريا خود مجرد ايله اول غير امر
ثالثه حلول ايتمه لريله دربو ايكي احتمال ممتنعدر ثالث
متعين دركه معقولات اول مجردده حلول ايتمكله مقارنت
دربس ثابت اولوركه هر مجرد قائم بذاته اولان سائر
معقولاته عالمدر شارح بحث ايدركه مقارنت
مطلقه نك مقارنت خاصه اوزرينه تقديمى
تمام اولماز مكر اول ثانينك ذاتيسى اوله بو ممنوعدر
ودخي مقارنت في العقلدن لازم كلن مقارنت مطلقه
نك مقارنت في العقل ضمنده صحتيدر جائزدركه
ذات مجردده انجق مقارنت عقليه يه قابل اوله ده خارجده
اولدقده مقارنت مطلقه ممتنعه اوله شرط اولان وجود
ذهني منتفي اولماغله توضيح مقام بودركه مجردك ماهيتى
ذهنده وخارجده متحد ايسه ده لكن وجود ذهني
ايله وجود خارجي متخالفلردر جائزدركه وجود ذهني
مقارنته شرط اوله ياخود خارجي مقارنته مانع اوله
ودخي بحث اولنوركه مقارنت مطلقه نك صحتى مقارنت

عقليه يه توقف ايتمه سى امتناعنه ده دلالت ايدر
پس يا دليل مذكورك فسادى ياخود بو مقدمه نك
بطلانى لازم كلور مصنف وكل ما يمكن ديدى شارح
ديركه مناسب اولان قياسك كبراسنى كل مجرد عن المادة
يمكن ان يكون عالما بالكليات ايده وه بعده ايكى مقدمه نك
نتيجه سنى بو مقدمه ه مذكوره اولانه ضم ايده كه مطلوب حاصل
اوله شويله ديه كه كل مجرد عن المادة يمكن ان يكون عالما
بالكليات فالواجب لذاته يمكن ان يكون عالما بالكليات
وكل ما يمكن لواجب الوجود بالامكان العام يجب
وجوده له فالواجب لذاته عالم بالكليات مطلوب
بودر ياخود وكل ما يمكن فللمجرد لانه بالامكان العام يجب
وجوده له اذ لو بقى بالقوة لكان خروجه الى الفعل موقوفا
على استعداده لقبول الفيض فيكون ماديا بن هف ديه
بو بحث ايله مصنفك كلامنده اولان تشويش
واضطراب ظاهر اولور فان قيل لو كان البارى تعالى عالما
لكان عاقلا لتلك الصورة وقابلا وهو محال لان
القابل هو الذى يستعد للشئ والفاعل هو الذى يفعل
الشئ والاول غير الثانى فيلزم التركيب قلنا لم لا يجوز
ان يكون الشئ الواحد مستعدا لكنى التصور ومفيدا
له وهذا لان معنى كونه مستعدا له انه لا يمتنع لذاته ان
يتصور ومعنى كونه فاعلا انه متقدم بالعلية على ذلك

التصور

التصور فلم قلتم انهما متنافيان ومن اعتقد ان علم البارى تعالى
بالاشياء ذاته نفسه فقد نفى العلم بالحقيقة بو سؤال
حجت مذكوره اوزرينه معارضه در بو دليل واجب تعالى
كليا ته عالم اولمديغنه ايدديه لكن خلافنه دليل وارد كه
واجب برشيئه عالم اولسه شيدن حاصل اولان صورتى
قابل اولمق لازم كلور باطلدر زيرا اول صورت ممكنه در
محله مفتقره در ومؤثره دخى محتاجدر اول مؤثر واجب
تعالى در غيريدن دينلسه واجب تعالى صفتنده غيره
محتاج اولمق لازم كلور واول صورت واجبده مرتسمه
اولمغله قابل اولور واجبك قابل وفاعل اولمه سى محالدر
زيرا قابل اولمغه شيئه مستعد اولاندر فاعل اول شيئى ايشلينيدر
هر بر يكى آخر سز تعقل اولنمغله غيراندر ذات باريده تركيب
لازم دكل محالدر كه امكانى مستلزمدر جواب اولدر كه
مستعد ديمك صورت باريده اولمق ممتنع دكلدر
ديمكدر فاعل ديمك صورت اوزره عليت ايله متقدم
ديمكدر بو ايكى معنانك اجتماعنده منافات يوقدر
شارح دركه سؤال وجواب ظاهرده مطابقان دكلدر
زيرا سؤالك محصلى قبول فعلك غيريدر واجب
قابل وفاعل اولسه واجبده متنافيين جمع اولمق لازم كلور
ديمك اولدر جواب مذكورك وجهى اولوردر
معلوم اوله كه اشيايه علم ايكى قسمدر بر حصوليدر كه

صور عند المدرکك حاصله در قسم آخر حضوریدر که
اشیانک نفسی عند العالم حاضر اولور ذاتمز ذاتمزله
قائمه اولان ارادات وقدرت وشجاعت وغیریه علممز
کبی که بونده ارتسام وانطباع یوقدر بلکه معلوم بحقیقته
عند العالم حاضر اولمق واردر بو عالم علم حصولیدن اقوی در
زیرا اشنی حضوری ایله انکشاف شئنک حصول ایله
انکشافدن اقوی اولدیغی ضروریدر ومصنفک کلامندن
ظاهر اولان واجب تعالینک علمی ارتسام ایله اولمقدر
لکن اکثری علما واجب تعالینک علمی حضوری اولمسنه
ذاهبلردر اما بو علم حضوری معدومات علمنده مشکلدر
معدوماتک حقایقی یوقدر که حضورلری متصور اوله جواب
محقق طوسی شرح اشاراتده دیدیکیدر معدوماتک صوری
ومثللری عقولده مرتسمه در عقول دخی باری تعالی عندنده
حاضره در پس اول مثل وصور عند الباری حاضره در ایمدی شیخ
رئیس علم باری ارتسام ایله در معدومات واجبده مرتسمه
اولماسی ممکندر دیدی متکلمین عندنده دخی اشیانک صوری
ذات باریده مرتسمه اولمق اوزره در بعض رح دیرکه شول طائفه که
اثبات باری تعالینک علمی ذات بارینک عینیدر دیه اول
طائفه فی الحقیقه باری تعالیدن علمی نفی ایتمش اولور زیرا علم
اولماز الا ارتسام ایله اولور شارح بحث ایدرکه
حصر ممنوعدر ذات وصفاتمز علم ارتسام ایله دکلدر و

مصنف اول طائفه علمی نفی ایتدیلر دیدیکی بحث اولنور ارتسام
یوق دیمه دن علم یوق دیمک لازم کلمز زیرا علم ارتسامدن
اخصدر اخصی انکاری اعمی انکاری مستلزم دکلدر **فصل فی ان**
الواجب لذاته عالم بالجزئیات علی وجه کلی انه تعالی
یعلم اسبابها علما تاما فوجب ان یکون عالما بها لان من
یعلم العلة وجب ان یعلم ما یلزم عنها لذاتها والا لما کان عالما بها
لکن لا یدرکها مع تغیرها والا لکان یدرک منها تارة انها
موجودة غیر معدومة وتارة یدرک انها معدومة غیر موجودة
فیکون لکل واحد منهما صورة عقلیة علی حدة وواحدة من الصورتین
لا تبقی مع الثانیة فیکون واجب الوجود متغیر الذات
هذا خلف بل یدرک علی وجه کلی بو فصل واجب لذاته
جزئیات متغیره یه وجه کلی اوزره عالم اولدیغی بیان ایدر
جزئیات متغیره دن مراد حادثه اولان جزئیاتدر مادیه
اولسون جسمانیات کبی غیر مادیه اولسون نفوس ناطقه
کبی واجب تعالی جزئیات مذکوره یه عالمدر کذلک
جزئیات غیر متغیره که جواهر مجرده در بونلره جزئی
اولدیغی حیثیتدن عالمدر یعنی بخصوصها عوارض مشخصه لریله
اندره عالمدر اما جزئیات متغیره یه عالم اولدیغی وجه کلی اوزره
زیرا باری تعالی اول جزئیاتک اسبابنی علم تام ایله بیلور یعنی
اسبابنی واسبابنک جمیع احوالنی بیلور پس واجبدر که
جزئیات مذکوره یه ده عالم اوله زیرا بر کمسه علتی علم

تام ایله بلنه اول علتدن لذاتها لازم اولانی بلمک واجب
اولور اگر اولمسه علته علم تام عالم اولمق لازم گلور لکن واجب
تعالی جزئیات متغیره نی تغیر ایله ادراک اتمز ادراک
ایلسه تاره موجوده غیر معدومه وتاره معدومه غیر موجوده
دیو ادراک اتمه سی لازم گلورده اول وجود وعدمدن
هر بری علیحده صورت عقلیه اولور حال بو که ایکی صورتدن
بوی ثانیه ایله باقیه دگلدر لازم گلور که واجب تعالی
بو صورتدن صورت اخری یه متغیر الذات اوله شارح
درکه فلاسفه زعم ایدرلر که خصوص علته علم تام اندن صادر
اولان معلومات مخصوصه یه علمی مستلزمدر اول صدور
واسطه ایله اولسون افلاکک واجبدن صدوری گبی که
عقل واسطه سیله در واسطه سز اولسون عقل اولک
واجبدن صدوری گبی ودخی فلاسفه دعوی اتدیلر که واجب تعالی
جزئیات متغیره نی جزئیات اولدیغی حیثیتدن ادراک
اتمز زیرا تغیر لازم گلور بو ایکی کلاملر متناقضاندر زیرا جزئیات
متغیره واجب تعالینک معلولاتیدر قاعده مذکوره گوره
لازم گلور که جزئیات متغیره یه عالم اوله بو تناقضی دفع اتمه ده
قاعده عقلیه نی مانع سببیله تخصیص اتمکه مضطر اولدیلر
باخصوص بو تخصیص علوم ظنیه اربابنک دابلریدر که
قاعده لرینی مانع سببیله تخصیص علوم یقینیه ده مستقیم
دگلدر مصرح جزئی متغیری وجه کلی اوزره بلمکه مثال گتوروب

دیرکه

دیرکه کسوف جزئی بلمده دیرسک که اول کسوف
فلانک کوکبک فلان محلدن حرکتندن صکره اولور شمال بدر
شو صفتده بو صفتده دیو جمیع عوارض کلیه سنی ذکر ایدر
ایدرسک لکن اول کسوفی جزئی اولدیغی حالده بلمدک
زیرا بلدیگک اوصافی کثیرین اوزره حمل ایدرسن بویله
علم کلی اول کسوف مشخصک اول وقتده وجودنی بلمک
کافی دگلدر منشأ هده یا تخییل انضمام اتمدکجه باری تعالی حقنده
ذکر اولنان شیدن غیری بولنمادیه جزئیاتی وجه کلی
اوزره ادراک ایدر دیمه دن مراد جزئیاتک بعضی
الآن وبعضی ماضیده وبعضی مستقبلده واقع اولدقلری
حیثیتدن ادراک اتمز بلکه ازمنه تحتنده دخولدن
متعالی وابد الدهر ثابت اولان علم ایله عالمدر دیمکدر زیرا
واجب تعالی مکاندن منزه اولماغله جمیع امکنه یه نسبتی
علی السواء اولدیغی گبی یعنی امکنه دن بعض واجب تعالیه
نسبت ایله قریب بعضی اخری بعید وبعض اخری
متوسط اولمادیغی گبی کذلک واجب تعالی زماندن
منزه اولماغله جمیع ازمنه یه نسبتی علی السواء اولدی
ازمنه دن بعضی ماضی وبعض حاضر وبعضی مستقبل اولملوی
وزماننده واقعه اولان امورک بعضی حال واستقبال
ایله اتصافی یوقدر بلکه جمیع موجودات من الازل الی الابد
کل وقتده واجب تعالینک معلوملریدر علمنده کان وکائن

وسکونی یوقدر بعضیلر فلاسفه نک مرادلری واجب
تعالی جزئیاتک طبایعنه عالمدر دیمکدر دیو توهم ایتدیلر
بو معنی باطلدر فی الحقیقه جزئیاته واجب تعالینک علمی
انکاردر فلاسفه نک مرادلری توهم اولنان کبی دکلدر
بعضیلر دیدیلر که فلاسفه واجب تعالی جزئیات مادیه یی
بلمز دیدکلری آلات جسمانیه ایله بلمز دیمکدر زیرا آلات
جسمانیه دن منزهدر اما جزئیات جسمانیه یی تعقل
طریقیله ادراک ایدر فلا یعزب عن علمه مثقال ذرة
حاصل کلام بو مسئلده فلاسفه یی تکفیر یا تشنیع ایدنلر
کلاملرینی مرادلرینک خلافنه حمل ایتدیلر فصل فی

ان الواجب لذاته مرید للاشیاء وجواد اما الاول
فلان کل ما هو معلوم عند المبدا وهو غیر مناف لماهیته
فائض من ذات المبدا وکماله المقتضی لفیضانه فذلک
الشیء مرضی له وهذا هو الارادة واما جوده فنقول الواجب
لذاته اما ان یفعل لقصد وشوق الی کماله او یفعل لانه نظام
الخیر ان یفعل فی الوجود فیوجد الاشیاء علی ما ینبغی لا لغرض
وشوق والاول محال لما بینا ان واجب الوجود لیس له کمال
منتظر والقسم الثانی حق فهو الجواد بو فصل واجب لذاته
اشیایی مرید وجواد اولدیغی بیاننده در اما اولکی یعنی اشیایی
مرید اولدیغی ثابتدر که هر شیکه واجب تعالینک معلومی اوله
وماهیتنه منافی اولمیه اول شیء واجب تعالینک

ذاتندن

ذاتندن وفیضانینی مقتضی اولان کمالندن فائض اولور و
مرضیسی اولور اراده دن مرادلری فیضانه ایدن مرضیسی اولور
دیمکدر اما واجب تعالینک جودی ثابتدر که بو شیء واجب
تعالی فاعل اولدقده اول فعلی بر کماله قصدی وشوقی اولماغله در
یاخود وجودنده نظام خیر اولدیغندن ایجاد ایدر اول محالدر که
واجب الوجودک منتظر یعنی زمان ثانیده اوله جق کماله احتیاجی
اوله احتیاجی ثانی ثابتدر که حقدر یعنی واجب تعالی جواددر
جود لایق اولان شیء افاضه در اصلا غرض یوقدر عند الحکماء
لکن بحث اولنور که دوا مستطیع ومزیل مرض لایق اولانی بلا غرض
افاده ایدر مع هذا دوایه جواد دینلمز محقق طوسی جواب ویرر که
جود لایق اولانی بالذات افاده در بالعرض افاده دکلدر
دوانک بالذات افاده ایتدیکی بدنده بر کیفیتدر بدنه
ملایمدر یا مرضنه ضددر بعده اول کیفیت یا ازاله مرضی
موجبدر شارح بحث ایدر که دوانک افاده سی
صحته یا ازاله مرضی فیمابین الیه افاده اولمیه دکل ایسه ده
لکن اول دوا بالذات طبیعته ملایمه یا مرضنه مضاده کیفیت
افاده ایتدی اول کیفیت قیاس ایله دوا جواد اوله حق اولان
جواب جوادک مفهومنده قصد معتبردر دیمکدر سؤال کلور که
غرضک مفهومنده غرض نفی اولندی غرضدن خالی اولان
فعل عبث اولور جواب اولدر که عبث فائده دن خالی
اولان شیدر واجب تعالینک افعالنده حکمتلر و

ومصلحتلر واجب تعالینك فعلی اوزره اقدامنه باعث
دكلدر وفاعلیتی مقتضی علتلر دخی دكلدركه واجب تعالینك
اول افعال ایله استكمالی لازم كله بلكه اول حكمتلر ومصلحتلر واجب
تعالینك افعالنه غایات ومنافعدر لكن بالعرض ونیلر
دركه اول اغراض عباده راجعه در استكمال لازم كلمز شارح
اشارات دیركه عباده ایصال وعدم ایصال عند الواجب
سبحانه متساویین ایسه باعث اولهمز ایصال
راجح ایسه واجب تعالی ایچون مطلوب اولورده عباده
نفعی ایصالده مستكمل اولور بو مقامده كتب كلامیه ده بحث
طویل واردر **الفن الثالث فی الملائكة** وهی العقول المجردة
وقد تطلق علی النفوس الملائكة وغیرها ویشتمل علی اربعة فصول

فصل فی اثبات العقل وبرهانه ان الصادر عن المبدأ
الاول انما هو الواحد لانه بسیط والبسیط لا یصدر عنه
الا الواحد كما مر وذلك الواحد اما ان یكون هیولی او صورة
او عرضا او نفسا او عقلا لا یجوز ان یكون هیولی لانها لا تقول
بالفعل بدون الصورة ولا یجوز ان یكون صورة لانها لا تتقدم
بالعلیة علی الهیولی لما مر ولا جائز ان یكون نفسا والا لكان
فاعلا قبل وجود الجسم وهو محال اذ النفس هی التی تفعل
بواسطة الاجسام فتعین ان یكون عقلا وهو المطلوب
فنون ثلثه دن فن ثالث ملائكه بیاننده در ملائكه عقول
مجرده در كاهیجه نفوس فلكیه وغیریه ملائكه درلر فن ثالث

درت عدد فصولی مشتملدر طوالعده علامه بیضاوی ذكر ایدركه
جواهر غائبه یا اجسامده مؤثره در یا اجسامی مدبره در
یاخود مؤثر ومدبر دكلدر اولكی قسم عقول وملأ اعلی در ایكنجی
قسم یا علویه در اجرام علویه ده مدبره در بو نفوس فلكیه
وملائكه سماویه در یاخود سفلیه در عالم عناصرده مدبره در
یا بسائط وانواع كائناتده مدبره در بونلره ملائكه ارضیه درلر
صاحب وحی علیه صلوات الله وسلامه بو ملائكه یه اشارت
ایدوب ملك جبال وملك بحار وملك امطار
وملك ارزاق بكا كلدی دیو بیوردی یاخود اشخاص
جزئیه ده مدبره در بونلر نفوس ارضیه نفوس ناطقه
دیرلر قسم ثالث كه مدبره ومؤثره اولمیانلردر بونلر
خیر بالذات درلر ملائكه كروبیوندر وشریر بالذاتدر كه
انلر شیاطیندر وخیره وشریره مستعددر انلر جندر
كلام حكمادن ظاهر اولان جن وشیاطین ابداندن مفارقت
ایدن نفوس شریره در متكلمیندن اكثری جواهر مجرده لی
انكار ایدوب ملائكه وجن وشیاطین اشكال مختلفه ایله
متشكل قادر اجسام لطیفه در دیدیلر مصرح دیركه فن ثالثده
اولان فصول اربعه دن بر فصل عقلی اثبات بیاننده در
برهانی اولدر كه واجب تعالیدن صادر اولماز الا واحد
صادر اولور زیرا واجب تعالی بسیطدر وجوهدن
بر وجه ایله تكثر یوقدر علت فاعلیه ده مرور ایتمش ایدی

اول واحد صادر یا هیولی یا صورت یا عرض یا نفس یا عقلدر
جسم ذکر اولنمادی زیرا کلام واحد اولاندن صادرده در
جسم ایسه مرکبدر اول صادر هیولی دکلدر زیرا
هیولی صورتسز بالفعل موجود دکلدر صورت
دخی دکلدر زیرا صورت هیولایه علت اوله مز عرض
دخی دکلدر زیرا جوهردن اول عرض موجود اوله مز نفس
دخی دکلدر زیرا جسم موجود اولمازدن مقدم فاعل اولمق
لازم کلور باطلدر که نفس جسم واسطه سیله فاعل اولور
پس صادر اول عقل اولمق متعین اولور مطلوب بودر
شارح بحث ایدر که سوابقی ذکر ایله بو مقاصده اولان وجوه
ایله بحثلر ظاهر اولور کذلک واجب تعالی جمیع وجوهدن
واحد اولماغله اندن صادر اول انجق واحد اولور دیدکلری
مسلم دکلدر بلکه واجب تعالیده جهات اعتباریه واردر
سلوب کبی جائزدر که بو جهات ایله آثاری متعدد
اوله عقل اولده جهت وجود و جهت امکان اعتبار
ایدوب جهت وجودی ایله عقل ثانی صادر اولدی و جهت
امکانی ایله فلک اول صادر اولدی دیدیلر باری تعالیده دخی
جهات اعتباریه اولهده امور عدیده اندن صادر اوله
کذلک نفسک تأثیری جسم ایله اولور انجق دیدکلری
مسلم دکلدر معجزه و کرامت و سحر کبی بونلرده نفس
تأثیر اتمه سی آلت جسمانیه سزدر سؤال کلور که نفس

ذاتنده

ذاتنده و فعلنده ماده دن مستغنیه اولورده عقل
اولور جواب اولدر که عقل ذاتنده و جمیع افعالنده ماده دن
مستغنیدر یعنی افعالنده ماده یه محتاج اولان
نفس اولور عقل اولماز جائزدر که صادر اول نفسی اوله ده
اول مرتبه ده ایجادی بلا آلة اوله **فصل فی اثبات
کثرة العقول** و برهانه ان المؤثر اما ان یکون عقلا واحدا
و فلکا واحدا او افلاکا متکثرة او عقولا متکثرة لا جائز
ان یکون واحدا لاستحالة صدور جمیع الافلاک عن عقل
واحد لما بینا ان الواحد لا یصدر عنه الا الواحد و لا سبیل
الی الثانی و الثالث لان الفلک لو کان علة لفلک
آخر فاما ان یکون الحاوی علة لوجود المحوی او علی العکس
لا سبیل الی الثانی لانه اخس و اصغر و الاخس الاصغر
استحال ان یکون سببا للاشرف الاعظم و لا جائز ان
یکون الحاوی علة لوجود المحوی لانه لو کان کذلک لکان وجوب
وجود المحوی متأخرا عن وجود الحاوی لان وجوب
وجود المعلول مؤخر عن وجوب وجود العلة و اذا کان
کذلک فعدم المحوی مع وجود الحاوی لا یکون ممتنعا
لذاته و الا لکان وجوده معه لا متأخرا عنه و قد فرضنا
متأخرا عنه هف و اذا کان عدم المحوی مع وجود
الحاوی ممکنا کان الخلاء ممکنا لذاته هف فظهر ان المؤثر
فی الافلاک عقول متکثرة بو فصل عقولک کثرتنی

بیان ایدر برهانی بودر که افلاک متکثره ده بلاواسطه
مؤثر اولان شی یا عقل واحددر یا فلک واحددر یا افلاک
متکثره در اول فلکک ثانیده مؤثر ثانی ثالثده مؤثر اولمق
وزره فلک تاسع که فلک قمردر انکا نهایت بولنجه یه
دک محوی اخس اولماغله حاویده مؤثر اوله مز یا خود مؤثر
عقول متکثره در عقول اول مؤثر اولمق جائز دکلدر زیرا
عقل واحددن صادر افلاک کثیره صادره اولماز زیرا
واحددن امور کثیره صادر اولماز دیدیلر احتمال ثانی و
ثالث دخی جائز دکلدر زیرا فلک آخر فلکه علت اولسه
یا حاوی علت اولور یا محوی علت اولمازکه حاویدن
اخفدر کون وفساده قابل اولان عناصره محوی اقرب
اولماغله ابعد اولان حاویدن اخفدر و دخی محوی اصغردر
اخس واصغر اولان شی اشرف واعظمه سبب اولمق
محالدر لکن بحث اولنورکه محوینک تحتی اکثر اوله ده
بحسب المساحة حاویدن زیاده اوله محوینک حجمی اعظم
اولمش اولور حاوینک قطری اطول ایسه ده و دخی اخس
واصغر اشرف واعظمه سبب اوله مز دیدکلری ظنیدر
مقامات برهانیده معتبر دکلدر حاوی دخی محوینک
وجودنه علت اولماز اگر علت اوله محوینک
وجوب وجودی علتنک وجوب وجودندن
مؤخر اولور پس حاوینک وجودی محوینک عدمی ایله

ممکن اولور ممکن اولمسه محوینک وجودی مع وجود الحاوی
اولور مع هذا متأخر فرض اولندی عدم محوی مع وجود
الحاوی ممکن اولسه خلانک وجودی ممکن اولور زیرا
حاوینک داخلنده خلا ایله عدم محوی متلازماندر
نفس الامرده و تصورده بری آخردن منفک
دکلدر پس احدهما ممکن اولدقده آخر دخی ممکن اولور بویله
اولدقده خلانک وجودی مرتبه سنده ممکن اولور
عدم محوی ممکن اولدیغی کبی بو امکان خلا باطلدر هیچ
بر مرتبه ده ممکن اولماز لذاته در لکن بحث اولنورکه
عدمی محوی ایله وجود خلا بیننده تلازمان تلازم ممنوعدر
زیرا حاوی و محوی معا معدوم فرض اولنسه عدمی محوی
تحقق ایدر وجود خلا بولنماز خارجدرکه عدم
محوی و وجود خلا ما نحن فیه ده متلازماندر بقا
بیانه اولندیغی کبیدر بینهماده مطلقا تلازمی اثباته حاجت
یوقدر لکن مناقشه اولنورکه حاوی محوینک مطلقا
علت دکلدر بلکه محوی معینه علتدر وجود خلا محوی
معیننک عدمنی مستلزم ایسه ده لکن محوی معیننک
عدمی وجود خلا مستلزم دکلدر جائزدرکه محوی آخرانک
یرینه قائم اولا ده بینهماده تلازم یوقدر قول آخر دخی
ممکندر شویله دینلورکه جائزکه متلازمینک بری
واجب بالذات اوله آخر واجب بالغیر اوله واجب ایله

معلول اولی کبی بونلرک امکاننده اخرک امکانی لازم
کلمیه سؤال اولنورکه متلازمان وجودده مختفان اولمق نیجه
جائز اولورکه واجب بالغیر مرتفع اولمق جائزدر واجب
بالذات مرتفع اولمق محالدر بینهماده انفکاک جائز
اولمق لازم کلور جواب دیریلورکه احدهمانک ارتفاعی
نظرا ذاته ممکن اولمق اخردن انفکاکنک جوازی اقتضا
اتمز اقتضا ایدنه نظرا الی الاخر ارتفاعنک امکانی
مصنف دیرکه ظاهر اولدیکه افلاکده موثر اولان عقول
متکثره در سؤال اولنورکه فلکده موثر نفس اوله یا بر عرض
اوله جواب دیریلورکه موثر نفس اوله تاثیری کندویه
آلت اولان جسم واسطه سیله اولوریا بطبع فلکدن
فلکدن مقدم اولورده فلکه نسبت ایله حاوی اولوریا محوی
اولور ایکیسی دخی بطل اولدیغی بیان اولنمش ایدی اما عرض
موثر اولمادیغی عرض جوهردن اضعفدر اقوی یه علت
اولماز دخی وه دخی عرض جوهردن اضعفدر عرض
فلکده موثر اولسه تاثیرینده محله محتاج اولور محلی
فلک یا نفس اولور موثر فلک یا نفس اولدقده
لازم کلن محذور لازم کلور اکر محل عقل اولورسه
مطلوب ثابت اولور زیرا افلاکدن هر بری عرضه
محتاج عرضنده علی حده بر عقل ایله قایم اولور لازم کلورکه
افلاکک تعددی حسبنجه عقول دخی متعدد اوله

مطه بودرکه لکن بونده تامل واردر عقول تسعه ولدی عشره
اولمادی اما ضرر ویرمز زیرا بو فصلده مطلوب کثرت
عقولدر عشره اولماسی دکلدر هدایه حاوی محوی یه علت اولماوغینه
ایراد اولنان دلیل معارضه اولنمق مظنه سی اولدیسه شویله معارضه
که فلک اعلی و محوینک سببی اولان عقل ثانی عقل اولکا
معلوللریک معلوللری اولماغله هر بری اخر ایله بولنور عقل
ثانی محوی اوزرینه علت اولمغله مقدمدر حاوی دخی
علت اوزره مقدم اوله زیرا مقدم ایله معا اولان شئ دخی متقدمدر
مصنف جواب ویروب دیرکه الحاوی وسبب المحوی
وهو العقل الثانی معا مع ان السبب متقدم علی المحوی
ولکن الحاوی لیس بمتقدم علی المحوی لانه السبب متقدم
بالعلیة وما مع المتقدم بالعلیة لا یجب ان یکون
متقدما بالعلیة یعنی حاوی محوینک سببی که عقل ثانی
معیتلری وار مع هذا سبب محوی اوزرینه متقدمدر
لکن حاوی محوی اوزرینه متقدم دکلدر زیرا سبب علیت
ایله متقدمدر بر شئ متقدم بالعلیه ایله معا اولسه بالعلیه
متقدم اولمق واجب دکلدر والا معلول واحد شخصی اوزرینه
علتین مستقلتین جمع اولمق لازم کلور باطلدر که علیتینک
هر بری اول معلوله نظرله محتاج الیه اولور و هر بری
اخری یه نظرله مستغنی عنه اولور هدایه بعض اذهانه
سبق ایدر که خلا ممکن اوله زیرا حاوی و محوی ممکن لذاته

درعدملری جائزدر وعدملری خلای مستلزمدر مصنف
رح بودهمی دفع ایچون هدایه ذکر ایلدی ویدیکی الحاوي والمحوي
كل منهما لايلزم ممكن لذاته ولكن ذلك لا يقتضي الخلاء
لانه الخلاء لا يلزم من ذلك وانما يلزم الخلاء من
وجود الحاوي وعدم المحوي وذلك غير ممكن یعنی
جواب اولدرکه حاوی ومحوینک هر بری ممکن لذاته در
لکن بو خلای اقتضا اتمز زیرا شول لزم که حاوی ومحوی
نك جوقلغنده در نیتکه ثابت کبی حاوی ومحوی
معدوم اولدقده محدد وجهات اوله جزم اولور و
ماوراسی جهاتک ماوراسی کبی اولور یعنی انده
خلا وملا اولمادیغی کبی بو جزمک دخی ماوراسی
نده خلا وملا اولماز حاوی ومحوی معدوم اولدقده
خلا لازم کلمز وجود حاوی ایله عدم محوی جمع اولورسه
خلا لازم اولور لکن جمع اولنور ممکن دکلدر زیرا حاوی
وسبب محوی مثلا زماندر عقل اولک معلولدر

فصل في ازلية المعقول وابديتها

اما كونه ازلية و
فلوجوه احدها واجب الوجود ومستجمع لجملة ما لابد
منه في تاثيره والا لكان له حالة منتظرة هف والعقول
ايضا مستلزمة لجميع ما لابد منه في تاثير بعضها في بعض
لان كل ما يمكن لها فهو حاصل لها بالفعل والا لكان
شيء منها حادثا وكل حادث مسبوق المادة كما مر

كما مر فيكون هي مادية هف ويلزم من هذا ازلية
لان المعلول يجب وجوده عند وجود علته التامة و
واما كونها ابدية فلانه لو انعدم شيء من الامور المعتبرة
في وجوده فيكون الباري او شيء من العقول قابلا
للتغير والحدوث هف بو فصل عقولك
ازلیتی وابدیتی بیانندهدر ازلی ازلده بولنانشیدر
ازل جانب ماضیده اولان زمان غیر متناهیدر
ابدی ابدده بولنان شیدر ابد جانب مستقبلده اولان
زمان غیر متناهیدر اما عقولک ازلیه اولدیغی
وجوه ایله ثابتدر بو مقامده ذکر اولنان بر وجهدر اول
وجوه بودرکه واجب الوجود تاثیر اتمه سنده لابد اولان
اشیانک جمله سنی مستجمعدر اکر مستجمع اولماسه
کندونک حالت منتظره سی اولمق لازم کلور
باطلدر بحث اولنور که بو دلیلده عقل اولک علتنده
تکثیره ایهام وارد مناسب اولان واجب تعالی بانفراده
معلول اولنه علت تامه در زیرا غیری شیئه واجب
مفتقر اولسه اول غیر واجبه مقارن ایسه ذاتنه اوزره
زائد صفت اولور مذهبلرینه مخالفدر مقارن
دکل ایسه منفصل اولور واجب تعالینک
معلولی اولورده معلول اولمفروض اولندن سابق اولور
خلاف فرض اولور باطلدر معقول دخی تاثیر اتمه سنده

لابد اولان اشیانک جمله سنی مستلزمدر زیرا عقول
ایچون ممکن اولان شیء بالفعل حاصلدر حاصل اولماسه
اول لابد اولان اشیادن برشیء حادث اولورده
ماده ایله مسبوق اولور بو ایسه دن عقولک ازلیتی
لازم کلور زیرا معلولک وجودی علت تامه سنک
وجودی عندنده واجبدر شارح درکه ازلیت عقوله بو
بو وجهله دخی استدلال ممکندر اگر عقل حادث زمانی
اولسه مادی اولور زیرا هر حادث زمانی ماده
ایله مسبوقدر باطلدر که عقل ماده دن مجرددر اما عقولک
ابدیه اولدیغی اگر ابدی اولماسه معدوم اولورده وجودنده
معتبره اولان اموردن برامر منعدم اولور پس باری
تعالی یا عقولدن بری متغیر اولورده حادث اولور زیرا
عقولک وجودنده معتبره اولان امورکه ذات
علتده معتبردر لاجرم اول اموردن بری منعدم
اولورده علتک تغیرینی موجب اولور باطلدر که
واجب تعالی وعقول تغیری قبول اتمزلر متغیر اولان شیء
مادیدر مجرد دکلدر

فصل فی کیفیة توسط العقول بین الباری وبین العالم الجسمانی

قد مر ان واجب الوجود واحد و
معلوله الاول هو العقل المحض والافلاک معلولات
للعقول فیکون مبادیها کثیرة لما بینا ان الواحد لا یصدر
عنه الا الواحد والعقل الذی یصدر عنه الفلک الاعظم
فیه کثیرة لکن لا باعتبار صدوره عن الواجب الوجود
باعتبار ان لها ماهیة ممکنة الوجود ولذاتها واجبة
الوجود لعلتها فیلزم وجوب الوجود بالغیر وامکان الوجود
لذاته فیکون باحد هذین الاعتبارین مبدأ للعقل
الثانی وباعتبار الاخر مبدأ للفلک الاعظم و
المعلول الاشرف یجب ان یکون تابعا للجهة التی
هی اشرف فیکون العقل بما هو موجود وواجب الوجود
بالغیر مبدأ للعقل الثانی وبما هو موجود ممکن الوجود
لذاته مبدأ للفلک الاعظم بو فصل عقول واسطه
اولدیغنی بیان ایدر یعنی باری تعالینک اثری جسمانیه
واصل اولمادە عقولک کیفیت توسطنی بیان
ایدر سابقده مرور اتدیکه واجب الوجود واحددر
ومعلول اولی عقل محضدر وافلاک دخی عقولک
معلوللریدر افلاکده کثرت اولمغله مبادیلری دخی
کثیره در زیرا واحددن صادر اولماز الا واحد صادر اولور
شول عقل که اندن فلک اعظم صادر اوله انده کثرت
واردر واجب الوجوددن صدوری اعتباریله دکل والا
واحددن کثرت صادر اولمق لازم کلور بلکه عقل اولده
ماهیت ممکنة الوجود وایجاب علتندن ناشی واجب
الوجود اولماسی وار بو ایکی اعتبارک بریله عقل
ثانی یه علت اولور اعتبار اخر ایله فلک اعظمه

علت اولور معلول اشرف جهت اشرفه تابع اولمق
واجبدر واجدان صحیح بونکله حاکمدر پس عقل اول موجود
واجب الوجود بالغیر اولماسی اعتباریله عقل ثانی ایچون
علت ومبدأ اولور امام رازی ملخصده دیرکه فلاسفه
ضبط ایدیلر عقل اولده کاه ایکی جهت اعتبار ایدیلر
وجودی جهتی وامکانی جهتی اول عقله علت ثانی ای
فلکه علت ایدیلر وبعضیلر دخی وجود وامکان بدلنه
عقل اول وجودلی تعقل وعقل اولک امکاننی اعتبار
ایدوب اول عقل ثانی فلکه علت قلدیلر وکاه هیچ عقلده
اوچ جهت اعتبار ایدیلر نفسنده وجودی وغیر سببیله
وجوبی وذاتنده امکانی وجود اعتباریله عقل وجوبی اعتباریله
نفس امکانی امکانی اعتباریله فلک صادر اولور دیدیلر
وکاه هیچ درت اعتبار ایدیلر عقل نک لک الغیره
عالم اولمق کرکدر دیدیلر عقلده اولان امکانی فلکک
هیولاسنه علت وعلمنی علت ایدیلر اعتراض اولندیکه
بومثللی کثرت واحدک معلولات کثیره یه مصدر
اولماسنده کافی اولور سه واجب تعالیده سلوب
واضافات اعتباریله جمیع ممکناته علت اولمغه صالح
بعض معلولاتنی واسطه قلمغه وصادر اول انجق واحددر
دیو حکم ایتمکه حاجت یوقدر جواب اولدرکه سلوب
واضافات غیری شینک ثبوتنه موقوفدر

اكر

اکر سلوب واضافات اول غیرک شینک
ثبوتنه مدخلی اولسه دور لازم اولور بوجواب
رد اولنور که سلوب واضافاتک ثبوتی غیرک
ثبوتنه توقف ایتمز بلکه تعقللری غیرینی تعقله توقف
ایدر دور لازم کلمز لکن ظاهر بودرکه برشی اخرشیدن سلب
ایتمک طرفیندن هیچ برینه توقف ایتمز اما اضافات
ایکی شی بیننده اولور اضافات تحقق ایتمک شینک
تحققندن صکره اولور معلوم اولهکه کثرتک واحددن
صدوری ممکن اولمق جهتک کثرتیله اولور کیفیتنی
بیان ممکندرکه مبدأ اول فرض اولنه که اول مبدأ ادن
برشی صادر اولهکه ب اولسون بو ب مبدأ اولک معلولی
اولدیغی بوندن صکره جائزدر که ب واسطه سیله ا دن
برشی اوله ج اولسون ب دن یالکز برشی دخی صادر
اوله د اولسون ایکنجی مرتبهده شیان اولور که برینک
اخر اوزره تقدمی یوقدر اکر ا نظریله ب دن شی اخر صدورنی
تجویز ایلسک ایکنجی مرتبهده اشیاء اوچ اولور
بوندنصکره جائزدر که ا دن یالکز ج توسطیله برشی صادر
اوله یالکز د توسطیله ثانی صادر اوله ج د معا توسطیله ثالث
ب ج توسطیله رابع ب د توسطیله خامس ب ج د
توسطیله سادس صادر اوله کذلک ب دن ج توسطیله
سابع توسطیله ثامن ج د معا توسطیله تاسع صادر اوله

صادر اوله گلدیگی ح دن یالکز عاشر د دن یالکز حادی
عشر دن ثانی عشر صادر اوله بونلرک جمله سی
مرتبهٔ ثالثه ده اولور اگر سافلدن صدوری تجویز
اولنه مافوقه نظرله و متوسطلردن ترکیب اعتباری
اولنه بو مرتبه ده اولان صادرلر اضعاف مضاعفه
اولورلر مراتبی تجاوز ایده و بو اعتبار اولنه مرتبهٔ واحده
عددی احصا اولنمز کثرت وجودی جائز اولور بو تقریری
شرح اشاراتده محقق طوسی ایدر تلویحاتده اولان تقریره
موافقدر و بهذا الطریق یصدر عن کل عقل عقل و فلک
الی ان ینتهی الی العقل التاسع فیصدر عنه فلک القمر و عقل
عاشر و هو العقل الفعال فیصدر عنه الهیولی العنصریة
والصورة النوعیة المختلفة بشرط استعداد الهیولی و لیس
استعداد الهیولی لقبول الصورة من جهة العقل المفارق
والا لما تغیر بل استعدادها بسبب الحرکات السماویة
وکل حادث مسبوق بشرط مسبوق بحادث لان الحرکات
المحدثة اما ان یوجد دائما او بعد حدوث حادث آخر
لا سبیل الی الاول والا لزم دوام الحادثات حادث آخر
لا سبیل الی الاول وهذه الحوادثات اما ان توجد علی الاجتماع
او علی سبیل التعاقب لا سبیل الی الاول والا لزم اجتماع امور
لا تترتب فی الوجود بلا نهایة وهو محال فقبل کل حرکة حرکة
وقبل کل حادث حادث لا الی الاول بونه گوره بعقله هر بر عقلدن

بر عقل ایله بر فلک معا صادر اولور عقل تاسعه
دک عقل تاسعدن دخی فلک قمر ایله عقل عاشر
اولور عقل عاشر فلک قمرک تحتنده اولان اشیانک
ایجودن مبدأ افیاض و مدبردر اکا عقل فعال دخی دیرلر
عالم عناصرده فعل و تأثیری چوقدر لسان شرعده
جبرائیل دیرلر بو عقل فعالدن هیولای عنصریه و صورت
جسمیه و صورت نوعیه صادر اولور هیولانک
صورت نوعیه یه استعدادی شرطیله لکن اول
استعداد عقل مفارقدن گلدر اندن اولسه استعداد
متغیر اولمازدی زیرا عقلک ذاتنده و
صفاتنده تغیری یوقدر بلکه اول استعداد حرکات
سماویه سببیله در اول حرکات اوضاع سماویه مختلفه
احداث ایدر اول اوضاع سببیله هیولانک استعدادلری
مختلفه اولور پس بر حرکات حادثه بر وضع حادثی
اقتضا ایدر اول وضع دخی هیولاده استعدادک حدوثنی
اقتضا ایدر اول استعداد دخی صورت حادثه نک
عقل فعالدن فیضان اتمه سنی اقتضا ایدر هر حادث
دخی حادث آخر ایله مسبوقدر زیرا حرکات محدثه
بلکه جمیع حوادث دائما موجود اولورده ازلیه اولور
یا حادث آخرک حدوثندن صکره اولور احتمال
اول باطلدر حادثاتک ازلیتی لازم گلور ثانی

متعين دركه حركات محدثه حادث اخرك حدوثندن
صكره موجود اولور بو حوادث يا اجتماع اوزره موجوده
در يا تعاقب اوزره موجوده در اجتماع اوزره اولمق
باطلدر كه بلا نهايه امور مترتبه في الوجود مجتمعه اولمق
محالدر پس لازمدر كه هر حركتدن اول حركت وهر
حادثدن اول حادث لا الى الاول موجود اوله ازل
جانبنده لا الى نهايه حادثدن اول حادث اوله شارح
بحث ايدر كه بو حصر تمام اولوردى اولحادثك نفى
ايتمك اوزره دليل تمام اولنه ايدى غير
مقدماتنه حاجت اولمازدى اولحادثى نفيه
دليل بودر كه حادث اولشينك علت تامه سى
جميع اجزاسيله قديمه اولماز والا حادثك قدمى لازم
كلور پس حادثك علت تامه سى لا محاله بر جزء
حادثى مشتمله در علت تامه دن ده اول جزء حادثك
علت تامه سى واردر كه حكما ديرلر كه حركت فلكيه
ذاتنده حالت مستمره دركه تجددات انتقاليه
وضعيه يى مشتمله در ابتداسى يوقدر بو حركت
فلكيه مذكوره عالم قدم ايله عالم حدوث بيننده
واسطه در بو حركت مستمره اولمسه عالم قدم
عالم حدوث بربرينه مرتبط اولمازدى زيرا
حادثك علت تامه سى بسرها قديمه اولماز قديم

دخى

دخى برشيئه عليت اولسه معلول تخلف
ايتمز پس حادث علل سلسله سنده قديمه نهايت
وحادث بولماز قديم دخى سلسلهٔ معلولاتندن بر حادثه
تنزل ايتمز بلكه لابد دركه ايكى جهت صاحبى بر امر اوله ده
استمرارى وعدم استمرارى حيثيتندن قديمه مستند اوله
عدم استمرارى حيثيتندن متجدد ومتعاقب لا الى
اول اولمغله حوادثك قديمدن فيضانينه علت
اوله فان قيل لم قلتم انه يستحيل ترتب امور غير متناهية
مجتمعة في الوجود قلنا لانا اخذنا جملتين احديهما من
مبدء ما معين الى غير النهاية والاخرى بما قبله بمرتبة واحدة
وانطبقنا الثانية على الاولى بان يقابل الجزء الاول
من الجملة الثانية بالجزء الاول من الاولى والثاني
بالثاني فاما ان تنطابقا الى غير النهاية او تنقطع
الثانية لا سبيل الى الاول والا لكان الزائد
مثل الناقص هف فيلزم الانقطاع فتكون الجملة
الثانية متناهية والاولى زائد عليها بعدد متناه
والزائد على المتناهي بعدد متناه يجب ان يكون متناهيا
سؤال اولنورسه وجودده مجتمعه امور غير متناهيه نك
ترتبى محالدر دنلدى وجهى نه در جواب اولدر كه برهان
تطبيق ايله مذكورك محال اولديغنى بيان ايده رز ايكى
جمله يى اخذ ايده رز جملهٔ ناقصه يى جملهٔ زائده يه تطبيق

ایده‌رز جمله‌ٔ ناقصه‌نك جزء اولی جمله‌ٔ زائده‌نك
جزء اولی مقابله‌سنده جزء ثانیسی جزء ثانی مقابله‌سنده
وهلم جرا بو اسلوب اوزره الی غیر النهایه وضع ایده‌رز
ایکی جمله یر برینه یا مطابق اولور یاخود جمله‌ٔ ناقصه
منقطعه اولور اولکی احتمال باطلدر که زائد ناقص ایله مساوی
اولمق لازم کلور جمله‌ٔ ناقصه منقطعه اولمق متعین اولور
جمله‌ٔ زائده جمله‌ٔ ناقصه اوزره عدد متناهی ایله زائده
ایدی متناهی اوزره عدد متناهی ایله زائد اولان متناهی
اولماسی واجبدر پس بو ایکی جمله غیر متناهیه اولدیلر
معلوم اولدی که جمله‌ٔ غیر متناهیه‌ده اجتماع فی الوجود
وترتب قیدلرینی اعتبار ایتدیلر زیرا احاد خارجده
مجتمعه دکلدر احاد معدوده‌ده تطبیق ممکن دکلدر
وجود ذهنی‌ده دخی مجتمعه دکلدر زیرا احاد جمله‌ٔ متصله
ذهنده موجوده اولمق زمان واحدده محالدر بالبداهه
معلومدر که جمله‌لردن برینك احادینی جمله‌ٔ اخری احادی
مقابله‌سنده وضع متصور اولماز الا احاد کثیره جمله‌ٔ
اخرای دن واحد ازاسنده موجوده مجتمعه کرکدر
یا خارجده یا ذهنده کندلك ترتب اولماسه نفوس
ناطقه کبی تطبیق کبی تمام اولماز جائزدر بر جمله‌دن احاد
کثیره جمله‌ٔ اخری‌دن واحد ازاسنده اوله اللهم مکر عقل جمله‌ٔ
اولیدن هر بری ملاحظه ایدنده جمله‌ٔ اخری‌دن بر بری

بونیك ازاسنده اعتبار ایلیه لکن عقل
امور غیر متناهیه‌یی مفصله استحضاره قادر دکلدر
دفعةً استحضاره قادر ایسه‌ده وزمان متناهیه‌ده
غیر متناهیه‌یی استحضاره قادر دکلدر که تطبیق
متصور اوله‌ده بطلانی ظاهر اوله بو تصویرك وضوحی
استرسك جبلین ممتدین علی الاستوا ایله
اعداد حصی‌ده تطبیق توهم ایله که ایکی جبلك برینك
طرفینی جبل اخرك طرفنه تطبیق ایتسك
احدهما دن هر بر جزء اخردن هر بر جزء ازاسنده
واقع اولماسنده واقع کافیدر اما حصی‌ده تعاقبلی
اعتبار ائمه‌دن لابد در بعضیلر دیدیلر که جمله‌ٔ ناقصه
احادندن هر بری جمله‌ٔ زائده احادندن بر ازاسنده
وقوعی جملتان مجتمعان اولدقده ممکندر احاد بیننده ترتب
اولماز ایسه‌ده اول ممکنی عقل واقع فرض ایدر خلاف
ظاهر اولور احادی متصله ملاحظه ایتمز بلکه اول
ممکنی واقع فرض ائمه‌ده احاد اجمالا ملاحظه کافیدر
پس برهان تطبیق دلالت ایدر که امور
غیر متناهیه مجتمعه موجوده محالدر احاد بیننده
ترتب اولسون کرك اولمسون

خاتمه

فی احوال الاخرة هدایة النفس بعد خراب البدن

اما ان تفسد او تتعلق ببدن اخر علی سبیل

التناسخ او تبقى موجودة لا سبيل الى الاول اذ النفس
لا تقبل الفساد والا لكان فيها شئ يقبل الفساد
وشئ يفسد بالفعل لان الفساد بالفعل غير القابل
للفساد فتكون مركبة هف ولا سبيل الى الثاني
لان النفوس حادثة على ما مر فيكون التناسخ محالا لان
البدن الصالح للنفس كاف في فيضان النفس من
مبدئها فكل بدن يصلح ان يتعلق به نفس فلو تعلق به
نفس اخرى على سبيل التناسخ لتعلق بالبدن
الواحد نفسان مدبرتان وهو محال اذ لا يشعر
كل واحد من ذاته الا نفسا واحدة فظهر العقول
ببقاء النفس بعد الموت بلا تعلق شارح
نشأه آخرت ایچون خاتمه ایراد ایلدی و
خاتمه‌ده التی عدد هدایه ایراد ایلدی مشککلرک
اوهامنی دفع ایچون هدایه اولی ده دیرکه نفس بعد
خراب البدن یا فاسده در یا بدن آخره متعلقه
در تناسخ طریقیله ویا خود موجوده باقیه در
نفس فاسده اولمق احتمالی یوقدر زیرا نفس فساده
قابل دکلدر قابل اولسه نفسده ماده کرکدر فساده
قابل اوله و صورت کرکدر بالفعل فاسده اوله فاسده
بالفعل قابل فساد دکل غیریدر زیرا فاسده اولان
مع الفساد باقی اولماز اما قابل للفساد مع الفساد

باقیدر

باقیدر زیرا قابل مقبول ایله معا بولنمق واجبدر لازم کلورکه
نفس مرکب اوله نفسک بساطتی ایسه مبرهندر
شارح بحث ایدرکه بر شئ فسادی قبول ایدر دیمه
نک معناسی اول شئ باقی اولورده فساد اکا
حلول ایدر عرضک جسمه حلولی کبی دیمک دکلدر
بلکه اول شئ خارجده منعدم اولورده عقلده حاصل
اولوب عقل اول شئده عدم خارجیسی تصور ایله
دکده عدم خارجی عقلده اول شئ ایله قائم اولوردیمکدر
یوخسه شئ و شئ ایله قائم عدم خارجده یوقدر.
شارح نفس مرکبه اولمق لازم کلور دیدکلری
نده بحث ایدرکه ترکب اول زمان لازم کلورکه
امکان فساد محلی نفسنده داخل اولدیغی ممنوعدر
جائزدرکه محل امکان فساد نفسه مباین امر
اوله که بدندر زیرا بدن نفسک وجودینک
امکاننه محل اولدیغی کبی نفسک عدمنک
امکاننه محل اوله جواب اولدرکه نفس ناطقه
ذاتنده مجرددر لکن بدنه متعلقه و مدبره در بدن
نفسک کمالاتی تحصیلنده آلتی اولمغله نفس
ایله بدن بیننده بو ارتباط نفسک بدنه مقارنه
سببیدر بو سببدن جائزدرکه بدن نفسک
وجودینک امکاننه محل اولدیغی بدن مستعد

اولور نفسك بدنه متعلقه اولدیغی حالده وجودنه
پس بدن نفسك وجودنك استعدادنه
محل اولور نفسك بدنه تعلقنك حیثیتله بلكه بدنه
نفسك بدنه تعلقنك استعدادنه محلدر وقتاكه
نفسك بدنه تعلقی نفسك ذاتنده وجودنه
توقف ایتدی بدنك نفسه استعدادی اولا
وبالذات نفسك بدنه متعلقه اولدیغی حیثیتندن
وجودنه منسوب اولدی ثانیا وبالعرض نفسك
ذاتنده وجودنه منسوب اولدی بو استعداد
بدنه نفس ناطقه یه وجود فیضاننده بدنه متعلقه
اولدیغی حالده شول استعداده حالت یوقدر كه اولا
وبالذات نفسك ذاتنده وجودنه منسوب
اوله حتی بو استعدادك بدنی ایله قیامی ممتنع اوله
زیرا النفس نفسنده وجودی حیثیتندن بدنه
مباینه در شیء مباینه نه مستعد اولماز بو جهتدن
یعنی نفسك بدنه ارتباطی جهتندن جائزدر كه
بدن فسادی نفسك امكاننه محل اوله یعنی بدن
نفسك عدمنك استعدادنه محل اولور نفس
بدنه تعلقی حیثیتندن مباین اولدیغی حیثیتندن
دكل لكن نفسك تدبیری منقطع اولمق نفسك
نفسنده عدمنه بالذات وبالعرض منسوب

اولمادی

اولمادی بو استعداد نفسك نفسنده عدمنه
بدنك استعدادی بدن ایله قیام ایتمك ممتنع
اولدیغی مرور ایتمش ایدی ظاهر اولدیكه بدن فساد
نفسك امكاننه محل اولمق جائز دكلدر مع هذا بدن
نفسك نفسنده وجودنك امكاننه محلدر
بحث رح ولا سبیل الی الثانی دیدی یعنی نفس بعد
خراب البدن بدن آخره تعلق ایتمه سنه سبیل
یوقدر زیرا النفس پس ابدانك حدوثنه
مقرونه حادثه در تناسخ محالدر زیرا النفس صالح
بدن نفسك مبدأدن فیضان ایتمه سنده كافیدر
هر بدن نفس كندویه تعلق ایتمكه صالحدر اگر تناسخ
طریقیله اول بدنه بر نفس دخی تعلق ایلیه بدن
واحدده ایكی نفس بولنور كه اول بدنی مدبر اوله =
بالبداهه باطلدر كه هر كس كندنده بر نفس بولور
وبیلور ظاهر اولدیكه نفس بعد الموت بلا تعلق
باقیه اوله اعتراض كلور كه نفس مبدأدن فیضان
ایتمه نك شرطی استعداد بدنك حدوثنه
منحصر اولدیغی ممنوعدر جائزكه نفسك تعلقنه
بدنك استعدادی بر نفس موجوده نك
بدنی مبطل اوله واول مبطلان بدنك تعلق نفسه
استعدادنك كمال حالتنده اولمش اوله ده مبدأدن

فیضان نفس اخری فیضان اتمیه شارح بحث
ایدرکه بطلان تناسخک دلیلی حدوث نفس
موقوفدر حدوث نفسنک بیانی دخی بطلان
تناسخه موقوفدر عنصر بایده ذکر اولنمش ایدی دور
لازم کلدی لکن بطلان تناسخک دلیلی حدوث
نفسه موقوفدر حدوث نفسک بیانی دخی
تناسخه ایکی وجه ایله استدلال اولنورکه حدوث نفسه
توقف اتمزلر اولکی وجه بدن معینه متعلق اولان
اول بدندن بو بدنده اولدیغی اولکی بدنینک احوالندن
برشی تذکر ایدردی زیرا تذکره دعلمه محل نفس باقیه
بلکه جوهریدر بدننده موجود اولدیغی کبی تذکر بوقدر
لازم باطلدرکه اعتراض اولنورکه تذکر لازم کلوردی اول
نفسک بدن اوله تعلقی شرط اولمیایدی یاخود بدن
اخرک تدبیرنده استغراق مانع اولمایه ایدی یاخود طول
طول زمان سببیله نسیانک واقع اولمیایدی ایکنجی وجه
اکر تناسخ جائز اولسه ابدان هالکه ابدان حادثه دن زائده
اولمازدی باطلدر مشاهده ایله معلولدرکه کاهیجه وبار
عام حادث اولورده ابدان کثیره هالک اولورکه
مثلا ایکی بدن هالک اولسه بر بدن حادث اولسه
اول بدن حادثه اولا ایکی بدنک ایکی نفسنک بری تعلق
ایدرده نفس اخری معطله اولور یاخود ایکی نفسک

مجموعی تعلق ایدرده بر بدنده ایکی نفس جمع اولور یاخود
اول ایکی بدنک نفس واحده ایمش بدن واحد [دن]
اکثره نفس واحده تعلق اتمک لازم کلور بو لازم
لرک جمله سی باطلدر اعتراض کلورکه محذور اول
زمان لازم کلوردیکه بدن اخره تعلق البته لازم اولیدی
و دخی علی الفور اولیدی اما بدن اخر تعلق جائز اولسه
یاخود لازم اولسه اما ولو بعد زمانه جائز درکه هالکین
کثیر بر اولانم ابدانک نفوسی ابدان اخره انتقال
اتمیه یاخود انتقال ابدان کثیره حدوثندن صکره اوله
اما تعطل لزومی بطلاننه حجت اولمادیغندن ماعدا
تعطل دخی لازم کلمز زیرا النفس بدنده ایکن تحصیل
اتدیکی کمالات ایله ابتهاج اتمه سی یا جهالات
ایله تالمی شغلدر تعطل یوقدر **هدایه** اللذة ادراک
الملایم من حیث هو ملایم کالحلو عند الذوق
والنور عند البصر والملایم للنفس الناطقة انما
هو ادراک المعقولات بانه یتمکن من تصور
قدر ما یمکن ان یتبین من الحق الاول وانه واجب
الوجود لذاته فی جمیع جهاته بری عن النقائص منبع
لفیضان الخیر علی الوجه الاصوب ثم ادراک
ما یصدر عنه من العقول المجردة والنفوس
الفلکیه والاجرام والکائنات السماویه

والعنصريه حتى تصير النفوس بحيث ترتسم فيها
صور جميع الموجودات على الترتيب الذي هو لها
وهذه الادراك حاصل لها بعد الادراك
الموت ايضا فتكون اللذة حاصلة لها بعد الموت
وانما قلنا ان هذا الادراك حاصل لها بعد الموت
لان النفس لا تحتاج في تعقلاتها الى آلة الجسدانية
فتكون تعقلاتها حاصلة بعد الموت فتكون اللذة
حاصلة وعدم حصولها حالة تعلق النفس بالبدن انما
كان لقيام المانع وهو التعلقات البدنية و
العلائق الجسمانية لذت ملايم اولان شيء ملايم
اولديغي حيثيتدن ادراكدر يعني مدركك عندنده كمال
وخير اولان شيء ادراكدر كمال خير اولديغي حيثيتدن زيرا
بر شيء من وجه ملايم ومن وجه منافر اولور دواء
مركبي هلاكدن نجاتي مشتمل اولديغي وجهدن ملايمدر
طبيعتك منفوري اولان شيء مشتمل اولديغي وجهدن
منافردر وجه اوله كوره لذتدر وجه ثانيه كوره المدر
لذته مثال ذوق عندنده حلو بصر عندنده نور كبي نفس
ناطقه يه ملايم اولان معقولاتي ادراك ايتمه سيدر
يعني واجب تعالى دن نفس ناطقه يه ممكن اولان مرتبه (س)
صفات كامله سندن تصوره قادره اوله زيرا واجب
تعالى نك على ما هيه عليه تصور ممتنعدر ودخي واجب الوجود

لذاته اولديغي ونقايصدن بري وفيضان غيره منبع اولديغي
ادراكه قادره اوله وبعده واجب تعالى دن صادر اولان
عقول مجرده لري ونفوس فلكيه لري واجرام سماويه لري
وسماء دهر اوله اولان كائناتي وكائنات عنصريه
لري ادراكه قادره اوله ده بر حيثيتده اوله كه جميع موجودا[ت]
ترتيب اوزره معلوم اوله ده نفس ناطقه بر عالم
مجرد اولمش اوله كه عالم موجودك جمله سنه مشابهه
اوله معلوم اوله كه نفس ناطقه يه جول ادراك ملايمدر
غيري كمال ادر يعني عدالتي استعمال ايتمه سيدر كه افراط
وتفريط بيننده متوسطه عدالت دررلر عفت
شجاعت وحكمت مجموعيدر بعد وجوع عدد اشياء
جميع اخلاق فاضله نك اصوليدر عفت قوت
شهوانيه يه منسوبه در وشجاعت قوة طبيعيه و
حكمت قوة عقليه يه منسوبه در نفس ناطقه كمالات
علميه وكمالات عمليه لي تحصيل ايدوب كمالات
اولدقلريني وعندنده مختاره اولدقلريني ادراك ايدوب
ملاحظه ايليه لا سيما له بو جمله ايله التذاذ ايدر وبو ادراك
والتذاذ بعد الموت دخي حاصلدر زيرا نفس ناطقه
تعقلاتنده آلات جسمانيه يه محتاجه دكلدر بعد الموت
تعقلات حاصله در بلكه نفس بدندن مفارقت
ايتدكده تعقلاتي قوت وكمال جهتندن مزداد اولور

لایق اولور زیرا نفس ناطقه‌نك خاصه‌لرینك
ظهورندن مانعه اولان كدورات ماده ایدی اندن
مفارقت ایدنجه كمالات باسرها ظاهر اولوب
لذت عقلیه حاصل اولور معلوم اوله كه لذت عقلیه
لذت جسمانیه‌دن اكمل واشرفدر زیرا حسك
مدركاتی انجق كیفیات محسوسه‌در الوان وطعوم
وروایح وحرارت وبرودت وغیری مادی اولان
اشیا كبی واما مدركات عقول دكلدر الا ذات باری
سبحانه وصفاتی وجواهر عقلیه وغیرلری كبی بونلرك
شرفنده تشبیه لایق دكلدر كذلك ادراك
عقلی اقوی‌در كه كنهنه واصلدر شئنك ماهیتنی
واجزاسنی واعراضنی واغراضینی تمییز ایدر جنس
ایله فصلی وجنس الجنسی وجنس الفصلی وفصل
الجنسی وفصل الفصلی وخارج لازمی ومفارقی ولازم
بوسط وبغیر وسط جمله‌سنی تمییز ایدر اما ادراك
حسی محسوساتك ظاهرینه واصلدر كذلك
عقلیه غیر متناهیه‌در وادراك حسیه متناهیه‌در
زیرا قوی جسمانیه امور غیر متناهیه‌یه قادره دكلدر
اما امور مجرده بونده كوربیرهندر مصرح لذت
عقلیه بعد الموت حاصله‌در دیدی یعنی كمال اوزره
حاصله‌در دیمكدر اما قبل الموت لذت كامله اولدیغی

علائق

علائق جسمانیه سببیله شهوات واخلاق ذمیمه كبی
نته كم صفرا غلبه ایتدكده حلو اولان شئ ایله التذاذ اولنمدیغی
كبی هدایه الالم ادراك المنافی من حیث هو مناف
والمنافی للنفس الناطقة انما هو الهیئة المضادة
للكمال فالنفس اذا فارقت البدن وتمكنت فیها الهیئات
المضادة للكمال ادركت المنافی من حیث هو مناف
فیعرض لها الالم الم نفس ناطقه‌یه منافی اولان آفت
وشر اولان اشیانی منافی اولدیغی حیثیتندن ادراكدر نفسه
منافی كمالاته ضد اولان شیلردر جهل مركب واخلاق
ذمیمه كبی نفس ناطقه بدندن مفارقت ایتدكده كمالاته
ضد اولان اشیا نفس ناطقه‌ده تمكن ایتدیسه منافی
اولدیغی جهتندن ادراك ایدرده الم عقلی عارض
اولور نفس ناطقه بدنده ایكن نیچون متألم اولماز
دینلورسه جواب اولدر كه محسوسات ایله مشتغله وعلائق
بدنیه‌یه منغمسه اولمغله تعقلاتنی شوائب عادیه‌دن
واوهام كاذبه‌دن صافیه اولمیوب كمالاتنك
فوت اولدیغنه متنبهه اولمیوب بلكه كمالاتنك ضدی اولان
كمالات تخیل ایدوب عقائد باطله‌سیله فرح واول عقائد
باطله‌یه وصول بولمغه اشتیاق تام اوزره اولدیغی بدندن
مفارقت ایتدكده كمالاتنك فوتنی ووصول ممكن
اولمادیغنی ونقصاننی بلا شبهه ادراك ایدوب الم

عارض اولدی **هدایه** النفس الکاملة بالاعتقادات
البرهانیة او حصل لها التنزه اتصلت بالعالم القدسی
فی حضرت جلال رب العالمین فی مقعد صدق عند
ملیک مقتدر فان لم یحصل لها التنزه عن العلائق
الجسدانیة بل یبقی فیها الهیئات البدنیة تصیر محجوبة
عن الاتصال بالسعادة فتتأذی بها اذی عظیما لکن
لیس هذا الامر لازما لها بل امر غیر لازم فیزول الالم الذی
کان لاجله نفس ناطقه کامله یعنی حقائق اشیایی تصور ایله
واعتقادات برهانیه جازمه مطابقهٔ ثابته ایله کمالاتی
تحصیل ایدن نفس ناطقه هیئات ردیه دن تنزه اوزره
اولسه بدندن مفارقت اتدکده عالم قدسه متصل اولورده
حضرت جلال رب العالمین ده مستقره مقعد صدده وره
عند ملیک مقتدر اولوب لذت عظیمه بولور که جمیع
لذتلردن اجل واشدر فدن ما لا عین رأت ولا اذن سمعت
ولا خطر علی قلب بشر مرتبه سی بولور سعادت حقیقیه
انجق بودر قرآن مجیده بوکا اشارت واردر قال الله تعالی
الذین امنوا ولم یلبسوا ایمانهم بظلم اولئک لهم
الامن وهم مهتدون زیرا ایمان علم بالله ایله در وایمان
ظلم ایله اختلاط اتمدیکی هیئات بدنیه دن تنزهدر
اکر نفس ایجوله هیئات بدنیه وشهواته میل باقی
اولورسه سعادته اتصالدن محجوبه اولور و میل اتدیکی

مشتهیاته

مشتهیاتنه مشتاقه اولوب قالور وصول امیدی
اولمیان عاشق مهجورک اشتیاقی کبی اولور بو محجوبیت
سببیله ازای عظیم ایله متأذی اولور مع هذا الات
فوت اولماغله اول مشتهیاتی تحصیله متعذردر لکن
اول آلام امر لازم کلور عارضیدر اول الام سبب اولان
هیئت زائل اولور شیئا فشیئا بس آلام دخی زائل
اولور اول هیئتلرک قوت وضعف حسبیله
آلامک بقاسی مدت طویله وقصیره اولور صاحب
تلویحات دیر که جهال مرکبدن نجات ممکن دکلدر
بلکه مؤبددر اما عوارض سببیله اولان زائل اولور دوایی
بو قدر اعتراض اولندیکه شول نفوس که عقائد باطله یی
معتقدر دیو جازمه اوله ابداندن مفارقتلرنده اکر اول جزمک
زوالی جائز اولورسه عقائد باطله نک دخی زوالی
باطل اولسونده اهل سعادتدن اولسون اکر جزمک
زوالی جائز اولمسه اول نفوس نقصاننی بلمزلر قبل
الموت بلمدیکی کبی مشتاقه ومعذبه اولماز جواب
ویردیلر که نفوس کامله اکتساب ایلدیکی کمالاتی
مشاهده ایله متلذذه اولورلر ابدانده ایکن فقط ذوات
ادراک اتدیلر بعد المفارقة ادراک مدرینه معروفه
ذوات نیل دخی اولوب التذاذلری تمام اولور
اما شول نفوس که اندرده کمالات اکتسابی یوقدر اول اعتقادی

كمالات اعتقاد ايليه‌لر وانلره وصولی اميد ايليه‌لر
اولا اعتقاد ودخی اعتقادات باطله لامحاله بعد الموت معقوده
اولور اميد اتدكلری شيلر بولمادقلرندن يوخسه جزنك
زوالندن دكلدر هدايه النفوس الناطقة الساذجة
اذا ظهر لها ان من شانها ادراك الحقائق بكسب
المجهول من المعلوم لزم لها من هذا الالة
الكسب شوق الی الكمال فاذا فارقت وليس
معها سبب الكمال والته يعرض لها الالم العظيم
وهو الم النار الروحانية الموقودة التی تطلع علی
الافئدة اعتقادات حقه‌دن وباطله‌دن اشيای
مقصوردن عاريه اولان نفوس ناطقه‌يه معلومدن
مجهولی كسب ايليه حقائقی ادراك ايتمك شاننده‌ن
اولديغی ظاهر اولنجه كمال تحصيله شوق
كلور كه بو شوق نفسنده كامل در بدنه تعلقی
مدتنده ظاهر اولماز علائق بدنيه اول شوقدن
صرف ايدر بدندن مفارقت اتدكده شوق ظهور
تام ايله ظاهر اولور نفس كمالك سببی والاتی
بولنمادقده بونده ايكن كمال اكتسابدن تكاسلنی
ملاحظه ايليه ايله واكتسابدن مانع اولان
اشيانی تحصيله اشتغالنی ملاحظه ايله الم عظيم كورركه
اول الم نار روحانيه الی دركه نارسوقده‌ده وسط

قلوبه واصله ومطلعه در هدايه النفوس الناطقة
التی لم تكتسب العلم والشرف اذا فارقت البدن
وكانت خالية عن الهيئات البدنية الردية
حصل لها النجاة من العذاب والخلاص من الالم
فكانت البلاهة ادنی الی الخلاص من فطانة تبترا
واما اذا لم تكن خالية عن الهيئات البدنية
فتتالم بفقدان البدن وتبقی فی كدا الهيولی مقيده
بسلاسل العلائق فتكون فی غصة وعذاب اليم شول
نفوس ناطقه كه علم وشرف كسب اتمه‌يه اشتياقی
دخی اولميه هيئات رديه بدنيه‌دن دخی خاليه
اوله بدندن مفارقت اتدكده عذابدن نجات والم
دن خلاص بولور علم وشرفه اشتياقی اولماغله وهيئات رديه‌سی
دخی يوق المدن سلامتده اولور پس بلاهت فطانت
بترادن خلاص ونجاته اقرب اولور اما شول نفوس
ناطقه كه هيئات رديه‌دن خاليه اولميه وهيئاتك
مقتضالرينه مشتاقه اوله تحصيلنه الت اولان بدنك
فوت اولماغله متالم اولور سلاسل علائق ايله مقيده
وكدر هيولاده باقيه وغصه وعذاب اليمده اولور لكن
هيئات رديه‌نك زوالی ممكن اولماغله عذاب
وغصه‌نك دوامی لازم دكلدر شيخ ايراد ايلديكی هدايتده
مذكور اولان احوال اخرت جمهور فلاسفه عندنده

مشهور اولان معتقداتمزیدر اما ارباب تناسخ
درلرکه ابداندن مفارقت ایدوب مجرده اولمادیغی
حالده باقیه اولان نفوس ناطقه شول نفوس
کامله درکه قوتده اولان کمالات ممکنه ده برشی
قالمیوب وجوده کلمش اوله وعلائق جسمانیه‌نك
جمله‌سندن ظاهره اولوب عالم قدسه اتصال
ایدنلردر اما شول نفوس ناطقه که کمالاتندن بعض
شی قوه ده قالمغله ناقصه اوله اول نفوس ناطقه کمال
کمالاتن اتمام اتمك ایچون کمالاتنی بیانه ابدان
انسانیه‌ده تردد ایدوب بدندن بدن اخره انتقال
ایدرده اخلاقنده وعلومنده کمالاتنك نهایتنه
بالغه اولور بوندنصکره ابداندن مجرده اولدیغی حالده باقیه
اولور بو انتقاله نسخ درلر بعض متناسخه دیدیلر نفوس
ناطقه ناقصه اوصافنده کندویه مناسب اولان
حیوان بدننه تنزل ایدر مثلا شجاع اولان کمسنه‌نك
نفس ناطقه‌سی ارسلان بدننه تنزل ایدر جبان اولان
کمسنه‌نك نفس ناطقه‌سی طوشان بدننه تنزل
ایدر بوکا مسخ دیرلر متناسخه‌دن بعضیلر دیدیلر که
نفوس ناطقه ناقصه اجسام نباتیه‌یه تنزل اتمك
دخی اولور بوکا رسخ درلر بعض اخرین دیدیلر که نفوس
ناطقه‌یه ناقصه اجسام جمادیه‌یه دخی تنزل اتمك اولور

[illegible]

وبوکا عنصریه‌یه کیمی بوکا فسخ درلر بعض اخرین نفوس
ناطقه ناقصه دن بعض کندو استکمالی ایچون اجرام سماویه‌یه
تعلق ایدر دیدیلر بو مذهب تناسخ بطل اولدیغنه ایکی عدد
دلیل خاتمه‌ده نه هدایت اول ترجمه سنده مرور اتمش ایدی و
بو ایکی دلیل اوزره متناسخه طرفندن مناقضه اولنمشدی
مصرح دیرکه علم حکمتده استقصا مراد ایدنلر ومذاهب حکمایه
واقف اولمق مراد ایدنلر بزم زبدة الاسرار نام کتابمزه
مراجعت ایلیه‌لر شارح دیرکه ظنم بودرکه طالب
حق اولانه واجب اولان ابو علی سینا که شیخ رئیسدر
وشیخ شهاب الدین مقتوله که حکمتده ماهردر بو ایکی
معتمد الرکنك کتابلرینی مطالعه اتمکدر زیرا بو ایکی
کمسنه‌نك اطوارندن فائق اولان طور کبریت
احمر کبیدر توفیق الله اکبردندر الله اکبر کبیرا
والحمد لله حمدا کثیرا وسبحان الله بکرة واصیلا
تم الکلیل التراجم بعون من خلق بین الخلائق التراحم
علی ید العبد الفقیر الی ربه الغنی القدیر ابراهیم ذهنی
بن مصلح الدین غفر الله له ولابویه ولاخویه
یوم الاربعا سابع عشرین رجب الشریف
سنه تسعه وتسعین ومائة والف
والحمد لله رب العالمین
م

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اذا سئل اجاب ويرضى من عباده من
تاب اليه واناب والصلوة والسلام
على نبينا محمد الذي بيّن لامته طريق الخطاء والصواب
وعلى اله واصحابه الذين هم اخيار اولي الالباب وبعد
بوندنصكره معلوم اوله كه بو عبد فقير محمد الاقكرماني دركه
هدايه وقاضي ميبر ترجمه سنك اولنده وعد ايلمش
ايديكه احباب ذوي احترامدن بعض اعزه استكشاف
ايتدكي مسائل كلاميه يي تفصيل وبيان ايدم ترجمه مذكوره
تمام اولمانغله وعد مزبوره رعايت ايدوب مسائل
مذكوره نك بيانته شروع اولندي وافاده
عامه اوله تركي لسانيله ترجمه اختيار اولندي وسائل
مذكورده هر بر مسئله عنوانيله [illegible] قلندي
فاقول وبالله التوفيق مسئله الله تعالى جميع معلوماته عالم
در كرك ممكنات كرك واجبات كرك
ممتنعات زيرا صفات علمي موجب اولان ذات
باريدر معلوم اولمقلغي مقتضي اولان ذوات معلوماتدر
فلاجرم جملهيه عالم اولمق لازم كلور زيرا باريتك جملهيه
نسبتي مساويدر الله تعالى عالم اولديغنده متكلمين

وحكمانك

188

وحكمانك جمهور اتفاق اوزرهدر لكن مسلكلري مختلفدر
متكلمين ايچون ايكي مسلك واردر مسلك اول بودركه
الله تعاليدن صادر اولان اتقان اوزرهدر يعني
وجوه خللدن خاليه وحكمتلري ومصلحتلري مشتمله در هر
ذات كه فعلي متقن اوله عالمدر اما الله تعالينك
افعالي متقنه اولديغي افاق وانفسه نظر ايدوب
علويانك وسفليلرينه معتدبه اولدقلري واول
مصالحه مناسب اولان الات ويرلدكلرنده تامل
ايله ظاهر اولور ودخي علم تشريح وخلقت انسانده
اولان منافع اعضا واعصاب وعروق وسائرلري
الله تعالينك افعالي متقنه اولديغنه دلالت ايدر
وهر كمسه كه فعلي متقن اوله عالمدر ديدك بو بديهي در
تنبيه اولنوركه بر كمسه خط حسن كوره كه الفاظ
عذبهلي ومعاني دقيقه يي مشتمل ايسه ضروره اولخطك
كاتبي عالمدر ديو حكم ايدر مسلك ثاني بودركه الله تعالى ممكناتي
ايجاد اتمكه قادردر هر قادر عالمدر زيرا قادر قصد واختيار
ايله فاعلدر قصد واختيار البته علم ايله اولور پس الله تعالى
كلياته وجزئياته عالم اولديغي ثابت اولور جزئياته عالم
اولديغنه بو دخي دليلدركه ناس كرك مطيع وكرك عاصي
دفع بليات وكشف ظلمات اتمكده الله تعالى يه التجا
ايدرلر اكر الله تعالينك عالم بالجزئيات اولديغنه

جمیع عقلانك فطرتی شهادت ایتمه‌سی حال بویله اولمازدر
اما حکما الله تعالی یه علم اثبات ایتمه‌ده انلرك دخی
ایکی مسلکلری واردر مسلك اول دیرلرکه الله تعالی مجرددر
جسم وجسمانی دکلدر هر مجرد اولان کلیاته عالمدر
مسلك ثانی دیرلرکه الله تعالی ذاتنی تعقل ایدر پس
ما عدا دخی تعقل ایدر اما ذاتنی تعقل ایدر دیدیکمز زیرا تعقل
ماهیت مجرده‌نك شی مجرد عندنده حضوریدر
باری تعالی حقنده بو حاصلدر اما ما عدایه عالم اولدیغی لازم
کلورکه باری تعالی ما سوایه علتدر علته علم تام معلولنه
علمی موجبدر معلوم اولاکه حکمانك مسلکلری الله
تعالی جزئیاته عالم اولدیغنی ایفاده ایتمدی ایکنجی مسلکده
علته علم تام معلوله علمی موجبدر دیدیلر جزئیات
متغایره الله تعالینك معلوللریدر انلرده عالم
اولمه‌سی لازم کلدر کورینور دیه‌لرکه علم معلومه
مطابق کرکدر متغیر اولان جزئی تغیر اولوجکه الله تعالینك
معلومیدر دنله علم واحد ایکی متغیره مطابق اولمق
لازم کلور فلاسفه علم بالکلی ایله علم بالجزئی بیننده فرق
ادراکده در مدرکده دکلدر علم بالجزئی آلات ایله
اولور علم بالکلی آلت استمز دیدیلر علم بالجزئی الله تعالیدن
نفی اولندیغی احساس طریقیله اولمه‌سنی انکاردر یوخسه
علم بالموجودی انکار دکلدر بنزم احساس ایله درك

ایتدیکمز

ایتدیکمز اثباتی الله تعالی تعقل طریقیله درك ایدر
الله تعالیدن احساس نفی ایتمه‌ده تنقیصه یوقدر بلکه
احساس اثبات ایتمه‌ده تنقیصه واردر بو مقامك
زیاده تفصیلی ترجمه دررالکامده مراجعت اولنه
معلوم اولاکه الله تعالی یه صفات اثباتنده مخالفت
ایدنلر التی عدد فرقه‌در فرق اولی دهریه‌دندر دیدکلری
دیدیلرکه الله تعالی کندو ذاتنی ادراك ایتمز زیرا علم
نسبتدر شیئین متغایرین بیننده اولور شینی
نفسنه نسبت محالدر زیرا تغایر یوقدر دیدیلر
بونلره جواب مناقضه طریقیله اولورکه نسبت
متغایرین بیننده اولور دیمه‌دن مرادلری بالذات
متغایرین دیرلرکه مسلم دکلدر بالاعتبار متغایرین
دیمك اولورسه مسلم درلکن شینی نفسنه نسبت
محالدر دیدکلری مسلمه دکلدر زیرا شیئنك ذاتی
فی الجمله معلوم اولماغه صلاحیتی حیثیتنه متغایردر
بو مقدار نسبتده کافی اولسون مع هذا علم نسبتدر
دیدکلری مسلم دکلدر جائزدرکه علم نسبت صاحبی
صفت حقیقیه اوله باری تعالی ذاتنه نسبت
عالم اولمه‌سی عندنده ذات حاضر اولمقدر دینلورسه
تغایر لازمدر اما حضور عدم غیبت ایله معتبردر ایسه
واحدك حقیقتی ده عدم غیبت دیدیکمز معنی

بولنور واجب تعالینک ذاتی کنهندن غائب
دکلدر دیمک جائزدر ودخی تنویر سندسقاسنده
دینیلورکه بز نفس ناطقه مزی ادراک ایدرز مع هذا
تجزیه یوقدر اگر دفع اولنورسه که بزده ترکیب واردر
کلا واحد حق اولان ذاتده در جواب ویریلورکه ترکیب
ذهنی بساطت خارجیه یه ضرر ویرمز مع هذا نفس
بسیطه در جنس وفصل ایله حد اولنمز تعریفی اولنسه
رسم ایله اولور رسوم ترکیبی اقتضا اتمز باری تعالینک
کنهی معلوم اولمق ممتنعدر عند البعض ممکندر اما
وقوعی یوقدر عند البعض زیرا کنهی معلوم اولمق جنس
وفصله محتاجدر ترکیب لازم کلور واجب تعالی
بسیطدر دیدیلر لکن بحث واردر که ترکیب ذهنی
خارجده بسیط اولماسنه منافی دکلدر نفس ناطقه
مجرده در دینلرک مذهبنده که حکمادن محققون
وصوفیه دن امام غزالی قدس سره العالی وسائر ارباب
مکاشفاتک مختارلریدر ترکیب متصور دکلدر
فرقه ثانیه فلاسفه دن قدما در دیرلرکه واجب تعالی
اصلا برشیئی ادراک اتمز اگر ادراک اتسه نفسنی
دخی ادراک اتمه سی لازم کلور زیرا برشیئی ادراک
ایلین اول شیئی ادراک ایدنی کندو ذاتی دخی دیو
ادراک ایدر بو حکم ذاتنه ادراکی متضمندر

بو ادراک ممتنعدر دیدیلر جواب فرقه اولی دلیلنه
ویریلن جوابدر یعنی مناقضه ایدوب مقدمه لرینی
تسلیم اتمه ینز فرقه ثالثه دیرلرکه واجب تعالی
کنه وذاتنه عالمدر لکن ذاتنک غیری اشیایه
عالم دکلدر زیرا اشیایه علم غیریه علمک غیریدر
بس واجب تعالی هر بر معلومه علمی اولورده ذاتنده
کثرت غیر متناهیه متحققه اولور محال اولدیغی
برهان تطبیقی ایله معلومدر جواب بینه مناقضه
ایله در یعنی لازم کلن کثرت ضرر ویرمز زیرا علم
بردر معلومات حسبیله تعلقات متعدده اولور اعتباریه
اولماغله کثرت ممتنعه دکلدر فرقه رابعه دیرلرکه
واجب تعالی غیر متناهی اولان اشیایی تعقل اتمز زیرا
معقولات معقول اولان شیئی متمیز کرکدر غیر
متناهی متمیز دکلدر متمیز اولسه حد وطرفی اولوردی
جواب بینه مناقضه ایله در یعنی معقول ومتمیزک
حد ونهایتی اولمق واجب اولدیغی مسلم دکلدر وجوه
تمیز حد ونهایت ایله اولماغه منحصر دکلدر فرقه خامسه
دیرلرکه واجب تعالی جزئیات متغیره یی ادراک
اتمز اگر ادراک ایلسه الان زیدک دارده
اولدیغنی بلسه بعده زید دارده خروج ایلدکده اولکی
علمی بازائلدر یا خود باقیدر زائل اولورسه تغیر لازم کلور

باقی اولورسه حینئذ لازم کلور ایکیسی دخی نقصدر
واجب تعالی تی اندن تنزیه واجبدر جواب اولدر که
تغییر لازم کلور لکن ذات باری تعالی ده دکل بلکه
اضافاتده تغییردر حکمایه جواب اولدر که الله تعالی نک
مکانی اولمغله اولمامغله جمیع امکنه یه نسبتی علی السواء
اولوب بر مکانی باری تعالییه نسبت ایله قریب
یا بعید یا متوسط دنیلمدیکی کبی کذلک باری تعالی
زمانی دخی دکلدر عندنده ماضی ومستقبل وحال یوقدر
موجودات من الازل الی الابد او قاتنده اولدیغی
حالده معلومیدر علمنده کان وکائن وسیکون یوقدر
جزئیاتک خصوصیتنه واحکامنه عالمدر و بو علم
کلیات علمی کبی ثابت ومستمردر تغییر قبول اتمز بو معنی
صاحب محاکمات کلدر واجب تعالی جزئیاتی ادراک
اتمه سی وجه مذکور اوزره در دیدی یوخسه بعضیلرک
توهم اتدکلری کبی دکلدر واجب تعالی جزئیاتک طبایعنی
ادراک ایدر خصوصیاتنی ادراک اتمز دیدیلر بو توهم
باطلدر فرقه سادسه دیدیلر اشیانک جمله سی ادراک
اتمز یعنی رفع ایجاب کلی معناسنه یوخسه سلب کلی
معناسنه دکل فرقه ثانیه قوللری کبی دکلدر دیلیکتور
کتور دیلر که واجب تعالی اشیانک جمله سی ادراک ایله
بر شیئی ادراک ایلدکده اول شیئه اولان ادراکنی

دخی

دخی ادراک ایتمک کرکدر زیرا اول ادراک دخی اشیادندر
بر شیدر کذلک ادراکک ادراکنده ده ادراک لازمدر
زیرا اول دخی شیدر معلومانده تسلسل لازم کلور جواب
بو تسلسل اضافتده تسلسلدر محال دکلدر مع هذا علمنه
علم عین علمدر امام وقاضی دیدیکلری کبی علم صفت
حقیقیه اولدیغنه کوره تسلسل یوقدر معلوم
اوله که اشیایه علم ایکی درلودر بری حصولیدر که اشیانک
صورتلری عند المدرک حاصله اولور ایکنجی حضوریدر که
اعیانک کندولری عند العالم حاضره اولور علم حضوری
علم حصولیدن اقویدر زیرا حضور ایله انکشاف حصول
ایله انکشافدن اقوی اولدیغی ظاهردر واجب تعالینک
علمی عند البعض ارتسام طریقیله در اما جمهور عندنده
حضور طریقیله در لکن حضور معدومات وممتنعاتده
مشکلدر زیرا بونلرک حقایقی یوقدر که حضوری متصور
اوله غایت کلام محقق طوسی شرح اشاراتده
دیدیکیدر که معدوماتک شکلی عقول مجرده ده مرتسمه
در عقول دخی واجب تعالی عندنده حاضره در دیو جواب
ویردی لکن بحث اولنور که واجب تعالینک اوله
شکله علمی عقولک اول شکله علملرنده متأخر اولمق لازم
کلور تأخر ذاتی ایله اولورسه ده لایق دکلدر معلوم
اوله که واجب تعالینک علمی مسئله سنده عقول حکما

متحیره در اما متکلمون رحمهم الله علیهم اجمعین جزم ایدیلرکه
واجب تعالی اشیانک جملەسنه عالمدر وعلم بر صفت
قدیمه در بارئ ایله قائمدر بو مسئله یه دلیل هو الله الذی لا اله
الا هو عالم الغیب والشهادة ودخی قد احاط الله بکل
شیء علما ودخی یعلم السر واخفی ودخی یعلم ما بین
ایدیهم وما خلفهم ایات کریمەلرنده ودلیل عقلی
ایکی مسلکده مرور ایتدی **مسئله** الله تعالی حی در بو مسئلەده
اهل ملت وفلاسفه بیننده متفقدر زیرا الله تعالی
عالم وقادردر هر عالم وقادر حی در الله تعالی حی در
لکن حیات باریتک معناسنده اختلاف ایتدیلر
بزم حکمرده حیوة مزاج نوعینک اعتدالیدر
یا اول اعتداله تابعه قوتدر حس وحرکت قوتی کبی
وغیری کبی بو معنالردن هیچ بری واجب تعالینک
حقنده متصور دکلدر پس حکما عندنده حیات باری
عالم وقادر ایله اتصافنک صحتیدر بونلر صفات ثبوتیه
یی انکار ایتمکله حیاتی دخی حیاة دخی سلبیه در معناسنی
الله تعالی عالم وقادر اولماسی مستحیل دکلدر دیمه دن
عبارتدر دیدیلر معتزلەدن ابو الحسن البصری دخی بو مذهبه
ذاهبدر اما جمهور بزم اصحابمزدن ومعتزلەدن دیدیلرکه
باری تعالیده حیوة بر صفتدر که صحت علم وقدرتی موجبه
در اکر صفت حیاة اولمه صفت علم وقدرته اختصاصی

ترجیح بلا مرجح اولور اعتراض اولنورکه صفت حیاتە اختصاصی
ایله کلام منتقضدر زیرا اول صفت اختصاصی صفت اخری
ایله اولورسه تسلسل لازم کلور البته صفت اخری یه
نهایت بولمق کرکدر تو ترجیح بلا مرجح اولور جواب ویریلورکه
الله تعالینک ذات شریفی سائر ذاتە مخالفدر
بالحقیقة اول اختصاصی ذات شریفی اقتضا ایلیه ده
ترجیح بلا مرجح لازم کلمیه بو تفصیل شرح مواقفده در
جلال دوانی فلاسفه عندنده حی دیمک دراک
فعال دیمکدر دیدیلر اما اهل تفسیر الله لا اله الا هو الحی
القیوم ایت کریمەسی تفسیرنده حی دیمک باقی
علی الابد دائم بلا زوال دیمکدر دیو ابن کثیر وطبری
وصاحب مدارک وصاحب لباب معنی ویردیلر
علامه بیضاوی حی شول کمسه در علمی وقدرتی صحیح
اوله هر شیکه واجب تعالی ایچون صحیح اوله واجب اولور زیرا
ثبوت وامکاندن بریدر دیدی ابن کمال باری تعالی حقنده
حیات فنایه قابل اولمیان بقادر مجاز طریقیله در دیدیلر
ومتکلمین اصطلاحلری حادث اولمامغله کلام قدیمده اولان
شیئی اول معنای حادثه حمل ایتمکه محال یوقدر زیرا اهل لسان
وقت نزول قرآنده اول معنی یی حادثی بلمز دیو کلامنه
تقویه ویردی **مسئله** ازلی وابدی اولان اشیا احتمال
عقلی ایله درت قسمدر واجب الوجود حضرتلری بحسب الذاته

وصفاتنه ازلی وابدی وسنرمدیردر اما اجسام فلکیه
وعنصریه وعناصردن مرکب اولان معدن ونبات
وحیوان اهل ملت عندنده ازلی دکلدر اما نفوس
ناطقه اهل ملت عندنده اول احد در حادثه دکلدرلکن
ابدیه درموت کلدکده ارواحک ابدانندن مفارقتی
بولنور یوخسه ارواح ذاتنده معدومه اولماز اما احتمال
عقلیده بر برده دخی ازلی اوله وده ابدی اولمیه بو احتمال واقعده
یوقدر زیرا اما ثبت قدمه امتنع عدمه دیدیلر یعنی بر شیئک
قدیم اولدیغی ثابت اولدقده اول قدیم معدوم اولمق
محالدر ابدی غیر ازلی جنت وجهنم وجهنتده اولان
حور وغلمان وولدان وجهنمده اولان حیات وعقارب
وسائر آلات عذابدر واهل جنتدن که انس
وملکدر بر قوله کوره جنتده اهل ایمانک بعضی
جننده اولورلر دیو روایت اولنشدر بو مجموع
قبل الحشر هلاک اولدیلر ابدی دیمک نیجه اولور
دخی کل شیء هالک الا وجهه نظم کریمینه وجه
صحت بولور جواب اولدر که ایت کریمه نک معناسی
جمیع ماسوی منعدم اولور دیمک اولمیه بلکه معنی
جمیع ماسوی ممکن اولماغله ذاتنه نظر اوله وجوده
مستحق دکلدر وجود واجبه قیاس اولندقده عدم
منزله سنده دردیمک اوله بو معنایه کوره محققون

حضیض مجازدن اوج حقیقته عروج ایدرب
لاموجود الا هو دیدیلر اگر ماسوا الله عدم طاری اید
دیدکلری تسلیم اولنسه هلاک اولمیان اشیاء
ایت کریمه دن مستثنی دردینلور زیرا اکلها دائما
دلالت ایدر که جنت دائمه اوله اکل جنت نا کول
اولدقجه فنا بولور دینلورسه جواب ویریلور که هر نه
زمان نا کول اولدن بر شیء فنا بولسه عقبنده مثلی حادث
اولور اکل جنتک نوعی دائم اولمغه ضرر ویرمز شرح
عقایده جنت وجهنم فنا بولمزلر دیدیکی مسئله ده
عدم مستمر دکلدر کل شیء هالک الا وجهه قول
شریفی دخی تحقیق اولمش اولور دیدیر مسئله حقیقت
روح حقنده بحث جائز می دکلمی ائمه اعلام اختلاف
ایدوب بر طائفه عدم جوازینه ذاهب اولمشلردر
وسندلری اثبات صددنده قل الروح من امر ربی
وما اوتیتم من العلم الا قلیلا نظم کریمیله احتجاجه
قصد ایدوب ایت کریمه ده حقیقت بیانندن
اضراب ایدوب امر ربانی یه حواله قیلنوب
من امر ربی عنوانیله وارد اولمک دلالت ایدر که
روح ماده سزکن کلمه سیله حصول بولان ابداعیاتدن
اوله حالدن شانی بو منوال اوزره اولان شیئک
حقیقتنه اطلاع جناب حقه مخصوص اولوب

غیری ایچون محال اولدیغی مقرردر وما اوتیتم من العلم
الا قلیلا قول کریمیله ارداف اولنمق دخی بو معنای تأیید
ایدوب آیت مذکوره ده حقیقت روحدن
بحثی منع ونهیه اشارت واردر دیوب اول بابده
تکلمدن امساکک طرفنی اختیار ایتمشلردر اما اکثر محققین
جوازینه ذاهب اولوب حقیقتنک دخی اطلاعنه
امکان واردر دیدیلر وآیت کریمه ده بحث مزبوردن
نهیه دکل بلکه روحک عالم امردن منبعث ایدوکنه
دلالت واردر دیدیلر وقول ثانی قول اولدن ارجح
ایدوکی بعض کتب کلامیه ده مسطوردر ودخی روح
مغیبات خمسه ده اولمادیغی نه نیجه یدر معلوم
اوله که امر ایکی نوعدر بری امر تکوینیدر که اشیایی کتم عدمدن
وجوده کتورمه ده کن کلمه سیله اولان امردر اشعری عندنده
ایجاد اشیاده کن کلمه سی لابددر لکن امام الهدی ابو
منصور ایجاد اشیاده مبدأ التکوین اولان صفت
قدیمه کافیه در لکن کلمه سنه حاجت یوقدر بلکه کن کلمه سی
سرعت امتثالدن کنایه در دیدیلر ودخی روح حقنده
اقوال متخالفه بیننده معتدبه اولان اوچ قولدر اولکی امام
الحرمین واکثر اهل سنتک محققینی اختیار ایتدکلری
قولدر بونلر روحک جسم لطیف نورانی اولوب
ماء وردک ورده وناریک فحمده سریانی کبی

بدنده

بدنده ساری اولماسنه ذاهبلردر ایکنجی قول ابن حبیب
وابن حزمدن منقول اولان ومختارلری اولان قولدر روح
جسم انسان کبی بر جسم اوله وجمله اعضا وجوارحده
وشکلده بدنک عینی تمامیله نامی ذبول ایله زائل اوله
اوچنجی اهل سنتک محققینی اولان حجة الاسلام
وراغب الاصفهانی وحلیمی وابو زید الدبوسی واکثر
متصوفونک اختیار ایتدکلریدر که روح مجرداتدن
اولوب جسم وجسمانی اولمیه وبو هیکل مخصوصه
مغایر بر جوهر مجرد اولوب بدنه متصل ومنفصل
وخارج وداخل اولمیه معلوم اوله که نفس ناطقه نک
تجردینی انکار ایدنلر اختلاف ایتدیلر بونلردن معتدبه اولان
اقوال اوندر ایدر معتدبه اولمیان اقوال بودر که بعضیلر
روح دماغده قوتدر حس وحرکته مبدأدر دیدی بعضیلر
بحسب الکم والکیف معتدله اولان اخلاط اربعه
در دیدی بعضیلر دم معتدلدر اعتدالی قوای حیات
ایله در دیدی بعضیلر هوادر هوانک انقطاعیله حیات
منقطع اولور بدن زق منفوخ کبیدر دیدی جمهور متکلمین
هیکل محسوسدر دیدیلر بعضیلر قلبده بر قوتدر دیدیلر
بعض آخر نفس ناطقه هوای ثلثه در بری دماغده در
علومه مبدأدر بری دخی قلبده در اول نفس غضبیه در
وفرح وخوف وحزن وغیرلرینه مبدأدر بری دخی

کیبده دره اول نفس نباتیه درکه تغذیه وتنمیه وتولید
مبدأدر دیدیلر بو اقواله تعویل صحیح دکلدر و دخی حدیث
شریفده وارد اولان ارواح شهدا طیر خضر قول شریفنک
معناسی لطیف اولدر که الله تعالی شهدایه اکرام ایدوب
روحلری ابدانده اولدیغی حالده نعیم جناندن قبل قیام
القیمة تلذذ ایدرلر ارواح شهدا طیر خضر صورتنده اولان
ابدانیله صفاده اولسه کرکدر بو کرامت شهدایه مخصوصدر
اما سائر مؤمنین کاملین بعد الموت وقبل الحشر
روحلری اجتماع ایدوب تلذذ ایدرلرمی بوکا حشر ارواح
درلر بو جائز میدر اختلاف واردر بو اعتقاد امر ضروری
دکلدر اما حشر اجساد اعتقادات ضروریه دندر انکار
ایدن کافر اولور حشر ارواح اعتقادات جائزه دندر
انکارندن بر شی لازم کلمز دیدیلر بو حدیثک روحک
حقیقتنه اشارتی یوقدر وارواحک حادثه اولدیغی
متکلمین عندنده متفق علیهدر حکمادن ارسطو
واهل ملت جمله ارواح حادثه در دیدیلر لکن خلقت
بدن اطواری تمامنده می خلق اولندیر یوخسه قبل خلق
الابدان ایکی بیک سنه اول می خلق اولندیر اختلاف
واردر حدیثده قبل خلق الابدان ایکی بیک سنه اول خلق
اولماسی مرویدر و دخی الارواح جنود مجندة الحدیث
قبل خلق الابدان اولماسنی مؤیددر لکن آیت کریمه ثم

انشأناه خلقا آخر بیورلدیغی ثم کلمه سی تراخی زمانیده
حقیقت اولمغه دلالت ایدر بعد تمام اطوار البدن خلق
اولنه و حدیثین مذکورین اخبار آحاددن اولمغله آیت
مذکوره یه معارضه رتبه سنده دکلدر که ثم کلمه
سنی معنای مجازیه حمل ایده یز اما افلاطون وسائر
اشراقیین روحک قدیم اولماسنه سالکدر
الله تعالینک ذات وصفاتندن غیر قدیم یوقدر
دیو اهل سنت اتفاق اتمکله بو قول اشراقیینه اعتبار
یوقدر اصول فقهده مقرردر که وحی ایکی قسمدر
ظاهر و باطندر اما وحی ظاهر اوچ نوعدر برنجی نوعی
ملکک لسانی ایله پیغمبر علیه الصلوة والسلامک
سمع شریفنه واقع اولور اول مبلغ اولان ملکک
وحی ایچون تعیین اولنان ملک اولدیغی دلیل
قاطع ایله معلوم اولوردی بعده اول ملکدن اخذ و
حفظ ایدر قرآن [illegible] من الفاتحة الی الخاتمة
بو قبیلدندر ایکنجی نوعی کلام ایله بیان اولنماز بلکه
اشارت ملک ایله اولور بو نوعک مثالی پیغمبر
علیه الصلوة والسلامک قول شریفیدر بیورر
[illegible] ان روح القدس نفث فی روعی ان نفسا
لن تموت حتی تستکمل رزقها فاتقوا الله واجملوا
فی الطلب اوچنجی نوعی پیغمبر علیه الصلوة

عظیم

والسلام حضرتلرینک قلب شریفلرینه شبهه سنز
ظاهر اولان اشیادرکه الله تعالی دن الهام ایله پیغمبر
علیه الصلوة والسلام ارائت ایدر نته کم لتحکم
بین الناس بما اراک الله بیوردر بو اوچ نوع وحی
مطلقا حجتدر گرک پیغمبر علیه الصلوة والسلامک
کندو ذاتنه گرک غیریلره اما اولیایه اولان
الهام غیره حجت اولماز اما وحی باطن شول احکامدرکه
پیغمبر علیه السلام اجتهاد اتمکله اول احکامی درک ایده
لکن پیغمبر علیه الصلوة والسلام اجتهاد اتمه سنده
اختلاف واردر پیغمبر علیه الصلوة والسلامک و
ظیفه سی وحی ظاهردر اینچون امام رازی خطایه محتمل
اولماغله پیغمبر علیه الصلوة والسلامدن غیریلرده
اولور دیدیلر و پیغمبر علیه الصلوة والسلام نیجه شیدن
سؤال اولنوردی جوابنده تأخیر ایدردی دیدیلر رد
اولندیکه جائزکه تأخیر اتدیکی وحیه انتظارندن اوله که
اجتهاد اتمه ده وحیک عدمی منتظر ایا خود تأخیر
اتدیکی اجتهادنده زمان وسع لازم اولدیغندن اوله و
دخی دیدیلرکه پیغمبر علیه الصلوة والسلام
ایله حکم اتمه ده یقینی افاده ایدر اجتهاد ایله حکم
ظن افاده ایدر یقینی ایله حکمه قادر ایکن ظن ایله
حکم جائز دکلدر جواب ویریلورکه پیغمبر علیه الصلوة

والسلام وحی ایله حکمه قادر اولدیغی وحی نازل اولوردی
وحی نازل اولدقده اجتهاد جائز دکلدر و انزال وحی پیغمبر
علیه الصلوة والسلامک مقدوری دکلدرکه
حتی وحی ایله حکمی معرفت ممکن اوله ده اجتهاد جائز
اولمیه حنفیه عندنده مختار اولان بودرکه
پیغمبر علیه الصلوة والسلام وحیه انتظار ایله مأموردر
اجتهاد اتمکله مسارعه ایتمز مدت انتظار تمام اولدقده
اجتهاد ایدر باری تعالی فاعتبروا یا اولی الابصار بیوردی
پیغمبر علیه الصلوة والسلام عمومی واردر و باری
تعالینک قول شریفی که عفا الله عنک لم اذنت
لهم پیغمبر علیه الصلوة والسلامه معاتبه
و ملاطفه در اگر پیغمبر علیه الصلوة والسلام که
غزادن تخلفه اذن ویردیکی وحی ایله اولسه معاتبه
اولمازدی معلوم اولدیکه اجتهاد ایله اولمش لکن اجتهاددر
خطا اوزره قرار ایتمز بلکه تنبیه اولنور و بو هذا
وحی ظاهره اعلی و اولیدر زیرا وحی ظاهر ابتداده و بعادده
خطا اولمغه محتمل دکلدر اما اجتهاد خطایه محتملدر لکن پیغمبر
ع م اجتهاددر خطا اوزره باقی دکلدر تنبیه اولنور و
مدت انتظار وحیک نزولنی مأمول اتدیکی مقداردر
اندن صکره اجتهاد ایدر بعضیلر مدت انتظار اوچ گوندر
دیدی الله تعالی پیغمبر ع م اجتهاد مشروع ایدنجه گرک

اجتهاد كرك اجتهاددن ناشى اولان حكم وحى اولور
وما ينطق عن الهوى نظم كريمى يرنده اولور اجتهاد
رسول الله صلى الله عليه والسلامى انكار ايدنلره دليل
اولماز اما بعضيلر كه پيغمبر عليه الصلوة والسلامك
اجتهادى جائز اولديغنه استدلال كه ديديلر اجتهادامه ده
مشقت اولمغله ثوابى اكثر اولور افضل العبادة احمزها
وارد اولدى پس پيغمبر عليه الصلوة والسلامك
علو درجه سى اقتضا ايدركه بو مزيد ثوابدن ساقط اولميه
وغيريلر بو ثوابه نائل اولمه دن ده فخر عالم صلى الله
عليه والسلامده بو ثواب بولنميه ديو دليل
كتوردىلر لكن جواب ويريلور كه فخر عالم صلى الله عليه
وسلمك علو درجه سى بو ثوابدن ساقط اولماغى
اقتضا ايتديكى مسلم دكلدر زيرا شى كاهيجه درجه سى
اعلى اولديغندن ساقط اولور و اجرنه نقصان
دخى كلمز وغيريلره اولان فضيلت انده بولنماق
دخى لازم كلمز بوكا مثال حاكم اولان كمسنه شهادت
ثوابندن محروم اولور مجتهد اولان كمسنه تقليد
ثوابندن محروم اولور لكن امام اولان كمسنه غزا ثوابندن
محروم اولور لكن رتبه لرى اعلى و ثوابلرى اكثردر
وفضيلتلرى دخى عند الله اعظمدر معلوم اولا كه قرآن
عظيم الشانك ابتداء نزولى ليلة قدرده اولدى

روايت

روايت اخرى ده ليلة قدرده قرآن جملة لوح
محفوظدن سماء دنيايه انزال اولندى سماء دنياده سفره
كرام قرآنك انتساخنه مامور اولديلر حفظه حفظ
ايلديلر كتبه كتابت ايلديلر بعده پيغمبر عليه الصلوة
والسلام اوزره نجوما يعنى وقتا فوقتا مصالحك
اقتضاسنه كوره يكرمى اوچ سنه ده تنزيل
اولندى انزال و تنزيل مبلغ و حامل قرآن اولان
جبرائيل امينك صفتيدر زيرا بو صفتلر متحيز بالذات
اولان اجسامك صفتلريدر قرآن عظيم الشانك
حاملنك وصفى ايله وصف ايتمك مجازدر
و دخى معلوم اولا كه كتب الهيه نك رسل
كرام اوزرينه نزولنده كيفيت بودركه اولا
ملك وحى الله تعالى دن تلقف روحانى ايله
تلقف ايدر يعنى بلا حرف ولا صوت اخذ
معنوى ايله اخذ ايدر ياخود ملك لوح محفوظدن
اخذ ايدر ده بعد التلقف ياخود بعد التحفظ
نزول ايدوب رسول الله صلى الله عليه وسلمه
تلقين ايدر لكن مابه التلقين اولان الفاظ قرآنى
بارى تعالى خلق ايدوب سمع جبرائيله القا ايتمكله
الفاظ قرآنك بارى تعالى يه اختصاصى واردر
الله تعالى قرآن عظيمك اشكالنى اولا لوح محفوظده

ایجاد ایدر زیرا بل هو قرآن مجید فی لوح محفوظ دیو
بیوردی بو ایکی جملەدن الفاظ قرآن کلام نفسی
قدیمک اوزرینە دلالت اتمکلە الله تعالی یە الفاظ
قرآنک اختصاصی واردر بوندن ناشی ما بین الدفتین
کلام اولدیغنی انکار کفردر دیدیلر لکن نزل بە الروح
الامین علی قلبک قسمنی شرح مقاصدە اقسام
سابقەدە معلوم اولمش ایدی قلبە منزل اولان
معنادر لفظ قرآن منزل اولمدیغچە قرآن دینلمز شرح
مقاصدە اولان کلامی توجیە کرکدر زیرا لفظ و
معنی جمیعا منزل اولورسە قرآندر اصول فقهدە کە
اولنە قرآنی تعریف اتدیلر مستفاد اولان لفظ و معنی
باری تعالی دن اولوب پیغمبر علیە الصلوة والسلام دن
اولورسە حدیث قدسی درلر اکر لفظ و معنی پیغمبر
علیە الصلوة والسلامدن اولورسە حدیث نبوی
درلر معلوم اولە کە قرآن عظیم الشان لفظ عزلی
اولمق اوزرە نازل اولمشدر سائر کتب الهیەدە
اختلاف واردر اکثر علما اول قومک لغاتی اوزرە
کیمی عبری و کیمی سریانی نازل اولدی دیدیلر لکن بعض
علما لغت عرب اشرف اولمغلە کتب الهیەنک
جملەسی اول لغت ایلە سمع جبرئیلە القا اولندی اولنە
و عزلی اولمق اوزرە نازل اولەدە بعدە پیغمبرلر علیهم

اولمق کە سەدر اکر معنی
باری تعالی دن اولوب
لفظ
صح

الصلوة

الصلوة والسلام قوملرینک لغاتی ایلە ترجمە ایدەلر
و دخی مشهور اولان بودر کە قرآن دن غیری کتب
الهیە جملە نازل اولە حتی بو قول اجماع اولمغە قریبدر
دیدیلر ملک وحی تلقف روحانی ایلە اخذ ایدر یاخود
لوح محفوظ دن تحفظ ایدر دینلدی کتب الهیە
خصوصا الواح توراتیە دخی دفعە نازلدر نیچە اولور
دیو سؤال اولنورسە جواب اولدر کە ملک
بعد التلقف یا بعد التحفظ الواحدە کتب ایلیەدە
بعدە دفعة انزال ایلیە امام رازی تفسیرندە بویلە
مقرردر معلوم اولە کە کلام الله کلا تفسیری اشهردر
اما قرآن کلام لفظیدە اشهردر سندنک قرآن عربیدر
کلام الله اعمدر مسئلە عبدک افعال اختیاریەسندە
مذاهب واردر مذهب جبریە بودر کە عبدک
فعلندە مؤثر انجق قدرة الله در عبدک اصلا
قدرتی یوقدر دیدیلر مذهب اشعری بودر کە ارادە
جزئیەدە مجبورز افعالمزدە مختارز دیرلر مذهب
معتزلە بودر کە عبدک فعلی کندو قدرتیلەدر فقط
ایجاب و اضطراب یوقدر دیرلر مذهب فلاسفە
بودر کە عبدک فعلی ایجاب ایلەدر تخلف ممتنعدر
درلر بو مسلک امام الحرمین دن امام الحرمین
ارشاد نام کتابندە جمیع حوادث الله تعالینک

قدرتيله حادثه در ديديكني نقل ايدوب مواقفده اولا
كلام امام الحرمين اوزرينه اقتصار ايتمش اولدر
مذهب استاذ ابي اسحق الاسفرايني بودركه
عبدك اصل فعلي قدرتين مؤثرتينك مجموعيله
دردير مذهب ابي بكر الباقلاني بودركه عبدك
فعلي مجموع قدرتين ايله دركن قدرة الله اصل فعلده
مؤثردر وقدرت عبدك وصف فعلده مؤثره
درديدي مذهب امام الهدى ابي منصور ماتريديدر
واكثر اهل سنتك مسلكي بودركه افعال عباد الله
تعالينك قدرتيله در ايجاده وقدرت عبد ايله كسبا
واقعه در ومقدور واحد قدرتين تحتنده داخل در
لكن جهتلر مختلفدر ايجاد جهتيله الله تعالينك مقدوريدر
كسب جهتيله عبدك مقدوريدر ودخي معلوم
اولهكه خلق ايله كسب بيننده فرق اولدركه كسب آلتله
در خلق آلتسزدر وكسب محل قدرتنده در خلق
محل قدرتنده دكلدر وكسب ايله قادر منفرد اولهمز
اما خلق ايتمده قادر منفرد اولور بو مقامك تحقيقي
بودركه عبد فاعل بالاختياردر ديمك عبد افعالني
قصد واراده ايله موجد اولور ديمك دكل مع هذا الله تعالى
خالق افعالده مستقلدر ديو تقرير اولنمش ايدر ودخي
معلوم دركه مقدور واحد تحت قدرتين مستقلتينه

داخل

داخل اولماز بو كلامك متانتنده شبهه يوقدر بو
مضيقدن خلاص اولمده الله تعالى العذر عبد كاسبدر
ديمكه محتاج اولدق لكن عبدك قدرتي مدار محضدر
اشعري عندنده جزء مؤثر دكلدر استاذ مذهبنده
اولديغي كبي شعريه سؤال اولنه عبدك
قدرتي مؤثر اولماينجه تكليف مفيد اولورمي جواب
ويرركه جائزكه تكليف صرف قدرته داعي اوله ده
الله تعالى عقبنده خلق ايليه واول داعي اوزرينه
مترتب اولان فعل موافق ايسه طاعت اوله
مخالف ايسه معصيت اوله معلوم اولهكه
عبدك صرف قدرت ايتمه سي آلته مباشرتنده
فعل ممكني قصد ايليه ايده اما الله تعالينك صرف
قدرت ايتمه سي ممكن اولان شيئي ايجاد ايتمه سيدر
ودخي فعل اسمي عامدر اما خلق اسمي باري تعاليه
مخصوصدر كسب اسمي عبده مخصوصدر امام صابوني
كفايه سنده بويله ذكر ايتمشدر توضيح مقام بو وجهله دركه
الله تعالى عبدده قدرت خلق ايدر عبد اول قدرت
ايله فعله مؤثركه قادر اولدي واراده دخي ايدركه عبد اول
اراده ايله فعلده يا تركدن برينى ترجيح ايليه ده قدرتي
على وفق الاراده تعلق ايليه الآت ودواعيلي
صرف ايدوب الله تعالينك عقبنده اراده

وقدرتی اول فعلی خلق اتمکه تعلق ایلیه یعنی الله تعالی
اول فعلی خلق اتمه سنده عبدک اول فعلی ارادهسی
شرط عادیدر اولور سؤال کلورکه عبدک ترجیح
اتمه سی الله تعالینک مخلوقی ایسه جبر لازم
کلور عبدک مخلوقی ایسه معتزله مذهبنه رجوع
لازم کلور جواب اولدرکه ترجیح اراده صفتنک
مقتضاسیدر محذور یوقدر شرح مقاصدده درکه
ابو الحسن الاشعری عندنده اختیار وفعل ایکیسی
دخی الله تعالینک مخلوقیدر عبد اول اختیارده مخلوقده
مجبوردر لکن اول اختیار واسطه سیله اولان افعالده
مجبور اولمق لازم کلمز زیرا اول اختیار مخلوق مطلقدر
حسن وقبحه تعلقی یوقدر افعال باریده اولدیغی کبی زیرا
افعال باری اختیار ایله صادرده ومع هذا اختیار
واراده ذات باریدن ایجاب ایله دردیدی لکن
بونده عبده جبردن محیص یوقدر که جبر متوسط دیرلر
اراده واختیارنده عبد مجبور اولدقده افعالنده مختار
اولمق متصور دکلدر دیو سؤال وارد اولماغله امام الهدی
ابو منصور اختیار امر موجود دکلدر که خلقه محتاج اوله
بلکه امر اعتباریدر اول اختیارک حصولی عبدندر
عبده مخلوق اولان قدرتدر اول قدرتدن حاصل اولان
تعیین امر اعتباریدر اول تعیین وترجیحه کسب دیرلر

بوکسب

200

بو کسب اعتبار ایله عبد فعلندن طاعت ایسه
ممدوح ومثاب عبددن اولور معصیت
ایسه مذموم ومعاقب اولور معلوم اوله که
عبددن صادر اولان فعل اختیاری عبده نسبت
اولنور باری تعالی قولندن اولدیغی کبی که فمن
شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر اعملوا
ما شئتم لمن شاء ذکره بیوردی الله تعالیه
نسبت اولنور الله خالق کل شیء والله خلقکم
وما تعملون من یشاء الله مضله کبی لکن فعلی
وضع ایدنه کاسبنه وضع اندر ضرب زید عمروا
دینلسه ضربک زیده اسنادی حقیقت
لغویه درمع هذا ضرب خلق ایدن الله تعالیدر
معلوم اوله که فعلی عبده اسنادی کسبی سببیله در
الله تعالییه اسنادی خلق اتمه سیله در بس فعل عام اولدیغنه
شبهه یوقدر لکن اشعری اختیار وفعل ایکیسنی دخی
الله تعالینک مخلوقیدر دیمک ایله فعلی عبده
نسبت ایده مدی معلوم اوله که افعال عباده
تفصیل غایت جوقدر دلی اولان عباده
مناظره یی ترک ایدوب علمنی الله تعالی یه
تفویض اتمکدر دیو اصفهانی شرح اکمل وصیت
ایلدیلر مسئله ایمان حقنده اولان اقوال متعدده

بیان بو وجهلهدرکه اصحابمزدن محققون عندنده ایمان
انجق قلب ایله تصدیقدر یعنی پیغمبریمز علیه الصلوة
والسلامک من عند الله کتوردیکی اشیاکه تواتر ایله
معلومدرلر انلرک جملهسنی قلب ایله تصدیق
ایتمکدر اما لسان ایله اقرار ایتمک احکام دنیویهیی
اجرا ایتمهنک شرطیدر حتی بر کیمسه قلبی ایله تصدیق
ایدوب لسانی ایله اقرار ایتمسه اول کیمسه عند الله
مؤمندر لکن احکام دنیا حقنده مؤمن دکلدر بو قول
ابی حنیفه رحمه الله دن مرویدر و امام ابی منصورک
مختاریدر و اشعریدن مرویدر اولان ایکی قولک
اصح اولانی بو مذکوردر اصحابمزدن چوق کیمسه ایمان
قلب ایله تصدیق و لسان ایله اقراردر دیدیلر امام مالکک
و شافعینک و اوزاعینک و اهل حدیثک ایمان قلب ایله
تصدیق و لسان ایله اقرار و ارکان ایله عملدر دیدیلر
بشر بن غیاث المریسی و ابن الراوندیدر ایمان تصدیقدر
انجق لکن تصدیق قلب ایله ده اولور لسان ایله ده
اولور دیدیلر عبد الله بن سعید القطان و الفضل
الرقاشی ایمان انجق اقراردر لکن قلب ایله معرفت
شرطدر دیدیلر جهم بن صفوان و ابو الحسین الصالحی
ایمان انجق معرفتدر دیدیلر کرامیه ایمان اقرار
مجرددر دیدیلر بو مذهبدن معتبر اولان محققینک

مذهبی

مذهبیدرکه ایمان قلب ایله تصدیقدر لکن امر باطن اولماغله
احکام شرعی اولماغله انکا اوزرینه بنا ممکن اولمادیغیچون
شرع شریف اقرار ایله اندن تعبیر ایتمکی تصدیقک وجودنه
امارت و اجراء احکامه شرط قلندی نته کیم پیغمبر
علیه الصلوة والسلام امرت ان اقاتل الناس
حتی یقولوا لا اله الا الله فاذا قالوها عصموا منی دماءهم
واموالهم الا بحقها وحسابهم علی الله بیوردی ایمانه
کلمهسی تصدیقدن غیری معنایه حمل ایدنلر لغتده
مفهوم اولان معناسندن صرف ایتمش اولور
بوکا دلیل جبرائیل علیهم السلام پیغمبریمز علیه
الصلوة والسلام ما الایمان دیو سؤال ایتدکده
جوابنده ان تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله
الی آخره بیوردیغیدر و اعمال ایماندن خارج اولدیغنه
دلیل ایمان ایله عملی آیات قرآنیهده فرق ایتدیکیدرکه
الذین آمنوا وعملوا الصالحات بیوروب عملی ایمان
اوزرینه عطف ایلدی عطف متغایرین
حقیقیینده مقتضیدر کذلک ایمان صحت
اعمالک شرطیدر ومن یعمل من الصالحات
وهو مؤمن بیوردی شرط البته مشروطه مغایردر
کذلک پیغمبر علیه الصلوة والسلام و اصحاب کرامک
ایمانلری صوم صلوة و حج زکوة فرض اولمزدن اول

صحیح و کمال اوزره اندر اگر اعمال ایماندن رکن
اولیدی ارکاندن مجرد اولان ایمان صحیح اولمازدی
اما اقرار قلبیه اولان تصدیقه امارت اولمغله اجرای
احکامه شرط اولدیغی یرده بر کره اقرار کافیدر
انک مؤمن اولدیغی زمانک اولندن آخر عمره
دک بلکه الی الابد مؤمندر تصدیقی سببیله مع هذا
هر لحظه ده اقرار ایتمک شرط دکلدر بر کره ده
اقرار بولنمسه ده تصدیق بولنسه عندمزده
مؤمندر احکام دنیایی اوزرینه اجرا ایده مزلکن
عند الله اول کیمسه کافردر اما کرامیه نک ایمان
اقرار مجرددر دیدکلری باطلدر که الله تعالی ومن الناس
یقولون آمنا بالله وبالیوم الآخر وما هم بمؤمنین قول
شریفنده لسان ایله اقرار ایدن منافقلردن ایمان
سلب ایلدی کذلک جهم بن صفوانک
قولی باطلدر که ایمان مجرد معرفتدر دیدی معرفت
تصدیقی اقتضا ایتمز وجهالت تکذیبی اقتضا ایتمز
اما انبیانی وملئکه لری تعیین اوزره بلمز با خصوص
وجودلرینی تصدیق ایدر ابو منصورک مختاری
ایمان تصدیقدر اقرار رکن دکلدر شرط دخی دکلدر
بلکه اقرار احکام دنیای اجرا ایتمک شرطیدر یوخسه
حقیقت ایمانک شرطی دکلدر ابو منصورک

مختارینی

مختارینی تایید ایدر نصوص واردر اولئک کتب
فی قلوبهم الایمان وقلبه مطمئن بالایمان ولما
یدخل الایمان فی قلوبکم کبی کذلک پیغمبر علیه الصلوة
والسلام اللهم ثبت قلبی علی دینک بیوردی
واسامه رضی الله تعالی عنه لا اله الا الله دیوب اقرار
ایدن کیمسه یی قتل ایتدکده عتاب ایدوب هلا
شققت قلبه بیوردی بو جمله دلالت
ایدر که ایمانک محلی قلب اوله یعنی ایمان تصدیق
ایله اوله تلویحده سعد الدین رح محکوم به بابنده درکه
ایمان ایله مراد معنی لغویدر اختصاص مؤمن بهده
درکه امور مخصوصه درکه پیغمبر علیه الصلوة والسلام
ان تؤمن بالله وملائکته الی آخره قول شریفی ایله اول امور
مخصوصه لی بیان ایتمشدر ایمانک لغتده معناسی
تصدیقدر وما انت بمؤمن لنا ای مصدق لنا دیو
تفسیر اولنمشدر منطقده تصوره مقابل تصدیقدر
بو معنا بعض کفاره حاصل اولسه مؤمن اولورلکن
امارات تکذیب بولنمغله شد زنار کبی وسجود
للاصنام کبی کافر دیو اندره اطلاق ایدرز اما صاحب
تنقیح ایمان صدق مخبره اختیار ایله نسبت
ایتمکدر زیرا اظهار معجزه کورن کافرلرده واردر
مع هذا مؤمن دکلدر اختیارلری ایله مخبری صدقه

نسبت ایتمه دکجه دیدر جوابنده فهم ایتدککه
اویله کافره اذعان حاصل اولدیغی مسلم دکلدر ولو سلم
اویله ایکن یه کافر دیدیکمز اوزرنده امارت انکار
بولنماق سببیله در معلوم اولدیکه ایمان ده معتبر
اولان تصدیق منطقیدرکه اذعان وقبول لازم
در کیف قبیلندن اولدیر افعال اختیاریه دن
اولمادر تکلیفه مدار افعال اختیاریه در ایمان ایله تکلیف
نیجه اولور جواب اولدرکه ایمان ایچون اسباب
اختیاریه وار در فاقه وانفه نظر ایتمک کبی
بو اعتبار ایله تکلیف صحیح اولور شرح مقاصدده
اقرار ایمانک جملکه سنده معتبر اولان تصدیق
یقینیدر دیدی لکن سوقتده دیرکه خلاف خاطره
کلمین طن ایمانده یقین حکمنده در ایمان حقیقیدر
اکثره عوامک بویله در دیدی بو ایمان بحثنده اولان
مقال دن معلوم اولدیکه ابو الحسن الاشعری دن ایمان
حقیقتنده ایکی قول واردر اصح قولین ده ماتریدی
ایله بله اولماسیدر قول آخری اقرار ایماندن رکن اولمق
اوزره در بو قوله کوره بر کسه قولی ایله تصدیق ایلیده
اقرار بالسان ایتمه دن فوت اولسه ایمانی تمام ایتمه دن
فوت اولور ده کفر ایله حکم اولنور اما محققین عندهمبنا
اولکیمه مؤمن در ایمان مسئله سنده تفصیل مفصلا تمام

در

اللهم اختم لنا بالایمان

در بو مقدار سؤال جواب اولمه ده کافیدر والله الهادی
سواء السبیل مسئله سعید اولان کیمسه شقی
اولمق اولور ایمان ایله متصف اولان کیمسه مرتد
اولمق کبی العیاذ بالله تعالی کذلک شقی اولان کیمسنه
سعید اولمق اولور کفر ایله متصف اولان کیمسه
مؤمن اولمق کبی تغیر وتبدل صورت سعادت
وصورت شقاوت اوزرلرینه کلور
اما الله تعالینک فعلی اولان اسعاد واشقا اوزرلرینه
تغیر وارد اولمازکه حتی الله تعالینک صفاتنه تغیر
لازم کله بر کیمسه علم الله ده سعید یا شقی ایسه تغیر
ایتمز ولکن جائزدرکه لوح محفوظده اول کیمسه
نک اسمی سعدادن یا اشقیادن درد یو کتب
کتابت اولنه ده بعده تحویل اولنه یمحو الله
ما یشاء ویثبت شرع شریفده معروفدر
اما مشایخ اشاعره عندنده سعادت و
شقاوت تغیر وتبدل ایتمزلر پیغمبر علیه الصلوة
والسلام بیوردیلر السعید من سعد فی بطن امه
والشقی من الشقی فی بطن امه دیو دلیل کتورر
دیلر جواب اولدرکه حدیث شریف عاقبت
امر بیان ایچون دلمقع وارد اولمشدر یعنی سعادت
ابدیه یه فوز بولان شول کیمسه در که الله تعالی

اول کیمسه ایچون سعادت اوزره ختم اولنور اول
کیمسه والده‌سنک بطننده ایکن دخی بو عالمه کلدکده
شقاوت ابدیه ایله مخذول اولان شول کیمسه درکه
الله تعالی اول کیمسه‌نک ابتدا فطرتنده شقاوت
اوزره ختم اولنور دیو عالمه اوله دیمکدر حدیث
شریفده اولان بو معنی صورت سعادت وصورت
شقاوت تبدل اتمه‌سنه منافی دکلدر شرح عقائد
ده علامه تفتازانی دیرکه حق بودر که بو مسئله‌ده
معناده نزاع یوقدر بلکه نزاع لفظده در زیرا سعادتدن
مراد مجرد حصولی اولورسه حالده حاصله در اگر
مراد اوزرینه نجات و ثمرات ترتب ایده جک
سعادت اولورسه باری تعالینک علمنده
مقرردر حالده حصولنه قطع یوقدر شقاوت دخی
بو قیاس اوزره در هر کیم سعادت کرک شقاوت
حالا حاصلدر دیو جزم ایلیه اولکی احتمالی مراد ایلدی
هر کیم سعادت و شقاوت ده اعتبار خاتمه‌یه‌در
و علم الهیه معلقدر دیدی احتمال ثانیی مراد ایلدی
لکن باری تعالینک ان ینتهوا یغفر لهم ما قد سلف
قول شریفی اولکی مذهبه دلالت ایدر اگر شقی
سعید اولماسه غفران ذکرنده فائده اولمازدی
کذلک الاسلام یجب ما قبله حدیث شریفنده

وارد اولدی یعنی اسلام شقاوت وقتنده اولان
سیئاتی قطع ایدر یعنی کافر کفری حالنده اتدیکی معاصی
جمله عفو اولنور دیمک اولدی بو تغییر و تبدل عبدک
صفتنده در باری تعالی تغیردن منزه در مشایخ
حنفیه‌نک مسلکی بودر زیرا سعید مسلم اولان
کیمسه شقی کافر اولان کیمسه در دیرلر شبهه یوقدر که
تبدل وارددر اگر اسلام اوزرینه کفر کلسه
اسلامک احکامنی ابطال ایدر کفر اوزرینه
اسلامک کلسه حال کفرنده سعیدی در
شقی ایدر کذلک بر مؤمن مرتد اولسه
ارتدادندن اول سعیددر بعده شقیدر مشایخ اشاعره
اوله کفری حالنده سعیددر ثانیه ایمانی حالنده شقی
درلر اما مشایخ حنفیه شقاوت کیمده
بولنورسه اول کیمسه‌یه شقی دیرلر سعادت
کیمده بولنورسه اول کیمسه‌یه سعید دیرلر
ایمان بولنان کیمسه‌یه سعید دیرلر ایمان کیمده
بولنورسه اول کیمسه حقا مؤمندر دیرلر کفر
کیمده بولنورسه اول کمسه کافردر ایمانده
استثنای تجویز اتمزلر بر کمسه مؤمنمیسن دیو
سؤال اولنسه ان شاء الله دیمیه اگر دیرسه
ایماننده شک اتمش اولور کفردر واما اشاعره

عاقبت حاله نظر ایدوب استثنایی تجویز
ایدیلر ائمهٔ حنفیه تاویل ایله اولورسه دخی اولمی
دکلدر دیدیلر **مسئله** تکلیف بما لا یطاق جائز
می دکلمی اختلاف واردر ائمهٔ حنفیه جائز دکلدر
دیدیلر اما اشاعره جائزدر دیدیلر محل نزاعی کرکدر
معلوم اوله که تکلیف ما لا یطاق اوچ قسمدر
بر قسمی شول شیدر که ذاتنده ممتنعدر قلب
حقائق کبی بو قسم ایله تکلیف واقع اولمادیغی
اوزرینه اجماع واردر ایکنجی قسم شول شیدر که
ذاتنده ممکندر ممتنع لغیرهدر خلق اجسام
وحمل جبل وصعود الی السماء کبی بو قسم ایله دخی
تکلیف واقع اولمامشدر بوکا اتفاق واردر لکن
بو قسم ایله تکلیفک جوازی واردر اوچنجی قسم
شول شیدر که الله تعالی خلافنی مراد ایلمش وعلمنده
خلافی قرارداده اولمش ممتنع الوجود اولمش بو قسمک
تکلیفی واقع اولمشدر ابوجهله ایمانه تکلیف بو قسمدندر
زیرا ابوجهلک ایمانه کلمهسنی الله تعالی خلافنی مراد
ایتدیکندن وخلافنی بلدیکندن قطع نظر اولنسه نفسنه
نظرله ممکندر تکلیفی جائز وواقعدر ائمهٔ حنفیه
عندنده تکلیف بما لا یطاق جائز اولمادیغی
زیرا الله تعالی ایتمهسنده حکمت ابتلادرکه

تکلیف بر فعلی عبده الزام ایتمکدر که اول فعلده
فاعلنه ابتلا جهتندن کلفت اوله اول فعلی
ایشلرسه امره امتثال ایدوب مثاب اوله
ایشلمسه امتثال ایتمدیکندن معاقب اوله بو معنی
عبدده استطاعت اولدیغی محلده اولور دیدیلر
اما اشعریه تکلیف بما لا یطاق تجویز ایتدیلر دلیللری
ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به آیت کریمهسیدر
اکر جائز اولمسه بو دعانک معناسی اولمازدی کذلک
پیغمبر علیه الصلوة والسلام دنیاده ذی روح
صورتلرینی تصویر ایدنلره یوم قیامتده احیوا
ما خلقتم دیو امر ایدر عبددن احیا مستحیلدر
مع هذا تکلیف واقع اولهجقدر دیدیلر ودلیل
عقلیلری بودر که تکلیف الله تعالیدن عبدینه
تصرفدر عبادی اوزره ولایت نافذهسی
واردر عبدده طاقت اولسون وکرک اولمسون
تکلیف جائز دیدیلر حنفیه جواب ویررلر که
ربنا ولا تحملنا آیت کریمهسنده مراد عبد اوزرینه
جبل کبی جدار کبی شیلر القا ایتمه دیو استعانهدر
اما احیوا ما خلقتم حدیثنده اولان امر تکلیف
ایچون دکلدر بلکه امر تعجیزیدر اندن مراد عذابدر
ودخی دار آخرت دار تکلیف دکلدر الله

تعالینک عبادی اوزره ولایت نافذه سی واردر
دیدیکی مسلم لکن الله تعالی حکیمدر وقضیهٔ حکمته مخالف
تصرف باری تعالیدن متصور دکلدر امام رازی
مطالب علیه ده و امام الحرمین شرح اشارنده
استاذ دده ابولهبه ایمانیله امر عدم ایماننه علم
واریکن وجود ایله عدمی جمع ایتمکه امردر قسم ثالث
دن اولمازمی هذا ابولهبدن تصدیق اجمالی کافی
اوله تصدیق اجمالیده استحاله یوقدر نکه کفر اوزره
فوت اولمه سی کندویه واصل اوله اول صورتده تصدیق
اتمه جکینی تصدیق ایله مأمور اولمش اولور مرتبهٔ اولی
ایله تکلیف واقع اولمش دلور جوازندن ماعدا
نزاع مرتبهٔ وسطی نک جوازنده ایدی **مسئله**
حال دیدکلری شی حقنده موجود یاخود معدوم یاخود
موجود دکل ومعدوم دکل دیو اختلاف واردر
مشایخ حنفیه ذاهب اولدیکه حال دیدکلری ایقاع
واختیار کبی شیلر لا موجود ولا معدوم اولان اموردندر
معدوم محض دکلدر دیدیلر اما جمهور اشاعره ذاهب
اولدیلر که حال دیدکلری شی معدوم محضدر توضیح
تلویحده وفصول بدایع وشرح جوهره ده تفصیل اوزره
علامهٔ تفتازانی حالی اثبات اولنوب علت تامه
دن جزءدر دیمه دیکه باری تعالی فاعل بالاختیار اولمیوب

موجب بالذات اولماسی لازم کلور اما حال اعتراف
اولنسه بو ورطه دن خلاص بولنور دیدی اشاعره
نک شبهه لری اولدر که حال دیدکلری سائر احوال
ایله مشترک اولور ما به الاشتراک اولان
شی ما به الامتیاز غیری اولور مشترک دن و
ممیزدن برشی موجود دکلدر ومعدوم دخی
دکلدر حال اخر لازم اولور الی غیر النهایه احوالده تسلسل
لازم کلور دیدیلر حنفیه جواب ویررلر که حالک
مفهومنده ونفسنده زائد حال یوقدر تسلسل لازم
کلمه مشایخ اهل سنتدن جمهور حال دیدکلری شیئه قائل
دکلدر اما صدر علامه حذاق ائمهٔ حنفیه لی و مسالک
اکابر اهل سنتی علی وجه الکمال تمییز ایدرکن توضیحده
وتعدیل علوم نام کتابنده حال مسئله سنی ذکر ایدیوب
برهاننی تشیید وارکاننی تأیید ایدی ودخی امام
الهدی ابومنصور اختیار امر موجود دکلدر که مؤثره
محتاج اوله دیو اشعری یه جواب ویرمش ایدی
ودخی اشعری الله تعالینک مخلوقیدر افعالمزده مختارز
لکن اختیارمزده مجبورز دیمکله جبر متوسط لازم
کلمش ایدی امام ماتریدی افعالمزده واختیارمزده
مجبور دکلز زیرا اختیار امر اعتباریدر عبددن حاصلدر
موجود دکلدر نه مؤثره محتاج اولور نه عبدک

خالق اولماسنی موجب اولور دیدی اختیار موجود
دکل و معدوم دخی دکلدر بو حال دیدکلری شیئی اثبات
اولنسه بر مسئله یه ضرر دیرمز اما نفی اولنسه
سابقده ذکر اولنان ورطه یه دوشر اثبات
اولندقده ورطهٔ مزبوره دن خلاص نجات بولنور
اما اشاعره دن ابوبکر الباقلانی و امام الحرمین
حال دیدکلری شیئی اختیار اتمشلردر و علامه فناری
فصول بدایعنده دیر که بر حادث نسنه نک
علت تامه سنده حال دیدکلری امر البته داخل اولمق
لازمدر ایقاع و اختیار کبی که لا موجود و لا معدوم
اولان شیلردر اکر بو حال دیدکلری علت تامه ده
داخل اولمسه علت تامه امر اجزالری یا جملهسی موجودات
یا معدومات یاخود بو ایکی نوعدن مرکب اولور
بر احتماله کوره محذورلرتنی ذکر ایلدی مراد ایدن فصول
بدایعه مراجعت ایلسون معلوم اوله که ایقاع دیدکلری
شیئی موجود دکلدر دکلدر اکر موجود اولسه اول ایقاع
بر موقعه لازم اولور کلامی اول ایقاع الایقاعه نقل ایده
رزده امر محققه تسلسل لازم کلور ایقاع موجود
و معدوم دکلدر حال واردر دینلر عندنده یا معدوم
اولمق لازم کلور حال یوقدر دینلرک عندنده علامه
تفتازانی دخی حال اثبات اولنورسه واجب تعالی

موجب

موجب بالذات اولمیوب فاعل بالاختیار اولور
والا موجب بالذات اولماسنک لزومندن تخلص
یوقدر دیدر و وجهنی تفصیل اوزره بیان ایلدی
الله تعالی ارسال رسل اتمه سنده حکمت بالغه واردر
یعنی مصلحت و عاقبت حمیده واردر ارسال
رسل اتمه ده مصلحت اولوب و مقتضاسی حکمت
اولمغله واجب کبی اولدر یعنی تخلف اتمز واجب
کبی دیمکدر یوخسه علی الله دیمک دکلدر اهل
سنت مذهبنه مخالفدر ودخی ارسال رسل
ممتنع دکلدر سمنیه و براهمه طائفه لری دیدکلری کبی
سمنیه دیدیلر که هر کیمه ارسلتک دیو خطاب
اولنسه بو کلامی ذکر ایدن باری تعالی اولدیغی معلوم اولمز
احتمالدر که القاء جن اوله دیو هذیان اتدیلر بو سمنیه
طائفه سی طریق علم انجق حس در دیلیدن علم کلمز دیو
وجوه کثیره کتوردیلر اهل سنت درکه کتوردکلری
وجوه علم کتورسه دعوالری مردود اولور اما براهمه
طائفه سی اول رسولک کتوردیکی حکم عقل مخالف
اولورسه عقل انی رد ایدر موافق اولورسه رسوله
حاجت یوقدر دیدیلر بعض متکلم ممکندر افعال باری
معلله بالاغراض دکلدر و لا یسئل عما یفعل ارسال
رسوله رسل اشاعره عندنده مجرد ارادت باری تعالی

ایله در معتزله عندنده وجوب طریقیله در حنفیه
دن مشایخ ماوراء النهر عندنده تفضل طریقیله در
یعنی مقتضای حکمتی اولمق اوزره واجبدر یوخسه ذات
باریه و قدرتنه نظرله واجب دیمک دکلدر
تحقیق بودر که الله تعالی حکیمدر مقتضای حکمتی اوزره
بشره دخی بشردن ارسال رسل ایتمشدر اول رسل
مبشرین ومنذرین در یعنی اهل ایمانی واهل طاعتی
جنت ورضوان ایله تبشیر واهل کفری واهل عصیانی
عقاب ونیران ایله انذار ایدیجی کیمسه‌لردر زیرا
عقل ایله بونلر بلنمز بلنسه دخی انظار دقیقه محتاجدر
هر کیمسه‌یه میسر دکلدر و بو رسل انسانک محتاج
اولدقلری اشیایی دنیویه واخرویه بیان ایدرلر زیرا الله
تعالی جنتی وجهنمی خلق ایلدی وبونلره دار ثواب ودار
عقاب دیدی اوله واصل اولمانک طریقی نه ایدر
احتراز ایتمه‌نک طریقی عقل ایله بلنمز کذلک اجسام
نافعه واجسام ضاره خلق ایلدی وعقول وحواس ایچون
بونلری ادراک ایتمه‌ده استقلال قیلدی کذلک
قضایاده ممکنات وواجبات وممتنعات
واردر عقل ظاهر اولماز الا تأمل تام دائم وبحث کامل
کرکدر انلری بونلری بلمک ایچون استقلال ایلیه اکثر
مصالح معطل اولمق لازم کلور پس الله تعالی ارسال رسل ایتمه‌ده

سنده

اتمه‌سنده بونلری بیان وافاده ایتمه‌لریله عبادی اوزره مزید
فضل ورحمت ولطف وکرم ایتمش اولورکه نته کیم
وما ارسلناک الا رحمة للعالمین بیوردی مسئله
الله تعالینک هر فعلنده حکمت بولنمق لزوم طریقیله
در مشایخ حنفیه عندنده یعنی الله تعالینک فعلی
حکمتدن منفک اولمق جائز دکلدر لکن تفضل
ولطف اوزره در یوخسه وجوب اوزره دکلدر
لکن تفضل ولطف در اهل سنت عندنده الله
تعالی اوزرینه برشی واجب دکلدر معتزله‌نک
مسلکی وجوب علی الله بابنده معتدبه دکلدر اول
اعتقاددن حذر واجبدر اعتقاد بابنده مجتهدک
خطاسی معفو دکلدر اشاعره عندنده الله تعالینک
افعالنده حکمت بولنمق جواز طریقیله در حکمتدن
انلره انفکاکی جائزدر دیدیلر مشایخ حنفیه
استدلال ایدرلر اکر افعال باری تعالی‌ده حکمت لازم
اولمسه افعالندن برفعلی حکمتدن خالی اولمق جائز اولورده
بعض افعالنده عبث بولنمق جائز اولور افعال بارینک
بعضیسنده عبث بولنمق محال اولدیغی کبی جوازی
دخی محالدر زیرا امکان ووجوب وممتنع بو اوچ اشیانک
هر بری اخره انقلاب ایتمه‌سی محالدر قلب حقائق
محالدر دیدکلری مسئله بودر مشایخ اشاعره استدلال

ایدرلرکه الله تعالینک افعالنک بعضینده حکمت
متصور دکلدر کفار نار جهنمده تخلیدی کبی و حیات
و عقارب و بونلرک غیری شرلری خلق اتمه‌سی
کبی دیدیلر مشایخ حنفیه جواب دیرلر که عقول
و افهام فعلهاریده حکمتنه اطلاع اتمه‌مک اول فعلده
فعلده بولنماسی لازم کلدیکی مسلم دکلدر جائزدرکه عقول
قاصره اولماغله جمیع افعالده اولان حکمتلره اطلاع اتمیه
الله تعالی خیرلری و شرلری خلق اتمه‌سنده حکمت بودرکه
اهل خیر اولان کیمسه‌لر ماس شردن خالقنه التجاء
ایدوب استعانه ایلیه اکر خیر و شر خلق اولنمیه
عبدده خوف و رجا تحقق اتمزدی اکر خوف و رجاء
عبدده بولنماسه عبدک عبودیتی و الله تعالینک
ربوبیتی ظاهر اولمازدی زیرا عبدده رجاء و خوف
بولندقده الله تعالینک خلق ایلدیکی شروردن خوف
ایدوب الله تعالی‌یه التجا و اول شروردن استعاذه
ایدوب الله تعالیدن اعاذه رجاسنده اولور دار آخرتده
اولان جنت و جهنم و بونلرده اولان ثواب و عقاب
ملاحظه اولنوب جنت و ثواب رجاسنده اولوب
جهنم و عقابدن خوف ایدوب الله تعالی‌یه استعاذه
اتدیکی کبی و بو خوف رجاء اوزرینه ترتب ایدن
بودرکه جنت و رضوانه سبب عادی اولان ایمان و

وطاعت

وطاعتنه اشتغال ایدوب نار و عقابه باعث اولان
کفر و عصیاندن حذر اوزره اوله و بونلر خوف و رجانک
ثمره‌سیدر پس خوف و رجا صاحبی اولان مؤمن
مانع و معطی بحق الله تعالی اولدیغنی بلورده کندینک
عبودیتی و الله تعالینک ربوبیتی ظاهر اولور شرلری
خلق اتمه‌سنده ذکر اولنان شی حکمت اولمادقده کاف
کیف که نیجه نعمتلر حکمتلر دخی واردرکه عقل انسان
قاصره اولماغله ادراک خفیه اولان حکمتلره اطلاعدن
عاجزدر خلاصه کلام دنیاده سبب غیبده خوف
و خشیت ایراث ایدرده اهل جنت اولور
ذلک لمن خشی ربه مسئله الله تعالینک
صفات سلبیه‌سندندر حلول مسئله‌سی یعنی
مذهب اهل سنت بودرکه الله تعالی غیره حلول
اتمز اما حلول ایدر دیو اعتقاد ایدنلر اوچ فرقه‌در
اولکه فرقه نصارادر که الله تعالینک ذات
شریفی عیسیه حلول اتدی دیرلر موافقده درکه نصارانک
حلول دیدکلری حلول ایدرز الله تعالینک ذاتی یاخود
صفاتی اوله هر بر عیسینک بدننه حلول ایتدیکنی
حلولیدر یا خود حلول دیمزلرده الله تعالی عیسیه قدرت
ویردی اول قدرت ایله خلق و ایجاده قادر اولدی
یا حلولیا جمع یا خود خلق و ایجاده قدرت ویریدی

لکن اول معجزات ایله ممتاز ایلدر دیدیلر بو احتمالاتک
کلیسی باطله در احتمال اخیر جایزدر ایکنجی فرقه غلات
شیعه در که اسحاقیه ونصریه طائفه لریدر دیرلر که
الله تعالی حضرت علی یه اولادنده حلول ایتدی علی حلولنده
استدلال ایدوب ان الله هو العلي الكبير دیرلر جهل
وحماقتلرینه نظر اولنسون نعوذ بالله تعالی من هذا
الاعتقاد اوچنجی فرقه متصوفه دن بعض در که
دیدیلر بر سالکک سلوکنده امعان ایلیوب لجه
وصولده خوض ایله الله تعالی کیمسه یه حلول ایدر نارک
جمره حلول لی کبی بر رتبه حلولکه تمایز بولنماز
اتحاد بولنوب بولنور اثنینیت وتغایر بولنماز
هو انا وانا هو دیمک صحیح اولور بو رتبه ده امر
ونهی مرتفع اولور عجائب وغرائب ظاهر اولور
دیدیلر بو قولک فسادی غني عن البیاندر
نعوذ بالله تعالیده تعالی ثم نعوذ به شرح مقاصدده
دیر که حلول واتحادی مشعر بر مذهب دخی واردر
لکن حلول واتحاد دیدکلری بودر که سالکک
سلوکنده نهایت بولنسه سیر الی الله وسیر في الله
رتبه سنه وارسه بحر توحیده استغراق
ایدرده جمیع ماسوادن غائب اولور الله تعالیدن
غیری وجود وغیرشی کورنمز بو رتبه یه فنا في

فنا في التوحید درلر حدیث قدسی الهی بو معنایه
مشیردر العبد لایزال یتقرب الی حتی احببته
کنت سمعه الذي یسمع به وبصره الذي یبصر به
الحدیث بو رتبه ده اولسکلدن بعضی عبارت
صادر اولور که حلولی یا اتحادی مشعر اولور اول حالتی
بیاندن عبارات قاصره اولدیغندن ناشیدر حلول
واتحاد یوقدر ایکنجی مذهب صوفیه وجودیه نکدر که
انلر حلول واتحادی انکار ایدوب حلول واتحاد غیریت
اشعار ایدر بز غیریتی دیمز بلکه لیس في الدار الوجود
دیار دیدیلر یعنی بر طائفه الله تعالی وجود مطلقک
عینی درانده اصلا کثرت یوقدر وحدت واردر
کثرت واضافاتده وتعیناتده در که خیال وسراب
کبیدر بلکه موجودات في الحقیقه واحددر ظاهرده
متکثردر مخالطه طریقیله دکل ونواظرده متکثردر
انقسام طریقیله دکلدر انلرک کلاملری طوریلدر
طریق عقلدن وطریق شرعدن خارجدر وجود بحـ
بحثنده بو مذهب باطل اولدیغنه اشارت
ایتدک لکن من یضلل الله فما له من هاد دیوب
شرح مقاصدده بو مقامده کلام علامه تفتازانی
سعادة الدین تمام ایلدر شرح مقاصدده وجود
بحثنده دیر که بو وحدت وجود مسلکنده اولان

متفلسفه دن وصوفیه دن دیرلر که حقیقت
واجب وجود مطلقدر منکری بودر که واجب
عدم یاخود معدوم دیمک اولماز بو ظاهردر یا ماهیت
موجوده یاخود ماهیت مع الوجود دخی دنیلرکه
دنیلمز که احتیاج وترکب اقتضا ایدر متعین اولدیکه وجود
اوله لکن وجود خاص دکلدر که مع المطلق اخذ اولنه
مرکب اولور معروض اخذ اولنه محتاج اولور زیرا
مقیدک مطلقه احتیاجی ضرورییدر اکر سؤال
اولنورسه که وجود مطلق مفهوم کلی در خارجده
تحقق یوقدر که افراد کثیره سی واردر و واجب
تعالی واحد متشخص موجوددر و وجود ایله اول وجودک
نفسیدر موجود ایده تکثیر اضافات واسطه سیله در
یوخسه وجود ذاتنده تکثر واسطه سیله دکلدر اول
وجود انسانه نسبت اولنه بر موجود حاصل
اولور فرسه نسبت اولنه موجود آخر حاصل
اولور وهکذا دیرلر که الواجب موجود دیمه نک
معنی سی نه وجوددر دیمکدر الانسان موجود الفرس
موجود دیمه نک معنی سی نه ذو وجوددر دیمکدر
دیدیلر بو کلامدر الواجب لیس بموجود دیو تصریح
شناعتنده احترازدر نته کیم کل وجود حتی وجود
قائم بذات واجبدر دیو تصریح شناعتنده احترازدر

تعالی الله عما یقول الظالمون علوا کبیرا موجودات
متکثره اولدیغی و دخی وجود مطلق مفهوم کلی اولمغله تحقق
انجق ذهنده اولدیغی ضروریدر وجود مطلق رفع اولنسه
وجود جمله مرتفع اولور حتی واجب مرتفع اولور پس
وجود مطلق ارتفاعی یعنی عدمی ممتنع اولور وده
واجب اولور دیدیلر مغالطه در وجود مطلقه اول زمان
کلور دیکه لذاته عدمی ممتنع اولیدی مسلم دکلدر بلکه
وجود مطلقک ارتفاعی بعض افرادیدر که واجب
تعالیدر انک ارتفاعی مستلزم اولمغله ممتنع در سائر
لوازم واجب کبی حاصل کلام واجب تعالی وجود مطلقدر
دیمک اصول فاسده یه مبنیدر وجود مطلقه
واحد بالتشخص در وخارجده موجوددر و ممتنع العدم
لذاته در و عقلا عندنده متفق علیه اولان امورک
بطلانینی مستلزمدر وجود مطلق اعرف اشیاء
اولدیغی اشیا اوزرینه مقول اولدر و ماهیتی تشکیک
طریقیله اولدیغی معقولات ثوانیدن اولدیغی و واجب
تعالی جمیع ممکناتک وجودلرینی مبداء اولدیغی کبی
بو جمله بطل اولمق لازم کلور عقلا عندنده متفق علیه
اولان امور دن ایکن لکن بو امور متفق علیه حقدر
حق اولان شیئک بطلانینی مستلزم اولان
باطلدر شرح مقاصد کلامی تمام اولدی جلال دیوانی

زورا نام رساله سنده وجودیه طائفه سنك تفهیم ایچون
مثال کتوررکه بر ثواب قطن ده بر صورتدر دیو اعتبار
اولنسه اول ثوب موجود اولور قطندن متباین
بر ذات مستقل اعتبار اولنورسه ممتنع اولور
دیدی ودخی جمیع معانیه ثوب مثالنی مقایسه
ایدرسك فهم ایدرسکه اعیان ثابته رایحهٔ
وجودی شمم ایتمدی ودخی وجودده ذات
متعدده یوقدر بلکه ذات بردر صفات متکثره
سی واردر معلول ذات علته نسبتی حیثیتیله
اعتبار اولنورسه متحقق اولور ذات مستقل
اعتبار اولنورسه معدوم بلکه ممتنع اولور دیدی
ودخی تنبیه ایدرکه معلولك زوالی بالحقیقه علتك
طور اخرده ظهوریدر وعلت وحده اوله مغایر وجه
نسبی ایله تجلی ایتمه سیدر معلولك زوالی علت
اعتباریه سنك نزایله سیدر دیدیکز زورا
شرح حوراده زیاده تفصیل ایلدیلر طائفهٔ وجودیه نك
مذهبلرینی ترویج ایتمه ده جلال دوانی زیاده اهتمام ایدر
حتی زورا نام رساله سنك اولنده قد طلع الصباح
ونادی منادی الحق حی علی الفلاح دیوب غیر مسلکده
اولنلری فلاحه کلیکز ظلماتده قالمایکز دیمك استر
شریف علامه قدس سره حواشی تجریدده ده

وجودیه مسلکی بر طوردرکه طور عقلك وراسنده
دراکا وصولت هدایت کشفیه ایله اولور یوخسه
مناظرات عقلیه ایله اولماز وکل میسر لما خلق له والله
المستعان دیدی بو کلامندن اول وحدت وجود
مسئله سی مشایخمزدن بعض محققیندن منقولدر
ولا یعلم الراسخون فی العلم دیدی بو کلام مذهب وجودیه
ترویج وترجیح ایچوندر وملا جامی وحدت وجودده
رساله مستقله تألیف ایلدی بو طائفهٔ وجودیه نك
ذکر ایلدکلری مقدمات مناقضه طریقیله جرح اولندی
وسندلری دخی ذکر اولندی شرح مقاصددن
نقل اولندیغی کبی وادلهٔ عقلیه ونصوص نقلیه یه
مخالف اولمغله نقض اجمالی دخی اولنور ودعوالری
اوزره یا خود دلیللری اوزره معارضه دخی اولنور شریف
علامه قدس سره مناظرات عقلیه اولماز دیدیکی
دیکلمز ومکاشفه دعوا ایدرلر ایسه انبیا علیهم السلام
غیریلرك مکاشفه والهام دعوالری غیری کیمسه یه
حجت اولماز خصوصا نصوصه مخالف اوله وحدت
وجوده قائل اولنلرك حالی معلوم اولدی اما
فتوحاتده وفصوصده ومثنویده وسائر متصوفه
کتابلرنده اولان کلاملرك ظاهری شرعه
مخالف اولورسه قبول ایتمه یوز وتاویلی دخی

واجب دکلدر شریعت محمدیه یه مذکور اولان کتابلردن
مستغنیه در و دخی معتبردر که اولیاء کرام معصوم دکللردر
خطا ایتمه لر بلکه درجهٔ ولایتدن قطع اولمه لری ممکندر
اگر عصمتلری اولیدی کلاملرینی موحش اولدقده تأویل ایتمک
واجب اولوردی انبیاء علیهم السلامدن صادر اولان
موحش کلماتی تأویل ایتمک واجب اولدیغی کبی معلوم
اوله که اهل تصوفدن ظاهر شرعه مخالف کلمات صادره
اولسه که اکفاری اولمق اقتضا ایلیه بعض علماء کلمات
مذکوره نک صاحبنی اکفار ایتمکه جسارت
ایدرلر بعضیلر دخی کلمات مذکوره نک انلردن
صدورینی حالت صحوده یاخود حالت سکره و استغراقه
مقارنه اولدیغی معلوم اولمدیغندن اکفاردن تحاشی
ایدرلر لکن اعدل و اسلم اولان قول بودر که اسلامه طعن ایتمک
خصوصا اکفار اهل سنتک امارتندن دکلدر
اهل سنتک امارات عدیده سی واردر جمله دن
بری اهل قبله یی اکفار ایتمه مکدر خصوصا اول صوفیه نک
کتابلرنده اولان کلمات موحشه دسیسه اولمق
احتماللری دسیسه اولمادیغی صورتنده حالت جذبه لرنده
صدور ایتمک احتماللری بو جمله دن قطع نظر اولنسه
اول کلمات موحشه نک صدوری حالت
صحوده اولسه و اعتقاد اهل سنته مخالف اوله

اعتقاده

اعتقاده دلالت ایلیه اول اعتقاددن رجوع ایتمه لری
و حسن اعتقاد و حسن ختام نصیب اولمق احتمالی وار ایکن
اکفارده مسارعت بلکه طعن ایتمکه مبادرت
معقول دکلدر ابلیسک حالی معلوم و مآلی مجزوم
قطعی ایکن لعنت ایتمکله مأمور دکلز اکفار ایتمک ایله
لعن ایتمه نک فرقی یوقدر ملعون دیمک الله تعالی
نک رحمتندن مهجور و مطرود دیمکدر بو معنایه
لایق کافرلردر اهل قبله یی اکفاردن حذر کرکدر
دیدکلری اهل قبله دن فرقهٔ ناجیه دن غیری یتمش ایکی
فرقه در جمله سی اعتقاد بابنده اهل ضلالتدر بویله ایکن
انلری اکفار علامت اهل سنتدن دکلدر خصوصا
اول کلمات موحشه نک صاحبی علمادن بلکه
اولیا و اصفیادن اولدیغی مشهور اوله انلری اکفاره
جسارت نامعقول اولدیغی محل اشتباه دکلدر
بویلجه حفظ و عمل اولنسه **مسئله** الله تعالینک
صفات ثبوتیه سی واردر اول صفات ذاتنده
ممکنه در لکن لذات الواجب واجبه در صفات
واجب الوجود لذاته در دیرلر لذاته ده اولان ضمیر
ذات باری یه راجعدر یوخسه صفات لذاتها واجبه
دکلدر واجب لذاته الله تعالی دن غیری یوقدر صفات
الله ذاتنده ممکنه اولوب ذات باری ایله قایمه و قدیمه

اولماسنده استحاله یوقدر لعدد قدما لازم کلور دینیلورسه
جواب اولدرکه ذوات اولان قدمانک تعددی
محالدر صفات قدما ذات واحد قدیم ایله قایمه
اولماده استحاله یوقدر لکن لایق اولان بودرکه الله تعالی
صفاتیله قدیمدر دیه الله تعالیدن غیری قدما واردر
دیمیه قدیم بالذات اولان قدما واردر دیو فهم
اولنورده خطا ایتمش اولور قدیم بالذات الله تعالیدن
غیری یوقدر سؤال اولنورسه که صفات الله ذاتنده
ممکنه در دنلدی ممکن اولان شئ حادث اولوب
باری تعالی محل حوادث اولمق لازم کلور جواب
اولدرکه هر ممکن حادث اولمق لازم کلمز صفات
الله ذات شریفنک مقتضاسی اولماغله قصد
واختیار ایله مسبوق دکلدر حادث اولان شئ
قصد واختیار ایله مسبوقدر ایجاب طریقیله صادر
اولان حادث دکلدر معلوم اوله که علوم عقلیه ده
اوچ عدد قاعده‌یی تخصیص ایتمکه مضطر اولدیلر قاعده
اولی کل ممکن حادث در قاعده ثانیه کل ممکن مستند
الی الله تعالی بالاختیار دیدکلری در قاعده ثالثه علته
احتیاجک سببی حدوثدر دیدکلریدر اوچ قاعده
صفات باریده اجرا اولنمادی قاعده اولی جاری دکلدر که
صفات الله ممکنه در مع هذا حادثه دکلدر قاعده

ثانیه

ثانیه جاری دکلدرکه هر ممکن الله تعالی یه بالاختیار
مستند دردرلر صفات الله ممکنه ایکن بالایجاب
مستند در قاعده ثالثه جاری دکلدرکه علته
احتیاجک سببی حدوثدر دیدیلر بالخصوص صفات
باریده حدوث یوغیکن ذات باری یه محتاجه در
مکر مرادلری علت موثره یه احتیاجک سببی
حدوثدر دیمک اوله صفاتک ذاته احتیاجی
فاعل بالایجابه احتیاجیدر فاعل بالاختیاره
دکلدر بو صورتده قاعده ثالثه‌یی تخصیصه
حاجت یوقدر اما ایکی اولکی قاعده‌لر صفات
بارینک غیری ماده‌لره تخصیص ایتمک لازم
درسابقده مقرر اولدیکه صفات باریده ممکنه در
دیمک واجب لذاتها دکل معناسنه در اما ذات
بارینک مقتضالری اولماغله صفات واجبه در
دینیلورسه صفاتک ذاتلری صفاتی موجبه در
اولماغله صفات ممکنه دیمک البته لازمدر
کتب کلامیه ده بویله مقرردر **مسئله** الله تعالی
باقیدر بو مسئله‌ده اتفاق واردر هر کیم الله تعالینک
وجودنی اقرار ایلیه بقاسنی دخی اقرار ایده بقایه
دلیل بودرکه الله تعالی واجب الوجوددر وجوب
وجود دلالت ایدرکه ابدا باقی اوله یعنی اصلا معدوم

اولمیه اگر باقی اولمسه ممکن اولمق لازم گلوردی
وجوب امکانه انقلاب ایتمش اولور قلب
حقائق ایسه باطلدر و بطلانی متفق علیه در بوندن
صکره اتفاق اختلاف ایتدیلر اشاعره و معتزله
بغدادک جمهوری دیدیلر الله تعالی باقی در ذاتیله
قائم بقاء ایله اما ابوبکر الباقلانی و امام الحرمین
و امام رازی رحمت الله علیهم اجمعین و جمهور
معتزله بصره دیدیلر که بقاء ذات اوزره زائد
دگلدر و بو زائد اولدیغنی انکار ایتدیلر تجرید صاحبی
دخی بو مذهبی اختیار ایدوب وجود اقتضا ایدرکه
بقا ذات اوزره زائد اولمیه دیدی تحقیق
کلام بودرکه بقاء ذات اوزره زائد دنیلسه
مفهوم اولان بودرکه بقا بر صفت اوله که زمان
ثانیده وجودی عدم اوزرینه ترجیح ایلیه
بو معنی واجب الوجودده ممتنعدر زیرا واجب
تعالینک وجودی عدمی اوزره ترجیح اولنمقدر
بو ترجیح بر معنی ایله معلل اولمق مستحیلدر بو تفصیل
شرح تجریدده علامهٔ اصفهانی دندر معلوم اوله که
بقا صفت زائد اولمق اشعری دیدیکی کبی وجوب
وجود مفهومنه مخالف اولدر وجوب وجود
مفهومنی انکاره مجال یوقدر بقاء ذات

اوزره زائد اولدیغنی انکار ایدنلر اشعرینک کلامی بو مسئلهده
باری تعالینک صفاتنده دخی جاریدر اشعری دیدرکه
صفات الله باقیه در ذات بارینک بقاسیله
یاخود ذات بارینک بقاسی صفاتی ایچون در
بقا در زیرا صفات ذات اغیار دگلدر اما اعراض
صفات الله دگلدر دیدی بو کلام ذاتمک رد
اولنورکه اگر ذاتک بقاسی صفات ایچون بقا
اولسه ذاتک حیاتی صفاته حیات اولمق لازم
گلور زیرا صفات ذاته اغیار دگلدر علم و قدرت
و سمع و بصر دخی بویله در لازم گلورکه صفت حی
و عالم و قادر و سمیع و بصیر اوله بو کلام اشعرینک
دلیلی اوزرینه نقض اجمالی ولورسه هدی فسادی
مستلزمدر اما اصحابمزدن محققول دیدیلرکه
صفات باریدن هر بری بر بقا ایله باقیه درکه
اول بقا صفتک نفسیدر زیرا دلیل ایله ثابتدرکه
صفات باری ثابته در و عدمی مستحیله در
پس صفات باقیه در دیو قول واجبدر زیرا کندنک
دلیل دلالت ایلدیکه باقی اولان شی بلا بقا اولمق
محالدر پس صفات بقاء ایله باقیه در کندنک
دلیل دلالت ایلدیکه بر معنی اخر ایله قیام تمه معنا
محالدر مجموع دلائلدن حاصل اولدیکه صفات باریدن

هر بری بر بقا ایله باقیه در که اول بقا اول صفاتک
نفسیدر پس باری تعالینک علمی ذات ایچون
علمدر اما علم بنفسه بقادر ذات شریف علم
ایله عالمدر اما علم بنفسه باقیدر بو جوابده غموض و دقت
وار ایکن صحت صحیحدر و اعتماد دخی بو جواب اوزره
در امام صابونی رح کفایه نام کتابنده بو اسلوب
اوزره تحقیق ایلدیلر بوندن صکره معلوم اوله که اشعری
رح بقا مسئله سنده کلام اتدیکی تحقیق دکلدر
مسئله الله تعالی مکاندن منزهدر اهل سنتک
معتقدلری بودر زیرا الله تعالی مکاندن لذاته مستغنیدر
مستغنی اولمسه لذاته مکانه محتاج اولورده مکان
قدیم اولمق لازم کلور و مکانه محتاج اولان شی
یا جسمدر یا جسمانیدر الله تعالی جسم جسمانی
دکلدر اکر جسم یا جسمانی اولسه مرکب اولور
و اجزاسنه محتاج اولور کذلک جسمانی جسمه محتاج
اولان شیدر محتاج اولان شی ممکندر واجب
دکلدر الله تعالی جوهر دکلدر زیرا جوهر مکاندن
مستغنی ممکن اولان شیدر یا متحیز بالذات اولان
شیدر الله تعالی ممکن اولمه‌دن و تحیزدن منزهدر
الله تعالی عرض دخی دکلدر زیرا عرض محله محتاجدر
واجب تعالی غیریدن مستغنیدر الله تعالی صورتدن

و شکلدن و رنکدن و اعضادن و حد و نهایتدن منزهدر
زیرا بو اشیا جسمک و سطحک لوازمندندر
واجب تعالی جسم و جسمانی دکلدر سطح جسم دکلدر
لکن جسمده حاصل اولمغله جسمانیدر الله تعالی موجود اولاندن
بر شیئه صفاتنده مشابه دکلدر زیرا باری تعالینک
صفاتی اجل و اعلادر زیرا مثلا بزم علممز محدث
و عرض و قاصر و غیریدن مستفاددر باری تعالینک
علمی قدیمدر عرض دکلدر و کامل و غیریدن دکلدر قیاس ایت سائر
صفاتلری دخی بو اسلوب اوزره در الله تعالی
بر شیئه مجانس دکلدر مجانس اولسه فصل
مقومنه محتاج اولوردی ترکیب لازم کلور الله تعالی
کیفیت ایله متصف دکلدر عقلا اتفاق ایتدیلر که
الله تعالی حس ظاهر و حس باطن ایله محسوس اولان
عرضلردن بر شی ایله متصف دکلدر الوان کبی
و آلام کبی کذلک لذات حسیه‌دن و سائر
کیفیات نفسانیه‌دن خوف و حزن کبی
اشیادن منزهدر زیرا بو اشیا امزجه‌یه تابعدر مزاج
ترکیبی مستلزمدر ترکیب وجود ذاتی‌یه منافیدر
اما لذات عقلیه‌دن منزه اولدیغی اهل سنت
عندنده ثابتدر فلاسفه لذات عقلیه‌یی اثبات
ایدرلر **مسئله** الله تعالی زمانی دکلدر زیرا زمان عند

المتكلمين امر موهوم در وسجدد در ساعت كبى كه
انكله يوم تقدير اولنور يوم ايله اسبوع اسبوع ايله شهر وشهر
ايله سنه تقدير اولنور زمان عند الفلاسفه فلكك اعظمك
حركتنك مقداريدر مختار مذهبلرى بودر الله تعالى
بو جمله دن منزهدر زيرا بارى تعالى نك ذاتنده
تجدد ياخود مقدار حركت يوقدر بونلر امكان امارا
اماراتندندر الله تعالى امكاندن منزهدر يعنى الله
تعالينك وجودى زمان ايله متعين دكلدر
زمانه مقرون ايسه ده زمانه تعلقى يوقدر
زمانه متعلق اولان شيئنك وجودى غير قارّ د
متدرج اجزاء زمانه منطبق اولمق كركدر بويله اولنلر
زمانسز بولنماز اما امور ثابته زمان معدوم اولسه
دخى موجوددر پس الله تعالينك وجودى مستمردر
زمانه مقرون ايسه ده زمانده دكلدر اما زيدك
وجودى زمانده در زمانسز بولنماز ودخى زمان الله تعالى
اوزرينه جارى اولمديغى كبى صفاتى اوزره دخى
جارى دكلدر بو مسئله ده اهل قبله وفلاسفه متفقدر
غايتى فلاسفه صفات الهيه نك زائد على الذات
اولديغن انكار ايدوب صفاتنك ثمره‌تنى بيان
ذات باريده اعتراف ايدرلر الله تعالى
اوزرينه اسما اطلاقنده درت عدد اقوال واردر

اسماده‌ن مراد صفات وافعالدن مأخوذ اولان اسمادر
اما اسماء اعلام كه لغات عجم ده مستعملدر انلرى اطلاق
اتمه ده نزاع يوقدر خداى وتنكرى وايزدان وچلب
كبى اسما اطلاقنده اجماع واردر اذن شرعى اولمه ده كافيدر
معتزله وكراميه الله تعالى بر اسمك معناسيله عقلا دلالت
ايسه اول اسمى اطلاق جائزدر اذن شرعى ولسون
كرك اولمسون ديديلر ابو بكر الباقلانى بر اسمك
معناسى الله تعالى ايچون ثابت اولوب وكبريايسنه
لايق اولميان معناى موهم اولمسه اول اسمى اطلاق
جائزدر اذن شرعى ولسون كركسه اولمسون توقف
اتمز ديدى اكر ايهام واريسه اذنسز اطلاق جائز دكلدر
اتفاقا صبور وشكور وعليم وحكيم ورحيم كبى لكن امام الحرمين
توقف ايلدى امام غزالى قدس سره الله تعالى نك
اتصافى جائز اولان معنايه دال اولان لفظى صفت
اولمق اوزره اطلاق جائز دكلدر زيرا صفاتى اجرا ايتمك
ثبوتنى اخباردر مدلولى ثابت ايسه اطلاقى جائزدر
اما اسم اطلاقى ذاتنده تصرفدر الله تعالى ذاتنده
تصرف اولنمادن منزهدر ديدى اما شيخ
اشعرى اذن شرعه توقيفدن لابددر ديدى مختار
اولان بودر زيرا خلافنى موهوم اولمديغى بزم
بلديكمز ايله اكتفاده احتياط يوقدر بلكه اذن شرعى

استثنا اولنابدر معلوم اولكه شرعده وارد اولان
اسماره مرادفه اولان اسمايى اطلاق جائز اولمده ده خلاف
يوقدر اما واجب الوجود وصانع العالم وامثالنى اطلاق
ظاهر بوكه وصف طريقيله در جلال دوانى بويله ديدى
لكن امام سيوطى رح اتقاننده صانع العالم اطلاقى
اجماعله دردىدى معلوم اولكه اذن شرعى وارد اولان
اسمائى اطلاق جائز اولديغنده خلاف يوقدر كذلك
منعيله شرع وارد اولديسه عدم جوازنده خلاف
يوقدر بلكه خلاف شول اسما و صفاتده دركه
اذن وارد دكل منع دخى وارد دكل اقوال اربعه بلكه اقوال
خمسه اوزره اختلاف اولندى معلوم اولكه اذن
شرع وارد اولان اسماء مشهوره ده طقسان طقوز
عدددر ابو هريره رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك
روايتنده وارد اولديكه رسول الله صلى الله عليه وسلم
وشرف وكرم حضرتلرى بيورديلر ان لله تعالى
تسعة وتسعين اسما من احصيها دخل الجنة هو الله
الذى لا اله الا هو الرحمن الرحيم اخرينه وارنجه يه دك
بو حديثده دليل واردركه الله تعالينك اسماء حسنيسنده
مشهور اولان الله لفظيدر بو اسم كريم اسم اعظم اولديغى
روايت اولنمشدر اسم اعظم حقنده اقوال عديده
واردر اخفا اولديغندن حكمت بودركه اسماء حسنى

تكد

حسنى نك هر بريله الله تعالى ذكر اولنه ديو قوللرينى
ترغيب واردريا ماتدعوا فله الاسماء الحسنى نص در
مسئله اسم ايله مسمى شئ واحدميدر دكلميدر بو مسئله
اسماء حسنى مسئله سنه مناسب اولماغله كتب
كلاميه ده ذكر اولنمشدر معلوم اولكه بو مقامده درت
لفظ واردر تسميه و مسمى و اسم و مسمى
مرادم الله تعالى ديمه بو قول التسميه در تسميه
ايديجى آدم ايله قائم در و تسميه اسمك ومسمانك
غيريدر بونده اتفاق واردر مرادم الله تعالينك
اسمنى ذكر ايليوب ديمه اولادم الله تعالى
نك اسمنى ذكر اتدى غيرينى مى ذكر اتدى اسم
مسمانك غيريدر ديننلركه معتزله وكراميه
وجهميه در ديديلر الله ديو ذكر ايدن آدم اللهك
غيرينى ذكر اتدى زيرا اسم الله ذات الله دكلدر
ديديلر اما اهل سنت عندنده اسم ايله مسمى
شئ واحددر الله تعالى ديو ذكر ايدن آدم ذات باريى
ذكر ايدر ديديلر ولله الاسماء الحسنى ديوب خبر
ويرديكه الله تعالى ايچون اسما واردر الله دخى اسم الله در
اگر اسم مسمانك غيرى اولسه اول اسماء شريفه
الله تعالى ايچون اولمايوب غيرى ايچون اولوردى
غير ديدكلرى الله لفظيدر ولله الاسماء الحسنى

دیمکدر الله لفظینک اسماء حسنی سی وارد دیمک
لازم کلوردی لازم باطلدر اسمک مسمانک غیری
اولمق باطلدر کذلک احکام شرعیه ده بر آدم زینب
طالق دیسه زوجه سنک اسمی زینب ایسه
زینبک ذاتی اوزره طلاق واقع اولور مع هذا
اطلاقی اسم زینبه اسناد ایتمش ایدی اعتقاده و
استناده ده غیریدر ده حال بویله در کذلک
بر آدم اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله
دیسه توحید ایله شهادت الله تعالینک اسمی
ایچون دکلدر بلکه ذات شریفنه کذلک رسالت
ایله شهادت محمد اسمنه دکلدر بلکه ذات شریفنه
در معتزله طرفندن سؤال اولنورسه ان الله تعالی
تسعة وتسعین اسما وارد اولدی اکر اسم مسمانک
عینی اولسه مسمی طقسان طقوز اولمق لازم کلور
جواب اولدرکه اسم ذکر اولنورده مجاز تسمیه
مراد اولنور حدیث شریفده مراد اولنان
تسمیه در تسمیه ایسه بالاجماع مسمانک
غیریدر عدد وکثرت تسمیه ده در حقیقة
اسمده دکلدر حدیث شریفک معناسی
الله تعالی ذات شریفنک طقسان طقوز
تسمیه سی واردر دیمکدر تسمیه ایله اسم بیننده فرق

بودرکه

بودرکه ما اسمک دیو سؤال اولنسه محمد در دیو
جواب ویریلور سائلک ومجیبک
مرادی تسمیه در یوخسه ذات دکلدر
زیرا ما کلمه سیله سؤال عقلانک غیری اشیادن
اولور اما من محمد دیو سؤال اولنسه انا دیو جواب
ویریلور یعنی ذاتندن خبر ویریلور اکر محمد اسمنک
غیری اولایدی انا دیو جواب صحیح اولمازدی
بلکه اسم محمد دیمک کرک اولوردی کذلک بر آدم
یا محمد دیو ندا اولنسه اول ندا ذاتنه ندادر یوخسه
اسمنه ندا دکلدر بو مجموع دلالت ایدرکه اسم
ومسمی شئ واحدر اهل سنت مذهبی بودر
مسئله نظر صحیح عقبنده نتیجه یه علم حاصل اولور
لکن علمک حصولی وجوب طریقیله می دکلمی اختلاف
واردر اشعره ذاهب اولدیلرکه نظر صحیح
ذهنه استعداد ویرر عقبنده بحسب العادة نتیجه
فیضان ایدر یعنی الله تعالی عادت علیه سنی اجرا
ایتمشکه نظر صحیح عقبنده نتیجه یه علمی خلق ایدر
وجوب یوقدر بلکه عادیه در نتیجه یه علمی خلق ایتمه مسی
دخی عقلا جائزدر نته کیم آتش یاقدقده احراق خلق ایتمک
اتدیکی کبی احراقک وجودی الله تعالینک
قدرتی واختیاریله در وعادة الله بویله جاری اولمشدر

احراق سن نار اولمدن خلق اتمه سی جائزدر و سن نار
بولنوب احراق بولنماماق دخی جائزدر حکما ذاهب
اولدیلر که نظر صحیح ذهنه استعداد ویردکده
مبادی عالیه دن نتیجه ذهن اوزرینه وجوب
طریقیله فیضان ایدر دیدیلر معتزله ذاهب اولدیلر که
نظر صحیح نتیجه یی ذهنده تولید ایدر یعنی نظر
صحیحک ذهنده وجودی نتیجه نک وجودینی
موجب اولور حرکت ید حرکت خاتمی موجب
اولدیغی کبی دیدیلر تولیدک معناسی فاعلک
فعلی فعل آخری موجب اولمقدر بو ایکی فعل فاعلدن صادر
در اولکی مباشرت ایکنجی تولید ایله دیدیلر اشاعره
احتجاج ایلدیلر که نتیجه یه حادث اولان علم امر ممکندر
الله تعالی جمیع ممکناته قادردر و جمیع ممکناتک
ابتدا فاعل مختاریدر پس نتیجه یه علم صادر اولمق باری
تعالیدن واجب اولماز بلکه حادث اوزره واقع
اولور حکما احتجاج ایلدیلر که هر نه زمان عقل عندنده
شرائط انتاجه و ایکی مقدمه یه علم حاصل اوله نتیجه یه
علم واجب اولور گرک عادت فرض اولنسون گرک
اولنمیه دیدیلر لکن حکمایه عادت الهیه نک استمراری
لزوم عقلی یه مثبت اولدی و دخی عادت الهیه نک
ارتفاعنی فرض اتمک نفس الامرده ده ارتفاعنی

مستلزم

220

دکلدر و اگر علم بالمقدمتین و علم بشرائط الانتاجک طبیعتی
علم بالنتیجه یی مستلزمدر درلر ایسه ممنوعدر اگر ضرورت
دعوا ایدرلر ایسه محل نزاعده دعوا ضرورت
مسموعه دکلدر اما معتزله افعال عبادی کندولرینه
اسناد ایدوب الله تعالی یه اسناد اتمه دیلر ایسه
اشاعره نک احتجاجنی جرح ایتدیلر صاحب
مواقف دیر که بر مذهب دخی واردر امام
رازی اول مذهبی اختیار اتمشدر نظر صحیح عقبنده
علمک حصولی عقلا واجبدر نظردن مولد
دکلدر اما عقلا وجوبی بداهة معلومدر بر کمسه
عالم متغیردر و بوکبی متغیر حادثدر دیو تصدیق
ایلسه و بو ایکی مقدمه هیئت مذکوره ذهنده
اجتماع ایلسه عالم حادث اولدیغنی تصدیق
اتمه سنک ممتنعدر و اما نظردن مولد اولمادیغی
جمیع ممکنات ابتدا الله تعالی یه مستنددر عقیب
نظرده علمک حصولی الله تعالینک قدرتیله
در عبدک قدرتیله دکلدر دیدی امام رازینک
کلامی تمام اولدی مواقف صاحبی اعتراض ایدر که
جمیع اشیا الله تعالی یه ابتدا مستنددر و باری تعالی قادر
و مختاردر و الله تعالیدن بر شی واجب دکلدر
معتزله دیدیکی کبی اعتقاد ایدرز و لکن مذهب مذکور

صحیح دکلدر دیدی شارح مواقف قدس سره دیرکه
ابتدا قیدی حذف اولنه ده الله تعالی بعض آثاری
بعض اخره مدخلی واردر عقلا تخلفی ممتنعدر دینلورسه
مذهب مذکور صحت بولور زیرا بعض افعال بعض
اخردن واجب اولدقده اول واجب اوزره قدرت
واختیار الله تعالیدن اولور اول فعل واجبی وجوده کتورمک
موجبنی وجوده کتورمک ایله اولور اول واجبی ترک
اتمکده اولور موجبنی ایجاد اتمامکله لکن اول فعل واجبده
قدرتک تأثیری ابتدا اولماز اشعری مذهبنده
جمیع اشیا ابتدا الله تعالی یه مستنددر امام رازینک
قولنه کوره نظر الله تعالینک ایجادی ایله در
منظور فیه ده ایجاب عقلی ایله علمی موجبدر مولا
جلال صاحب مواقفک اعتراضنی دفع ایدرکه
نظر صحیح علمی موجبدر دیمه دن امام رازینک
مرادی علم ابتدا الله تعالینک قدرتیله حاصلدر
بو قولدن علمک حصولی نظر اوزرینه متوقف
اولمق لازم کلن الله تعالینک بعض فعلی که علمدر
بعض فعلنک لازمیدرکه اول فعل نظردر وظاهر
بودرکه اشعری بعض اشیا بیننده لزوم عقلی اولدیغی
انکار ایلمز انکار اتدیکی الله تعالینک قدرتندن غیری یه
شبهنک توقفی در عقلادن کیم انکار ایدرکه البته

مقتضا

مقتضا یقینک بر بنیه علم اخره علمی مستلزمدر
غایة ما فی الباب اشعری رح اشیا بیننده اولان لزومی
تعرض اتمدی صاحب مواقفک اعتراضنه
منشأ بو عدم تعرضدر بونکیچون مدقق امام رازینک مرادنی
تحریر ایدوب مختارنی تصحیح ایلدی وجب تعالی
من الله واجب علی الله قولنه و شریف علامه نک
ابتدا قیدنی حذف البته دیدیکی قولنه حاجت
قالمدی صاحب مواقفک اعتراضی حق اوله
ممکنتدن لزوم علاقه سنی رفع اتمک لازم کلوردی
شرح مقاصدده دیدیکی کبی سؤال اولنورکه نتیجه یه علم
نظر صحیحک لازمی اولسه علم ایله تکلیف
قبیح اولوردی زیرا اضطراری منزله سنده اولوردی
ثواب وعقابه استحقاقی وقدر واختیاردن خارج
اولور جواب اولدرکه قبح عقلی مسلم اول تکلیف
اولماز الا افعال اختیاریه ایله اولور کیفیات و
انفعالات ایله تکلیف وارد اولسه اول تکلیف
اول کیفیات وانفعالاتک اسبابی واردر اول اسبابه
مباشرت ایله اول علمی تحصیل اتمکیچون قدرتی
ونظری صرف اتمک کبی وحواس استعمال کبی
بویله اولیجق علم نظر مقدور التحصیل اولور اسبابنی
تحصیل اتمک ایله مقدور الترک اولور

اسبابندن کشف ایتمکله شرح مقاصدده مقرردر
حکمانک ظاهر مذهبلری باری تعالی
ایله عالم جسمانی بیننده عقول عشره توسط ایتمک
اوزره در واجب الوجود واحددر واحددن صادر
اولماز الا واحد صادر اولور دیدیلر واجب الوجودک
معلول اولی عقل محضدر وافلاک تسعه عقولک
معلولاتیدر عقل اولدن عقل ثانی ایله فلک اول صادر
در عقل ثانیدن عقل ثالث ایله فلک ثانی صادر
در وهکذا عقل تاسعدن فلک قمر ایله عقل
عاشر دخی فلک قمرک تحتنده اولان عالم
عناصرده مؤثردر اکا عقل فعال دخی درلر لسان
شرعده جبرائیل علیه السلام درلر بو ظاهر مذهبلرینه
وسائط فاعل ومؤثر اولمق اوزره در اما تحقیق
مذهبلری بودرکه حقیقتده مؤثر انجق الله تعالیدر
ذکر اولنان وسائط شروط وآلات منزله سنده
در شیخ رئیس شفاسنده بویله تصریح ایلدی
ودخی افلاطوندن حکایت اولنور که بو عالم کره در
مرکزدر افلاک قوسدر حوادث سهامدر
بدن انسان هدفدر الله تعالی رامیدر فاین المفر
دیمش بو کلام ایله استدلال اولنور که جمیع موجودات
باری تعالیدن صادردر ومطلقا وجود الله تعالینک

معلولیدر

معلولیدر بعض مقالاتنده بو مسئله ایدرلر بوده دخی
تحقیق بودر که الله تعالی حوادثک جمیعنک
خالقیدر ذکر اولنان مراتب الله تعالینک افاضه
وجود ایتمه سنه شروطدر لکن ظاهر مذهبلرینده شروط
والاته فاعل درلر مجازدر عامی اولنلره تفهیم ایچون
طریق مجازه سلوک ایتمشلردر نتکم اهل
ملتده دخی الته اسناد وارددر مثلا طعام
بنی شبعان ایتدی ودخی صو بنی ریان ایتدی ودخی
نار وجودمه حرارت ویردی ودخی ثلج وجوده
برودت ویردی دیرلر مؤثر الله تعالیدن غیری
یوقدر بو مثاللرده اولان اسناد مجازدر سببیه والته
اسناد قبیلندندر **مسئله** هیولی دیدکلری عند المشائین
جوهر بسیطدر که صورت جسمیه یه وصورت
نوعیه یه محلدر تفصیلی شرح هدایه وشرحی قاضی
میر ترجمه سنده در اما عند الاشراقیین صورت
نوعیه یه محل اولان جسمه هیولی دیرلر وصورت
نوعیه یه عرض درلر ودخی جسم حد ذاتنده متصل
ومنفصل دکلدر جسمه انفصال کلسه اتصال وضعی
زائل اولور ذات جسم زائل اولماز اما صوفیه عندنده
هباء دیدکلری شیئه هیولی درلر تشبیه طریقیله
در حقیقتده هباء شول شیدر که الله تعالی اجسام

اجسام عالم صورتلرینی انده فتح ایتمشدر اول هبانك
وجودی ضوء اجسام وجودیله در یعنی مستقلا علی حده
وجودی یوقدر بوکا بنا عنقا دخی دیرلر یعنی اسمی مسموع
لکن وجودی عینی یوق عنقا دیدکلری ظاهره مشبه
اولدی وهیولی درلر که مراتب وجودك مرتبه رابعه
سنده در عقل اول ونفس کلی وطبیعت کلیه دنصکره
اولوب اما اجسام اول هباده فتح اولنمامغله صور اجسامه
محل بر جوهر اولوب صورت جسمیه یه محل اولان
هیولایه مشبه اولدی ودخی مرتبه هبائیه بی
تعقل ابیض اولان جسمده بیاضی تعقله مشبهه در
یعنی محسوس بالحس البصری اولان جسم ابیضکدر
ای بیاض محلنده قیامنده قطع نظر اولندقده معقولدر
محسوس دکلدر لکن محلنده قائم اولان بیاض محلی ایله
متشخص اولمامغله اول دخی محسوس اولور اما مرتبه هبائیه
هیولایه مشبه اولمامغله محسوس دکلدر معقول
در محسوس اولان مرتبه هبائیه ده فتح اولنان
صور اجسامدر هبا مذکوره یه نظیره بودر که الله
تعالی عالمی خلق ایتمزدن اول عالم عماده دیرلر امر معقول
بر شیدر اول عالم عمایه صوفیه مرتبه احدیت
دیرلر الله تعالی عالمی انده خلق ایلدی کندنك بر نظیره
دخی بودر که الله تعالی زمانی دهرده خلق ایلدی

دهر زمانك وعائی وظرفیدر بو ایکی نظیره فهم اولنه
هبا دخی فهم اولنمق کورنیور تخصیص عبارتده بوندن زیاده
قدرت یوقدر مسئله نظیر صحیح بحسب المادة والصورة
شروطنی مشتمل اولدقده علمی مفید اولور عند الجمهور اما ظنی مفید
اولدیغی متفق علیه در امام رازی نظر صحیح کاهیجه علمی مفید
اولور دیو موجبه جزئیه صورتنده ذکر ایلدی لکن قلیل الجدوی
دیو رد اولندی آمدی دیدیکه نظر صحیح قطعیاتده اولوب
علمه منافی اولان نوم وغفلت کبی اشیا اولمازسه علمی مفید
اولور دیوب کرچه مدعاسی موجبه کلیه در لکن موضوعنی
قیود مذکوره ایله قید ایلدی اما سمنول کیمسه لر که نظر صحیح
علمی مفید اولماز دیو انکار ایدرلر دلیل کتوردیلر که نظر صحیح
علمی مفید اولماسی ضروری ایسه احتجاجه حاجت
یوقدر نظری ایسه احتجاجه حاجت وارد ایکیسی دخی
باطلدر زیرا ضروری اولیدی عقلا اختلاف ایتمزلردی
نظری اولسه اثبات نظر بالنظر لازم کلور دیدیلر امام
رازی ضروری اولدیغنی اختیار ایدوب علمادن بر طائفه
بدیهیاتی رأسا انکار ایتدیلر دیدی امام الحرمین نظری اولدیغنی
اختیار ایدوب تناقض لزومنی منع ایلدی سمنیه طائفه سی
نظر علمی مفید اولدیغنی انکار ایدوب دلیل صورتنده
اولان شبهه لرینی ذکر ایلدیلر شبهه اولی بودر که نظر
عقبنده حاصل اولان اعتقاده علم اکر حق اولدیغی

ضروری اولور ایسه خطا ظاهر اولمازدی باطلدر که ناظر
اولان کیمسه یه نیجه ندن نصکره خطاسی ظاهر اولور
اگر نظری اولور ایسه نظر آخره محتاج اولور نظر اخره
نقل کلام ایدهرز تسلسل لازم کلور دیدیلر جواب اولدر که
ضروری اولماسی مختاردر خطاسی ظاهر اولورسه
نظرنده صحت یوقدر دیرز بزم کلامز نظر صحیحده در
شبهه ثانیه بودر که ایکی مقدمه یی ذهنده
جمع اولماز مقدمه یه توجه اولنسه مقدمهٔ اخری یه
توجه ممتنع اولور وجدان بوکا شاهددر بر مقدمه
ایسه انتاج اتمز دیدیلر جواب اولدر که ایکی مقدمه یی
ذهنده جمع اولدیغی مسلم دکلدر شرطیه نک طرفلری
ذهنده جمع اولور وبینهماده تلازم ایله حکم اولنور شبهه
ثالثه بودر که نظر علمی افاده ایسه معارضی معدوم
اولدقده افاده ایدر معارضی معدوم اولدیغی ضروری
دکلدر ضروری اولسیدی معارض واقع اولمازدی نظریدر
نظره آخره محتاج اولور که علم مفید اوله اول نظر دخی
معارضک وجودنه معروض اولمق محتملدر تسلسل
لازم کلور دیدیلر جواب اولدر که نظر صحیح علمی مفید
اولدیغی کبی معارضک معدوم اولدیغنه ده علمی مفید اولور
بالضروره معلوم اولور که مقدمات قطعیه ده نظر صحیح
ایچون معارض نفس الامرده معدومدر شبهه

رابعه

رابعه بودر که نظر یا علمی مستلزمدر یاخود دکلدر اولکی
احتمال متصور فیه ده عدم علم شرطدر دیدکلری منافیدر
عدم علم شرط اولدیغی تحصیل حاصل لازم اولمسون ایچوندر
احتمال ثانی که نظر علمی مستلزم دکل ایسه مطلوبمزدر
دیدیلر جواب اولدر که نظر علمی مستلزمدر یعنی مستعقبدر
عادته بناء ویرور یوخسه نظر علمک علت موجبه
سیله دیمزز استعقاب معناسنه استلزام
عدم علم شرط اولدیغنه منافیدر شبهه خامسه
بودر که مطلوب یا معلومدر طلب اتمک جائز اولماز
حاصلی تحصیل لازم کلور یاخود معلوم دکلدر حاصل اولدقده
مطلوب اولدیغی معلوم اولماز جواب اولدر که
مطلوب تصور جهتندن معلومدر تصدیق وجه
جهتندن معلوم دکلدر مطلوب حاصل اولدقده
طرفینی تصوراتی غیریدن ممتاز اولور شبهه
سادسه دلیلک مدلوله دلالتی اول دلالت
علمه توقف ایدرسه دور لازم کلور توقف اتمزسه
وجه دلالتی معلوم دکل ایکن دلیل اوله مز جواب اولدر که
توقف ایدر دلیلده وجه دلالتک دلیل موصل
اولدیغینک غیریدر وجه دلالت دلیلده بر شیدر که
ذهن دلیلدن مدلوله انتقاله سبب اولور وجه دلالت
دلیلده البته واردر دلیله نظر اولنده اولنه ده اما

دلیلک مدلوله ادزربینه دال اولدیغی دلیله نظره
دنصکره در مثلا عالمک صانعه دلالتنک وجهی
حدوثدر یا امکاندر که علمده ثابتدر نظر تعلق ایتمزدن
اول واردر اما عالمک صانعه بالفعل دلالتی نظره
موقوفدر دور یوقدر **شبهه** سابعه علم بعد النظر یا
یا واجب الحصولدر یا دکلدر اول ممتنعدر دکلدر علم ایله
تکلیف قبیح اولمق لازم کلور خلاف اجماعدر که
تکلیف فی معرفة الله تعالی واقعدر اکر واجب الحصول
دکل ایسه مطلوبمزدر دیدیلر جواب اولدر که واجب
الحصولدر تکلیف مقدور اولان نظرله در یوخسه
علم ایله تکلیف یوقدر که واجب الحصولدر **شبهه**
ثامنه بودر که نظر علمی افاده ایلسه یا مانع مع النظردر
اول باطلدر که نظر علمه ضده جمع اولمازلر ثانیده
باطلدر که جائزدر که بعد النظر علمه ضد اولان شئ عارض
اوله موت وغفلت ونوم کبی دیدیلر جواب
اولدر که نظر علمی مفید اولدیغی بعد النظردر علمه ضد
اولان عدم عروضی شرطیله ایدیدن نقل اولنمش
ایدی **شبهه** تاسعه بودر که نظر علمی مفید اولسه
اول نظر دلیلده واقع اولمق لازمدر باطلدر که نظر
دلیلده واقع اولمق لازمدر باطلدر که بر دلیلده
نظر ایدوب استدلال اولنسه عالم کبی وجود

صانعه

استدلال اولنسه اول دلیلک موجبی نفس
الامرده صانعک ثبوتیدر یا ثبوتنه علمدر یا کیمیده
باطلدر اول بطلانی اولدیغی اول دلیلک عدمندن صانعک
واقعده عدم ثبوتی لازم کلور زیرا موجب مفیدک
عدمنده موجب مستفادک عدمی لازم کلور الله تعالی
نک عدمی ممتنعدر علم موجود اولسه دن معلوم اولسه
اما ثانینک بطلانی اول دلیله نظر ایلمادقده علمی
افاده ایتمدکده دلیل اولمامق زیرا موجبی ولازمی علم ایدی
لازم منتفی اولدقده ملزوم دخی منتفی اولور بو دخی باطلدر
زیرا ادله نفسنده ادله در نظر اولنسون اولنمسون وعلمی
اولسون اولمسون دیدیلر جواب اولدر که اول دلیلکه
انده نظر واقع اولوب انکله استدلال اولنسه وجود
صانعی مستلزم اولور یوخسه صانع تعالینی واقعده
محصل اولور دیمک دکلدر زیرا ملزومی نفی ایتمه دن
لازمنک نفی لازم کلمز یاخود اول دلیل صانع تعالیه
علمی موجب اولور یعنی دلیل بر حیثیتده در که هر نه
زمان معلوم اولسه وجود صانع معلوم اولور بو حیثیت
دلیلدن منفک اولماز اول دلیلده نظر واقع اولسون
اولمسون **شبهه** عاشره اعتقاد جازم کاه علم اولور
کاه جهل اولور جزمده مشترک اولماغله بینهماده
تمییز بولنماز خصوصا جاهل علمه مماثلدر دیتکرک

عندنده عقیب نظرده حاصل اولان شئ علم یا جهلدر
دیو تمییز ممکن اولماز جواب اولدر که بو شبهه معتزله یه وارد
اولور که اندر جهل علمه مماثلدر دیرلر اما بز دیرز که مقدمات
صادقهٔ قطعیه یه نظر ایدن علم حاصل اولسه و مطلوبه
مفضی اولان ترتیبنی دخی ایلسه بالبداهه بیلور که بوندن
لازم کلن علمدر جهل دکلدر که حقیقت علم حقیقت
جهله مخالفدر اما معتزله بو اشکالدن ایده مز زیرا علمه
نفس میل ایدر جهله میل ایتمز دیو تمییز ایده مز دیرلرسه
تماثل وارددر دیرلر کوناکره عدم رکون متصور دکلدر
کذلک اعتقادات باطله اوزره اولان کفار اول اعتقا
دات باطله اوزره اطمینان تام ایله رکون ایلمشلردر
رکون ایله علم جهلدن ممیز اولور دیمیورسه کفار معتزله یی
الزام ایدوب اعتقادلریمزده رکونمز اولماغله بزده
علم واردر واقعه مطابقدر دیرلر رکون نفس ایله علم
جهلدن ممیز اولور دیرلرسه لر کفره جهتندن ملزوم
اولورلر لکن بعضیلر دیدیلر که اشکال مذکوردن
معتزله تخلص ممکن اولور متماثلکده عوارض
ایله مختلف اولور دیمکله قطعیاتده نظر صحیح حاصل
اولسه بداهت تمییز ایدر که بو نظردن لازم کلن
علمدر جهل دکلدر بعض عوارضنده مخالف اولماغله علم
جهلدن ممتاز اولور مسئله اثبات یوقدر که واجب

ایمه ده

ایمه ده دیدیلر که بر موجودک وجودنده شک
یوقدر اکر اول موجود واجب ایسه یا ممکن اولوب واجبه
مستند ایسه مطلوب ثابت اولور اکر اول موجود واجب
دکل ایسه یاخود ممکن اولوب واجبه مستند دکل ایسه
سلسلهٔ استناد مراتبنده بر مرتبه ده رجوع ایدر
دور لازم کلور رجوع ایتمزسه علل الی غیر النهایه تسلسل
اولور دیدکلرندنصکره هر ممکن ایچون علت کرکدر
دیدیلر یعنی هر ممکن موجود علت موجوده یه محتاجدر
اول علت موجوده ممکن موجوده مغایر اولمق ده
واجبدر دیدیلر بو مقدمه اوزرینه بحث اولنور که
ممکن مسئول شیدر که ذاتنه نظرله وجود و عدمندن
برسنی کندویه واجب اولمیه جائزدر که اول ممکن ایچون
لذاته وجود واجب اوله بر شرط عدمی ایله که اول شرط
عدمی اول ممکنک ماهیت من حیث هی ماهیتنه
مستند اولمیه پس اندی ممکن ایچون علت موجوده
مغایر اولمق لازم اولماز کذلک ممکن ایچون وجود
رجحان ذاتی ایله راجح اوله ده حد وجوبه وارمیه بو رجحان
ایله طرف راجح اوله ده ترجیح بلا مرجح لازم کلماندی
فقد بوقدر پس اندی ممکن موجود ایچون علت
مغایر لازم اوله کذلک اولماز کیفکه علت موجوده
لازم اوله کذلک مقدمهٔ مذکوره اول زمان تمام اولور

دیکه اکر ممکنک وجودی امر اخرک من حیث
هی هی ماهیتنه یعنی وجودی شرط اولمقسزن مقتضا
سی اولمق جائز اولمیایدی جائزدر که اول ممکنک وجودی
اول امر اخرک ماهیتنک لازمندن اوله بو اوچ
احتمال نفی اتمه ده دلیل لازمدر دعوای بداهت
مسموعه دکلدر بو ذکر اولنان اسانید ثلثه ایله منع و
دفع اولنمادقده اثبات صانع بابنده اولور بحثنی
هیزاجان احتمالات ثلثه نک دفعنده دیرکه
مفید وجود مرتبه ایجادده موجود اولمق لابد در
واول ایجاد بالذات معلولک وجودی اوزرینه
متقدمدر ظاهردرکه بو مقدمه بدیهیدر اکر بو مقدمه
تمام اولمه اولویت ذاتیه نی نفی اتمسک بنیه
اثبات واجب ممکن اولماز زیرا جائزدرکه بر امر عدمی
ممکنک وجودنی اقتضا ایلیه معلوم اوله که
اول مقدمه ده دعوای ضرورت ایدرلر ملا جلال
حاشیه تجریدده بونی تصریح اتمشدر حال بویله
اولنجق اولویت ذاتیه نی نفی اتمکه حاجت یوقدر
زیرا بو مقدمه ایله اثبات واجب ممکن اولور
مقدمه که مفید وجود مرتبه ایجادده موجود اولمق
لازم اولنجه ممکنده اولان اولویت ذاتیه فائده ویرمزکه
امر موجود اولماغله مفید وجود اولماز اولویت ذاتیه لی

نفی

نفی اتمک دخی فائده ویرمزکه احتمال مذکور واردر
یعنی بر امر عدمی ممکنک وجودنی اقتضا ایلیه دیمکدر
اما اول مقدمه ضروریه ایله احتمال مذکور مندفعدر لکن
بر کلام باقیدرکه اول کلام جائزدرکه ممکن وجوده کلمه
افاده وتاثیرده یوق ایکن بتتمه کیم واجب تعالی نک وجودندن
دیدیلر لکن بو کلامی دفع اتمه ده دیرزکه ممکنک وجودی
غیریدن اولمه ده اول غیر مفید وجود اولدقده ممکن موجود
اولور بالضروره بو معلومدر اکر ممکنک وجودی
غیریدن اولمادقده اول وجود واجب اولمدیغندن
دیمکدر اولمازکه واجب اولور ممکن اولماز فالدیکه ممکن
موجود اوله من غیر تاثیر بلکه مجرد وجود ممکن اولیدر
عدمندن دنبله بنفس اولویتی نفسنه محتاج اولورز اولویت
نفی اولندقده ممکنک مفید وجوده احتیاجی ظاهردر
کندلکک کفایتی اولمه امر اخره محتاج اولور غیره
معلومدر ملا جلال احتمال ثلثه ده ممکنک وجودی
بلا اشتراط وجود بر ماهیتک لوازمندن اولسون
دیدوکندن فهم اولنورکه لوازم ماهیت نفس
ماهیته مستند اوله وجود مطلقک مدخلیتی
اولمیه بو توهمدر فساددر زیرا ملا جلال تصریح
اتدیکه لوازم ماهیت ده خصوص احد وجودنک
مدخلی یوقدر بو کلام دلالت ایدرکه وجود مطلقک

مدخليتي اوله زيرا خصوص قيد لغو اولمق لازم كلور شيخ
رئيس تعليقاتنده بو كلامي تصريح ايلديكه بهمنيار دخي
تحصيل نام كتابنده مذكوره قريب عبارت ذكر
ايلدي بو جمله دن معلوم اولديكه يا اشتراط وجود يه
ماهيت ممكنك وجودي لازم كلمك
احتمالي باطلدر البته مقيد وجوده وجود ذكركده اولويت
ذاتيه لي ممكندن نفي ايتمه ده كلام بودركه اكر ممكن
لذاته وجود وعدمندن بريني اولويت ايله اقتضا ايلسه
طرف اخرك مرجوحيتني مقتضيدر زيرا راجحيت
ومرجوحيت متضايفاندر احدهما اخردن منفك
اولماز طرف اخرك مرجوحيتي ممتنع اولماسني
مقتضيدر زيرا ترجيح مرجوح ممتنعدر وطرف
اخرك ممتنع اولماسي طرف اولك وجودني
مستلزمدر مع هذا اولويت حد وجوبه بالغ
اولماديغي مفروض ايدي ملا جلال بو برهاني
متين ديو اوزرينه بحث وارد اولماز
ديدي شارح حكمت العين بو برهانك
اصلني مباحث مشرقيه دن نقل ايلدي والحاصل
اولويت ذاتيه لي نفي ايتمه ده ذكر اولنان ادله
غايتده كثيردر لكن هر برينك اوزرينه ايرادلر
كلور وايرادلره جوابلر ويريلور وجوابلر دخي دفع اولنور

ودفع لري دخي دفع اولنور بو مضمارده فارس
اولان شريف علامه در قصب سبقي احراز
ايدن اولدر بو مقدار ايله اكتفا اولنوب
ابحاث غامضه وغويصات
ابيه انغرالبيه نك اذهان
نقادانه وافكار دقادانه احاله
اولندي والله ولي التوفيق
والحمد لله وحده والصلوة
والسلام على من لا نبي
بعده

تمت الرسالة الشريفة بعون من جعل في الارض خليفة
على يد الفقير الى ربه الغني القدير ابرهيم ذهني
غفر له ولوالديه في وقت الظهر في يوم
الجمعة من شعبان الشريف
سنه تسع وتسعين
ومائة والف من الهجرة
من له العز والشرف
والشفاعة
والسعادة
والمقام